

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

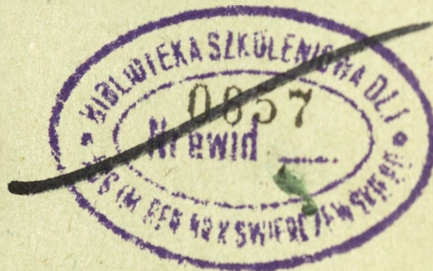
Sekretariat do 0411/5.01.79.
AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP
im. generała broni Karola Świerczewskiego

JAWNE

~~DO UŻYTKU~~
~~Świeczewski~~

~~_____~~

Egz. Nr 10

REGULAMIN WALKI
SIŁ ZBROJNYCH POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ
LUDOWEJ

(dywizja-pułk)
projekt nowelizacji

40747
BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Działu Zbiorów Specjalnych
Nr ewid. _____

St 1054

Eksp. Akad. do 0411/5.01.79.

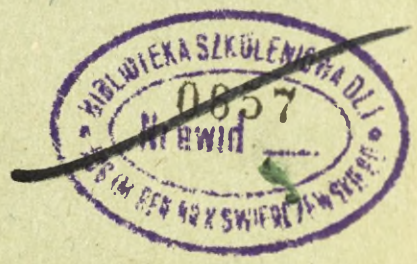
AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP
im. generała broni Karola Świerczewskiego

JAWNE

~~DO UŻYTKU~~
~~SLUŻBOWEGO~~

~~_____~~

Egz. Nr 10

REGULAMIN WALKI
SIŁ ZBROJNYCH POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ
LUDOWEJ

(dywizja—pułk)

projekt nowelizacji

40747
BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Działu Zbiorów Specjalnych
Nr ewid. _____

WPROWADZENIE DO EDYCJI DRUGIEJ PROJEKTU

"REGULAMINU WALKI SIŁ ZBROJNYCH PRL"

/dywizja - pułk/

Zgodnie z ustaleniami dyrektywnymi, wynikami konsultacji w Akademii im. Frunze i przeprowadzonych ćwiczeń oraz nadesłanymi uwagami i wnioskami w układzie i zakresie problematyki nowelizowanego Regulaminu Walki Sił Zbrojnych PRL /dywizja-pułk/ dokonano tylko nieznacznych zmian. Rozdział IV - "zabezpieczenie działań bojowych" - przeniesione na miejsce X rozdziału /ostatniego/. Zamiast "obrony przeciwlotniczej" - jednego z rodzajów zabezpieczenia działań bojowych - wprowadzono "powszechną obronę przeciwlotniczą", natomiast obronę przeciwlotniczą jako integralną część walki uwzględniono w poszczególnych rozdziałach regulaminu. Wydzielono odrębny punkt "zabezpieczenie chemiczne", które mieściło się uprzednio w problematyce "obrona przed bronią masowego rażenia". Poza tym rozszerzono zagadnienia natarcia i obrony w warunkach szczególnych zasadami działań w rejonach zurbanizowanych, w terenie lesisto-jeziornym oraz w zimie.

Do treści regulaminu wprowadzono natomiast bardzo dużo istotnych zmian. Z 555 punktów dotychczasowego regulaminu nie zmieniono tylko 39. Przede wszystkim ujęto łącznie zasady, organizację i prowadzenie działań bojowych w warunkach użycia i bezużycia broni masowego rażenia.

W zasadach ogólnych określono dodatkowo cechy walki, podział na rodzaje działań bojowych oraz podstawowe zasady walki; gotowość bojową; ześrodkowanie sił i środków oraz wysiłków; współdziałanie; zaskoczenie i maskowanie; ciągłość działań; aktywność; manewr; zabezpieczenie działań bojowych.

Podano wiele definicji, między innymi definicję natarcia i jego form, obrony, działań rajdowych, działań opóźniających i inne.

W problematyce forsowania przeszkód wodnych wprowadzono szereg pojęć dotyczących organizacji forsowania, a zwłaszcza współdziałania i zabezpieczenia. Ujednolicono sposoby przejścia do forsowania ze sposobami przejścia do natarcia: - z marszu /określenie dotychczasowe/; - z bezpośredniej styczności /zamiast forsowanie z planowym przygotowaniem/.^{x/}

Zrezygnowano z trzystopniowych zadań dywizji w natarciu.

Ponieważ każdy marsz i przewóz należy obecnie odbywać w przewidywaniu oddziaływania nieprzyjaciela, stąd wyłączono problematykę "marszu na dużą odległość" oraz "marszu w przewidywaniu boju spotkaniowego".

Uwzględniono aktualną terminologię wojskową i wprowadzone nowe typy uzbrojenia /BWP, środki przeciwlotnicze pułku i dywizji, śmigłowce szturmowe, środki zapalające itp./.

Zastosowano się do zaleceń konwencji, według których nie niszczy się sił żywych, oddziałów, pododdziałów. Siły te można obezwładniać, rozбивać lub brać do niewoli. Niszczy się tylko środki ogniowe, sprzęt i środki materiałowe. Pominięto zasady stosowania w walce środków trujących i biologicznych ale zachowano przedsięwzięcia gotowości wojsk do obrony przed nimi.

^{x/} W Armii Radzieckiej: forsowanie z marszu; natarcie z planowym przygotowaniem forsowania; natarcie z przygotowaniem forsowania w ograniczonym czasie.

Uwzględniono już obowiązujące i wprowadzone niektóre nowe normy taktyczne:

a/ odległość marszu w ciągu doby:

- kolumn mieszanych i czołgowych - 200-300 km;
- kolumn samochodowych - 300-400 km;

b/ odległość między kolumnami /zmniejszono/:

- batalionowymi - do 3 km;
- pułkowymi - do 5 km;

c/ szerokość pasa natarcia:

- pułku - 2-10 km;
- dywizji - 4-15 km i więcej;

d/ zadania w natarciu i ich głębokość:

- pułku - dwustopniowe lub jednostopniowe;
zadanie bliższe - 4-10 km; zadanie następne - 15-25 km;
- dywizji - dwustopniowe lub jednostopniowe;
zadanie bliższe - 15-25 km; zadanie dnia - 40-60 km;

e/ głębokość ugrupowania w natarciu:

- pułku do 12-15 km;
- dywizji do 45 km;

f/ pas przesłaniania - 20-25 km, pozycja przednia - 6-9 km /było 3-5/, odległość między pozycjami - 4-6 km /było 3-5 km/.

Nie wszystkie nadesłane uwagi i wnioski dotyczące uprzedniej edycji projektu regulaminu zostały uwzględnione, gdyż wykraczają poza kompetencje zespołu autorskiego - np. zmiana nazwy "Regulamin Walki Sił Zbrojnych PRL" na "Regulamin Wojsk Lądowych". Zostaną one przedstawione Zespołowi Koordynacyjnemu.

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP
in.gen.broni Karola ŚWIERCZEWSKIEGO

T A J N E
Egz.nr. 1.

"REGULAMIN WALKI SIŁ ZBROJNYCH POLSKIEJ RZECZYSPOLITEJ LUDOWEJ"

/dywizja-pułk/

projekt nowelizacji

WARSZAWA

STYCZEŃ

1979 r.

SPIS TREŚCI

Str.

Rozdział I. ZASADY OGÓLNE.....	5
1. Rodzaje sił zbrojnych, ich skład i przeznaczenie oraz podstawowe środki walki.....	5
2. Charakterystyka i najważniejsze zasady walki ogólnowojskowej.....	18
Rozdział II. DOWODZENIE WOJSKAMI.....	37
Rozdział III. PRACA PARTYJNO-POLITYCZNA.....	52
Rozdział IV. MARSZ I PRZEWOZY WOJSK.....	66
1. Marsz.....	67
2. Przewozy wojsk.....	82
Rozdział V. NATARCIE.....	89
1. Zasady ogólne.....	89
2. Organizacja natarcia.....	111
3. Rozwinięcie wojsk do natarcia.....	118
4. Prowadzenie natarcia.....	126
5. Forsowanie przeszkód wodnych.....	144
6. Natarcie w rejonie zurbanizowanym.....	157
7. Natarcie na wybrzeżu morskim.....	161
8. Natarcie w górach.....	163
9. Natarcie w terenie lesisto-jeziornym.....	168
10. Natarcie w zimie.....	171
11. Natarcie w nocy.....	173
Rozdział VI. DZIAŁANIA DESANTOWE.....	177
1. Desantowanie i działania bojowe dywizji /batalionu/ powietrznodesantowej.....	177
a/ Zasady ogólne.....	177
b/ Organizacja desantowanie i działań bojowych.....	182

c/ Prowadzenie działań bojowych.....	190
2. Desantowanie i działania bojowe dywizji /pułku/ desan- towej.....	203
a/ Zasady ogólne.....	203
b/ Organizacja desantowania i działań bojowych.....	209
c/ Prowadzenie działań bojowych.....	217
Rozdział VII. OBRONA.....	221
1. Zasady ogólne.....	221
2. Organizacja obrony.....	236
3. Prowadzenie obrony.....	247
4. Obrona przeszkody wodnej.....	252
5. Obrona w rejonie zurbanizowanym.....	259
6. Obrona wybrzeża morskiego.....	261
7. Obrona w górach.....	268
8. Obrona w terenie lasisto-jeziornym.....	273
9. Obrona w zimie.....	275
10. Obrona w nocy.....	277
11. Wycofanie.....	279
Rozdział VIII. WALKA W OKRĄŻENIU I WYJŚCIE Z OKRĄŻENIA...	284
Rozdział IX. ROZMIESZCZENIE WOJSK W TERENIE I ICH UBEZPIECZENIE.....	292
Rozdział X. ZABEZPIECZENIE DZIAŁAŃ BOJOWYCH.....	298
1. Rozpoznanie.....	298
2. Obrona przed bronią masowego rażenia.....	316
3. Powszechna obrona przeciwlotnicza.....	328
4. Ubezpieczenie.....	328
5. Zabezpieczenie inżynieryjne.....	329
6. Zabezpieczenie chemiczne.....	330

7. Maskowanie.....	330
8. Obrona radioelektroniczna.....	331
9. Zabezpieczenie topograficzne.....	332
10. Zabezpieczenie hydrometeorologiczne.....	333
11. Zabezpieczenie tyłowe.....	334
a/ Zasady ogólne.....	334
b/ Organizacja tyłów.....	338
c/ Zabezpieczenie materiałowe.....	340
d/ Zabezpieczenie techniczne.....	342
e/ Zabezpieczenie medyczne.....	343
12. Uzupełnianie strat.....	346
13. Grzebanie poległych i zmarłych.....	347
14. Ewakuacja jeńców wojennych.....	348

R o z d z i e I

S I Ł Y O G Ő L N E

1. RODZAJE SIŁ ZBROJNYCH, ICH SKŁAD I PRZEZNACZENIE ORAZ P R E S T A W I E N I E B R O D N I W A L K I

1.

Siły zbrojne Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, bezgranicznie oddane swojej Ojczyźnie, stoją na straży suwerenności i niepodległości narodu polskiego, jego bezpieczeństwa i pokoju. Chcąc spełnić ten zaszczytny obowiązek, powinny one być w każdej chwili gotowe stawić skuteczny opór i zadać druzgocący cios agresorowi, który ośmieliłby się napaść naszą Ojczyznę i inne państwa socjalistyczne.

2.

Siły zbrojne Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej tworzą ofiarni, świadomi swych obowiązków wobec socjalistycznej Ojczyzny żołnierze.

Doskonałe przygotowanie ogólne, polityczne i wojskowe żołnierzy, ich patriotyzm i internacjonalizm, świadomość obywatelska, zdyscyplinowanie i wysoka sprawność fizyczna, mistrzowskie opanowanie sprzętu technicznego oraz umiejętne wykorzystanie go w walce - stanowią o ogólnej wartości bojowej wojsk oraz stwarzają warunki do przejawiania w walce aktywności, zdecydowania, bohaterstwa i odwagi.

Troska o żołnierzy jest najważniejszym obowiązkiem wszystkich dowódców i przełożonych. Powinni oni znać swych podwładnych, stale podnosić poziom ich wykształcenia bojowego i politycznego, przebywać z nimi, interesować się ich codziennym życiem wojsko-

wym, kształtować ich wysoki stan moralno-polityczny i nastroje we właściwym czasie przedstawiać do wyróżnienia za wybitne czyny i osiągnięcia.

3.

W skład sił zbrojnych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej wchodzi następujące rodzaje wojsk:

- wojska lądowe;
- wojska obrony powietrznej kraju;
- wojska lotnicze;
- marynarka wojenna.

Według swego przeznaczenia i wykonywanych zadań siły zbrojne dzielą się na:

- wojska operacyjne, do których zalicza się związki operacyjne, związki taktyczne i oddziały wojsk lądowych, lotnictwo frontowe oraz związki i oddziały marynarki wojennej;
- wojska obrony terytorium kraju, do których zalicza się związki taktyczne i oddziały wojsk lądowych, związki i oddziały wojsk obrony powietrznej kraju, związki i oddziały marynarki wojennej oraz inne oddziały i pododdziały specjalne.

4.

Ważnym elementem składowym sił zbrojnych jest sprzęt techniczny, który stanowią: broń jądrowa i środki jej przenoszenia oraz inne uzbrojenie i wyposażenie wojsk operacyjnych i wojsk obrony terytorium kraju.

Do doskonała znajomość i umiejętna eksploatacja sprzętu technicznego oraz mistrzowskie użycie go w walce są podstawą jej powodzenia. Stąd stała troska o uzbrojenie i wyposażenie jest jednym z podstawowych obowiązków i sprawą honoru każdego żołnierza.

5.

Broń jądrowa jest w walce najsilniejszym środkiem masowego rażenia. Niszczy się nią środki masowego rażenia nieprzyjaciela, obezwładnia siłę żywą i środki ogniowe, niszczy budowle obronne i inne obiekty, stwarza strefy skażenia promieniotwórczego i wywiera silny wpływ na psychikę żołnierzy. Broń jądrową używa się niespodziewanie, masowo i z reguły na głównym kierunku działań do wykonania najważniejszych zadań w walce.

Bronią jądrową można wykonać uderzenia pojedyncze, grupowe i zmasowane.

Pojedyncze uderzenia jądrowe wykonuje się na cele pojedyncze lub grupę celów jednym ładunkiem, który zapewnia niezbędny stopień rażenia.

Grupowe uderzenie jądrowe wykonuje się jednocześnie kilkoma ładunkami jądrowymi do ważnego obiektu /obiettów/ nieprzyjaciela, którego nie można porazić w wymaganym stopniu jednym ładunkiem.

Zmasowane uderzenie jądrowe wykonuje się w krótkim czasie taką liczbą ładunków jądrowych, która zapewnia rażenie jednego dużego lub kilku mniejszych zgrupowań wojsk i innych obiektów nieprzyjaciela.

6.

Głównymi środkami przenoszenia ładunków jądrowych do celów są rakiety i samoloty. Wybór środków przenoszenia, mocy, rodzaju i wysokości wybuchu zależy od znaczenia obiektu, jego wymiarów, rodzaju działań i stopnia ukrycia wojsk nieprzyjaciela, zadań wojsk własnych i ich bezpieczeństwa oraz od właściwości terenu i warunków atmosferycznych.

Powietrzne wybuchy jądrowe stosuje się na nie ukryte wojska nieprzyjaciela i na obiekty, które nie mają silnych umocnień. Stosuje się je wówczas, gdy niedopuszczalne jest promieniotwórcze skażenie terenu. Wybuchy powietrzne mogą być niskie i wysokie. W wyniku niskiego wybuchu powietrznego w rejonie wybuchu możliwe jest niebezpieczne skażenie promieniotwórcze terenu.

Naziemne wybuchy jądrowe stosuje się na obiekty silnie umocnione. Należy je stosować wtedy, gdy jednocześnie ze zniszczeniem ważnych celów konieczne jest stworzenie silnego skażenia promieniotwórczego w rejonie wybuchu i na drodze przesuwania się obłoku promieniotwórczego, żeby uniemożliwić lub utrudnić nieprzyjacielowi działania w tym rejonie.

Planowanie użycia broni jądrowej powinno zapewnić bezpieczeństwo wojsk własnych w chwili wykonania uderzeń. Wojska powinny być uprzedzone o wykonaniu uderzeń.

7.

Wojskom lądowym przypada decydująca rola w rozbięciu nieprzyjaciela. Wykorzystując skutki uderzeń jądrowych i konwencjonalnych środków rażenia, obezwładniania radioelektronicznego oraz stosując desanty, mogą one: skutecznie prowadzić natarcie, opanować terytorium nieprzyjaciela oraz trwale utrzymywać zajęte rubieże i rejony.

Wojska lądowe składają się:

- z rodzajów wojsk: zmechanizowanych, pancernych, desantowych, raketowych, artylerii, obrony przeciwlotniczej;
- z wojsk specjalnych: inżynierskich, chemicznych, łączności, radiotechnicznych, walki radioelektronicznej i innych;

- ze służb: technicznej i kwatermistrzowskiej z podległymi im związkami i jednostkami tyłowymi.

8.

Wojska zmechanizowane wyposażone w nowoczesny sprzęt techniczny są wystarczająco odporne na działanie broni masowego rażenia oraz innych środków ogniowych. Posiadają duże zdolności pokonywania terenu. Mogą one szybko wykonywać marsz, prowadzić w wysokim tempie manewrowe i rozstrzygające działania bojowe o każdej porze roku i doby, w każdą pogodę i w różnym terenie.

9.

Wojska pancerne są główną siłą uderzeniową wojsk lądowych. Dysponują one silnym ogniem, odznaczają się dużą ruchliwością i manewrowością oraz dużą odpornością na działanie broni masowego rażenia. Właściwości bojowe wojsk pancernych umożliwiają im jak najlepsze wykorzystanie skutków użycia broni jądrowej i innych środków masowego rażenia, prowadzenie manewrowych działań bojowych i rozbitcie nieprzyjaciela w krótkim czasie oraz szybkie pokonywanie dużych stref skażonych.

Wojsk pancernych używa się przede wszystkim na głównych kierunkach działania do realizacji najważniejszych zadań, polegających na wykonaniu silnych i głębokich uderzeń, zwłaszcza na kierunkach użycia broni jądrowej.

10.

Wojska zmechanizowane i wojska pancerne składają się z dywizji i pułków, które ze względu na wszechstronne możliwości bojowe oraz zdolność samodzielnego prowadzenia walki stanowią ogólnowojskowe związki taktyczne /oddziały/.

Wartość bojowa tych dywizji /pułków/ polega na ich zdolności prowadzenia skutecznych działań w każdych warunkach pola

walki. Zadania bojowe wykonują one w ścisłym współdziałaniu z innymi dywizjami /pułkami/ oraz ze związkami taktycznymi i oddziałami innych rodzajów wojsk i rodzajów sił zbrojnych, a zwłaszcza z lotnictwem, wojskami raketowymi i desantowymi.

11.

Wojska desantowe składają się z dywizji powietrznodesantowej i dywizji desantowej.

Dywizja powietrznodesantowa /batalion powietrznodesantowy/ jest ogólnowojskowym związkiem taktycznym /oddziałem/. Przeznaczona jest do wykonania zadań wymagających opanowania i utrzymania rejonu lub obiektu w głębi ugrupowania wojsk nieprzyjaciela. Działa ona na korzyść i we współdziałaniu z określonym zgrupowaniem /związkiem/ operacyjnym wojsk lądowych lub marynarką wojenną.

Całością sił dywizja powietrznodesantowa wykonuje najczęściej zadania o charakterze operacyjnym.

Całością lub większością sił może opanowywać i utrzymywać przeprawy /cieśniny/, wyspy, bazy lotnicze, powstrzymywać odwody, opanowywać rubieże w celu zamknięcia pierścienia okrążenia wokół zgrupowania nieprzyjaciela.

Możliwe jest użycie dywizji powietrznodesantowej w ramach działań dużego zgrupowania desantowego /strategicznego desantu powietrznego/.

We wszystkich wypadkach dywizja powietrznodesantowa musi w określonym czasie połączyć się z wojskami nacierającymi od frontu lub dołączyć do głównego zgrupowania wojsk desantowych.

Dywizja desantowa jest związkiem taktycznym wojsk lądowych. Przeznaczona jest głównie do prowadzenia morskich działań desantowych samodzielnie lub w składzie operacyjnego zgrupowania desantowego.

W ramach morskich działań desantowych dywizja /pułk/ desantowa może opanowywać nieduże wyspy, bazy morskie, porty i inne obiekty na wybrzeżu, wykonywać na tyły nieprzyjaciela uderzenia od strony morza ułatwiające wojskom własnym działanie wzdłuż wybrzeża lub w kierunku wybrzeża, prowadzić działania dywersyjno-rozpoznawcze.

Na kierunkach lądowych może być użyta do natarcia prowadzonego na wybrzeżu morskim, zwłaszcza do forsowania szerokich przeszkód wodnych /ujść rzek, zalewów/ lub do obrony.

12.

Wojska raketowe składają się ze związków taktycznych i oddziałów rakiet operacyjno-taktycznych i taktycznych. Związki taktyczne i oddziały rakiet wchodzi w skład związków operacyjnych i ogólnowojskowych związków taktycznych.

Wojska raketowe przeznaczone są do zwalczania ładunkami jądrowymi i konwencjonalnymi środków napadu jądrowego, głównych zgrupowań wojsk i innych ważnych obiektów na całą głębokość ugrupowania operacyjnego nieprzyjaciela.

13.

Artyleria składa się ze związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów artylerii /raketowej, armatniej, haubicznej/, przeciwpancernych pocisków kierowanych i moździerzy. Artyleria wchodząca organicznie w skład związków operacyjnych, ogólnowojskowych związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów dzieli się na artylerię armijną, dywizyjną, pułkową i batalionową. Cechuje ją duża moc, dokładność i zasięg ognia oraz zdolność wykonywania manewru i szybkiego ześrodkowywania ognia na ważniejsze obiekty /cele/. Artyleria przeznaczona jest do niszczenia lub obezwładniania taktycznych środków napadu jądrowego, artylerii,

czołgów i innych środków ogniowych, siły żywej, stanowisk dowodzenia, środków radioelektronicznych oraz do burzenia umocnień obronnych nieprzyjaciela.

14.

Wojska obrony przeciwlotniczej składają się ze związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów rakiet przeciwlotniczych, artylerii przeciwlotniczej, przeciwlotniczych karabinów maszynowych, radiotechnicznych i innych specjalności.

Wojska obrony przeciwlotniczej cechuje duża skuteczność ognia na różnych odległościach i wysokościach oraz zdolność do wykonywania manewru ogniem i sprzętem. Przeznaczone są do osłony wojsk i ważnych obiektów przed rozpoznaniem i uderzeniami z powietrza.

Wojska obrony przeciwlotniczej mogą samodzielnie i we współdziałaniu z lotnictwem myśliwskim oraz w określonych warunkach z wojskami obrony powietrznej kraju niszczyć pilotowane i bezpilotowe samoloty, śmigłowce, balony i niektóre rakiety; prowadzić rozpoznanie przestrzeni powietrznej i informować wojska o zagrożeniu z powietrza oraz prowadzić walkę z desantami powietrznymi nieprzyjaciela podczas ich przelotu i lądowania. Ponadto mogą brać udział w blokowaniu z powietrza okrążonych zgrupowań nieprzyjaciela. W szczególnych sytuacjach artyleria przeciwlotnicza może być również użyta do niszczenia celów naziemnych nieprzyjaciela, a w rejonach nadbrzeżnych - do zwalczania desantów morskich.

Wojska obrony przeciwlotniczej wchodzi w skład związków operacyjnych, ogólnowojskowych związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów oraz niektórych rodzajów wojsk.

Wojska inżynieryjne składają się ze związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów saperских, pontonowych, desantowo-przeprawowych, budowy mostów, inżynieryjno-drogowych, minowania, rozminowania, maszyn inżynieryjnych, maskowania, inżynieryjnego zabezpieczenia stanowisk dowodzenia, wydobywania i oczyszczania wody, elektrotechnicznych, remontowych i innych.

Wojska inżynieryjne są przeznaczone do zabezpieczenia inżynieryjnego działań bojowych związków taktycznych i oddziałów rodzajów wojsk - przy szerokim wykorzystaniu sprzętu i materiałów inżynieryjnych.

Do zadań ich należy: prowadzenie rozpoznania inżynieryjnego; przygotowanie i utrzymanie dróg; zapewnienie pokonania zapór i zniszczeń; urządzenie i utrzymanie przepraw; budowa zapór i wykonanie niszczeń; mechanizacja prac inżynieryjnych wykonywanych w celu zabezpieczenia wojsk przed bronią masowego rażenia, przygotowanie najbardziej skomplikowanych elementów budowli, mechaniczne kopanie transzei i wykopów na schrony i ukrycia; wykonywanie najbardziej skomplikowanych prac związanych z maskowaniem wojsk i obiektów; wykonywanie prac inżynieryjnych związanych z likwidacją skutków uderzeń jądrowych nieprzyjaciela; wydobywanie, oczyszczanie wody i utrzymanie punktów zaopatrywania w wodę, zabezpieczenie materiałowo-techniczne w zakresie sprzętu wojsk inżynieryjnych.

Wojska inżynieryjne w walce wykorzystuje się zgodnie z ich przeznaczeniem i możliwościami, z zasady w sposób scentralizowany według planu zabezpieczenia inżynieryjnego działań bojowych dywizji /pułku/. W razie konieczności część wojsk inżynieryjnych może być przydzielona do oddziałów /pododdziałów/ lub

wykonywać zadania na ich korzyść na zasadzie wsparcia, pozostając w dyspozycji przełożonego wyższego szczebla.

16.

Wojska chemiczne składają się ze związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów. W skład związku taktycznego wchodzi pododdziały rozpoznania skażeń, zabiegów specjalnych i odkażania umundurowania.

Oddziały i pododdziały mogą być: wykrywania wybuchów jądrowych, naziemnego i powietrznego rozpoznania skażeń, zabiegów specjalnych, odkażania umundurowania, miotaczy ognia i zadymiania.

Wojska chemiczne są przeznaczone do zabezpieczenia chemicznego działań bojowych. Do ich zadań należy: wykrywanie wybuchów jądrowych i określania ich parametrów; prowadzenie rozpoznania skażeń promieniotwórczych i chemicznych; przeprowadzanie całkowitych zabiegów sanitarnych; przeprowadzanie całkowitych zabiegów specjalnych sprzętu technicznego, umundurowania, oporządzenia i indywidualnych środków ochrony przed skażeniami; odkażanie i dezynfekcja odcinków terenu i dróg; ustalanie stopnia skażenia żołnierzy, sprzętu technicznego i zapasów środków materiałowych; zapewnienie przeprowadzenia kontroli napromieniowania żołnierzy; wykorzystanie miotaczy ognia i środków dymotwórczych oraz zabezpieczenie materiałowo-techniczne wojsk w sprzęt i środki chemiczne.

17.

Wojska łączności składają się ze związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów łączności.

Wojska łączności przeznaczone są do zapewnienia dowództwu, sztabowi, kwatermistrzostwu i służbom technicznym łączności do-

wodzenia, współdziałania, tyków oraz ostrzegania i alarmowania we wszystkich rodzajach działań bojowych. Dysponują one środkami radiowymi, radioliniowymi, przewodowymi i wojskowej poczty polowej. Środkami tymi zapewniają łączność jawną i utajnioną, telefoniczną i telegraficzną, a także kodową i szyfrową.

18.

Wojska walki radioelektronicznej składają się z oddziałów i pododdziałów rozpoznania i obezwładniania radioelektronicznego łączności radiowej i radioliniowej, systemów radiolokacyjnych i radionawigacyjnych lotnictwa i obrony powietrznej oraz kontroli promieniowania radioelektronicznego i maskowania przeciwradiolokacyjnego.

Wojska walki radioelektronicznej przeznaczone są do rozpoznania i obezwładnienia radioelektronicznego środków i systemów radioelektronicznych nieprzyjaciela oraz kontroli promieniowania elektromagnetycznego w działaniach bojowych.

19.

W skład służb technicznych wchodzi: służba uzbrojenia i elektroniki oraz służba czołgowo-samochodowa.

Zadaniem służb technicznych dywizji /pułku/ jest przygotowanie sprzętu technicznego do niezawodnej, długotrwałej eksploatacji, obsługiwanie techniczne oraz ewakuacja i remont zapewniający jak najszybszy powrót wyremontowanego sprzętu do walczących oddziałów /pododdziałów/; terminowe zaopatrywanie wojsk w środki bojowe /rakiety, pociski kierowane, amunicję/, sprzęt i materiały techniczne oraz ich przechowywanie; uzupełnianie personelu fachowego oraz wyposażenia; szybkie odtwarzanie zdolności do pracy sił i środków służb technicznych po uderzeniach nieprzyjaciela.

W skład służb kwatermistrzowskich wchodzi służby: komunikacji, zdrowia, materiałów pędnych i smarów, żywnościowa, mundurowa i finansowa. Służby kwatermistrzowskie zaopatrują wojska w środki materiałowe potrzebne do życia i prowadzenia walki, zapewniają pomoc medyczną, ewakuują uszkodzony sprzęt i materiały zdobyczne transportem ogólnego przeznaczenia oraz zabezpieczają pod względem materiałowym i medycznym ewakuację ludności cywilnej i jeńców wojennych.

Lotnictwo frontowe ze względu na charakter wykonywanych zadań dzieli się na lotnictwo: myśliwskie, myśliwsko-bombowe /myśliwsko-szturmowe/, rozpoznawcze, walki radioelektronicznej, transportowe, lotnictwo wojsk lądowych i pomocnicze.

Lotnictwo myśliwskie działające w jednolitym systemie obrony przeciwlotniczej frontu osłania wojska i obiekty przed rozpoznaniem i uderzeniami środków napadu powietrznego nieprzyjaciela. Częścią sił zabezpiecza działania innych rodzajów lotnictwa, zwalcza desanty powietrzne nieprzyjaciela w czasie przelotu i lądowania oraz prowadzi walkę z transportem powietrznym nieprzyjaciela. Może być również użyte do wsparcia wojsk lądowych i prowadzenia rozpoznania.

Lotnictwo myśliwsko-bombowe /myśliwsko-szturmowe/ wspiera wojska lądowe w czasie działań bojowych, zwalczając przede wszystkim obiekty ruchome i o małych rozmiarach. Bierze udział w walce o zdobycie przewagi w broni jądrowej i panowania w powietrzu oraz zabezpiecza działania własne i innych rodzajów lotnictwa. Może ono również prowadzić rozpoznanie powietrzne.

Lotnictwo rozpoznawcze zdobywa i dostarcza wiadomości o nie-

przyjacielu wojskom lądowym, lotnictwu i marynarce wojennej.

Rozpoznaje teren, pogodę i skażenia promieniotwórcze atmosfery.

Lotnictwo walki radioelektronicznej obezwładnia zakłóceniami systemy i urządzenia radioelektroniczne nieprzyjaciela.

Lotnictwo transportowe przewozi desanty powietrzne i grupy specjalne oraz wojska, amunicję, rakiety i środki materiałowe. Ewakuje porażonych i chorych. Śmigłowce transportowe wykorzystuje się ponadto do stawiania zapór minowych i zasłon dymnych oraz do poszukiwań i ratownictwa załóg samolotów i śmigłowców.

Lotnictwo wojsk lądowych wspiera na polu walki oddziały i związki taktyczne wojsk lądowych niszcząc czołgi, artylerię i środki przeciwpancerne nieprzyjaciela. Zabezpiecza dowodzenie, prowadzi rozpoznanie ogólnowojskowe, artyleryjskie i koryguje ogień artylerii. Może być wykorzystane do przerzutu grup specjalnych.

Lotnictwo pomocnicze umożliwia dowódcom utrzymanie łączności i bezpośredniego kontaktu, prowadzenie rekonesansu i rozpoznanie skażeń, przewozi porażonych i chorych.

22.

Wojska obrony powietrznej kraju składają się ze związków operacyjno-taktycznych obrony powietrznej, w których skład wchodzi związki taktyczne, oddziały i pododdziały: wojsk raketowych, artylerii przeciwlotniczej, lotnictwa myśliwskiego, wojsk radio-technicznych, walki radioelektronicznej i specjalnych. Wojska specjalne stanowią oddziały /pododdziały/: łączności, inżynierijne, chemiczne i inne przeznaczone do zabezpieczenia działań bojowych poszczególnych rodzajów wojsk obrony powietrznej. Wojska obrony powietrznej kraju działając na korzyść wojsk lądowych mogą niszczyć środki napadu powietrznego nieprzyjaciela, obez-

władniać ich pokładowe środki radioelektroniczne przez powodowanie zakłóceń oraz zwalczać desanty powietrzne i morskie. Związki taktyczne i oddziały tych wojsk mogą być użyte również w określonych sytuacjach do osłony ważnych obiektów związku operacyjnego i marynarki wojennej, a oddziały lotnictwa myśliwskiego - ponadto do wsparcia wojsk na polu walki.

23.

W skład marynarki wojennej wchodzi: okręty nawodne, okręty podwodne, lotnictwo morskie, artyleria przeciwlotnicza i nadbrzeżna oraz służby i oddziały specjalne.

Marynarka wojenna może wykonywać na korzyść wojsk lądowych, działających na kierunku nadmorskim, zadania: niszczenie na morzu okrętów wojennych, konwojów i środków desantowo-transportowych nieprzyjaciela; wysadzanie desantów morskich; prowadzenie walki radioelektronicznej; przewożenie morzem wojska, sprzętu technicznego i zaopatrzenia.

2. CHARAKTERYSTYKA I NAJWAŻNIEJSZE ZASADY WALKI OGÓLNOWOJSKOWEJ

24.

Walka - część składowa działań bojowych - jest to zorganizowane starcie zbrojne wojsk stron przeciwnych na szczeblu taktycznym. Walka jest jedynym sposobem rozbicia nieprzyjaciela i odniesienia nad nim zwycięstwa. Podstawowymi czynnikami walki są ogień i ruch. Ogień to czynnik powodujący fizyczne i psychiczne skutki ostrzeliwania z różnych rodzajów broni; ruch to zmiana miejsca jednostek wojskowych /załóg/ posługujących się bronią. Zorganizowany ruch wojsk i ogień mogą mieć na celu uderzenie na nieprzyjaciela, odparcie jego uderzenia lub też uchylenie się od uderzenia.

Zależnie od miejsca walki i rodzaju zaangażowanych w nią sił i środków rozróżnia się walkę lądową /naziemną/, powietrzną, morską, radioelektroniczną i inne. Związki taktyczne /oddziały/ wojsk lądowych walczą połączonym wysiłkiem wszystkich rodzajów wojsk i służb wykorzystując skutki uderzeń broni jądrowej oraz wsparcie lotnictwa, a w strefie nadmorskiej - również marynarki wojennej. Dlatego walka jest ogólnowojskowa. Można ją prowadzić zarówno ze stosowaniem broni jądrowej, jak i bez jej stosowania, używając tylko konwencjonalnych środków rażenia: artylerii, lotnictwa, czołgów, przeciwpancernych pocisków kierowanych, broni przeciwlotniczej i innej.

Walkę cechuje zorganizowane, zdecydowane, szybkie i aktywne działanie wojsk, masowanie uderzeń raketowych i ognia artylerii, masowe użycie czołgów, transporterów opancerzonych i bojowych wozów piechoty, lotnictwa oraz innego sprzętu technicznego, stosowanie na szeroką skalę desantów powietrznych, morskich i kombinowanych oraz współdziałających z nimi oddziałów wydzielonych i awangard.

Na walkę składa się szereg równoczesnych lub następujących po sobie krótkotrwałych starć prowadzonych na szerokim froncie i dużej głębokości wszystkimi dostępnymi środkami. Starcia te skupiają się w oddzielne ogniska na poszczególnych kierunkach, niekiedy znacznie od siebie oddalonych. Pociąga to za sobą powstawanie luk i otwartych skrzydeł.

25.

Działania bojowe ze względu na cel, treść oraz właściwości ich prowadzenia dzieli się na:

- natarcie;
- obronę.

Natarcie i obrona są podstawowymi rodzajami działań. Wycofanie, działanie opóźniające, działania rajdowe i inne są działaniami uzupełniającymi.

26.

Natarcie jest to zsynchronizowany z ogniem, zdecydowany, ciągły i szybki ruch wojsk do przodu na całą głębokość ugrupowania nieprzyjaciela.

Natarcie ma decydujące znaczenie dla osiągnięcia zwycięstwa. Prowadzi się je w celu całkowitego rozbicia nieprzyjaciela i opowania zajmowanego przez niego terenu /obiektów/, zmuszając go w ten sposób do zaniechania oporu. Cel ten osiąga się w wyniku: rozbicia głównych zgrupowań i zniszczenia broni masowego rażenia nieprzyjaciela własną bronią jądrową i konwencjonalnymi środkami rażenia; gwałtownego natarcia wojsk lądowych /w szybkim tempie i na dużą głębokość/ we współdziałaniu z lotnictwem i desantami powietrznymi; śmiałego wyjścia, na skrzydła i tyły nieprzyjaciela z jednoczesnym rozbiciem jego sił częściami.

27.

Gdy natarcie jest niemożliwe lub niecelowe oraz gdy trzeba zaoszczędzić sił i środków, aby zapewnić prowadzenie natarcia na innych, ważniejszych kierunkach, wojska przechodzą do obrony. Obrona jest to przeciwdziałanie natarciu nieprzyjaciela.

Celem obrony jest zatrzymanie albo odparcie natarcia nieprzyjaciela i utrzymanie bronionych rubieży lub rejonów. Bronią-

ce się wojska, umiejętnie wykorzystując teren, rozbudowę fortyfikacyjną, należycie zorganizowany system ognia i zapór oraz sprawnie przeprowadzając manewr, są w stanie mniejszymi siłami zadać nieprzyjacielowi duże straty i wykonać postawione im zadania.

Obrona powinna być trwała i aktywna. Zapewnienie takiej obrony wymaga: należytej organizacji rozpoznania i systemu ognia, uporczywego i ofensywnego prowadzenia przez wojska działań, głębokiego urzutowania wojsk i sprzętu, umiejętnego stosowania manewru, rozbudowy inżynieryjnej terenu oraz właściwego zabezpieczenia działań bojowych.

28.

Wycofanie stosuje się w celu wyprowadzenia wojsk własnych spod niszczących uderzeń nieprzyjaciela, szybkiego przegrupowania wojsk dla odtworzenia ich zdolności bojowej, zorganizowania skutecznej obrony na nowej rubieży lub stworzenia zgrupowania uderzeniowego do wznowienia natarcia. Wojska wycofują się w kolumnach marszowych lub w ugrupowaniu przedbojowym pod osłoną ubezpieczeń tylnych /ariergard/.

Wycofanie poprzedza zazwyczaj wyjście z walki polegające na zorganizowanym oderwaniu się od nieprzyjaciela.

29.

Działania opóźniające polegają na stawianiu nieprzyjacielowi oporu na kolejnych, zawczasu wybranych rubieżach opóźnienia. Celem ich jest dezorganizowanie i opóźnienie działań nieprzyjaciela, a przez to zyskanie na czasie dla umożliwienia własnym siłom głównym zorganizowania skutecznych działań.

Działania opóźniające mogą być prowadzone siłami oddziałów i związków taktycznych. Stosują je także ariergardy podczas

wycofywania i oddziały wydzielone w toku walki w pasie przesłania.

W działaniach opóźniających szeroko stosuje się kontrataki wykonywane nawet małymi pododdziałami, wypadki, zasadzki, uderzenia śmigłowców szturmowych oraz zapory inżynieryjne i niszczenia.

30.

Działania rajdowe to śmiałe i zdecydowane przenikanie oddziałów /pododdziałów/ w głąb ugrupowania oraz na skrzydła i tyły nieprzyjaciela i wykonanie zaskakujących uderzeń na pododdziały i obiekty nieprzyjaciela, następnie skryte wycofanie się lub wykonanie uderzeń w innym rejonie.

Celem działań rajdowych jest zwalczanie sił i środków w głębi ugrupowania nieprzyjaciela, dezorganizacja jego dowodzenia i zaopatrywania.

Po wykonaniu zadania oddziały /pododdziały/ powracają w ugrupowanie wojsk własnych lub pozostają na tyłach nieprzyjaciela utrzymując opanowany obiekt /rejon/ do czasu podejścia wojsk własnych.

31.

Działania bojowe wojska prowadzą w odpowiednim ugrupowaniu.

Ugrupowanie wojsk jest to rozmieszczenie pododdziałów, oddziałów i związków taktycznych w ustalonych odstępach i odległościach, frontem w nakazanym kierunku.

Wojska działają w ugrupowaniu marszowym, przedbojowym i bojowym.

Ugrupowanie marszowe składa się z kolumn sformowanych w celu wykonania marszu. Powinno ono zapewnić: skrytość ruchu i wykonania manewru w celu wyjścia na skrzydła i tyły nieprzyjaciela; szybkie rozwinięcie w ugrupowanie przedbojowe i bojowe; jak najmniejszą wrażliwość na broń masowego rażenia i uderzenia lotnictwa nieprzyjaciela; jak najmniejsze zużycie sił ludzi i

pojazdów; utrzymanie stanowczego i ciągłego dowodzenia.

Ugrupowanie przedbojowe tworzy się przez rozśrodkowanie kolumn wzdłuż frontu w celu: zmniejszenia wrażliwości wojsk na broń jądrową nieprzyjaciela, ogień jego artylerii i uderzenia lotnictwa; zapewnienia szybkiego tempa marszu i rozwijania się w ugrupowanie bojowe; szybkiego manewrowania wojsk na polu walki i pokonywania stref skażeń, zakażeń i zniszczeń.

Ugrupowanie bojowe tworzy się przez odpowiednie rozmieszczenie sił i środków do prowadzenia walki. Powinno ono odpowiadać zamiarowi walki i zapewnić: rażenie nieprzyjaciela na całą głębokość zadania bojowego; szybkie wykorzystanie skutków uderzeń ogniowych, a przede wszystkim broni jądrowej; jak najlepsze wykorzystanie przez wojska warunków terenowych; szybki manewr siłami i środkami; przenoszenie i potęgowanie siły uderzenia; dogodne warunki dowodzenia i utrzymania ciągłego współdziałania; jak najmniejszą wrażliwość wojsk na uderzenia broni jądrowej i innych środków rażenia nieprzyjaciela.

32.

Ugrupowanie dywizji /pułku/ składa się z pierwszego rzutu, drugiego rzutu lub odwodu ogólnowojskowego, oddziału rakiet, artylerii /grupy artylerii/, oddziałów /pododdziałów/ przeciwlotniczych, a niekiedy - z grup przeciwlotniczych, odwodu przeciwpancernego, oddziału zaporowego, oddziału /oddziałów/ zabezpieczenia ruchu, odwodu inżynierskiego i chemicznego, oddziałów /pododdziałów/ tyłowych oraz oddziału wydzielonego, oddziału obejścia, awangardy /ariergardy/, powietrzno-lądowego zespołu uderzeniowego, desantu powietrznego i odwodu przeciwdesantowego, jeśli przewiduje się ich użycie.

W dywizji /pułku/ należy organizować tylko elementy

ugrupowania niezbędne do prowadzenia działań.

Pierwszy rzut z reguły wykonuje główne zadanie dywizji /pułku/; w jego skład włącza się większość sił i środków.

Drugi rzut w natarciu jest przeznaczony do rozwinięcia powodzenia pierwszego rzutu na głównym kierunku lub wykonania uderzenia na nowym kierunku oraz do rozbicia kontratakującego zgrupowania nieprzyjaciela. W razie potrzeby może być również użyty do rozbicia nieprzyjaciela, który pozostał na skrzydłach i tyłach nacierających wojsk lub zamiany części sił pierwszego rzutu.

W obronie drugi rzut prowadząc ogień z zajmowanych stanowisk lub wykonując kontrataki rozbija nieprzyjaciela, który włamał się w głąb obrony. Drugiego rzutu można również użyć częściowo lub w całości do zamiany oddziałów /pododdziałów/ pierwszego rzutu, które utraciły zdolność bojową.

Zadanie bojowe stawia się drugiemu rzutowi w tym samym czasie co oddziałom /pododdziałom/ pierwszego rzutu. Udokładniania się je w toku działań bojowych i podczas wprowadzania do walki.

Jeżeli dywizja /pułk/ jest ugrupowana w jeden rzut wydziela się odwód ogólnowojskowy. Może on wykonywać część tych samych zadań co drugi rzut. Zadania bojowe odwodowi ogólnowojskowemu stawia się przed wprowadzeniem go do walki.

Oddział rakiet taktycznych stanowi główną siłę ogniową dywizji. Przeznaczony jest do wykonywania uderzeń ładunkami jądrowymi i konwencjonalnymi na ważne obiekty /cele/ nieprzyjaciela, ich zniszczenia lub obezwładnienia oraz stworzenia warunków do prowadzenia przez wojska własne skutecznych działań.

Artyleria organiczna i artyleria przydzielona przeznaczona są do wsparcia walczących wojsk. Wykonują one swoje zadania samodzielnie lub we współdziałaniu z wojskami raketowymi i lotnictwem. Na okres działań bojowych, w celu usprawnienia dowodzenia i kierowania ogniem, w pierwszorzutowych dywizjach /pułkach/ tworzy się dywizyjne /pułkowe/ grupy artylerii.

Obrona przeciwlotnicza dywizji /pułku/ jest częścią składową systemu obrony przeciwlotniczej armii /dywizji/. Obronę przeciwlotniczą dywizji /pułku/ zapewniają głównie oddziały /pododdziały/ rakiet i artylerii przeciwlotniczej, które wykorzystuje się zgodnie z decyzją dowódcy tak, aby zapewnić skuteczną osłonę przeciwlotniczą, a tym samym swobodę działania walczących wojsk.

Dywizyjny pododdział śmigłowców wykorzystywany jest do rozpoznania /obserwacji pola walki/ oraz poprawiania ognia artylerii /rakiet/; zabezpieczenia dowodzenia; rozpoznania skażeń promieniotwórczych i chemicznych oraz rozpoznania inżynierijnego terenu, a także do przerzutu grup specjalnych. Dywizji wykonującej zadanie na głównym kierunku mogą być przydzielone pododdziały śmigłowców szturmowych do bezpośredniego wsparcia jej walki, a głównie do załamania ataku /kontrataku/ czołgów i transporterów opancerzonych nieprzyjaciela. Do przerzutu desantów taktycznych przydziela się jej oddział /pododdział/ śmigłowców transportowych.

Odwód przeciwpancerny tworzy się z pododdziałów artylerii przeciwpancernej, przeciwpancernych pocisków kierowanych, a niekiedy czołgów.

Oddział zaporowy tworzy się z pododdziałów minowania lub

saperów wyposażonych w środki i sprzęt do minowania manewrowego i niszczeń. Może on wykorzystywać do minowania przystosowane do tego celu śmigłowce. Oddział zaporowy wykonuje swoje zadania w ścisłym współdziałaniu z odwodem przeciwpancernym lub samodzielnie. Oddziały zaporowe organizuje się na szczeblu dywizji we wszystkich rodzajach walki, a na szczeblu pułku - tylko w obronie.

Odwód inżynierski i odwód chemiczny tworzy się w celu wykonania nieprzewidzianych zadań zabezpieczenia inżynierskiego i chemicznego. Mogą one być również wykorzystane do wzmocnienia walczących wojsk.

Oddział wydzielony tworzy się z doraźnie wydzielonych sił od wzmocnionej kompanii do wzmoczonego pułku. Wykonuje on zadania bojowe w znacznym oddaleniu od sił głównych, ale na ich korzyść. W skład oddziału wydzielonego powinny wchodzić pododdziały piechoty, czołgów, artylerii, przeciwlotnicze, wojsk inżynierskich i chemicznych.

Działanie oddziału wydzielonego mogą wspierać: lotnictwo myśliwsko-szturmowe i śmigłowce szturmowe. Na kierunku jego działania może również prowadzić działania desant. Oddział wydzielony organizuje się zarówno przed walką, jak i w czasie jej trwania. W natarciu jednak tylko wtedy, gdy ze względu na sposób działania i ewentualną większą ruchliwość może znacznie wyprzedzić pozostałe oddziały /pododdziały/. Przeznacza się go głównie do opanowania i utrzymania do czasu podejścia sił głównych ważnych rejonów i obiektów nieprzyjaciela, do działań rajdowych, działań w celu połączenia się z jednostkami walczącymi na jego tyłach oraz do opóźniania podejścia sił nieprzyjaciela do własnych wojsk.

Oddział obejścia, w składzie od kompanii do batalionu piechoty, organizuje się i wysyła z reguły przed walką w terenie trudno dostępnym /góry, teren lasisto-jeziorny/. Jego głównym zadaniem jest przeniknięcie w ugrupowanie nieprzyjaciela, najczęściej pieszo, i wykonanie ataku na skrzydło i tyły punktu oporu, węzła obrony lub innego obiektu wspólnie z uderzeniem od czoła nacierających wojsk.

Awangardę organizuje się w celu ubezpieczenia się głównych przed niespodziewanym uderzeniem nieprzyjaciela od czoła oraz stworzenia dogodnych warunków ich wejścia do walki. Jej siły i skład mogą być takie same jak oddziału wydzielonego.

Ariergardę organizuje się w składzie od wzmocnionej kompanii do batalionu piechoty /batalionu czołgów/, wyjątkowo pułku zmechanizowanego /pułku czołgów/ dla osłony kolumn maszerujących lub wycofujących się wojsk przed uderzeniami nieprzyjaciela. Działania ariergardy wspiera się ogniem artylerii, uderzeniami lotnictwa, a przede wszystkim śmigłowców szturmowych.

Powietrzno-lądowy zespół uderzeniowy organizuje się najczęściej w składzie jednego-dwóch pułków, w tym przynajmniej jednego pułku czołgów, oddziału /pododdziału/ śmigłowców szturmowych, pododdziałów artylerii, pododdziału przeciwlotniczego, wojsk inżynierskich i chemicznych. Zespół wspiera się ogniem artylerii i uderzeniami lotnictwa. Przeznacza się go do wykonania podstawowych zadań na kierunku głównego uderzenia dywizji, przede wszystkim podczas przełamania i w czasie boju spotkaniowego.

Desant powietrzny organizuje się głównie z pododdziałów piechoty. W jego skład mogą również wchodzić: pododdział

moździerzy, przeciwpancerny, wojsk inżynierskich i chemicznych. Używa się go do opanowania lub niszczenia ważnych obiektów stanowisk dowodzenia, środków masowego rażenia i urządzeń tyłowych.

Odwód przeciwdesantowy tworzy się najczęściej z pododdziałów piechoty i pododdziałów czołgów. Część sił odwodu przeciwdesantowego może być przerzucona w rejon działań na śmigłowcach.

Z oddziałów /pododdziałów/ tyłowych tworzy się elementy zabezpieczenia tyłowego działań bojowych w celu wszechstronnej i terminowej realizacji zadań, związanych z organizacją tyłów, zabezpieczeniem materiałowym, technicznym i medycznym oraz obsługą wojsk. Główne zadania oddziałów /pododdziałów/ tyłowych stanowią: ciągły dowóz środków materiałowych, ewakuacja i remonty sprzętu technicznego oraz ewakuacja porażonych i chorych.

33.

Powodzenie w walce osiąga się wspólnym wysiłkiem wojsk i w wyniku umiejętnej stosowania przez nie zasad walki.

Podstawowymi zasadami walki są: gotowość bojowa, przewaga, ześrodkowanie sił i środków oraz wysiłków, współdziałanie, zaskoczenie i maskowanie, ciągłość działań, aktywność, manewr i zabezpieczenie działań bojowych.

34.

Gotowość bojowa jest to zdolność wojsk do podjęcia w określonym czasie prowadzenia działań bojowych. Utrzymanie gotowości bojowej wymaga ukształtowania i zachowania wysokiego stanu moralno-politycznego, dyscypliny i wyszkolenia wojsk, pełnej sprawności sprzętu technicznego, wysokich stanów jego ukończenia, utrzymania odporności psychicznej i sprawności

ci fizycznej żołnierzy oraz należytego zabezpieczenia materiałowego i technicznego.

Utrzymanie wysokiej gotowości bojowej umożliwia wojskom prowadzenie działań w każdych warunkach, zapobiega zaskoczeniu i pozwala skutecznie zwalczać siły i środki rozpoznawcze nieprzyjaciela.

35.

Przewaga jest to górowanie nad nieprzyjacielem. Przewaga może być bezwzględna lub względna. Gdy nie można osiągnąć przewagi bezwzględnej /całości sił/, tworzy się w pewnym miejscu lub czasie przewagę względną przez odpowiednie skoncentrowanie sił i środków lub umiejętne ich wykorzystanie.

Przewaga bezwzględna i względna może być zarówno ilościowa, jak i jakościowa. O przewadze ilościowej decyduje większa liczebność wojsk, o przewadze jakościowej - wysokie morale i dobre wyszkolenie wojsk, przestrzeganie dyscypliny, uzyskanie dogodniejszego położenia, zaskoczenie, przejęcie inicjatywy i posiadanie lepszego uzbrojenia.

36.

Ześrodkowanie sił i środków oraz wysiłków w walce polega na szybkim skupieniu oddziałów /pododdziałów/ oraz uderzeń jądrowych i ognia środków konwencjonalnych w celu zniszczenia broni masowego rażenia nieprzyjaciela i rozbicia głównych zgrupowań jego wojsk, Umożliwi to zmianę stosunku sił na swoją korzyść i uzyskanie przewagi. Wojska powinny się ześrodkowywać maszerując z różnych kierunków szybko, skrycie i tylko na czas wykonania uderzeń. Po ich wykonaniu powinny bez zwłoki rozśrodkować się tak, by nie stanowiły dla nieprzyjaciela dogodnych obiektów uderzeń bronią masowego rażenia oraz środkami

konwencjonalnymi.

37.

Ciągłe i ścisłe współdziałanie wszystkich sił i środków ma decydujące znaczenie dla uzyskania sukcesu w walce.

Współdziałanie polega na uzgodnionych co do zadań, kierunków, rubieży i czasu działaniach wszystkich rodzajów wojsk i środków rażenia, koordynowanych z uderzeniami jądrowymi.

Współdziałanie ma na celu jak najlepsze wykonanie zadań bojowych. Osiąga się je przez:

- jednolite zrozumienie celu działań bojowych, znajomość zadań i sposobów ich wykonania;
- zapewnienie ciągłej łączności, ciągłe wzajemne informowanie się, jeden system orientowania, znajomość i właściwe stosowanie ustalonych sygnałów;
- wzajemne dogodne rozmieszczenie wojsk i udzielanie wzajemnego wsparcia i pomocy w walce;
- znajomość aktualnej sytuacji.

Współdziałanie organizuje się i ciągle utrzymuje przez cały czas prowadzenia walki. Będzie ono wtedy ciągłe, gdy dowódcy zdołają trafnie przewidzieć rozwój walki. Dobrze zorganizowane współdziałanie w walce powinno wyeliminować możliwość nieuzgodnionych działań wojsk i zapewnić osiągnięcie decydujących wyników w jak najkrótszym czasie i z jak najmniejszymi stratami.

38.

Zaskoczenie i maskowanie to celowe, zamierzone i konsekwentne wprowadzanie w błąd nieprzyjaciela oraz utrzymywanie w tajemnicy faktycznych zamierzeń i działań.

Zaskoczenie polega na nieoczekiwanym i nagłym działaniu,

w którego wyniku można zadać nieprzyjacielowi duże straty w stosunkowo krótkim czasie, sparaliżować jego wolę walki i tym samym pozbawić go zdolności do stawiania zorganizowanego oporu.

Zaskoczenie osiąga się przez: stosowanie różnych przedsięwzięć rozpoznania, maskowania, walki radioelektronicznej i sposobów prowadzenia działań bojowych; wprowadzenie nieprzyjaciela w błąd co do rzeczywistych zamiarów; zachowanie w ścisłej tajemnicy planów przeprowadzenia walki; zdecydowane działanie; zręczny i szybki manewr; nieoczekiwane zastosowanie broni jądrowej i nowych środków oraz sposobów prowadzenia walki.

Umiejętne maskowanie we wszystkich sytuacjach bojowych pozwala osiągnąć zaskoczenie, zmniejszyć własne straty i wprowadzić nieprzyjaciela w błąd co do własnych działań.

Maskowanie polega na realizacji przedsięwzięć mających na celu ukrycie wojsk, zamiaru działania, sprzętu technicznego, obiektów fortyfikacyjnych i tyłowych za pomocą etatowych i podręcznych środków maskujących, wykorzystanie terenu oraz budowy obiektów pozornych w celu zabezpieczenia przed rozpoznaniem nieprzyjaciela i wprowadzenia go w błąd, a tym samym osiągnięcie zaskoczenia.

Zaskoczenie można osiągnąć również przez niespodziewane uderzenie śmigłowców szturmowych, użycie desantów powietrznych, działania rajdowe wojsk na tyły, skrzydła lub ważne obiekty nieprzyjaciela.

Nieprzyjaciel również dąży do uzyskania zaskoczenia. Dlatego konieczne jest zachowanie stałej czujności, gotowości bojowej i zdolności do szybkiego przeciwdziałania nieprzyjacielowi, wykrywanie we właściwym czasie i rozbięcie jego grup /oddziałów/ rozpoznawczo-dywersyjnych oraz wszechstronne zabezpie-

czenie działań bojowych.

39.

Ciągłość działań to stałe i celowe oddziaływanie na nieprzyjaciela na całą głębokość jego ugrupowania za pomocą dostatecznej ilości sił i środków będących w dyspozycji wojsk walczących.

W celu utrzymania ciągłości działań należy stworzyć głębokie i różnorodne ugrupowanie wojsk. W ten sposób zapewnia się potęgowanie uderzenia, prowadzenie natarcia w szybkim tempie i wykonanie niespodziewanie wynikłych zadań. Nie można dopuścić do długich przerw w działaniach bojowych; w czasie wykonywania jednego zadania bojowego należy stworzyć warunki do wykonania następnego bez przerwy między ich wykonywaniem.

Dużego znaczenia nabierają działania bojowe wojsk w warunkach ograniczonej widoczności /noc, mgła, zawieja, opady/.

Ciemność sprzyja skrytemu przygotowaniu wojsk do działań bojowych, skrytemu manewrowi i zaskoczeniu, a także umożliwia wykonanie zadania z mniejszymi stratami. Ograniczona widoczność utrudnia użycie broni jądrowej, lotnictwa oraz innych sił i środków. Z tego względu działania w warunkach ograniczonej widoczności wymagają doskonałego wyszkolenia i stałego treningu wojsk, wszechstronnego przygotowania, dokładnej organizacji współdziałania, dodatkowych sposobów zapewnienia bezpieczeństwa, umiejętnego posługiwania się środkami rozpoznania, zwłaszcza technicznymi, obserwacji, oświetlenia i operatywnego dowodzenia oraz natychmiastowego niszczenia i oślepienia takich samych środków nieprzyjaciela.

40.

Jednym z najważniejszych przedsięwzięć utrzymania ciągłości działań jest bezustanna walka ze środkami przenoszenia

broni masowego rażenia polegająca na prowadzeniu nieprzerwanego rozpoznania i natychmiastowym niszczeniu tych środków.

Do walki z bronią masowego rażenia i środkami jej przeniesienia należy używać wojsk raketowych, lotnictwa, artylerii, wojsk obrony przeciwlotniczej, czołgów i innych środków ogniowych, desantów powietrznych i specjalnie wyznaczonych oddziałów oraz prowadzić w tym celu energiczne działania wojsk.

Radioelektroniczne środki punktów dowodzenia i punktów naprowadzania środków napadu bronią masowego rażenia nieprzyjaciela niszczy się uderzeniami jądrowymi, ogniem artylerii lub obywatelstwa zakłóceniami.

W dywizji /pułku/ należy mieć stale do dyspozycji niezbędne siły i środki /wydzielone baterie startowe, dywizjony artylerii i inne/ do natychmiastowego zwalczania broni masowego rażenia nieprzyjaciela. Jedynym sposobem wykluczenia możliwości użycia przez nieprzyjaciela broni masowego rażenia jest natychmiastowe jej zniszczenie.

Organizowanie walki ze środkami broni masowego rażenia jest najważniejszym zadaniem dowódców i sztabów wszystkich szczebli. Od właściwego wykonania tego zadania zależy sukces działań bojowych.

41.

Aktywność w walce to stałe dążenie do jak najlepszego wykorzystania bojowych możliwości wojsk, rażącego działania ich broni, ruchliwości i innych właściwości oraz błędów i niedopatrzeń nieprzyjaciela. Aktywność polega głównie na tym, że podczas wykonywania zadań bojowych szuka się najskuteczniejszych sposobów działań, które by w najkrótszym czasie doprowadziły do całkowitego rozbicia nieprzyjaciela. Działając aktyw-

nie można przejąć inicjatywę, podporządkować nieprzyjaciela swej woli i zmusić go do prowadzenia walki w niedogodnych dla niego warunkach.

Inicjatywa polega na stałym poszukiwaniu jak najlepszych sposobów wykonywania zadań bojowych i unikaniu szablonu w działaniach. Tylko twórcze podejście do wykonania każdego zadania bojowego i zastosowanie nowych sposobów działań zapewniają powodzenie w walce. Nieprzyjaciel szybko potrafi wykryć cel działań bojowych prowadzonych według jednego schematu.

Inicjatywa polega na dążeniu do prowadzenia efektywnych działań nawet w najtrudniejszej sytuacji, na gotowości wzięcia na siebie odpowiedzialności za śmiałą decyzję i znalezieniu jak najlepszych sposobów wykonania zadania.

Największe możliwości przejawiania aktywności stwarza natarcie. Jednakże aktywność należy również stosować w innych rodzajach działań bojowych. Im trudniejsza sytuacja, im mniej sił i środków, tym więcej wojska muszą przejawiać inicjatywy i pomysłowości, żeby mniejszymi siłami i z mniejszymi stratami odnieść zwycięstwo nad nieprzyjacielem.

W obronie aktywność między innymi wyraża się w wykonaniu decydujących uderzeń jądrowych i ogniowych na główne zgrupowanie nieprzyjaciela, w manewrze siłami i środkami z kierunków drugorzędnych na główne, w silnych i śmiałych kontratakach.

42.

Manewr jest to zorganizowany ruch sił i środków stwarzających warunki skutecznych działań oraz ich wykonanie.

Celem manewru jest utworzenie najdogodniejszego położenia wojsk własnych do wykonania i wykonanie decydujących, niespodziewanych uderzeń przede wszystkim na skrzydła i tyły nieprzyjaciela lub skupienie wysiłku dla obezwładnienia albo roz-

bicia wybranych elementów jego ugrupowania. Niekiedy celem manewru może być rozśrodkowanie wojsk lub wyprowadzenie ich spod uderzeń nieprzyjaciela.

Stosuje się manewr: uderzeniami jądrowymi, ogniem i wojskami.

Manewr uderzeniami jądrowymi i ogniem polega na jednoczesnym lub kolejnym zmasowaniu /ześrodkowaniu/ uderzeń jądrowych /ognia/ na najważniejsze zgrupowanie i obiekty nieprzyjaciela lub na podziale ognia dla jednoczesnego rażenia kilku celów.

Manewr wojskami może być czołowy i skrzydłowy.

Manewr czołowy /uderzenie czołowe/ polega na zaczepnym działaniu wojsk w kierunku prostym do linii frontu lub w kierunku przeciwnym ruchowi /marszowi/ wojsk nieprzyjaciela. Manewr czołowy stosuje się tylko wtedy, gdy w ugrupowaniu nieprzyjaciela nie ma wystarczająco dużych luk lub brak jest otwartych skrzydeł i nie ma możliwości zastosowania manewru skrzydłowego.

Manewr skrzydłowy polega na szybkim przesunięciu wojsk w kierunku jednego lub obu skrzydeł nieprzyjaciela i wykonaniu niespodziewanego i gwałtownego uderzenia na jego skrzydła i tyły. Zależnie od głębokości działania wojsk manewr skrzydłowy może przyjąć formę oskrzydlenia lub obejścia.

Oskrzydlenie polega na działaniu określonego zgrupowania na skrzydła i tyły nieprzyjaciela prowadzonym we współdziałaniu ogniowym i taktycznym z wojskami nacierającymi od czoła.

Obejście polega na bardziej głębokim działaniu określonego zgrupowania na skrzydła i tyły nieprzyjaciela, prowadzonym we współdziałaniu taktycznym z wojskami nacierającymi od czoła

ale nie zawsze w łączności ogniowej ich środków konwencjonalnych.

Najbardziej korzystne wyniki można uzyskać w wypadku oskrzydlenia lub obejścia obu skrzydeł nieprzyjaciela - z równoczesnym uderzeniem od czoła i działaniem desantu na jego tyły.

Manewr powinien być możliwie prosty, przeprowadzony szybko i skrycie. Szybkie przeprowadzenie manewru mogą zapewnić powietrzne środki transportu wykorzystane do przerzutu wojsk, sprzętu technicznego i środków materiałowych. Środki powietrzne, zwłaszcza śmigłowce, w miarę potrzeb mogą być przydzielone dywizji /pułkowi/ przez wyższy szczebel.

43.

Zabezpieczenie działań bojowych jest to całokształt przedsięwzięć realizowanych w czasie organizowania i prowadzenia walki w celu niedopuszczenia do niespodziewanego napadu naziemnego i powietrznego nieprzyjaciela oraz stworzenia wojskom własnym warunków do pomyślnego prowadzenia działań w różnych sytuacjach.

Zabezpieczenie działań bojowych obejmuje: rozpoznanie, obronę przed bronią masowego rażenia, powszechną obronę przeciwlotniczą, ubezpieczenie, zabezpieczenie inżynieryjne, zabezpieczenie chemiczne, maskowanie, obronę radioelektroniczną, zabezpieczenie topograficzne, zabezpieczenie hydrometeorologiczne, zabezpieczenie tyłowe, uzupełnianie strat, grzebanie poległych i zmarłych oraz ewakuację jeńców wojennych.

Zabezpieczenie działań bojowych organizują wszyscy dowódcy we właściwym im zakresie. Dowódca dywizji /pułku/ obowiązany jest w odpowiednim czasie postawić zadania do zabezpiecze-

nia działań bojowych i wydzielić w tym celu niezbędne siły i środki, uwzględniając przedsięwzięcia przełożonych.

R o z d z i a ł II

DOWODZENIE WOJSKAMI

44.

Dowodzenie jest to działalność dowództw wszystkich szczebli mająca na celu zapewnienie wykonywania przez podległe wojska postawionych im zadań.

Dowodzenie polega na podejmowaniu skutecznych decyzji, terminowym, konsekwentnym wprowadzaniu ich w życie i narzucaniu nieprzyjacielowi swojej woli przez oddziaływanie na niego wszystkimi dostępnymi siłami i środkami.

Dowodzenie opiera się na centralizacji kierowania wojskami w rękach dowódcy i szerokim przejawianiu rozumnej inicjatywy przez podwładnych podczas wykonywania postawionych im zadań. Podstawą dowodzenia jest decyzja dowódcy.

45.

Dowodzenie wojskami obejmuje: utrzymanie wysokiego stanu moralno-politycznego i terminowe osiągnięcie gotowości bojowej wojsk; ciągłe, uporczywe zdobywanie danych o sytuacji oraz wykrywanie prawdopodobnych zamiarów nieprzyjaciela; terminowe podejmowanie decyzji i przekazywanie zadań podwładnym; przygotowanie wojsk do działań i wszechstronne ich zabezpieczenie; organizowanie i utrzymywanie ciągłego współdziałania; stałą kontrolę wykonywania postawionych wojskom zadań i udzielanie im pomocy.

Dowodzenie wojskami powinno zapewnić: szybkie i skryte przygotowanie oraz niespodziewane wykonanie uderzeń na nie-

przyjaciela; skuteczne użycie broni jądrowej i innych środków rażenia oraz umiejętne wykorzystanie ich działania; uchwycenie i utrzymanie inicjatywy; dużą manewrowość wojsk, wykonanie w odpowiednim czasie przedsięwzięć związanych z obroną wojsk przed bronią masowego rażenia i innymi środkami oraz przywrócenie ich zdolności bojowej.

46.

Dowodzenie wojskami powinno być: operatywne, ciągłe, stanowcze, elastyczne i skryte.

Operatywność dowodzenia polega na realizacji niezbędnych przedsięwzięć dowodzenia w takim czasie i z taką dokładnością, która umożliwi wykonanie zadania bojowego. Osiąga się ją przez zapewnienie sprawnie działającego systemu rozpoznania i dowodzenia oraz umiejętne wykorzystanie technicznych środków dowodzenia.

Operatywność dowodzenia powinna zapewnić sprawną i szybką realizację przedsięwzięć dla osiągnięcia celu działań bojowych.

Ciągłość dowodzenia polega na stworzeniu dowódcom i sztabom możliwości nieprzerwanego wpływania na przebieg działań bojowych.

Ciągłość dowodzenia zapewnia się przez: utrzymanie niezawodnej łączności z przełożonym, podwładnymi i współdziałającymi oddziałami /pododdziałami/, odpowiednie urzutowanie, rozmieszczenie oraz sprawne przesuwanie punktów dowodzenia, meldowanie we właściwym czasie przełożonym oraz informowanie podwładnych i sąsiadów o sytuacji, właściwą organizację pracy i odpoczynku organów dowodzenia, a także sprawne odtwarzanie naruszonego systemu dowodzenia.

Stanowczość dowodzenia polega na bezwzględnym, terminowym i uporczywym wcielaniu w czyn powziętej decyzji, w celu dokładnego, całkowitego i terminowego wykonania zadania bojowego. Osiąga się ją poprzez męstwo, zdecydowanie, silną wolę i przytomność umysłu dowódcy i oficerów sztabu w każdej sytuacji, zapobieganie powstawaniu wśród powładnych nastrojów załamania i paniki.

Elastyczność dowodzenia polega na szybkim reagowaniu na zmiany sytuacji, korygowaniu powziętej decyzji i postawionych zadań odpowiednio zasilniałej sytuacji i sposobów współdziałania oraz na dostosowaniu metod pracy dowódcy i sztabu do zmieniającej się sytuacji. Osiąga się ją przez wprowadzenie do decyzji i planu działania zmian dostosowanych do sytuacji w celu zwiększenia skuteczności i ekonomiczności dowodzenia.

Skrytość dowodzenia polega na zachowaniu w tajemnicy wszelkich przedsięwzięć z zakresu dowodzenia wojskami, organizacji łączności oraz rozmieszczenia punktów dowodzenia. Osiąga się ją przez zachowanie wysokiej czujności i bezwzględne przestrzeganie zasad maskowania.

Skrytość dowodzenia umożliwia uzyskanie zaskoczenia.

47.

Dowódca ponosi całkowitą odpowiedzialność za dowodzenie podległymi wojskami i wykonanie przez nie zadań bojowych. Wymaga to od niego dużych zdolności organizacyjnych, głębokiej wiedzy wojskowej, silnej woli, wiary w zwycięstwo i odwagi, ciągłej znajomości sytuacji, umiejętności przewidywania przebiegu wydarzeń, szybkiego podejmowania decyzji i wytrwałego wprowadzania jej w czyn.

Działanie każdego dowódcy i wszystkich wykonawców powin-

no być nacechowane wolą zwycięstwa oraz niezłomnym dążeniem do pełnego wykonania zadania, bez względu na stopień przeciwdziałania nieprzyjaciela. Dowódca obowiązany jest wpoić tę podstawową ideę wszystkim swoim podwładnym.

Dowódca dywizji /pułku/ dowodzi wojskami osobiście za pośrednictwem sztabu i innych podległych mu organów dowodzenia. Powinien on zawsze wiedzieć, gdzie się znajdują i co robią podległe mu wojska, jaka jest ich zdolność bojowa i jakie mają potrzeby oraz wpływać na przebieg walki posiadanymi przez siebie siłami i środkami. Dowódca zobowiązany jest w terminie podejmować osobiście decyzję dotyczącą działań bojowych i stawiać zadania podwładnym, organizować współdziałanie, zabezpieczanie działań bojowych, szkolenie podległych organów dowodzenia i wojsk oraz przeprowadzać kontrolę realizacji postawionych zadań.

Dowódca rozwiązuje główne problemy dowodzenia i w decydujących momentach walki osobiście wpływa na jej przebieg.

Gdy nie ma możliwości otrzymania zadania od przełożonego, dowódca obowiązany jest wziąć na siebie odpowiedzialność i powziąć nową decyzję oraz uporczywie wcielić ją w czyn. Przy pierwszej sposobności zameldować o tym przełożonemu i powiadomić sąsiadów.

48,

Sztab dywizji /pułku/ jest głównym organem dowodzenia oddziałami i pododdziałami. Swą pracę sztab organizuje i realizuje na podstawie decyzji, rozkazów i wytycznych dowódcy oraz zarządzeń sztabu przełożonego.

Najważniejszym obowiązkiem sztabu jest ciągła znajomość nieprzyjaciela, aktualnego stanu oddziałów /pododdziałów/ w

czasie wykonywania przez nie zadań, skuteczne wprowadzenie w życie decyzji dowódcy i zapewnienie ciągłego dowodzenia, oddziałami /pododdziałami/

49.

Szef sztabu dywizji /pułku/ jest zastępcą dowódcy i tylko on ma prawo wydawać rozkazy w jego imieniu.

Szef sztabu ponosi odpowiedzialność za organizację i utrzymanie ciągłego dowodzenia i obowiązany jest zawsze znać sytuację, przewidywać możliwe jej zmiany i być gotów do zameldowania dowódcy wpływających z niej wniosków i propozycji decyzji, znać zamiar dowódcy, wszystkie wydane osobiście przez niego rozkazy i zarządzenia oraz organizować kontrolę ich wykonania.

Pozostali zastępcy dowódcy, szefowie wydziałów /starszy oficer operacyjny i rozpoznania/, szefowie rodzajów wojsk i służb są zobowiązani przygotować i meldować dowódcy w terminie potrzebne mu dane o położeniu, stanie, możliwościach i sposobie użycia podległych oddziałów /pododdziałów/ oraz zabezpieczeniu działań bojowych.

50.

Analizując otrzymane zadanie dowódca powinien zrozumieć zamiar przełożonego, a szczególnie sposób użycia przez niego broni jądrowej, lotnictwa i innych środków na kierunku działania dywizji /pułku/ oraz miejsce i rolę dywizji /pułku/ w zadaniu wykonywanym przez związek operacyjny /taktyczny/. Dowódca jednocześnie z przeprowadzaniem analizy zadania kalkuluje czas lub nakazuje wykonać to szefowi sztabu.

Dowódca po przeanalizowaniu zadania określa czynności, które należy niezwłocznie wykonać, aby jak najszybciej przy-

gotować wojska do wykonania zadania bojowego, daje wytyczne do organizacji rozpoznania i wydania zarządzeń wstępnych, aby zawczasu zorientować podległych dowódców i sztaby co do przyszłych działań i pozostawić oddziałom /pododdziałom/ jak najwięcej czasu na przygotowanie się do walki.

51.

Oceniając sytuację dowódca rozpatruje:

- położenie, skład i stan zgrupowania nieprzyjaciela, możliwe zmiany, rodzaj i formę działań, możliwości oraz zakres stosowania broni masowego rażenia, okresy zagrożenia przez śmigłowce i samoloty;
- najważniejsze obiekty nieprzyjaciela do wykonania uderzeń bronią jądrową i ogniem środków konwencjonalnych oraz tę część zgrupowania, której rozbicie gwałtownie ograniczy jego możliwości bojowe;
- sytuację radioelektroniczną;
- stan, położenie i możliwości bojowe własnych wojsk;
- sytuację, możliwości działań i zadania sąsiadów;
- sytuację skażeń promieniotwórczych, chemicznych, biologicznych, zniszczeń, pożarów i zatopień;
- właściwości terenu, warunki klimatyczne, stan pogody, porę roku i doby oraz ich wpływ na działanie wojsk.

W czasie oceny sytuacji zastępcy dowódcy, szefowie wydziałów /starszy oficer operacyjny i rozpoznania/, szefowie rodzajów wojsk i służb na żądanie dowódcy meldują niezbędne dane dotyczące interesujących go zagadnień.

52.

Decyzja jest wynikiem twórczego myślenia dowódcy rozstrzygającym o sposobie działania - z przewidywaniem zmian sytuacji oraz określeniem właściwego w danej sytuacji sposobu

użycia sił i środków, który zapewni wykonania zadania bojowego.

Dowódca podejmuje decyzję osobiście.

Brak pełnych danych o sytuacji nie zwalnia dowódcy od obowiązku powzięcia na czas decyzji.

53.

Dowódca w decyzji określa:

- zamiar działań: jakiego nieprzyjaciela i w jakiej kolejności rozbić, jak odeprzeć atak jego śmigłowców i samolotów, kierunek głównego uderzenia /rejon skupienia głównego wysiłku/, obiekty do wykonania uderzeń bronią jądrową, środkami konwencjonalnymi i zakłóceniami radioelektronicznymi oraz sposób ich użycia, ugrupowanie sił i środków dywizji /pułku/ i formę ich manewru;
- zadania bojowe oddziałów /pododdziałów/;
- sposób współdziałania wojsk;
- organizację dowodzenia.

Ponadto dowódca określa zadania zabezpieczenia działań bojowych i zadania pracy partyjno-politycznej. W meldunku decyzji dowódca dodatkowo przedstawia ocenę nieprzyjaciela naziemnego i powietrznego.

Decyzję powziętą z mapy, gdy sytuacja bojowa na to pozwala, udokładnia się w terenie w czasie rekonesansu.

54.

Zadanie bojowe dowódca dywizji /pułku/ określa oddziałom /pododdziałom/ osobiście i przekazuje je: osobiście w bezpośredniej styczności z podwładnymi, przez techniczne środki łączności, upoważnionych oficerów dowództwa, lub za pomocą dokumentów przekazywanych przez oficerów.

Rozkazy wydawane ustnie wyznaczony oficer zapisuje lub utrwała w inny sposób.

Rozkazy i zarządzenia redaguje się zwięźle, jednakże bez szkody dla ich treści.

55.

Zastępcy dowódcy, szefowie wydziałów /starszy oficer operacyjny i rozpoznania/, szefowie rodzajów wojsk i służb pod kierownictwem szefa sztabu planują i organizują na podstawie decyzji dowódcy użycie podległych im oddziałów /pododdziałów/ i zapewniają wykonanie postawionych zadań. Zaplanowane przez nich działania oddziałów /pododdziałów/ zatwierdza dowódca dywizji /pułku/.

56.

Jednym z najważniejszych obowiązków dowódcy i sztabu, związanych z dowodzeniem, jest zorganizowanie i utrzymywanie ciągłego współdziałania. Organizuje się je na korzyść oddziałów /pododdziałów/, które wykonują główne zadania. Utrzymują je wszyscy dowódcy i sztaby przez cały czas walki.

Dowódca dywizji /pułku/ organizuje współdziałanie z reguły równocześnie ze stawianiem zadań bojowych i udokładnia je w terenie, na stole plastycznym lub na mapach.

Organizując współdziałanie ustala się: sposoby działania wojsk, organizację łączności między współdziałającymi oddziałami /pododdziałami/: sygnały wskazywania celów, wywołania, przeniesienia i przerwania ognia, rozpoznawania i oznaczania położenia wojsk; sposoby wywoływania lotnictwa wydzielonego do wsparcia.

Naruszone współdziałanie powinno być niezwłocznie odtworzone.

57.

Dowódcy i sztaby podległych i współdziałających oddziałów /pododdziałów/ w każdej sytuacji powinni na czas meldować /informować/ przełożonemu o otrzymaniu rozkazu bojowego /zarządzenia/, powziętej decyzji i skutkach uderzeń broni masowego ra-

żenia, o wykonaniu otrzymanego zadania, ważniejszych wiadomościach o nieprzyjacielu oraz gwałtownych zmianach sytuacji.

58.

Kontrolę wykonania przez oddziały /pododdziały/ rozkazów i zarządzeń z zasady przeprowadzają osobiście dowódca i oficerowie organów dowodzenia. Nie powinni oni udzielać dowódcom oddziałów /pododdziałów/ zbyt szczegółowych wskazówek i wyřęczać ich w dowodzeniu podległymi wojskami.

59.

Organizacja dowodzenia obejmuje:

- określenie ilości, rodzaju, składu, miejsca i czasu rozwinięcia punktów dowodzenia;
- zabezpieczenie punktów dowodzenia;
- przesunięcie punktów dowodzenia stosownie do sytuacji;
- odtwarzanie systemu dowodzenia lub organizowanie nowego systemu dowodzenia po obezwładnieniu dotychczasowego bronią masowego rażenia i innymi środkami;
- organizację nieprzerwanej łączności, zapewnienie tajności dowodzenia;
- organizację pracy zespołów i osób funkcyjnych na punktach dowodzenia, w tym i odpoczynku.

60.

Do dowodzenia oddziałami w dywizji tworzy się: w natarciu - stanowisko dowodzenia, wysunięte stanowisko dowodzenia i kwatermistrzowskie stanowisko dowodzenia; w obronie - stanowisko dowodzenia, zapasowe stanowisko dowodzenia, kwatermistrzowskie stanowisko dowodzenia.

W pułku we wszystkich rodzajach działań tworzy się stanowisko dowodzenia i kwatermistrzowskie stanowisko dowodzenia.

Wszystkie punkty dowodzenia powinny być ruchliwe, o niedużym składzie i zapewniać ciągle dowodzenie wojskami w każdej sytuacji. Odległość pomiędzy punktami dowodzenia powinna wykluczać jednoczesne porażenie ich jednym wybuchem jądrowym średniej mocy.

Do dowodzenia wojskami w szczególnie dynamicznych sytuacjach wykorzystuje się powietrzny element dowodzenia /PED/.

61.

Miejsce rozwijania, kierunki, sposób i czas przesunięcia punktów dowodzenia określa dowódca dywizji /pułku/. Punkty dowodzenia należy rozwijać z dala od charakterystycznych przedmiotów terenowych oraz starannie maskować, uwzględniając ochronne właściwości terenu.

Przesunięcie punktów dowodzenia w czasie walki z zasady powinno odbywać się skokami. W celu wybrania nowych miejsc na punkty dowodzenia sztab dywizji /pułku/ wysyła nieduże grupy rekonesansowe. W czasie przesuwania punktów dowodzenia utrzymuje się trwałą łączność z oddziałami /pododdziałami/ podległymi, sztabem przełożonym i sąsiadami.

Punkty dowodzenia przesuwa się z zasady w różnym czasie. Sposób i czas przesunięcia kwatermistrzowskiego stanowiska dowodzenia określa kwatermistrz dywizji /pułku/. O rozmieszczeniu punktów dowodzenia i ich przesunięciu melduje się przełożonemu. Przełożony i jego sztab nie powinni opóźniać przesunięć punktów dowodzenia podwładnych; nie powinni również dopuszczać do ich oderwania się od wojsk. Są oni obowiązani stosować wszystkie środki, by utrzymać z nimi trwałą łączność.

62.

Utrzymanie ciągłej łączności jest podstawowym warunkiem zapewnienia dowodzenia wojskami. Łączność organizuje się na

podstawie: decyzji dowódcy, zarządzenia /wytycznych/ łączności sztabu przełożonego, wytycznych szefa sztabu z uwzględnieniem posiadanych sił i środków łączności.

Odpowiedzialność za organizację łączności ponosi szef sztabu, a za jej realizację i pracę - bezpośrednio szef łączności.

W dywizji /pułku/ organizuje się system łączności w określony sposób i w odpowiednim porządku, stosownie do rodzaju prowadzonych działań bojowych.

Podstawowymi elementami tego systemu są węzły łączności punktów dowodzenia dywizji /pułków/, oddziałów /pododdziałów/ podległych, przydzielonych i wspierających, połączone ze sobą liniami łączności.

Połączenie węzłów łączności odpowiednimi urządzeniami transmisyjnymi /przesyłkowymi/ umożliwia utrzymanie niezawodnej łączności na całym obszarze działań dywizji /pułku/.

System łączności obejmuje wszystkie rodzaje środków łączności stosowane w dywizji /pułku/ dla potrzeb ogólnowojskowych oraz potrzeb rodzajów wojsk i tyłów.

System łączności dywizji /pułku/ powinien zapewniać połączenia z systemami łączności sztabu przełożonego oraz sztabów podległych i współdziałających, co umożliwi uzyskiwanie połączeń o jeden lub więcej szczebli dowodzenia w dół oraz wykorzystanie szeregu dróg okrężnych /obejściowych/ dla dowodzenia i współdziałania.

System łączności powinien zapewnić:

- niezawodną łączność wszystkim rodzajom wojsk we wszystkich rodzajach działań bojowych;
- łączność ze wszystkimi elementami ugrupowania rozmieszczonymi w pasie działania dywizji /pułku/;
- szybki i skryty obieg informacji pomiędzy poszczególnymi

szczeblami dowodzenia;

- kompleksowe wykorzystywanie środków i urządzeń łączności.

63.

Do zorganizowania łączności dywizji /pułku/ wykorzystuje się techniczne środki łączności oraz środki wojskowej poczty polowej i środki sygnalizacyjne. Decydującą rolę w przesyłaniu wiadomości odgrywają techniczne środki łączności /radiowe, radiotelefoniczne, radioliniowe i przewodowe/.

Środków wojskowej poczty polowej używa się głównie do wymiany dokumentów bojowych i służbowych.

Środki sygnalizacyjne wykorzystuje się w pododdziałach do przekazywania krótkich komend i meldunków, wzajemnego rozpoznania, wskazywania celów, współdziałania, alarmowania i ostrzegania.

Środki radiowe są zasadniczymi środkami łączności w dywizji /pułku/. Są one zdolne zapewnić ciągłe dowodzenie wojskami w najbardziej skomplikowanej sytuacji. Za pomocą tych środków utrzymuje się łączność radiową, telefoniczną i telegraficzną /słuchową i dalekopisową/.

Środki radiotelefoniczne wykorzystuje się w celu prowadzenia bezpośrednich rozmów telefonicznych pomiędzy dowódcami i oficerami sztabów. Za pomocą tych urządzeń można prowadzić rozmowy w samodzielnych łączach radiotelefonicznych, bądź też w łączach mieszanych: radiotelefoniczno-przewodowych lub radiotelefoniczno-przewodowo-radioliniowych.

Środki radioliniowe zapewniają łączność głównie na postoju wojsk we wszystkich rodzajach działań bojowych. Za pomocą środków radioliniowych zestawia się samodzielne łącza radioliniowe lub wydłuża kierunki przewodowe lub radiotelefoniczne.

Środki przewodowe na szczeblu dywizji /pułku/ stosowane

są w rejonach ześrodkowania wojsk, w rejonach wyjściowych do natarcia, w obronie. Służą także do zapewnienia łączności wewnętrznej na punktach dowodzenia.

W celu zapewnienia skrytości dowodzenia wojskami i tajności prowadzonych rozmów na szczeblu dywizji wykorzystuje się telefoniczne i telegraficzne urządzenia utajniające pracujące na kanałach radiowych, radioliniowych oraz przewodowych.

64.

Dowódca /szef sztabu/ dywizji /pułku/ określa sposób i zakres wykorzystania środków łączności. W wytycznych podaje: wykorzystanie środków łączności bez ograniczeń; zakaz lub ograniczenie wykorzystania technicznych środków łączności, zwłaszcza radiowych krótkofalowych /KF/, radiowych ultrakrótkofalowych /UKF/, radiotelefonicznych i radioliniowych; terminy wymiany korespondencji.

65.

Łączność w dywizji /pułku/ organizuje się dla potrzeb dowodzenia, współdziałania, tyłów oraz do ostrzegania i alarmowania.

Łączność dowodzenia organizuje się między przełożonym a podwładnymi dowódcami i sztabami w celu zapewnienia przekazywania im rozkazów i zarządzeń oraz otrzymywania od nich meldunków. Łączność dowodzenia powinna zapewnić wymianę wiadomości z dowódcami i sztabami o jeden lub więcej szczebli dowodzenia niżej.

W celu zapewnienia łączności między przełożonym dowódcą /sztabem/ a podwładnymi poszczególne sztaby wydzielają środki radiowe, radiotelefoniczne, wojskowej poczty polowej i z reguły radioliniowe, natomiast linie łączności przewodowej rozwija przełożony. W obu wypadkach odpowiedzialność za łączność z

podwładnymi ponosi sztab przełożony.

W razie utraty łączności przełożony i podwładny są obowiązani uczynić wszystko, aby ją przywrócić.

Łączność współdziałania organizuje się w celu zapewnienia wymiany wiadomości między dowódcą i sztabem dywizji /pułku/ a dowódcami i sztabami związków, oddziałów i pododdziałów różnych rodzajów wojsk wykonujących wspólne zadanie bojowe oraz między sąsiadami i elementami ugrupowania dywizji /pułku/.

Łączność współdziałania organizuje się na podstawie zarządzenia sztabu organizującego współdziałanie. Niezbędne dla tych celów środki łączności wydzielają zainteresowane sztaby.

Odpowiedzialność za nawiązanie i utrzymanie łączności między współdziałającymi związkami taktycznymi /oddziałami/ ponoszą:

- dowódcy /sztaby/związków taktycznych /oddziałów/ rodzajów wojsk - za łączność ogólnowojskowych związków taktycznych /oddziałów/ ze związkami taktycznymi /oddziałami/ rodzajów wojsk;

- sąsiad prawy - za łączność wzdłuż frontu;

- dowódca /sztab/ związku taktycznego /oddziału/ znajdującego się w drugim rzucie /odwodzie/ - za łączność z głębi do frontu.

Łączność z lotnictwem wspierającym dywizję utrzymuje się poprzez grupę dowodzenia bojowego lotnictwem przybyłą do dywizji z własnymi środkami łączności.

Łączność ze związkami taktycznymi /oddziałami/ marynarki wojennej utrzymuje się środkami współdziałających związków taktycznych /oddziałów/ oraz przez przedstawicieli sztabu marynarki wojennej przybyłych do dywizji z własnymi środkami łączności.

Łączność tyłów przeznaczoną dla utrzymania łączności kwaterymistrzostwa i służb technicznych dywizji /pułku/ z przełożonym i podwładnymi oraz pododdziałami i urządzeniami tyłowymi organizuje się za pomocą etatowych sił i środków łączności wydzielanych przez poszczególne szczeble dowodzenia.

Łączność z podległymi pododdziałami i urządzeniami tyłowymi organizuje się za pomocą etatowych sił i środków łączności tych pododdziałów /urządzeń tyłowych/.

Łączność ostrzegania i alarmowania organizuje się w celu przekazywania do sztabów i wojsk sygnałów o zagrożeniu i napadzie jądrowym, chemicznym, powietrznym, pancernym oraz desantu powietrznego i morskiego nieprzyjaciela.

W celu przekazywania sygnałów ostrzegania i sygnałów alarmowych w dywizji organizuje się specjalną sieć radiową ostrzegania. W razie potrzeby wszystkie sygnały ostrzegania i alarmowania przekazuje się poza wszelką kolejnością w czynnym systemie łączności dywizji /pułku/.

Sztab dywizji oraz oddziały obrony przeciwlotniczej wydzielają odbiorniki radiowe do odbioru sygnałów powiadamiania w sieci radiowej powiadamiania sztabu armii.

Sztab dywizji wydziela ponadto odbiorniki radiowe do odbioru sygnałów o skażeniach promieniotwórczych do sieci radiowej powiadamiania o skażeniach sztabu armii.

66.

Dla zapewnienia tajemnicy przekazywanych wiadomości przez techniczne środki łączności w dywizji /pułku/ organizuje się system utajniania. Bezpośrednio za ochronę tajemnicy jest odpowiedzialny szef sztabu.

Organizację systemu utajniania określa się w zarządzeniu /wytycznych/ łączności.

W okresie przygotowywania działań bojowych należy maksymalnie ograniczyć przekazywanie wiadomości za pomocą technicznych środków łączności. Aby zapewnić skrytość i zaskoczenie, zabrania się przekazywania tekstem jawnym wiadomości dotyczących organizacji działań bojowych.

W czasie prowadzenia działań bojowych można przekazywać za pomocą technicznych środków łączności wiadomości w formie nie utajnionej, jeżeli:

- sytuacja wymaga natychmiastowej reakcji, a utajnienie spowoduje /w wyniku straty czasu/ niewykonanie zadania;
- nieprzyjaciel ze względu na brak czasu nie wykorzysta przekazywanych wiadomości dla zorganizowania przeciwdziałania;
- przekazywane wiadomości znane są nieprzyjacielowi z rozwoju sytuacji, a potwierdzenie ich przez naszą stronę nie stanowi dla niego istotnej wartości.

Przekazując wiadomości tekstem jawnym należy obowiązkowo stosować: kryptonimy i sygnały rozpoznawcze przy podawaniu numeracji i nazw związków /oddziałów, pododdziałów/ oraz funkcji dowódców i oficerów sztabu /szefów rodzajów wojsk i służb/, natomiast kody /mapy, terenu/ przy określaniu punktów terenowych.

Dowódcy wszystkich szczebli powinni niezwłocznie stosować środki zaradcze w wypadku naruszenia dyscypliny łączności i zasad utajniania wiadomości.

R o z d z i a ł III

PRACA PARTYJNO-POLITYCZNA

67.

Praca partyjno-polityczna w działaniach bojowych to całościowy kształt przedsięwzięć zmierzających do kształtowania oraz

podtrzymywania ideowości, socjalistycznego patriotyzmu i internacjonalizmu, moralno-politycznej zwartości i pełnej identyfikacji z celami wojny, odporności psychicznej, determinacji i woli działania, dyscypliny, ofiarności i poświęcenia żołnierzy w walce celem bezwzględного wykonania postawionych zadań. Polega ona na utrzymaniu wysokiego stanu moralno-politycznego, dyscypliny i nastrojów oraz gotowości bojowej żołnierzy dla osiągnięcia pełnej zdolności do wykonania zadań bojowych. Obejmuje ona organizowanie i intensyfikowanie działalności dowódców, aparatu partyjno-politycznego, organizacji partyjnych i młodzieżowych poprzez: planowanie, stawianie zadań, gromadzenie, przetwarzanie, przechowywanie i obieg informacji, opracowywanie i przygotowywanie wniosków i propozycji do decyzji dowódcy oraz kontrolę i ocenę realizacji postawionych zadań przed żołnierzami dywizji /pułku/.

68.

Działania bojowe stawiają przed walczącymi wojskami niezwykle wysokie wymagania pod względem wartości ideowo-politycznych i moralno-bojowych. O powodzeniu w walce w ostatecznym wyniku decydują ludzie, ich świadomość ideowo-polityczna, hart i niezłomne przekonanie o słuszności sprawy, której bronią, poziom wyszkolenia bojowego, zdyscyplinowanie, ofiarność i poświęcenie oraz odporność psychiczna. Stan moralno-polityczny, wartości bojowe i psychiczne żołnierzy na polu walki podlegają ciągłym zmianom w zależności od sytuacji polityczno-militarnej, konkretnych warunków i okoliczności. Ciągła praca ideowo-polityczna i wychowawcza nawet w najbardziej skomplikowanych warunkach jest nieodzownym elementem prowadzenia skutecznych działań bojowych.

69.

Głównymi celami pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych są:

- utrwalanie zaufania do polityki partii i rządu, doktryny wojennej państw wspólnoty socjalistycznej, oraz akceptacji celów toczącej się wojny i walki;
- wychowanie żołnierzy w nienawiści do imperializmu i w duchu nieprzejednanej walki z wrogiem, kształtowanie wysokiej czujności ideowo-politycznej oraz odporności na destrukcyjne działanie nieprzyjaciela;
- pogłębianie i utrwalanie braterstwa broni z żołnierzami Armii Radzieckiej i innymi armiami państw Układu Warszawskiego oraz internacjonalistycznej świadomości koalicyjnych celów walki;
- pobudzenie do bojowej aktywności, inicjatywy i ofiarności w walce oraz do zdecydowanej, uporczywej i ofensywnej walki z wrogiem;
- kształtowanie i pogłębianie socjalistycznej świadomości oraz ideowo-moralnych wartości żołnierzy, umacnianie gotowości bojowej, dyscypliny i porządku wojskowego;
- wszechstronne kształtowanie pożądanych postaw i zachowania żołnierzy, przygotowanie do walki i ich mobilizacja do wykonania zadań bojowych w warunkach użycia broni masowego rażenia;
- osłabienie wartości moralno-bojowych wojsk nieprzyjaciela.

70.

Podstawowymi zadaniami pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych są:

- umacnianie ideowo-moralnej postawy żołnierzy, bezgra-

nicznego oddania ludowej Ojczyźnie i sprawie socjalizmu oraz gotowości do zdecydowanego działania w ich obronie;

- utrzymanie wysokiego stanu moralno-politycznego, odporności psychicznej i fizycznej żołnierzy w ciągłej gotowości do walki w różnych sytuacjach i warunkach bojowych;

- zapewnienie wysokiej dyscypliny wojsk, bezwzględnego ich podporządkowania woli i rozkazom dowódców, energiczne przeciwdziałanie wszelkim przejawom dezorganizacji oraz próbom osłabiania woli walki;

- kształtowanie odporności żołnierzy na destrukcyjne wpływy pola walki, oddziaływanie aparatu wojny psychologicznej oraz przezwyciężenie negatywnych stanów emocjonalnych w trudnych sytuacjach bojowych;

- mobilizowanie żołnierzy do mistrzowskiego wykorzystania sprzętu technicznego, stałej gotowości bojowej, energicznych i zdecydowanych działań w warunkach obustronnego stosowania broni jądrowej;

- przeciwdziałanie propagandzie nieprzyjaciela zmierzającej do osłabiania stanu moralno-politycznego i psychicznego żołnierzy, ich dyscypliny oraz jedności i zwartości armii państw wspólnoty socjalistycznej;

- eliminowanie wszelkich przejawów przesadnego wyolbrzymiania skutków broni masowego rażenia oraz wskazywanie żołnierzom sposobów ochrony i obrony;

- prowadzenie ciągłej pracy politycznej z żołnierzami, mobilizowanie ich do wykazywania właściwej postawy i wzorowego wykonywania swoich obowiązków i zadań;

- wyjaśnianie żołnierzom konieczności przestrzegania ustalonych zasad zachowania się w różnych sytuacjach pola walki, reagowanie na zjawiska strachu, paniki i hysterii;

- rozwijanie odwagi, męstwa, gotowości do najwyższych poświęceń i wyrzeczeń, żołnierskiego koleżeństwa i współdziałania w każdej sytuacji bojowej;

- kształtowanie właściwej postawy wobec ludności cywilnej oraz wykazywanie troski o zabezpieczenie zabytków historycznych i ośrodków kulturalnych znajdujących się w pasie działań dywizji /pułku/.

71.

Prowadzenie pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych jest nieodłącznym elementem dowodzenia wojskami. Wszyscy dowódcy /szefowie/, a szczególnie bezpośredni przełożeni, zobowiązani są osobiście zajmować się politycznym wychowaniem podwładnych żołnierzy, poznawać ich nastroje, wartości polityczne i moralno-bojowe oraz dbać o ich życie i warunki bytowe; w pracy ideowo-politycznej z żołnierzami wykorzystywać działalność organizacji partyjnych i młodzieżowych oraz aktywu żołnierskiego w celu wykonania postawionych zadań.

72.

Ważną rolę w pracy partyjno-politycznej w dywizji /pułku/ odgrywają organizacje partyjne i młodzieżowe oraz właściwa postawa i osobisty przykład każdego członka partii i aktywisty młodzieżowego. W tym celu instancje i organizacje partyjne oraz młodzieżowe powinny:

- wytwarzać atmosferę konsekwentnego egzekwowania zadań przez członków partii i organizacji młodzieżowej;

- tworzyć partyjny klimat społecznego uznania dla żołnierzy z twórczą inicjatywą i inwencją, wcielając w życie ich pomysły;

- rozwijać inicjatywę, samodzielność, zapał i ofiarność

członków partii i organizacji młodzieżowych w trudnych sytuacjach bojowych oraz przykładem osobistym porywać żołnierzy niezorganizowanych do walki;

- zaszczepiać poczucie współodpowiedzialności żołnierzy za wykonanie postawionych zadań;

- umacniać przodującą rolę członków partii, wykazywać troskę o kształtowanie właściwych socjalistycznych stosunków międzyludzkich;

- osobistym przykładem i zaangażowaniem dawać wzór zdyscyplinowania, wypełniania powinności żołnierskich, dochowania przysięgi wojskowej i wierności socjalistycznej Ojczyźnie.

73.
Skuteczność prowadzonej pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych zależy od:

- wnikliwego poznawania i systematycznego kształtowania stanu moralno-politycznego i nastrojów żołnierzy dywizji /pułku/;

- skutecznego prowadzenia rozpoznania politycznego wojsk nieprzyjaciela w pasie działań dywizji, w zakresie ich nastrojów, wartości moralno-bojowych i dyscypliny;

- właściwego doboru celów, kierunków, treści, zadań i przedsięwzięć ideowo-wychowawczych i partyjno-politycznych, ścisłego łączenia problematyki pracy partyjno-politycznej z zadaniami bojowymi dywizji /pułku/;

- pełnego zaangażowania w pracy ideowo-wychowawczej dowódców wszystkich szczebli dowodzenia, głównie zaś bezpośrednich przełożonych żołnierzy, instancji i organizacji partyjnych, aparatu politycznego oraz organizacji młodzieżowych;

- ciągłego współdziałania aparatu politycznego, sztabów, szefów rodzajów wojsk i służb oraz sąsiadów dywizji /pułku/;

- osobistego przykładu kadry dowódczej, sztabowej, aktywu partyjnego, młodzieżowego i żołnierskiego;

- sprawnego kierowania za pomocą odpowiednio dobranych form i metod politycznego oddziaływania na żołnierzy;

- właściwego ustawienia i wykorzystania posiadanych sił i środków do prowadzenia pracy ideowo-wychowawczej i partyjno-politycznej w ugrupowaniu dywizji /pułku/.

74.

Dowódca odpowiada za pracę ideowo-polityczną, stan moralno-polityczny, dyscyplinę i nastroje żołnierzy dywizji /pułku/. Dowódca dywizji /pułku/ określa kierunki pracy partyjnej oraz stawia zadania w zakresie moralno-politycznego i psychicznego przygotowania stanu osobowego do wykonania zadań bojowych.

Zastępca dowódcy dywizji /pułku/ do spraw politycznych organizuje i kieruje całokształtem pracy partyjno-politycznej w dywizji /pułku/. Precyzuje kierunki, zadania i metody działalności partyjno-politycznej podległych sobie ogniw służbowych i partyjnych oraz analizuje jej rezultaty.

Zastępca dowódcy dywizji /pułku/ współuczestniczy w podejmowaniu decyzji przez dowódcę. Przygotowuje i przedstawia dowódcy wnioski i propozycje do decyzji w zakresie działania politycznego w dywizji /pułku/.

75.

Cele, treści, zadania i przedsięwzięcia pracy ideowo-wychowawczej i partyjno-politycznej powinny uwzględniać specyfikę poszczególnych rodzajów działań bojowych i sytuacji na polu walki, a także być zgodne z treścią decyzji dowódcy i realizowanym przez wojska zadaniem.

W czasie marszu i przewozu wojsk podstawowym celem i zadaniem pracy partyjno-politycznej jest:

- mobilizowanie żołnierzy do terminowego i zorganizowanego

osiągnięcia przez oddziały /pododdziały/ nakazanych rejonów, z zachowaniem pełnej gotowości do sprawnego i zorganizowanego wejścia do walki;

- wyjaśnianie żołnierzom zadania bojowego, a w tym: celu marszu, przebiegu drogi marszu, czasu i sposobów pokonywania poszczególnych jej etapów oraz przeszkód wodnych, terenowych itp.;

- przypomnienie o konieczności zachowania tajemnicy wojskowej oraz przestrzeganie przed skutkami samowolnych oddaleń z pododdziałów;

- utrzymanie czujności i gotowości żołnierzy do natychmiastowego zwalczania grup dywersyjno-rozpoznawczych i odpierania ataków nieprzyjaciela;

- zapewnienie należytego zabezpieczenia medycznego, wyżywienia i odpoczynku.

W natarciu główne zadania w pracy partyjno-politycznej stanowią:

- wzbudzanie wśród żołnierzy zrywu zaczepnego, odwagi, zdecydowania i ofensywności w przełamywaniu oporu nieprzyjaciela i pokonywaniu przeszkód terenowych oraz umacnianie woli walki aż do całkowitego rozgromienia nieprzyjaciela;

- mobilizowanie do umiętnego i szybkiego pokonywania strażnic, skażonych, rejonów zniszczeń, zapór inżynierskich i zdecydowanego opanowywania punktów oporu nieprzyjaciela;

- umacnianie wiary we własne siły oraz wolę walki i dzielność wojsk własnych i sojuszniczych państw Układu Warszawskiego;

- popularyzowanie najlepszych doświadczeń bojowych oraz sposobów walki, jak najlepszego wykonania zadań i efektywnego wykorzystania sprzętu technicznego.

W działaniach desantowych - podstawowe zadania pracy partyjno-politycznej stanowią:

- wyjaśnienie żołnierzom ważności, celowości i specyfiki

działań desantowych;

- zapoznavanie żołnierzy z charakterystyką rejonów desantowania;
- wyczerlenie żołnierzy na trudy i niebezpieczeństwo wynikające z działań w odosobnieniu na tyłach nieprzyjaciela;
- utrzymanie wysokiej odporności psychiczno-fizycznej i moralno-politycznej żołnierzy;
- umacnianie koleżeństwa żołnierskiego i współdziałania w walce;
- przeciwdziałanie fałszywym informacjom i tendencjom wyolbrzymiania rozmiarów niebezpieczeństwa związanego z wykonaniem zadania;
- utrwalanie przekonania o potrzebie utrzymania i zachowania wysokiej dyscypliny, czujności, gotowości bojowej i bezwzględnego podporządkowania się rozkazom przełożonych;
- przygotowanie żołnierzy do podjęcia natychmiastowego działania w różnych warunkach i sytuacjach bojowych.

W obronie główne zadania pracy partyjno-politycznej stanowią:

- zapewnienie wysokiej czujności i aktywności bojowej żołnierzy, gotowości do wykonania kontrataków, uporczywości i wytrwałości w walce, przestrzegania zasad obrony przed bronią masowego rażenia, niezwłocznego likwidowania fizycznych, moralnych i psychicznych skutków działania tej broni na wojska własne oraz popularyzowanie sposobów zwalczania broni pancernej nieprzyjaciela;
- wyjaśnianie żołnierzom celowości lub konieczności przejścia dywizji /pułku/ do obrony;
- mobilizowanie żołnierzy do szybkiej i dokładnej inżynierskiej rozbudowy stanowisk i umocnień obronnych, organizacji systemu ognia, zwłaszcza przeciwpancernego, sprawnego dowozu amunicji i zaopatrzenia;

- umacnianie zaufania do dowódców, wiary w skuteczność własnej broni, oraz przekonania o wyższości parametrów techniczno-taktycznych posiadanego sprzętu technicznego oraz słabych stron sprzętu nieprzyjaciela;

- przeciwdziałanie zjawiskom defetyzmu i niepewności wśród stanów osobowych;

- zapoznavanie żołnierzy ze sposobami i formami prowadzenia natarcia przez nieprzyjaciela;

- upowszechnianie najlepszych sposobów obrony przed bronią masowego rażenia oraz sposobów zwalczania czołgów i środków pancernych nieprzyjaciela;

- wyrabianie u żołnierzy stanowczości, uporczywości, aktywności, ofiarności i wytrwałości w działaniu, okazywanie sobie wzajemnej pomocy i współdziałania w walce;

- informowanie stanów osobowych o sukcesach bojowych naszych wojsk i wojsk sojuszniczych na innych odcinkach frontu.

W walce w okrążeniu i podczas wyjścia z okrążenia podstawowe zadania pracy partyjno-politycznej stanowią:

- mobilizowanie żołnierzy do bezwzględnego utrzymania nakanego rejonu i zwalczania sił nieprzyjaciela aż do czasu otrzymania nowego zadania;

- kształtowanie przekonania o możliwości, jeżeli zajdzie konieczność wyjścia z okrążenia poprzez aktywne, uporczywe i zdecydowane działanie;

- przeciwdziałanie wszelkim ujemnym zjawiskom moralno-psychicznym powstałym w wyniku okrążenia wojsk dywizji /pułku/;

- zapewnienie wysokiej dyscypliny, porządku wojskowego oraz bezwzględnego podporządkowania się woli i rozkazom przełożonych;

- zwalczanie propagandy nieprzyjaciela usiłującej wyolbrzymić niebezpieczeństwo powstałe w wyniku okrążenia.

76.

Pracę partyjno-polityczną w dywizji /pułku/ podczas działań bojowych bezpośrednio organizuje i prowadzi wydział /sekcja/ polityczny. Do jego obowiązków należy:

- planowanie i organizowanie pracy partyjno-politycznej w podległych sztabach, oddziałach /pododdziałach/ dywizji pułku;

- precyzowanie kierunków, treści, zadań, form i metod działania politycznego oraz przekazywanie ich w formie zadań do realizacji przez podległe ogniwa służbowe i partyjne;

- zbieranie, przetwarzanie i przekazywanie informacji o sytuacji polityczno-militarnej, wartościach moralno-politycznych i aktualnych nastrojach wojsk dywizji /pułku/;

- opracowywanie i przygotowywanie wniosków i propozycji do decyzji dowódcy na okres działań bojowych;

- kontrolowanie realizacji przedsięwzięć partyjno-politycznych w dywizji /pułku/;

- współdziałanie w pracy partyjno-politycznej z sąsiadami /armiami sojusznicznymi i wojskami własnymi/;

- studiowanie i upowszechnianie doświadczeń pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych;

- prowadzenie rozpoznania politycznego wśród wojsk i ludności cywilnej nieprzyjaciela w pasie działania dywizji.

77.

Częścią składową pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych jest propaganda specjalna, która stanowi zorganizowane, planowe oddziaływanie na wojska i ludność cywilną nieprzyjaciela w celu spowodowania zmian w ich poglądach i postawach. Zadaniem dowódcy dywizji i zastępcy do spraw politycznych jest pełne wy-

korzystanie możliwości oddziaływania na nieprzyjaciela środkami propagandy specjalnej i ścisłe zespolenie jej z działaniami bojowymi.

Oddziaływanie propagandy specjalnej na nieprzyjaciela prowadzi się za pomocą posiadanych i przydzielonych technicznych środków propagandy, materiałów oraz innych form oddziaływania. Propagandę specjalną należy prowadzić w ścisłym współdziałaniu z sąsiadami. W pracy tej maksymalnie należy wykorzystywać sukcesy wojsk własnych, a zwłaszcza skutki użycia broni jądrowej i innych środków walki.

78.

W okresie przygotowywania i prowadzenia działań bojowych do zasadniczych obowiązków aparatu partyjno-politycznego dywizji /pułku/ należy:

- utrwalanie wśród stanu osobowego przekonania o słuszności sprawy, za którą walczą żołnierze, wyjaśnianiu przyczyn i celów toczącej się wojny, aktualnej sytuacji polityczno-militarnej i taktycznej oraz informowanie o zadaniach stojących do wykonania przed dywizją /pułkiem/;

- systematyczne analizowanie i ocenianie stanu moralno-politycznego i nastrojów wojsk własnych oraz operatywne reagowanie na ujemne zjawiska i tendencje; odpowiednie oddziaływanie mające na celu utrzymanie wysokiego stanu moralno-bojowego wojsk;

- planowanie pracy partyjno-politycznej na podstawie decyzji dowódcy oraz zadań i wytycznych nadrzędnego organu partyjno-politycznego; określanie jej głównych celów, kierunków, zadań, treści, form i metod;

- utrzymanie w gotowości moralno-psychicznej żołnierzy do działań w warunkach zagrożenia i użycia przez nieprzyjaciela

broni masowego rażenia, a nade wszystko branie udziału z wydzielonymi siłami i środkami w opanowaniu i likwidacji psychiczno-moralnych skutków jej użycia;

- stawianie zadań do wykonania w czasie pracy polityczno-wychowawczej podległym dowódcom, sztabom, aparatowi politycznemu, instancjom, organizacjom partyjnym i młodzieżowym;

- prowadzenie ciągłego i skutecznego rozpoznania politycznego w planowanym pasie działania dywizji, zwłaszcza w zakresie stanu moralno-psychicznego żołnierzy nieprzyjaciela i zachowanie się jego ludności cywilnej;

- potęgowanie nienawiści do wroga, systematyczne ocenianie metod propagandowo-psychologicznego działania przeciwnika i organizowanie zdecydowanego przeciwdziałania; zależnie od sytuacji i możliwości rozwijanie oddziaływania propagandowo-psychologicznego na wojska i ludność przeciwnika w pasie działania dywizji /pułku/;

- utrzymanie stałej współpracy i współdziałania w zakresie wymiany informacji polityczno-taktycznej ze sztabem dywizji /pułku/ oraz z sąsiadami i armiami sojusznicznymi państw Układu Warszawskiego;

- wspieranie działalności dowódców, troszczenie się o ich autorytet oraz umacnianie jednoosobowego dowodzenia;

- umacnianie wśród stanów osobowych stałej troski o sprzęt techniczny oraz utrwalanie zaufania do jego parametrów bojowych i technicznych;

- poznawanie wartości moralno-politycznych i bojowych przybywającego uzupełnienia /rezerwy/, zapewnienie celowego przydzielenia do oddziałów /pododdziałów/ członków partii i aktywu oraz staranie się o jego dokładne i wszechstronne przygotowanie do prowadzenia pracy politycznej w elementach ugrupowania;

- zapewnienie w walce przodującej roli i osobistego przykładu dowódców, aparatu politycznego, oficerów sztabów oraz członków partii i aktywistów młodzieżowych;

- inspirowanie intensywnej działalności partyjno-politycznej i propagandowej na rzecz umacniania przyjaźni i braterstwa broni z żołnierzami armii sojusznicznych, a zwłaszcza z żołnierzami Armii Radzieckiej;

- popularyzowanie bohaterskich czynów żołnierskich i ich najlepszych doświadczeń bojowych, osiągniętych sukcesów przez oddziały i pododdziały oraz nowych skutecznych sposobów i metod walki;

- nadzorowanie funkcjonowania poczty polowej w zakresie obiegu korespondencji osobistej żołnierzy, prasy i materiałów szkoleniowo-propagandowych;

- dawanie osobistego przykładu głębokiej partyjności, żarliwej ideowości i zaangażowania oraz odwagi, hartu i silnej woli;

- współdziałanie z kwatermistrzowskim stanowiskiem dowodzenia w zakresie zaopatrzenia wojsk we wszystko, co jest niezbędne do prowadzenia skutecznych działań bojowych oraz zapewnienie należytej opieki porażonym i chorym żołnierzom w punktach medycznych;

- stałe troszczenie się o wyróżnianie zasłużonych i wyróżniających się w walce żołnierzy, pododdziałów i oddziałów;

- wyczulenie żołnierzy na konieczność ścisłego przestrzegania tajemnicy wojskowej i ochrony wojsk przed penetracją nieprzyjaciela;

- prowadzenie na terytorium nieprzyjaciela odpowiednio zróżnicowanej pracy propagandowo-psychologicznej w celu oddziaływania na ludność przeciwnika;

- współuczestniczenie w organizowaniu pogrzebów poległych

i zmarłych żołnierzy, nadawaniu tej ceremonii /w zależności od sytuacji i warunków/ odpowiedniej rangi polityczno-propagandowej;

- meldowanie dowódcy dywizji /pułku/ oraz nadrzędnemu organowi partyjno-politycznemu o stanie moralno-politycznym, dyscyplinie i nastrojach podległych wojsk, efektach, rezultatach, wynikach i potrzebach prowadzonej pracy partyjno-politycznej oraz o wszelkich istotnych problemach mających wpływ na gotowość bojową wojsk.

R o z d z i a ł I V

MARSZ I PRZEWOZY WOJSK

79.

Wojska powinny być zdolne do przesunięć w warunkach: stałego zagrożenia bronią masowego rażenia i użycia jej przez nieprzyjaciela, oddziaływania jego lotnictwa i desantów, zakłóceń radioelektronicznych i skażenia promieniotwórczego, chemicznego i zakażenia biologicznego, pożarów oraz w razie zniszczenia dróg i przepraw.

Przesunięcia wojsk wykonuje się w sposób rozśrodkowany, skrycie i szybko w przewidywaniu zetknięcia się z wojskami lądowymi lub desantowymi nieprzyjaciela.

Związki taktyczne i oddziały przesuwać się marszem lub są przewożone transportem kolejowym, powietrznym i wodnym albo sposobem kombinowanym. Głównym sposobem przesunięcia wojsk jest marsz.

Bez względu na sposób przesuwania się wojsk powinny one przybyć do wyznaczonego rejonu w podanym terminie i w pełnej

gotowości do wykonania zadania bojowego.

1. MARSZ

80.

Marsz jest to, zorganizowane przesuwanie się wojsk w kolumnach w określonym ugrupowaniu z jednego miejsca na drugie, w całkowitej gotowości do wykonania zadań.

Marsz z zasady powinien być wykonywany w nocy lub w warunkach ograniczonej widoczności. Marsz w dzień można wykonywać w czasie działań bojowych, kiedy wymaga tego sytuacja, oraz na głębokich tyłach wojsk własnych.

Czołgi i inne pojazdy gąsienicowe można przewozić na wielokołowych przyczepach nieskopodwoziowych.

W każdej sytuacji wojska w kolumnie marszowej powinny być zdolne do samodzielnego prowadzenia działań bojowych.

81.

Odległość marszu w ciągu doby i szybkość przesuwania się wojsk zależą od zadań, właściwości manewrowych i eksploatacyjnych sprzętu, fizycznych możliwości i poziomu wyszkolenia kierowców /mechaników-kierowców/, przygotowania wojsk do marszu, umiejętności dowódców i sztabów kierowania marszem, liczby i stanu dróg, warunków meteorologicznych, stopnia oddziaływania nieprzyjaciela, warunków terenowych i sytuacji na drogach, pory roku i doby oraz od zabezpieczenia marszu.

Odległość marszu w ciągu doby wynosi:

- dla kolumn mieszanych i czołgowych - 200-300 km i więcej;
- dla kolumn samochodowych - 300-400 km.

Średnia prędkość marszu wynosi:

- kolumn mieszanych i czołgowych w dzień 20-30 km/godz.;
- w nocy - 15-20 km/godz.;

- kolumn samochodowych - w dzień 30-40 km/godz.; w nocy - 25-30 km/godz.;

- po bezdrożach - 10-15 km/godz.

Odległość marszu w ciągu doby i średnia prędkość marszu mogą się zmieniać. Marsz wykonuje się z maksymalną prędkością w danych warunkach.

82.

Dywizji wyznacza się drogi marszu lub pas marszu zapewniający wybór odpowiedniej ilości dróg. Pułk z zasady maszeruje jedną drogą.

Drogi marszu w miarę możliwości nie powinny przebiegać przez rejony zurbanizowane, przesmyki i duże kompleksy leśne.

Odległości pomiędzy drogami marszu powinny uniemożliwiać jednoczesne rażenie dwóch kolumn jednym wybuchem jądrowym średniej mocy. Ponadto wyznacza się drogi zapasowe i rokadowe, które przygotowuje się jednocześnie z głównymi i wykorzystuje według wytycznych dowódcy dywizji.

83.

Ugrupowanie marszowe dywizji /pułku/ składa się z ubezpieczeń marszowych, kolumn sił głównych, kolumn oddziałów /pododdziałów/ tyłowych i oddziału wydzielonego, jeśli się go wysyła.

Pułk wykonuje marsz w składzie dywizji lub samodzielnie. W marszu w składzie dywizji pułk może przesuwać się w kolumnie sił głównych, tworzyć awangardę lub oddział wydzielony, a podczas wycofania i w marszu od frontu - ariergardę dywizji.

84.

W marszu kolumny sił głównych dywizji i pułku rozczłonkują się w głąb w kolumny batalionów /dywizjonów/.

Dla ochrony wojsk przed uderzeniami jądrowymi wyznacza się

odległości pomiędzy pułkami - do 5 km, batalionami /dywizjonami/ - do 3 km, kompaniami czołgów - do 2 km.

Odległość pomiędzy pojazdami zależy od prędkości marszu i widoczności i może wynosić 25-50 m.

Podczas marszu w warunkach ograniczonej widoczności /kurz, mgła/, w czasie gołoledzi, po drogach stromych i z ostrymi zakrętami oraz przez strefy skażenia promieniotwórczego zwiększa się odległości pomiędzy pojazdami.

85.

Dla terminowego rozpoczęcia marszu i regulowania prędkości ruchu kolumn wyznacza się linię /punkt/ wyjściową, linie /punkty/ wyrównania i podaje czas ich przejścia przez czoła poszczególnych kolumn. Odległość linii /punktu/ wyjściowej od rejonu rozmieszczenia wojsk powinna umożliwiać formowanie najmniej kolumny batalionu /dywizjonu, kompanii czołgów/ - około 5 km.

Do marszu z garnizonu linię /punkt/ wyjściową wyznacza się w odległości 20-30 km.

Linię wyrównania wyznacza się zazwyczaj co 2-3 godziny marszu.

86.

W celu zachowania zdolności fizycznej wojsk, sprawdzenia stanu technicznego, usunięcia uszkodzeń, zabezpieczenia materiałowego i uporządkowania kolumn wyznacza się odpoczynki krótkie i długie oraz odpoczynki dzienne /nocne/.

Krótkie odpoczynki 20-30 minutowe wyznacza się po 2-3 godzinach marszu. Na odpoczynkach krótkich zachowuje się uszykowanie kolumn i ustalone odległości pomiędzy oddziałami i pododdziałami; pojazdy w kolumnach pododdziałów zatrzymują się po prawej stronie drogi w odległościach ustalonych przez dowódcę na

czas marszu.

Odpochnki długie 2-4 godzinne, wyznacza się na początku drugiej połowy każdej doby marszu. W nocy, podczas silnych mrozów oraz marszu trwającego krócej niż dobę długich odpochnków nie wyznacza się.

Odpochnki dzienne /nocne/ 6-10 godzinne, po marszu nocnym /dziennym/ należy wyznaczać w rejonie, gdzie są sprzyjające warunki do obrony przed bronią masowego rażenia i maskowania wojsk oraz dostateczna ilość źródeł wody.

Na odpochnki długie i dzienne /nocne/ wojska schodzą z dotychczasowych dróg marszu i rozmieszczają się wzdłuż dróg bocznych w wyznaczonych im rejonach, w sposób rozśrodkowany batalionami /dywizjonami, kompaniami czołgów/ pozwalający utrzymać pełną gotowość bojową i szybko wyciągać kolumny do marszu. W rejonach odpochnków dziennych /nocnych/ wykonuje się ukrycia /szczeliny/.

87.

Przed rozpoczęciem marszu organizuje się rozpoznanie w celu:

- ustalenia stanu dróg, mostów, wiaduktów oraz dróg obejścia, a także stref zniszczeń po uderzeniach jądrowych i rejonów objętych pożarami;
- ustalenia dogodnych rejonów przepraw w wypadku zniszczenia obiektów komunikacyjnych na przeszkodach wodnych;
- ustalenia odcinków i stref skażeń promieniotwórczych, stopnia skażenia terenu wzdłuż dróg marszu oraz wykrycia zapór inżynieryjnych nieprzyjaciela;
- śledzenia działalności nieprzyjaciela i określania zagrożenia przez jego lotnictwo;
- wykrycia i śledzenia działalności grup dywersyjno-rozpoznaw-

czych i desantów nieprzyjaciela na drogach lub w pobliżu dróg przemarszu wojsk;

- wykrycia kierunku, prędkości i dróg przemarszu, czasu przekroczenia określonych rubieży przez ubezpieczenia marszowe i siły główne nieprzyjaciela;
- ustalenia potrzeb regulacji ruchu.

Na okres marszu dywizja /pułk/ wysyła: samodzielne patrole rozpoznawcze, patrole rozpoznawcze, wozy patrolowe, samodzielne inżynierskie patrole rozpoznawcze, patrole rozpoznania skażeń, artyleryjskie grupy rozpoznawcze i powietrzne patrole rozpoznawcze na śmigłowcach. Ponadto stosownie do potrzeb, przerzuca^{sie} grupy specjalne, zwłaszcza w rejony przeszkód terenowych.

Samodzielne patrole rozpoznawcze i patrole rozpoznawcze działają wzdłuż wyznaczonych dróg marszu w odległości 1,5-2 godz. marszu od sił głównych dywizji /pułku/. Ogólnowojskowe patrole rozpoznawcze z reguły wzmacnia się siłami i środkami rozpoznania rodzajów wojsk i służb.

Śmigłowce prowadzą rozpoznanie wzdłuż dróg, po których przesuwać się wojska, w odległości 20-100 km od czoła sił głównych dywizji oraz w całym pasie marszu dywizji i w terenie przyległym, a także nad jej ugrupowaniem.

Pododdziały rozpoznania radioelektronicznego maszerują na czele sił głównych pułków pierwszorzutowych.

Batalion rozpoznawczy dywizji /kompania rozpoznawcza pułku/ bez sił wydzielonych do prowadzenia rozpoznania maszeruje na czele sił głównych dywizji /pułku/.

W rejonach długich odpoczynków oraz rejonach pośrednich organizuje się i rozwija stacje /posterunki/ radiolokacyjne obrony przeciwlotniczej, posterunki obserwacji skażeń i ruchome posterunki obserwacyjne w plutonach i kompaniach piechoty

/czołgów/ stanowiących ubezpieczenie. Ogólnowojskowe patrole rozpoznawcze, wozy patrolowe, patrole inżynieryjne i rozpoznania skażeń prowadzą rozpoznanie w wyznaczonych pasach, w odległości do 25 km od poszczególnych rejonów. Powietrzne patrole rozpoznawcze na śmigłowcach prowadzą rozpoznanie w pasie szerokości 20-50km od rejonów długich, dziennych /nocnych/ odpoczynków i nad nimi.

Na noc wystawia się podsłuchy i organizuje zasadzki.

W warunkach sprzyjających; kiedy odległość od nieprzyjaciela umożliwia prowadzenie nasłuchu jego sieci radiowych, rozwija się środki rozpoznania radioelektronicznego. Wojska przegrupowujące się przez obszary własne lub teren kraju sprzymierzonego, niezbędne informacje o przejezdności dróg, stanie urządzeń komunikacyjnych, rejonach planowanych odpoczynków, powstałych zniszczeniach i skażeniach, działalności desantów i grup dywersyjno-rozpoznawczych nieprzyjaciela uzyskuje się w ramach współdziałania - od sztabów sił układu terytorialnego, lub władz administracyjnych.

88.

Pod osłoną walczących w przodzie wojsk lub oddziału wydzielonego do rozpoznania dróg marszu, rejonów odpoczynków i rejonu wyjściowego oraz ustaleń co do regulacji ruchu wysyła się zawczasu grupy rekonesansowe w skład których wchodzi oficerowie rodzajów wojsk i służb.

Na każdą drogę marszu wyznacza się oddział zabezpieczenia ruchu, który zazwyczaj przesuwają się za ubezpieczeniem marszowym.

89.

Regulację ruchu organizuje sztab dywizji /pułku/ przed rozpoczęciem marszu, uwzględniając istniejący system regulacji ruchu. Drogi marszu dzieli się na odcinki 40-60 km. Na każdy odcinek drogi lub drogi, ważniejsze obiekty drogowe i terenowe /węzły dróg, mosty, wielkie osiedla, przełęcze, przesmyki/ wyznacza się komendanta i odpowiednią ilość posterunków regulacji ruchu, które ponadto wystawia się w punktach wyjściowych, na liniach wyrównania, przeprawach, na trudnych odcinkach dróg, w rejonach odpoczynków i w miejscach przechodzenia na drogi objazdowe.

W celu zmniejszenia liczby posterunków należy stosować wskaźniki kierunku ruchu.

Do dyspozycji komendantów dróg marszu i odcinków na trudne do przebycia odcinki dróg wydziela się ciągniki i pododdziały wojsk inżynieryjnych.

90.

Ubezpieczenie marszowe aktywnymi działaniami powinno zabezpieczyć ciągły ruch kolumn sił głównych i tyłowych, uprzedzić ubezpieczane wojska przed niespodziewanym napadem nieprzyjaciela oraz zapewnić czas na powzięcie decyzji i dogodne warunki wejścia do walki i nie dopuścić, żeby rozpoznanie naziemne nieprzyjaciela przeniknęło do pasa marszu ubezpieczanych wojsk. Siły i skład ubezpieczenia oraz jego odległość od sił głównych zależą od położenia i rodzaju działań nieprzyjaciela, zadania dywizji /pułku/ oraz warunków terenowych.

Dywizja pierwszego rzutu może wysłać awangardę w sile do wzmocnionego pułku na odległość 30-50 km. Pułk pierwszego rzutu może wysłać awangardę w sile wzmocnionego batalionu /kompanii czołgów/ na odległość 10-15 km lub szpicę czołową na odległość

5-10 km. Awangardę wzmocnia się artylerią, pododdziałem przeciwpancernym, pododdziałami wojsk inżynieryjnych i chemicznych. Awangarda wysyła szpicę - od wzmocnionego plutonu do kompanii na odległość 3-5 km.

Ubezpieczenie boczne i tylne stanowią szpice przesuwane się w odległości 3-5 km od sił głównych. Ponadto na szczególnie ważne kierunki wysyła się ubezpieczenia stałe, awangardy lub szpice, które zajmują wyznaczone rubieże i organizują ich obronę na okres przemarszu dywizji.

Kolejne pułki ubezpiecza się od czoła ubezpieczeniem bezpośrednim, z tyłu - szpicą tylną, zagrożone skrzydła - oddziałem lub szpicą boczną.

Z pułku wycofywanego w ostatniej kolejności wyznacza się ariergardę. Jeśli pułk wycofuje się dwiema drogami, ariergardy się nie wyznacza, a kolumny ubezpiecza szpicami tylnymi.

Gdy kolumny zatrzymują się na długi odpoczynek, ubezpieczenie marszowe zatrzymuje się na dogodnych rubieżach i nadal pełni swą funkcję; w rejonach dziennego /nocnego/ odpoczynku ubezpieczenie marszowe staje się ubezpieczeniem postoju lub zostaje zamienione przez nowo wyznaczone ubezpieczenie postoju.

91.

Obronę wojsk w marszu przed bronią masowego rażenia i uderzeniami z powietrza, zwłaszcza lotnictwa, zapewnia się przez ścisłe przestrzeganie ustalonych odległości i odstępów, nie skupienie wojsk przed linią wyjściową, na odpoczynkach, w miejscowościach, przełęczach, przesmykach i na przeprawach, przez dokładnie zorganizowane rozpoznanie skażeń promieniotwórczych, chemicznych i biologicznych i obrony przeciwlotniczej, powiadamianie w porę wojsk o skażeniu promieniotwórczym, chemicznym, biologicznym i zagrożeniu powietrznym.

W razie wykrycia skażenia terenu w marszu, ludzie natychmiast nakładają środki ochronne, kolumny zwiększają szybkość i wychodzą ze skażonych rejonów. Po wyjściu ze skażonych rejonów przeprowadza się częściowe zabiegi specjalne i sanitarne. Całkowitym zabiegom sanitarnym i specjalnym poddaje się wojska podczas odpoczynków długich, dziennych /nocnych/ lub przed zajęciem wyznaczonego rejonu.

92.

Do obrony przeciwlotniczej dywizji /pułku/ w marszu wykorzystuje się oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze oraz ogień broni pokładowej i strzeleckiej. Szczególnej osłony wymagają wojska w czasie przechodzenia przez przełęcze, przesmyki, węzły dróg, przeprawy oraz w czasie odpoczynków. W tym celu część oddziałów /pododdziałów/ przeciwlotniczych można wysyłać do przodu i rozwijać w rejonach najbardziej narażonych na uderzenia z powietrza.

Obronę przeciwlotniczą dywizji /pułku/ w czasie marszu organizuje się z uwzględnieniem systemu obrony przeciwlotniczej, przełożonego, systemu obrony powietrznej własnego kraju i państw sojusznicznych.

Oslonę w marszu zapewnia się przede wszystkim awangardom i siłom głównym. W tym celu oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze przesuują się w składzie ich kolumn bateriami lub plutonami /parami zestawów artyleryjskich, raketowych/ w gotowości do prowadzenia ognia z krótkich przystanków i w ruchu.

W razie ataku lotnictwa nieprzyjaciela na maszerujące wojska, kolumny z zasady kontynuują marsz. Ogień do środków napadu powietrznego prowadzą oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze i wyznaczone /dyżurne/ pododdziały innych rodzajów wojsk.

93.

W celu utrudnienia nieprzyjacielowi prowadzenia rozpoznania realizuje się przedsięwzięcia organizacyjno-techniczne obrony radioelektronicznej, ograniczenie lub zakaz pracy środków radiowych na nadawanie, maskowanie radioelektroniczne przesuwanych wojsk po drogach, zamaskowanych w naturalny lub sztuczny sposób.

W wypadku posiadania przez dywizję pododdziałów zakłóceń radiowych, maszerują one w składzie awangard lub za ubezpieczeniem marszowym z takim wyprzedzeniem sił głównych, aby mogły rozwinąć się, zorganizować rozpoznanie i osiągnąć gotowość do zakłócania.

94.

Podczas przygotowań do marszu zapasy ruchome uzupełnia się do norm i przeprowadza obsługę techniczną sprzętu.

Jeśli pododdziały mają wykonać długi przemarsz, to na zarządzenie przełożonego od dowódcy pułku wzwyż mogą być wyposażone w zapasy doraźne zasadniczych rodzajów zaopatrzenia, a w szczególności w materiały pędne i smary, amunicję przeciwlotniczą i żywność.

W trakcie marszu uzupełnia się podczas odpoczynków długich i dziennych /nocnych/ środki materiałowe, materiały pędne z cystern lub beczek i kanistrów przewożonych na samochodach, a w razie konieczności dostarczanych transportem powietrznym. Paliwo w wozach bojowych i innych pojazdach mechanicznych można uzupełniać także podczas krótkich odpoczynków. Część transportu z materiałami pędnymi i smarami przydziela się oddziałom /pododdziałom/. W razie marszu w strefie tyłów wojsk własnych materiały pędne i smary celowo jest zawczasu dowozić do rejonów odpoczynków długich i dziennych /nocnych/.

Obsługiwanie techniczne wozów bojowych i innych pojazdów

mechanicznych w czasie przygotowań do marszu i w czasie marszu przeprowadza się w zakresie zapewniającym niezawodną ich pracę podczas marszu i przybycie do wyznaczonego rejonu w całkowitej sprawności technicznej i w gotowości do dalszych działań.

Do udzielania pomocy technicznej pojazdom mechanicznym, przeprowadzenia remontów, ewakuacji i uzupełnienia materiałów pędnych i smarów oraz udzielania pomocy medycznej kierowcom, załogom /obsługom/ w dywizji /pułku/ organizuje się zamykanie techniczne, do którego wydziela się środki remontowe i ewakuacyjne, samochody z częściami zamiennymi, materiałami pędnymi i smarami oraz personel medyczny.

Wozy bojowe i inne pojazdy mechaniczne, w których wystąpiły niesprawności w czasie marszu, ściąga się na prawo od drogi i remontuje. Czas pracy zamykania technicznego w jednym miejscu nie powinien przekraczać na szczeblu batalionu 1 godziny, pułku - 2-3 godzin a na szczeblu dywizji - 4-5 godzin.

W razie niemożliwości lub niecelowości remontu uszkodzonych pojazdów na miejscu, ewakuuje się je do najbliższego punktu zbiórki uszkodzonego sprzętu.

Porażeni i chorzy po udzieleniu im pomocy dołączają do swoich oddziałów /pododdziałów/, a w razie konieczności ewakuuje się ich do najbliższych punktów medycznych lub szpitali.

95.

Po otrzymaniu zadania, w wyniku przeprowadzonej jego analizy, dowódca dywizji /pułku/ wydaje niezbędne wytyczne do przygotowania wojsk do marszu.

Sztab dywizji /pułku/ na podstawie wytycznych dowódcy organizuje rozpoznanie kierunku marszu, wydaje zarządzenia wstępne oddziałom /pododdziałom/, przygotowuje dane do powzięcia decyzji przez dowódcę.

W zarządzeniach podaje się oddziałom /pododdziałom/ kierunek /drogi - w wypadku określenia ich przez przełożonego/, odległość, rejon, który dywizja /pułk/ ma osiągnąć i przewidziany czas trwania marszu, czas gotowości, sposób przygotowania wojsk, miejsce lub sposób i czas stawiania zadań.

Aby dowódca mógł powziąć decyzję, sztab przygotowuje dla niego dane o nieprzyjacielu naziemnym i powietrznym, terenie, sieci dróg, sytuacji skażeń, zniszczeń i pożarów na kierunku marszu, kalkulację marszu, propozycję ugrupowania marszowego, organizacji dowodzenia wojskami w czasie marszu i ich zabezpieczenia.

Dowódca dywizji /pułku/ podejmując decyzję powinien uwzględnić odległość od nieprzyjaciela, możliwość zetknięcia się z nim /w tym z desantami i grupami dywersyjnymi/, użycie przez niego broni masowego rażenia i wykonania uderzeń z powietrza, możliwości marszowe wojsk własnych, potrzeby odpoczynków, ugrupowanie oddziałów /pododdziałów/, warunki dowodzenia i zabezpieczenia marszu.

96.

W rozkazie do marszu dowódca dywizji /pułku/ podaje:

- wiadomości o nieprzyjacielu naziemnym i powietrznym;
- zadania wykonywane przez przełożonego na korzyść dywizji /pułku/, zadania sąsiadów i wojsk działających w przodzie;
- zadanie dywizji /pułku/ i zamiar dowódcy, linię /punkt/ wyjściową i linie /punkty/ wyrównania;
- skład i zadanie oddziału wydzielonego /jeśli się go wysyła/;
- skład i zadanie ubezpieczenia marszowego;
- oddziałom /pododdziałom/: - wzmocnienie, drogi marszu, miejsce w kolumnie marszowej, rejon i czas ześrodkowania się po zakończeniu marszu, czas przejścia linii /punktu/ wyjściowej

- i linii wyrównania, rejonny i czas odpoczynków długich i dziennych /nocnych/, a pododdziałom również odpoczynków krótkich, sposób i kolejność odtwarzania zapasów środków materiałowych;
- zadania oddziałów /pododdziałów/ przeciwlotniczych oraz ilość przydzielonej amunicji i rakiet przeciwlotniczych;
 - sposoby maskowania;
 - skład, zadania i czas wyruszenia oddziałów /oddziału/ zabezpieczenia ruchu;
 - miejsce punktów dowodzenia w marszu, w rejonach odpoczynków, w rejonie ześrodkowania /wyjściowym/, sposób utrzymania łączności oraz zakres wykorzystania środków łączności.

W wypadku przekraczania strefy skażeń dowódca dywizji /pużku/ podaje ponadto czas rozpoczęcia przekraczania strefy skażeń, prędkość marszu, kolejność i rejonny przeprowadzania zabiegów specjalnych i kontroli stopnia skażenia po wyjściu ze strefy skażeń.

97.

Kolumny formuje się w rejonach rozmieszczenia i w czasie wychodzenia z rejonów na wyznaczone drogi marszu. Marsz rozpoczyna się w taki sposób, aby kolumna podeszła do punktu wyjściowego wtedy, gdy maszerująca w przodzie kolumna minęła go i oddaliła się na ustaloną odległość.

98.

Wojska w marszu powinny ściśle przestrzegać ustalonego porządku, zwłaszcza jeśli chodzi o prędkość i odległość. Pojazdy przesuwają się tylko prawą stroną drogi, lewa pozostaje wolna dla ruchu pojazdów z przeciwnego kierunku i wyprzedzania.

Wyprzedzanie jednej kolumny przez drugą jest dopuszczalne tylko na podstawie zezwolenia przełożonych. Żeby przyspieszyć wyprzedzanie oraz uniknąć kolizji, kolumna wyprzedzana zatrzymuje się na prawej stronie drogi lub w prawo od drogi. Przesmyki, przełęcze i mosty wojska przechodzą bez zatrzymywania się. W czasie przejeżdżania przez mosty stosuje się środki w celu zachowania bezpieczeństwa.

99.

Wojskami w marszu dowodzi się z punktów dowodzenia, których skład i miejsce w ugrupowaniu marszowym ustala dowódca dywizji /pułku/ w zależności od wykonywanego zadania i sytuacji.

Łączność w czasie marszu zapewnia się głównie środkami wojskowej poczty polowej i radiowymi środkami ultrakrótkofalowymi /UKF/ do przekazywania krótkich sygnałów /jeśli nie nakazano całkowitej ciszy radiowej/, a w pododdziałach dodatkowo środkami sygnalizacyjnymi. Łączność zorganizowaną za pomocą radiostacji krótkofalowych można wykorzystywać w czasie marszu tylko za zezwoleniem dowódcy /szefa sztabu/ oraz w wypadku wykonania przez nieprzyjaciela uderzeń bronią masowego rażenia na wojska dywizji /pułku/ lub nawiązania walki z nieprzyjacielem. Do kontroli ruchu wojsk i przekazywania rozkazów stosuje się śmigłowce, zwłaszcza powietrzny element dowodzenia /PED/. Dywizja /pułk/ korzysta z łączności radioliniowej i przewodowej na drogach marszu według wytycznych sztabu przełożonego.

100.

W razie nagłej zmiany dróg marszu dowódca dywizji /pułku/ powinien zatrzymać znajdujące się w przodzie pododdziały rozpoznawcze i ubezpieczające oraz podać im sposób dalszego działania.

Na nowe drogi natychmiast organizuje się i wysyła rozpoznawcze, ubezpieczenie, oddziały /oddział/ zabezpieczenia ruchu

i regulacji ruchu.

Na nowo wyznaczone drogi marszu wyprowadza się kolumny sił głównych wyznaczonymi lub najkrótszymi i najdogodniejszymi drogami w takim ugrupowaniu w jakim były poprzednio lub po przeprowadzeniu niezbędnych zmian.

101.

Podczas marszu zimą, jeśli śnieg jest głęboki, oczyszcza się jezdnię, oraz przygotowuje się mijanki, zjazdy z dróg i objazdy przeszkód naturalnych, urządza rokady dla zapewnienia rozwinięcia i manewru wojsk.

Pojazdy i uzbrojenie przystosowuje się do działania w niskiej temperaturze oraz do jazdy po nawierzchniach oblodzonych i pokrytych śniegiem. Stany osobowe wyposaża się w środki zapobiegające odmrożeniom.

Na odpoczynki wybiera się miejsca zasłonięte od wiatru i zasobne w opał.

102.

Planując marsz na czas roztopów należy przewidywać zorganizowanie silnych oddziałów zabezpieczenia ruchu, wydzielanie ciągników i innych środków na trudne do pokonania odcinki dróg, tworzenie doraźnych zapasów podstawowych środków materiałowych a zwłaszcza materiałów pędnych i smarów oraz gromadzenie etatowych i podręcznych środków umacniania nawierzchni dróg.

103.

Podczas marszu w terenie lesisto-jeziornym wzmacnia się rozpoznanie; zwiększa się ilość wylotów śmigłowców rozpoznawczych oraz ilość patroli rozpoznawczych i ruchomych posterunków obserwacyjnych. Szczególnie dokładnie rozpoznaje się drogi, przesieki i przesmyki między jeziorami. Wystawia się więcej posterunków regulacji ruchu. Przy drogach leśnych i prze-

siekach buduje się mijanki; w razie konieczności w poszczególnych miejscach poszerza się i wzmacnia jezdnię drogi. Zawczasu wyznacza się siły i środki do gaszenia pożarów, oczyszczania dróg z zawał i innych przeszkód oraz wystawia się ubezpieczenia stałe.

104.

W górach szczególną uwagę należy zwracać na przygotowanie dróg marszu na ostrych zakrętach, stromych zboczach, na osłonę wojsk przed uderzeniami z powietrza oraz na regulację ruchu w przełęcach i na przeprawach przez rzeki. Prędkość marszu podczas pokonywania przełęczy, stromych zboczy zmniejsza się, a odległość pomiędzy pojazdami - zwiększa. Na niebezpiecznych odcinkach dróg marszu wystawia się posterunki regulacji ruchu, rozmieszcza się ciągniki, stawia ogrodzenia i dobrze widoczne znaki ostrzegawcze. Wojska powinny mieć uprzednio przygotowane środki do pokonywania rzek i stromych stoków oraz dodatkowe urządzenia do hamowania pojazdów, dział i przyczep.

W celu wyprzedzenia nieprzyjaciela w zdobyciu przełęczy, wyjść z wąwozów i węzłów dróg wysyła się oddziały wydzielone lub wysadza desanty powietrzne.

Do zabezpieczenia skrzydeł wystawia się stałe szpice boczne na panujących wzgórzach, w przejściach górskich i na drogach wiodących do dróg marszu ubezpieczanych wojsk.

Rejony odpoczynków wyznacza się w możliwie równym terenie, w miejscach bezpiecznych od lawin i zdala od koryt rzek.

2. PRZEWOZY WOJSK

105.

Do przewozów wojsk dywizji /pułku/ wyznacza się główne i zapasowe:

- rejony wyczekiwania przed załadowaniem;

- punkty załadowania /stacje, porty, przystanie, lotniska, lądowiska/ albo rejon załadowania;
- punkty wyładowania /stacje, porty, przystanie, lotniska, lądowiska/ albo rejon wyładowania;
- rejony zbiórki po wyładowaniu.

Odległość rejonów wyczekiwania od punktów załadowania i rejonów zbiórki do punktów wyładowania zależy od warunków terenowych, organizacji obrony wojsk przed bronią masowego rażenia i obrony przeciwlotniczej. Powinna ona jednak wynosić nie mniej niż 10 km. Rejony wyczekiwania i rejony zbiórki powinny zapewniać maskowanie wojsk, mieć ukrycia naturalne i dogodne drogi dojścia i wyjścia.

W rejonach wyczekiwania oddziały /pododdziały/ rozmieszcza się z uwzględnieniem podziału ich na poszczególne transporty /okręty, rejsy, samoloty, śmigłowce/ oraz kolejności wyruszania do punktów załadowania.

106.

Dla skrócenia czasu na zorganizowanie przewozu sztab dywizji /pułku/ powinien stale mieć gotowe obliczenia przewozu różnymi rodzajami transportu i tylko je udokładnić w razie zmian w składzie bojowym i liczebnym dywizji /pułku/.

Obliczenia przewozu sporządza się z uwzględnieniem zachowania całości organizacyjnej oddziałów i pododdziałów i ich gotowości do samodzielnego prowadzenia walki po wyładowaniu.

107.

W czasie przygotowań do przewozu przeprowadza się rozpoznanie w celu zbadania rejonów /stacji, portów, lotnisk, lądowisk/ i warunków załadowania wojsk, udokładnienia rejonów wyczekiwania, dróg dojścia do nich i do punktów załadowania, określenia prac związanych z obroną przed bronią masowego

rażenia, obroną przeciwlotniczą, maskowaniem, przygotowaniem inżynierskim rejonu załadowania i dróg marszu, organizacją regulacji ruchu oraz ustalenia sposobu dowodzenia oddziałami /pododdziałami/ i utrzymania łączności na czas załadowania.

108.

Po otrzymaniu rozkazu do przewozu transportem kolejowym sztab dywizji /pułku/ wysyła do wojskowego komendanta stacji kolejowej podział na poszczególne transporty i otrzymuje od niego numery transportów wojskowych oraz dane o punktach załadowania, drogach dojazdu do nich, o terminach rozpoczęcia i zakończenia załadowania.

Obliczenia przewozu transportem wodnym przeprowadza sztab dywizji /pułku/ wspólnie z organami transportu morskiego /rzecznego/.

109.

Podczas organizowania przewozu transportem powietrznym dowódca i sztab dywizji /pułku/ wspólnie z dowódcą dywizji /pułku/ lotnictwa /śmigłowców/ transportowego ustalają kolejność przewozu wojsk, wykonują potrzebne kalkulacje, dokonują podziału głównych i zapasowych lotnisk /lądowisk/ załadowania i wyładowania, ustalają kolejność i sposób załadowania wojsk i wyładowania, a także oznaczenia pododdziałów, sprzętu i ładunków oraz sposoby dowodzenia i utrzymania łączności na czas załadowania, przewozu i wyładowania.

Na podstawie decyzji dowódcy sztab dywizji /pułku/ wspólnie ze sztabem dywizji /pułku/ lotnictwa transportowego opracowują plan przewozu transportem powietrznym wojsk, który podpisują dowódca i szefowie sztabów przewożonej dywizji /pułku/ i lotnictwa transportowego, a zatwierdza przełożony organizujący przewóz.

110.

Na podstawie decyzji dowódcy, jego wytycznych i danych otrzymanych od organów komunikacji wojskowej /organów transportu morskiego, rzecznoego/ lub ustaleń z dowódcą i sztabem /dywizji /pułku/ lotnictwa /śmigłowców/ transportowego sztab dywizji /pułku/ opracowuje rozkaz do przewozu i plan załadowania /plan przewozu transportem powietrznym/.

W rozkazie do przewozu podaje się: rodzaj transportu; liczbę i numery transportów /rzutów/; terminy i stacje /porty, przystanie, lotniska, lądowiska/ załadowania; rejony wyczekiwania oddziałów /pododdziałów/; kolejność i drogi marszu do rejonów wyczekiwania i punktów załadowania; organizację obrony przeciwlotniczej; zabezpieczenie wojsk podczas załadowania i w czasie przewozu; wielkość i urzutowanie zapasów środków materiałowych; sposób przewozu dowództwa dywizji /pułku/, numer transportu /rzutu/, w którym ma jechać dowódca dywizji /pułku/; przedstawicieli wysyłanych do rejonów załadowania i wyładowania wojsk.

W rozkazie do przewozu transportem kolejowym wydawanym w pułku podaje się ponadto komendantów transportów.

111.

W celu zapewnienia ciągłego dowodzenia wojskami na czas załadowania /wyładowania/ organizuje się łączność oddziałów /pododdziałów/ rozmieszczonych w rejonach wyczekiwania /zbiórki po wyładowaniu/ z przedstawicielami sztabu znajdującymi się na punktach załadowania /wyładowania/ i z wojskowym komendantem stacji /portu/. Łączność w rejonach załadowania /wyładowania/ utrzymuje się środkami przewodowymi i wojskowej poczty polowej.

W czasie przewozu transportem kolejowym dowódca dywizji

/pułku/ dowodzi wojskami przez środki komunikacji wojskowej, a w czasie przewozu transportem powietrznym, morskim /rzecznym/ - za pomocą środków sygnalizacyjnych i przez środki organów transportowych.

Dowódca i sztab pułku jadą zazwyczaj pierwszym transportem /rzutem/, a dowódca i sztab dywizji z zasady wyruszają po wysłaniu jednego-dwóch pułków. Organizacją załadowania i wyładowania kolejnych transportów zajmuje się zastępca dowódcy dywizji /pułku/ do spraw liniowych wraz z grupą oficerów.

W rejonie wyładowania dowódca i sztab dywizji /pułku/ przede wszystkim nawiązują łączność z dowódcą, pod którego rozkazy przechodzą, i z podległymi oddziałami /pododdziałami/, zbierają dane o sytuacji, wprowadzają oddziały /pododdziały/ do rejonów zbiórki oraz organizują zabezpieczenie działań.

112.

W ustalonym czasie pododdziały wychodzą z rejonów wyczerkiwania do punktów załadowania i na ustalony sygnał rozpoczynają ładowanie do wagonów, na platformy /statki, okręty, barki, samoloty, śmigłowce/.

Załadowanie i wysadzenie ludzi, załadowanie i wyładowanie sprzętu i ładunków powinno odbywać się jak najszybciej, z zastosowaniem środków ostrożności, zapobiegających nieszczęśliwym wypadkom i niszczeniu środków transportowych, zgodnie z wytycznymi komendantów /dowódców/ środków transportowych.

W czasie przewozu wojska powinny być w stałej gotowości do wyładowania, kontynuowania marszu i wejścia do walki.

113.

Obronę przeciwlotniczą wojsk w rejonach załadowania, w drodze i w rejonach wyładowania zapewniają oddziały /podod-

działy/ przeciwlotnicze dywizji /pułku/, oddziały przełożonego organizującego przewóz i wojsk obrony powietrznej kraju.

Oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze ładuje się na transporty i wyładowuje w kolejności zapewniającej ciągłość osłony.

Uderzenia środków napadu powietrznego nieprzyjaciela odpiera się ogniem pododdziałów przeciwlotniczych i innych rodzajów wojsk.

114.

Obronę przed bronią masowego rażenia i uderzeniami z powietrza w czasie przewozu transportem kolejowym, morskim, rzeczny i powietrznym zapewnia się przez: rozśrodkowanie i maskowanie wojsk w rejonach wyczekiwania i w rejonach zbiórki; zabezpieczenie pod względem inżynieryjnym tych rejonów; prowadzenie obserwacji powietrznej, rozpoznania skażeń w rejonach załadowania, wyładowania i na trasach przewozu oraz terminowe powiadamianie o nich wojsk; niedopuszczanie do skupiania wojsk w rejonach załadowania i wyładowania; likwidację skutków użycia broni masowego rażenia i uderzeń z powietrza. Dane o skażeniach promieniotwórczych, chemicznych i biologicznych, zniszczeniach, pożarach, roztopach na drogach i uderzeniach bronią masowego rażenia, a także o sytuacji powietrznej dowództwo i sztab dywizji /pułku/ oraz komendanci transportów otrzymują ze sztabu przełożonego, od organów komunikacji wojskowej, resortu komunikacji i innych organów obrony terytorialnej oraz od własnych posterunków i patroli.

Skażone odcinki na drogach przejazdu transportu są przekraczane bez zatrzymywania się.

Całkowite zabiegi sanitarne i specjalne przeprowadza się na rozkaz dowódcy organizującego przewóz. Przeprowadzają je

przewożone oddziały /pododdziały/ własnymi siłami i środkami, w rejonach wyładowania /zbiórki/ lub w wyjątkowych wypadkach - na trasie przejazdu.

115.

W czasie przewozu wojsk należy realizować przedsięwzięcia organizacyjno-techniczne obrony radioelektronicznej w rejonach wyczekiwania, podczas przewozu oraz w rejonach zbiórki w celu ograniczenia możliwości prowadzenia przez nieprzyjaciela rozpoznania radioelektronicznego i powietrznego.

Osłonę radioelektroniczną rejonów wyczekiwania /zbiórki/ realizuje sztab przełożony organizujący przewóz wojsk.

116.

W wojskach przewożonych transportem kolejowym /morskim, rzeczny/prócz zapasów ruchomych środków materiałowych znajdujących się w oddziałach /pododdziałach/ na czas przewozu gromadzi się doraźne zapasy żywności i wody. Zapasy środków materiałowych przewozi się wraz z oddziałami i pododdziałami. Zapasy ruchome znajdujące się w batalionie zaopatrzenia dywizji należy rozdzielić na poszczególne transporty /okręty, rzuty/.

Podczas organizowania zabezpieczenia materiałowo-technicznego szczególną uwagę zwraca się na przygotowanie sprzętu do przewozu oraz na remont niesprawnego sprzętu przed załadowaniem.

Dla udzielania pomocy medycznej w czasie przewozu batalion medyczny dywizji rozdziela się na poszczególne transporty /okręty, rzuty/.

117.

Przy kombinowanym przewozie wojsk, transportem kolejowym /morskim, rzeczny/ przewozi się przede wszystkim czołgi, wyrzutnie, transportery gaśnicowe i ciągniki, artylerię

dużych kalibrów oraz ciężkie ładunki.

Terminy rozpoczęcia przewozu przez każdy rodzaj transportu określa się tak, by wojska przewożone różnym transportem przybyły do rejonu ześrodkowania w miarę możliwości jednocześnie. Część pododdziałów można przewozić do rejonu ześrodkowania transportem powietrznym jednocześnie z rozpoczęciem przewozu innymi rodzajami transportu.

Dowódca dywizji /pułku/ ze sztabem wyrusza tym środkiem transportu, który zabiera większą część dywizji /pułku/ i zapewnia szybsze przybycie wojsk do wyznaczonego rejonu. Wojskami przewożonymi innymi rodzajami transportu dowodzi zastępca dowódcy dywizji /pułku/ do spraw liniowych wraz z oficerami wyznaczonymi przez dowódcę dywizji /pułku/.

118.

Przy przewozach pojazdów gąsienicowych na przyczepach niskopodwoziowych do załadunku i wyładunku wybiera się rejon z dobrymi drogami wychodzącymi na główną drogę marszu.

R o z d z i a ł V.

NATARCIE

1. ZASADY OGÓLNE

119.

Natarcie prowadzi się w szybkim tempie, ciągle, w dzień i w nocy oraz w każdych warunkach atmosferycznych. Ciągłość natarcia i rozwijanie go w szybkim tempie osiąga się przez:

- skuteczne obezwładnienie sił nieprzyjaciela na znaczną głębokość, zniszczenie jego systemu obrony, zwłaszcza przeciwpancernej i przeciwlotniczej, oraz rozbicie odwodów lub zdezorganizowanie ich manewru;

- umiejętne stosowanie broni jądrowej i konwencjonalnych środków ogniowych oraz maksymalne wykorzystanie skutków ich użycia;
- utworzenie na głównych kierunkach przewagi nad nieprzyjacielem w siłach i środkach i właściwe jej wykorzystanie w czasie walki;
- zdecydowane uderzenie wojsk, wykorzystanie luk i wyłomów w ugrupowaniu nieprzyjaciela w celu wykonania ataku na jego skrzydła i tyły, rozcięcia jego ugrupowania na odosobnione części i rozbicie ich oddzielnie;
- utrzymanie ciągłego współdziałania;
- szybkie pokonywanie zapór, przeszkód, zniszczeń, pożarów i stref skażeń;
- terminowe wprowadzenie do walki drugich rzutów i odwodów oraz odtworzenie ich w czasie walki;
- opanowanie z marszu obiektów i rubieży w głębi ugrupowania nieprzyjaciela;
- skuteczne obezwładnianie zakłóceniami radioelektronicznymi środków i systemów radioelektronicznych nieprzyjaciela i zapewnienie stabilnej pracy analogicznych środków i systemów wojsk własnych;
- utrzymanie styczności z wycofującym się nieprzyjacielem;
- wszechstronne zabezpieczenie wojsk i ciągłe dowodzenie nimi w czasie działań bojowych.

120.

Natarcie organizuje się i prowadzi w warunkach zagrożenia użyciem broni masowego rażenia lub jej użycia oraz w sytuacjach, w których nieprzyjaciel broni się, naciera lub wycofuje się.

W zależności od rodzaju działań nieprzyjaciela natarcie

może przyjąć formę przełamania, boju spotkaniowego lub pościgu.

Wojska przechodzą do natarcia z marszu lub z rejonów wyjściowych położonych w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem.

121.

Przełamanie stosuje się wówczas, gdy nieprzyjaciel znajduje się w obronie i nie ma możliwości jej obejścia. Przełamanie polega na utworzeniu wyłomu /wyłomów/ w obronie nieprzyjaciela uderzeniami broni masowego rażenia, ogniem artylerii, lotnictwa oraz wojsk zmechanizowanych, pancernych i desantowych, które następnie rozwijają działania w głąb i na skrzydła.

Jeżeli działania są prowadzone bez użycia broni masowego rażenia, przełamania dokonuje się na wybranym odcinku, którego szerokość w początkowym okresie natarcia jest uzależniona głównie od możliwości ogniowych artylerii i lotnictwa działającego na kierunku natarcia.

Dywizja przełamuje obronę nieprzyjaciela w składzie związku operacyjnego, niekiedy samodzielnie. Pułk bierze udział w przełamaniu. Dywizji wyznacza się odcinek przełamania początkowo o szerokości około 4 km.

W warunkach użycia broni jądrowej przełamanie dokonuje się na znacznie szerszym froncie. W wypadku gdy nie ma możliwości wykonania uderzeń jądrowych na czołowe punkty oporu nieprzyjaciela, przełamanie należy rozpocząć na wąskim odcinku.

122.

Bój spotkaniowy ma miejsce wówczas, gdy nieprzyjaciel i związki taktyczne /oddziały/ własne dążą do wykonania swoich zadań w sposób zaczepny, a głębokości tych zadań sięgają poza rubież starcia.

Podstawową cechą charakterystyczną boju spotkaniowego jest szybkie zbliżanie się do siebie stron walczących, co powo-

duże przede wszystkim gwałtowne zmiany sytuacji oraz dążenie do uchwycenia i utrzymania inicjatywy. Zasadniczym czynnikiem, który może w większości wypadków zdecydować o powodzeniu w boju spotkaniowym, jest czas. Zyskanie na czasie zapewnia uprzedzenie nieprzyjaciela w wykonaniu uderzeń bronią jądrową, lotnictwem, otwarciu ognia, przeprowadzeniu manewru oraz rozwinięciu sił głównych do ataku.

Bój spotkaniowy może wyniknąć w różnych sytuacjach pola walki i w różnych rodzajach działań. Najczęściej będzie on miał miejsce po przełamaniu taktycznej obrony nieprzyjaciela, lecz w wielu wypadkach całość działań może się rozpocząć od tej formy natarcia.

Dywizja /pułk/ może prowadzić bój spotkaniowy samodzielnie lub wspólnie z innymi związkami taktycznymi /oddziałami/.

123.

Warunkiem rozbicia nieprzyjaciela w boju spotkaniowym jest:

- zorganizowanie we właściwym czasie oraz prowadzenie aktywnego i głębokiego rozpoznania w celu uzyskania wiarygodnych danych o zbliżającym się nieprzyjacielu;
- stworzenie zgrupowania sił i środków już w czasie prowadzenia uprzednich działań;
- powzięcie w porę decyzji i szybkie przekazanie wojskom zadań;
- uprzedzenie nieprzyjaciela w wykonaniu uderzeń bronią jądrową i uderzeń lotniczych, otwarciu ognia pozostałych środków, zakłóceniu środków i systemów radioelektronicznych, opanowaniu dogodnych rubieży, rozwinięciu sił głównych i przejściu do ataku;

- szybkie przeprowadzenie manewru w celu stworzenia przewagi sił i środków na głównym kierunku oraz wykonania niespodziewanego uderzenia, zwłaszcza na skrzydła i tyły nieprzyjaciela, rozczłonkowanie jego sił i rozbicie ich oddzielnie;
- silna osłona skrzydeł i tyłów oraz niezawodna obrona przeciwlotnicza;
- szerokie przejawianie inicjatywy przez dowódców i sztaby wszystkich szczebli oraz zdecydowane i śmiałe działanie wojsk.

124.

Pościg ma miejsce wówczas, gdy nieprzyjaciel rozpoczął wycofanie. Może on nastąpić po rozbiću zasadniczych sił nieprzyjaciela i uzyskaniu powodzenia lub w razie jego zamierzonego wycofania.

Celem pościgu jest całkowite rozbicie wycofujących się sił nieprzyjaciela lub wzięcie ich do niewoli.

Pościg charakteryzują: dążność do wyjścia na skrzydła i tyły nieprzyjaciela, rozwijanie działań w szybkim tempie i na szerokim froncie oraz wzbranianie nieprzyjacielowi zajęcia obrony na nowych rubieżach.

Powodzenie w pościgu osiąga się przez: obezwładnianie i rozbijanie odchodzących oddziałów /pododdziałów/ nieprzyjaciela uderzeniami broni jądrowej, lotnictwa, śmigłowców szturmowych, ogniem artylerii oraz innych środków; nieprzerwany pościg częścią sił od czoła i szybkie wyjście pozostałych sił dywizji /pułku/ na drogi wycofania nieprzyjaciela; rozczłonkowanie jego ugrupowania i rozbicie go oddzielnie.

Wojska prowadzą pościg: czołowy, równoległy oraz kombinowany /jednocześnie czołowy i równoległy/.

Natarcie z marszu polega na rozwinięciu wojsk w ugrupowanie bojowe i rozpoczęciu ataku bez zatrzymywania się czołowych oddziałów /pododdziałów/. Zapewnia ono stosunkowo największy stopień tajemnicy przygotowania działań, umożliwia zaskoczenie oraz skraca okres przebywania wojsk w zasięgu większości środków ogniowych i rozpoznania nieprzyjaciela. Równocześnie wymaga nadzwyczaj szczegółowej i sprawnej organizacji rozwinięcia oddziałów /pododdziałów/, a zwłaszcza artylerii, zapewnienia bezpieczeństwa wojskom, szczególnie w czasie przechodzenia w ugrupowanie bojowe.

Natarcie z marszu rozpoczyna się w większości wypadków po uprzednim zajęciu przez dywizję /pułk/ rejonu wyjściowego położonego w głębi. Rejon wyjściowy wyznacza się w takiej odległości od nieprzyjaciela, aby wojska znajdowały się poza zasięgiem ognia jego artylerii dalekonośnej i podstawowych środków rozpoznania, a na przesunięcie oddziałów /pododdziałów/ do rubieży ataku potrzeba było jak najmniej czasu. Zwykle wybiera się go w odległości 40-60 km od czołowych oddziałów nieprzyjaciela i w takim miejscu, aby nie demaskować przyszłego kierunku natarcia.

W czasie rozwijania działań w głębi ugrupowania nieprzyjaciela oraz w innych okolicznościach stwarzających konieczność szybkiego rozpoczęcia uderzenia wojska będące w marszu przechodzą do natarcia bez zajmowania rejonu wyjściowego.

W początkowym okresie wojny niektóre dywizje /pułki/ mogą również przejść do natarcia z marszu bezpośrednio z miejsc stałej dyslokacji lub rejonów alarmowych.

Natarcie z rejonu wyjściowego położonego w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem polega na rozpoczęciu ataku przez czołowe oddziały /pododdziały/ dywizji /pułku/, które odpowiednio wcześniej w stosunku do "G" przyjęły ugrupowanie bojowe do natarcia w rejonie wyjściowym położonym w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem.

Natarcie w bezpośredniej styczności ma miejsce w sytuacji, gdy do chwili jego rozpoczęcia wojska znajdowały się w obronie lub ich natarcie z marszu nie miało powodzenia, a ponadto w niektórych wypadkach po podejściu wojsk z głębi i dokonaniu luzowania.

Dywizja /pułk/ prowadzi natarcie będąc z reguły w składzie związku operacyjnego /taktycznego/, w jego pierwszym lub drugim rzucie, lub w odwodzie ogólnowojskowym. Będąc w pierwszym rzucie naciera na kierunku głównego uderzenia lub na kierunku pomocniczym. Pułk może również działać jako oddział wydzielony lub awangarda.

Dywizja /pułk/ nacierająca w pierwszym rzucie i na kierunku głównego uderzenia rozбивa siły główne nieprzyjaciela i rozwija natarcie w głąb w maksymalnie wysokim tempie.

Dywizja /pułk/ nacierająca na kierunku pomocniczym z reguły zapewnia swobodę działania siłom wykonującym główne uderzenie. Może ona poszerzać wyłom wykonany przez te siły, odpierać kontrataki, nacierać w celu rozbitcia lub związania walką określonych sił nieprzyjaciela i wzbronienia im manewru na kierunku głównego uderzenia.

Oddział wydzielony prowadząc działania rajdowe wyprzedza siły główne dywizji /pułku/ i openowuje, a następnie utrzymuje

do chwili podejścia tych sił ważne obiekty, rejony lub rubieże. W wielu wypadkach łączy się on z wojskami działającymi na tyłach nieprzyjaciela.

Awangarda ubezpiecza siły główne dywizji /pułku/ przed niespodziewanym uderzeniem nieprzyjaciela. Poza tym może ona, zwłaszcza pod koniec pościgu, wykonywać zadania przewidziane dla oddziału wydzielonego.

Do powietrzno-lądowego zespołu uderzeniowego dywizji zmechanizowanej - oprócz innych sił i środków - włącza się pułk czołgów lub pułk zmechanizowany i czołgów: ^w dywizji pancerniej najczęściej tylko pułki czołgów. Przeznacza się go do rozbicia sił nieprzyjaciela znajdujących się na kolejnych pozycjach obrony lub przechodzących do kontrataku. Nie stanowi on stałego elementu ugrupowania.

Dywizję /pułk/ drugiego rzutu przeznacza się głównie do rozwinięcia powodzenia przez spotęgowanie uderzenia wojsk pierwszego rzutu na kierunku głównego uderzenia, zamiany sił obezwładnionych bronią masowego rażenia lub wyczerpanych w walkach, a także, zwłaszcza jednostki zmechanizowane, do zwalczania nieprzyjaciela pozostałego na tyłach wojsk pierwszego rzutu i desantów.

Na kierunek głównego uderzenia wydziela się z reguły dywizję pancerną /pułki czołgów/.

W czasie natarcia zmienia się miejsce i rola dywizji /pułku/. Zmiany te planuje się zawczasu lub też wynikają one z rozwoju sytuacji na polu walki.

128.

Dywizji pierwszego rzutu wyznacza się z reguły dwustopniowe zadanie na jedną dobę walki. Pułkowi pierwszego rzutu wyznacza się również dwustopniowe zadanie na głębokość zadania bliższego dywizji. Ponadto dywizji /pułkowi/ określa się kie-

runek dalszego natarcia.

Treść i charakter zadania ustala przełożony w wyniku oceny warunków pola walki, a szczególnie: siły i rodzaju działań nieprzyjaciela, możliwości jego obezwładnienia, stanu uкомплектовania wojsk i zaopatrzenia, wielkości sił i środków wzmocnienia oraz wsparcia, właściwości terenu, warunków atmosferycznych, czasu, oraz stosownie do przyjętego przez siebie zamiaru.

Dywizji /pułkowi/ drugiego rzutu wyznacza się z zasady zadanie jednostopniowe oraz podaje kierunek dalszego natarcia.

Zadanie bojowe obejmuje najczęściej szerokość pasa działania, głębokość, na jaką wojska mają wyjść, oraz co mają wykonać w określonym czasie.

W niektórych sytuacjach dywizji /pułkowi/ można nie wyznaczać pasa natarcia, zwłaszcza gdy prowadzi działania na oddzielnym kierunku, w oderwaniu od pozostałych sił, oraz gdy samodzielnie zwalczą desant lub okrążone oddziały nieprzyjaciela.

129.

W przeciętnych warunkach sytuacji bojowej dywizja na kierunku głównego uderzenia naciera w pasie szerokości od 4 do 15 km, a pułk - pasie szerokości od 2 do 10 km. Na kierunku pomocniczego uderzenia i w warunkach szczególnych pas natarcia może być szerszy.

Dywizja naciera w pasie szerokości 4 km /pułk 2 km/ tylko wówczas, gdy całością sił uczestniczy w przełamaniu obrony nieprzyjaciela wspólnie z sąsiednimi dywizjami /pułkami/.

Zadanie bliższe dywizji polega na rozbiciu sił pierwszego rzutu dywizji nieprzyjaciela znajdującego się w pasie natarcia i opanowaniu rubieży /rejonu/ na głębokość 15-25 km. Zadanie dnia polega na rozbiciu odwodów dywizyjnych nieprzyjaciela i opanowaniu rubieży /rejonu/ na głębokości 40-60 km zapewniającej dogodne warunki do dalszych działań.

Zadanie bliższe pułku polega na rozbiciu sił pierwszego

rzutu brygady nieprzyjaciela znajdującego się w pasie natarcia i opanowaniu rubieży /rejonu/ na głębokości 4-10 km.

Zadanie następane pułku polega na rozbiciu odwodu brygady nieprzyjaciela i opanowaniu rubieży /rejonu/ na głębokości 15-25 km stwarzającej dogodne warunki do dalszych działań.

Dywizji drugiego rzutu, która wchodzi do bitwy w drugiej połowie dnia, wyznacza się zadanie jednostopniowe.

Na kierunku pomocniczego uderzenia i w warunkach szczególnych dywizji /pułkowi/ wyznacza się zadania płatsze.

130.

Bój spotkaniowy wojska prowadzą w ramach uprzednio otrzymanych zadań lub stawia się im zadanie bliższe i podaje kierunek dalszego natarcia.

Zadanie bliższe dywizji polega na rozbiciu sił głównych nieprzyjaciela znajdującego się w pasie natarcia, zdobyciu lub zniszczeniu jego podstawowych środków ogniowych i opanowaniu rejonu /rubieży/ zapewniającego dogodne warunki do rozwinięcia natarcia.

Zadanie bliższe pułku, nacierającego w składzie sił głównych dywizji lub samodzielnie, polega zwykle na rozbiciu nieprzyjaciela na kierunku natarcia i opanowaniu rubieży /rejonu/ zapewniającej warunki do dalszych działań.

Dywizji /pułkowi/ nakezuje się w zadaniu bliższym z reguły rozbicie równorzędnych sobie sił nieprzyjaciela.

131.

Dywizja /pułk/ prowadzi pościg w ramach uprzednio otrzymanych zadań lub otrzymuje nowe zadanie, z reguły stosunkowo głębokie, w którym określa się zadanie bliższe oraz podaje kierunek dalszego pościgu. Zadanie bliższe pułku może się pokrywać z zadaniem bliższym dywizji.

Zadaniem bliższym dywizji /pułku/ jest najczęściej rozbicie oddziałów osłonowych, przecięcie dróg wycofania się głównych nieprzyjaciela oraz rozbicie tych sił samodzielnie lub we współdziałaniu z sąsiadami.

132.

W natarciu dywizja /pułk/ prowadzi działania w ugrupowaniu marszowym, przedbojowym i bojowym.

Dywizja /pułk/ w ugrupowaniu marszowym przesuwa się z rejonu wyjściowego położonego w głębi do rubieży rozwinięcia w ugrupowanie przedbojowe i z reguły w czasie pościgu.

Ugrupowanie przedbojowe stosuje się w czasie rozwijania wojsk w ugrupowanie bojowe, podczas przechodzenia do pościgu i w pościgu, dla przyspieszenia tempa natarcia, wykonania manewru w walce oraz w niektórych wypadkach - pokonywania stref zapór, skażeń, zniszczeń, pożarów i zatopień.

Stopień rozśrodkowania w tym ugrupowaniu ustala się w zależności od sytuacji.

Głównym wariantem ugrupowania przedbojowego pułku pierwszego rzutu są kolumny kompanijne rozśrodkowane wzdłuż frontu, a drugiego rzutu pułku zmechanizowanego - kolumny batalionowe, pułku czołgów - kolumny kompanijne; artylerii - kolumny dywizyjne lub bateryjne.

Dywizja /pułk/ w natarciu z marszu ugrupowanie bojowe przyjmuje w chwili osiągnięcia przez czołowe pododdziały rubieży ataku, a w natarciu z bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem - po zakończeniu przegrupowania /luzowania/.

133.

Ugrupowanie dywizji /pułku/ w natarciu składa się z pierwszego rzutu, drugiego rzutu lub odwodu ogólnowojskowego, oddziału rakiet taktycznych, dywizyjnej /pułkowej/ grupy artylerii,

odwołu przeciwpancernego, oddziału zaporowego, odwołu inżynieryjnego, odwołu chemicznego, oddziału /oddziałów/ zabezpieczenia ruchu, oddziałów /pododdziałów/ grup przeciwlotniczych, niekiedy desantu powietrznego, oddziału obejścia, oddziału wydzielonego lub awangardy oraz oddziałów /pododdziałów/ tyłowych. W skład poszczególnych rzutów wchodzi pułki /bataliony, a w pułku czołgów - kompanie czołgów/ wzmocnione innymi rodzajami wojsk.

Urzutowanie wojsk powinno umożliwiać wykonanie określonych zadań ze stałym zachowaniem zdolności potęgowania siły uderzenia, zaś w czasie natarcia - ułatwiać manewr, likwidację skutków uderzeń jądrowych, ogniowych i chemicznych nieprzyjaciela, a także zapewniać warunki szybkiego przeciwdziałania w każdej sytuacji.

Skład poszczególnych rzutów zależy od sił nieprzyjaciela i rodzaju jego działań, szerokości pasa natarcia, treści i głębokości zadań, właściwości terenu oraz przewidywanych skutków własnego ognia.

Pierwszy rzut - z reguły większość sił i środków - jest przeznaczony do bezpośredniego wykorzystania skutków ognia i rozbicia nieprzyjaciela na określoną głębokość, a następnie - wspólnie z drugim rzutem lub odwodem - do rozwinięcia natarcia w głąb.

Drugi rzut potęguje siłę uderzenia pierwszego rzutu. Wykorzystuje się go przede wszystkim do rozwinięcia powodzenia w głąb na kierunku głównego uderzenia. Poza tym może on być użyty do uderzenia na skrzydło i tyły nieprzyjaciela, do odpięcia kontrataków i rozbicia sił nieprzyjaciela pozostałych na tyłach pierwszego rzutu.

Odwód ogólnowojskowy organizuje się wówczas, gdy dywizja

/pułk/ przyjmuje ugrupowanie jednorzutowe lub gdy wprowadzi się drugi rzut do walki oraz w wypadkach, gdy zachodzi konieczność posiadania drugiego rzutu i odwodu jednocześnie. Przeznacza się go do zadań nieprzewidzianych zamiarem walki, a wynikłych na skutek zmian sytuacji, lub do wykonania części zadań realizowanych przez drugi rzut.

Dywizjon rakiet taktycznych pozostawia się w dyspozycji dowódcy dywizji i wykorzystuje na kierunku głównego uderzenia.

Z oddziałów /pododdziałów/ artylerii w pułkach pierwszego rzutu z reguły tworzy się pułkowe grupy artylerii, a w dywizji - dywizyjną grupę artylerii.

Artyleria drugiego rzutu /odwodu/ oraz wojsk znajdujących się w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem, wydzielona do artyleryjskiego przygotowania i wsparcia ataku, może być włączona do składu dywizyjnej grupy artylerii i pułkowych grup artylerii lub działa samodzielnie, wykonując zadania zaplanowane przez szefa artylerii dywizji.

Do składu grup artylerii nie włącza się organicznej artylerii pułków /baterii artylerii/, batalionów i artylerii przeciwpancernej.

Oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze działając samodzielnie, czy we współdziałaniu z innymi oddziałami /pododdziałami/, lub w składzie grup przeciwlotniczych, tworzą system obrony przeciwlotniczej dywizji /pułku/.

Odwód przeciwpancerny w dywizji /pułku/ zmechanizowanej tworzy się z pododdziałów artylerii przeciwpancernej i przeciwpancernych pocisków kierowanych, a niekiedy czołgów głównie do zwalczania czołgów nieprzyjaciela. W dywizji pancerniej /pułku czołgów/ odwód przeciwpancerny tworzy się tylko w wypadku wzmocnienia jej pododdziałami artylerii przeciwpancernej

lub przeciwpancernych pocisków kierowanych.

Odwód inżynierski dywizji /pułku/ organizuje się z pododdziałów inżynierskich pozostałych po wzmocnieniu pułków /batalionów/ i wydzieleniu sił do wykonania zadań inżynierskich szczebla dywizyjnego /pułkowego/. Przeznaczony jest on do wykonania nieprzewidzianych zadań oraz wzmocnienia /zamiany/ pododdziałów inżynierskich, które poniosły straty.

Odwód chemiczny dywizji organizuje się z pododdziałów wojsk chemicznych pozostałych po wydzieleniu sił do wykonania zadań zabezpieczenia chemicznego szczebla dywizyjnego. Przeznaczony jest on do wykonania nieprzewidzianych zadań oraz wzmocnienia /zamiany/ pododdziałów wojsk chemicznych, które poniosły straty.

Oddział zabezpieczenia ruchu utrzymuje dywizyjne /pułkowe/ drogi manewru oraz dowozu i ewakuacji. W dywizji organizuje się jeden-dwa oddziały zabezpieczenia ruchu w sile od plutonu do kompanii inżyniersko-drogowej każdy, a w pułku - jeden z plutonu inżyniersko-drogowego. W miarę potrzeby wzmocnia się je pododdziałami innych rodzajów wojsk.

Oddział zaporowy organizuje się z pododdziałów minowania /saperów/ wyposażonych w odpowiedni sprzęt i środki minowania.

W dywizji oddział zaporowy tworzy się w sile od plutonu do kompanii minowania /saperów/. Przeznacza się go do minowania manewrowego na prawdopodobnych kierunkach działania czołgów i wozów bojowych nieprzyjaciela. Może on działać wspólnie z odwodem przeciwpancernym lub samodzielnie.

Oddziały /pododdziały, grupy/ przeciwlotnicze osłaniają oddziały /pododdziały/ wykonujące główne zadania lub obiekty mające istotne znaczenie w danym okresie walki.

Desant powietrzny przygotowuje i organizuje dowództwo

i sztab dywizji, a jego wysadzenie zabezpiecza swymi środkami mi związek operacyjny. Na desant wyznacza się siły do wzmocnionego batalionu piechoty z drugiego rzutu /odwodu/ dywizji. Desant powietrzny opóźnia podejście odwodów, uczestniczy w okrążeniu i rozbiciu nieprzyjaciela lub opanowuje i utrzymuje do czasu podejścia własnych wojsk przeprawy, odcinki dogodne do fordowania przeszkód wodnych, ważne wzgórza lub przełęcze oraz niszczy środki masowego rażenia.

We wszystkich wypadkach desant powietrzny celowo jest wysadzić na kierunkach działania oddziału wydzielonego, lub pułku czołgów.

Oddział obejścia organizuje się tylko w sytuacjach szczególnych i wysyła skrycie w warunkach ograniczonej widoczności.

Oddział wydzielony wysyła się w celu uchwycenia ważnych rubieży i obiektów w głębi, przepraw przez przeszkody wodne oraz do wykonania innych zadań. Oddziałem wydzielonym może być wzmocniony pułk /batalion, kompania/, który uzyskał największe powodzenie w natarciu lub znajduje się w drugim rzucie /odwodzie/.

Dowódca dywizji /pułku/ podaje oddziałowi wydzielonemu kierunek działania, zadanie i termin jego wykonania oraz sposób, w jaki będą go wspierać artyleria, lotnictwo i inne środki.

Oddział wydzielony, unikając walki, lub prowadząc działania rajdowe, szybko przesuwa się w głąb i z marszu opanowuje nakazaną mu rubież /obiekt/, oraz - jeżeli jest to możliwe, za wiedzą dowódcy dywizji /pułku/ przesuwa się dalej i uprzedza nieprzyjaciela w uchwyceniu kolejnej dogodnej rubieży.

Awangardę organizuje się przede wszystkim wtedy, gdy dywizja /pułk/ przechodzi do pościgu równoległego. Zasadni-

czym jej zadaniem jest ubezpieczenie sił głównych dywizji /pułku/ przed niespodziewanym uderzeniem nieprzyjaciela i stworzenie dogodnych warunków wejścia ich do walki. Na awangardę wyznacza się siły od batalionu /kompanii czołgów/ do wzmocnionego pułku.

Oddziały /pododdziały/ tyłowe dywizji /pułku/ ugrupowuje się z zasady w dwa rzuty. W skład pierwszego rzutu najczęściej wchodzi: batalion medyczny lub medyczny batalion wzmocnienia /kompania medyczna/ do organizacji dywizyjnego /pułkowego/ punktu medycznego /DPM, PPM/, wydzielona część sił batalionu remontowego /kompanii remontowej/ do ewakuacji i remontu uszkodzonego sprzętu, część batalionu zaopatrzenia /kompanii zaopatrzenia/ z zapasami środków materiałowych, głównie amunicji, do uzupełnienia ich w oddziałach /pododdziałach/.

Batalion zaopatrzenia /kompania zaopatrzenia/ i batalion remontowy /kompania remontowa/ - bez sił wydzielonych do pierwszego rzutu - stanowią drugi rzut tyłów dywizji /pułku/.

Z drugim rzutem tyłów przesuwa się kwatermistrzowskie stanowisko dowodzenia.

134.

Podczas przygotowywania i prowadzenia natarcia główny wysiłek rozpoznania skupia się na ustaleniu: możliwości nieprzyjaciela w zakresie użycia broni masowego rażenia; ugrupowania, składu i zdolności bojowej jego wojsk; systemu dowodzenia; rejonów /kierunków/ skupienia głównych wysiłków; luk i skrzydeł w jego ugrupowaniu; kierunków słabo bronionych; ilości i rozmieszczenia środków ogniowych, szczególnie przeciwpancernych oraz ich przesunięć w czasie walki; rubieży obronnych nieprzyjaciela na całej głębokości zadania bojowego

dywizji /pułku/ oraz stopnia ich rozbudowy inżynierskiej; manewru nieprzyjaciela siłami i środkami z głębi i z sąsiednich kierunków; charakteru terenu, zapór, stref zniszczeń i skażeń; skutków własnych uderzeń ogniowych.

Rozpoznanie prowadzą elementy rozpoznawcze organizowane ze składu pododdziałów rozpoznawczych i ogólnowojskowych; w każdej sytuacji niezależnie od wykonywania innych zadań rozpoznawcze prowadzą wszystkie elementy ugrupowania dywizji /pułku/.

Gdy sytuacja jest szczególnie niejasna, można prowadzić rozpoznawanie walką, używając do tego sił będących w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem lub pododdziałów z głębi. W czasie rozpoznawania walką dowódca dywizji i dowódca pułków z wydzieloną grupą oficerów obserwują i analizują nieprzyjaciela, zwłaszcza jego system ognia.

135.

W natarciu wojska raketowe, artyleria i lotnictwo rażą nieprzyjaciela ogniem i uderzeniami jądrowymi.

Rażenie nieprzyjaciela bronią jądrową obejmuje zmasowane uderzenia jądrowe, w tym pierwsze uderzenie jądrowe, kolejne zmasowane, grupowe i pojedyncze uderzenia jądrowe - stanowiące jądrowe przygotowanie i jądrowe wsparcie natarcia.

Jądrowe przygotowanie natarcia stosuje się z reguły po obustronnych zmasowanych uderzeniach jądrowych podczas przełamania obrony nieprzyjaciela w celu osłabienia mocy ogniowej i uderzeniowej jego głównego zgrupowania.

Jądrowe wsparcie natarcia wykonuje się bezpośrednio po jądrowym przygotowaniu na całą głębokość natarcia do czasu wykonania przez wojska postawionych im zadań bojowych.

Rażenie nieprzyjaciela ogniem konwencjonalnych środków dzieli się na ogniowe przygotowanie ataku, ogniowe wsparcie ataku i ogniowe wsparcie nacierających wojsk podczas walki w głębi obrony nieprzyjaciela.

Ogniowe przygotowanie ataku obejmuje artyleryjskie i lotnicze przygotowanie ataku. Wykonuje się je przed przejściem wojsk do ataku samodzielnie lub w połączeniu z jądrowym przygotowaniem natarcia w celu rażenia obiektów głównego zgrupowania nieprzyjaciela, szybkiego wywalczenia nad nimi przewagi ogniowej, osłony wojsk własnych, pozbawienia nieprzyjaciela możliwości stawiania zorganizowanego oporu i stworzeniu tym samym warunków do prowadzenia natarcia w dużym tempie. Ogniowe przygotowanie ataku w miarę możliwości powinno być krótkie, lecz silne.

Ogniowe wsparcie ataku obejmuje artyleryjskie i lotnicze wsparcie ataku. Wykonuje się je w celu wzbronienia nieprzyjacielowi odtworzenia naruszonego systemu ognia, dowodzenia, rozpoznania oraz stworzenia warunków umożliwiających oddziałom całkowite rozbicie jego głównego zgrupowania.

Ogniowe wsparcie ataku rozpoczyna się bezpośrednio po zakończeniu ogniowego przygotowania ataku na sygnał dowódcy dywizji i trwa do czasu opanowania przez piechotę i czołgi rejonów obrony batalionów pierwszego rzutu brygad nieprzyjaciela.

Ogniowe wsparcie nacierających wojsk podczas walki w głębi obrony nieprzyjaciela obejmuje artyleryjskie i lotnicze wsparcie. Prowadzi się je na głębokość zadania bojowego dywizji.

Do wsparcia pułków /batalionów/ pierwszego rzutu, wyzna-

cza się część pododdziałów z dywizyjnej /pułkowej/ grupy artylerii. Artyleria drugich rzutów, odwodów i wojsk będących w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem wykonuje zadania artyleryjskiego przygotowania i wsparcia ataku bez zmiany stanowisk ogniowych. Niekiedy, jeśli nie można uzyskać koniecznej gęstości artylerii na odcinku przełamania /80-120 dział i moździerzy do ognia pośredniego i 15-20 dział i wyrzutni PPK do strzelania na wprost na 1 km odcinka przełamania/, do udziału w artyleryjskim przygotowaniu ataku wyznacza się także czołgi drugich rzutów i odwodów.

136.

Lotnictwo w czasie ogniowego przygotowania i wsparcia ataku niszczy i obezwładnia broń masowego rażenia, stanowiska dowodzenia, artylerię i odwody nieprzyjaciela oraz inne cele w głębi jego obrony, zwłaszcza cele będące w ruchu. Ponadto osłania wojska przed uderzeniami z powietrza, zabezpiecza przelot i działanie desantów powietrznych, śmigłowców szturmowych, działanie oddziałów wydzielonych w głębi ugrupowania nieprzyjaciela oraz prowadzi rozpoznanie.

Zadania na korzyść dywizji lotnictwo wykonuje zgodnie z planem przełożonego lub w ramach przydzielonego limitu lotnictwa na podstawie decyzji dowódcy dywizji.

137.

Obronę przeciwlotniczą dywizji i pułku w natarciu organizuje się jako integralną część systemu obrony przeciwlotniczej armii. Główny wysiłek obrony przeciwlotniczej skupia się na osłonie tych obiektów, które mają decydujące znaczenie w danym okresie natarcia i są najbardziej zagrożone uderzeniami z powietrza.

Ugrupowanie oddziałów /pododdziałów/ przeciwlotniczych powinno zapewnić niszczenie celów powietrznych na podejściach do osłanianych wojsk i obiektów i nad nimi.

138.

Walkę radioelektroniczną w natarciu dywizji organizuje się na całą głębokość zadania bojowego siłami i środkami przydzielonymi przez przełożonego.

Główny wysiłek zakłóceń skupia się na kierunku głównego uderzenia w celu zakłócenia /obezwładnienia/ pracy systemu łączności zgrupowania wojsk nieprzyjaciela broniącego się przed frontem dywizji.

Ugrupowanie sił i środków zakłóceń radiowych powinno zapewnić możliwość oddziaływania na głębokość ugrupowania związków taktycznych nieprzyjaciela.

139.

Zabezpieczenie inżynieryjne natarcia obejmuje: rozpoznanie inżynieryjne obrony nieprzyjaciela, zapór i terenu w pasie natarcia; rozbudowę i maskowanie rejonów zajmowanych przez wojska przed natarciem; przygotowanie i utrzymanie dróg; wykonanie i utrzymanie przejść w zaporach inżynieryjnych i przeszkodach; urządzenie i utrzymanie przepraw; budowę zapór podczas odpierania kontrataków i umacnianie opanowanych rubieży; wydobywanie i oczyszczanie wody; realizację przedsięwzięć inżynieryjnych związanych z likwidacją skutków uderzeń bronią masowego rażenia nieprzyjaciela.

Zadania te wykonuje się siłami wszystkich rodzajów wojsk. Wojska inżynieryjne wykorzystuje się do wykonania zadań wymagających zastosowania specjalnego sprzętu i materiałów.

Z pododdziałów wojsk inżynieryjnych tworzy się ugrupowanie, które składa się z:

- pododdziałów wydzielonych do wzmocnienia oddziałów pierwszego rzutu;
- pododdziałów wykonujących zadania zabezpieczenia inżynierskiego na rzecz dywizji /pułku/;
- 1-2 oddziałów zaporowych;
- odwodu inżynierskiego.

Do wykonania wyodrębnionych zadań zabezpieczenia inżynierskiego tworzy się: oddział/y/ zabezpieczenia ruchu, oddział/y/ zaporowy /e/, odwód inżynierski.

140.

Zabezpieczenie chemiczne w natarciu dywizji /pułku/ organizuje się na całą głębokość zadania bojowego. Szczególną uwagę zwraca się na szybkie wykrycie w pasie natarcia dywizji /pułku/ wybuchów jądrowych nieprzyjaciela i określenie ich parametrów oraz rozpoznanie w krótkim czasie skażeń promieniotwórczych i chemicznych w rejonach wyjściowych, na drogach przesunięcia oddziałów /pododdziałów/ do rubieży ataku oraz na rubieżach wprowadzenia do walki drugich rzutów /odwodów/.

Nacierającym oddziałom /pododdziałom/ zapewnia się warunki do prowadzenia kontroli napromieniowania.

Zabiegi sanitarne i specjalne oddziałów /pododdziałów/ skażonych środkami trującymi typu V-gazy przeprowadza się natychmiast po skażeniu.

W pasie natarcia dywizji /pułku/ odkaża się /dezynfekuje/ tylko najważniejsze odcinki dróg /terenu/.

Środki zapalające wykorzystuje się w natarciu do zwalczania broni masowego rażenia i środków konwencjonalnych nieprzyjaciela, obezwładniania jego odwodów, stanowisk dowodzenia, niszczenia umocnień obronnych i składów oraz dezorganizowania obrony

nieprzyjaciela poprzez wzniesienie pożarów.

Pododdziały miotaczy ognia w natarciu dywizji /pułku/ wykorzystuje się do rażenia nieprzyjaciela w czołowych punktach i węzłach obrony, odpierania kontrataków oraz wykonywania przejść w zawałach i zaporach.

Miotacze ognia przydziela się grupami /parami/ pododdziałom piechoty i czołgów lub wykorzystuje scentralizowanie.

Środki dymne wykorzystuje się w natarciu dywizji /pułku/ w celu: dezorganizowania obrony nieprzyjaciela, przykrycia dymem natarcia oddziałów /pododdziałów/ i maskowania pokonywania przeszkód wodnych.

141.

W ramach zabezpieczenia tyłowego przed rozpoczęciem natarcia ewakuuje się porażonych i chorych z pododdziałów i punktów medycznych, uzupełnia zapasy ruchome środków materiałowych, przeprowadza obsługę sprzętu bojowego oraz ewakuację i remont sprzętu uszkodzonego.

W natarciu środki materiałowe dowozi się do oddziałów /pododdziałów/ pierwszego rzutu transportem dywizji /pułku/. Oddziały /pododdziały/ drugorzutowe mogą pobierać zaopatrzenie własnym transportem.

Sprzęt uszkodzony wymagający niewielkiego nakładu pracy remontuje się na miejscu lub w najbliższym ukryciu; sprzęt, który nie może być wyremontowany na miejscu, ewakuuje się do punktów zbiórki uszkodzonego sprzętu.

Dla udzielenia pomocy porażonym organizuje się punkty zbiórki porażonych oraz pułkowe i dywizyjne punkty medyczne. Punkty medyczne rozmieszcza się jak najbliżej nacierających wojsk, między pierwszym a drugim rzutem.

2. ORGANIZACJA NATARCIA

142.

Organizacja natarcia jest to zespół przedsięwzięć mających na celu powzięcie decyzji i wszechstronne przygotowanie wojsk do jej realizacji. Obejmuje: powzięcie decyzji, postawienie zadań, organizację współdziałania, zabezpieczenia działań bojowych i dowodzenia oraz osiągnięcie gotowości przez podległe oddziały /pododdziały/ w przewidzianym ugrupowaniu do działań.

Sposób pracy dowódcy i sztabu dywizji /pułku/ w zakresie organizacji natarcia zależy od sytuacji bojowej i czasu, jakim się dysponuje. Czas na organizację działań dowódca dzieli w ten sposób, aby jego większość pozostawić podległym dowódcom i oddziałom /pododdziałom/.

Po otrzymaniu zadania bojowego dowódca dywizji /pułku/ przeprowadza jego analizę, kalkuluje czas, stawia zadania dotyczące organizacji rozpoznania, wydania zarządzeń wstępnych, daje wytyczne do przygotowania meldunków przez oficerów biorących udział w wypracowaniu decyzji oraz do przeprowadzenia rekonesansu i ocenia sytuację.

Analizując zadanie należy wyjaśnić /zrozumieć/ treść i cel działania przełożonego oraz przeznaczenie określonych sił i środków do jego realizacji, ustalić zgrupowanie nieprzyjaciela, które zamierza się rozbić, siły i środki oraz kolejność ich użycia, czynność, na której przełożonemu szczególnie zależy, zadanie, rolę i miejsce dywizji /pułku/ oraz najważniejsze terminy realizacji poszczególnych przedsięwzięć.

Oceniając sytuację dowódca dywizji /pułku/ wszechstronnie

rozpatruje możliwości nieprzyjaciela i wojsk własnych; zadanie sąsiadów; teren, sytuacje skażeń, porę roku i doby, stan zaopatrzenia i możliwości zaopatrywania. Wszystkie te elementy ocenia w powiązaniu z równoczesnym uwzględnieniem warunków i potrzeb czasowych. W czasie oceniania sytuacji w zależności od dysponowanego czasu wysłuchuje meldunków oficerów sztabu, swoich zastępców i szefów rodzajów wojsk i służb a także propozycji decyzji szefa sztabu. W warunkach ograniczonego czasu dowódca prowadzi ocenę sytuacji nie wysłuchując nawet żadnego z wymienionych oficerów.

143.

W wyniku analizy zadania i oceny sytuacji dowódca podejmuje decyzję, a następnie wydaje rozkaz bojowy oddziałom /pododdziałom/ dywizji /pułku/, w którym między innymi podaje:

- pułkom /batalionom/ pierwszego rzutu - środki wzmocnienia, zadania bojowe, czas i sposób wysunięcia wojsk na rubież rozwinięcia i ataku, rubież bezpieczeństwa, linie rozgraniczenia, stanowiska dowodzenia, siły i środki wspierające;
- drugiemu rzutowi - drogi marszu, możliwe rubieże wprowadzenia do walki i zadania bojowe;
- odwodowi ogólnowojskowemu - drogi marszu i sposób przesuwania się;
- oddziałowi rakiet - obiekty i czas wykonania uderzeń, rodzaj ładunków, moc ładunków jądrowych, punkty zerowe i rodzaj wybuchów, baterię dyżurną, rejon stanowisk startowych;
- artylerii - czas trwania i układ artyleryjskiego przygotowania ataku, metodę artyleryjskiego wsparcia ataku, zadania w poszczególnych okresach działalności ogniowej, skład dywizyjnej /pułkowej/ grupy artylerii lub artylerii dyspozycyjnej, stanowiska ogniowe i drogi marszu w rejon stanowisk

- ogniowych, czas gotowości do otwarcia ognia;
- oddziałom /pododdziałom/ przeciwlotniczym - zadania bojowe w czasie rozwijania się wojsk do ataku i w czasie walki, drogi marszu, stanowiska ogniowe i czas gotowości bojowej;
- pododdziałom walki radioelektronicznej - obiekty, czas i kolejność zakłóceń;
- eskadrze śmigłowców rozpoznawczo-łącznikowych - lądowiska, zadania z zakresu dowodzenia, rozpoznania ogólnowojskowego i artyleryjskiego;
- innym elementom ugrupowania - skład, rejon rozmieszczenia, kierunek przesuwania się i zadania.

Oprócz tego dowódca dywizji udokładnia obiekty uderzeń lotnictwa działającego w pasie natarcia dywizji.

144.

Rekonesans prowadzi się celem konfrontacji decyzji powziętej na podstawie mapy z faktycznym położeniem nieprzyjaciela i wojsk własnych oraz właściwościami terenu. Jeżeli zaistnieje potrzeba, niektóre elementy decyzji zmienia się lub precyzuje. W czasie rekonesansu dowódca dywizji /pułku/ ustala:

- położenie czołowych pododdziałów nieprzyjaciela, podejście do nich, rozmieszczenie zapór, środków ogniowych, zwłaszcza przeciwpancernych, luki w ugrupowaniu oraz otwarte skrzydła;
- obiekty uderzeń jądrowych, konwencjonalnych środków ogniowych i lotnictwa w ogniowym przygotowaniu ataku i w początkowej fazie ogniowego wsparcia ataku;
- kierunek głównego uderzenia, odcinki ataku /odcinek przełamania/, kierunki natarcia i zadania oddziałów /pododdziałów/;
- rejony stanowisk startowych oddziału rakiet, stanowiska ogniowe artylerii, czas i sposób ich zajęcia;
- rejony stanowisk ogniowych oddziałów /pododdziałów/ przeciwlotniczych, czas i sposób ich zajęcia;
- drogi, poszczególne rubieże rozwinięcia i rubież bezpieczeństwa - w natarciu z marszu; rubież ataku i rejony wyczekiwa-

nia pododdziałów czołgów - w natarciu z bezpośredniej styczności;

- miejsca i sposoby wykonania przejść w zaporach;
- miejsca stanowisk dowodzenia.

Całość pracy w czasie rekonesansu dowódca wykonuje z reguły z grupą rekonesansową. W skład grupy rekonesansowej dowódcy dywizji /pułku/ wchodzi najczęściej dowódcy oddziałów /pododdziałów/, niektórzy oficerowie sztabu i szefowie rodzajów wojsk.

Do przeprowadzenia rekonesansu w rejonach tyłów, na drogach marszu i niekiedy na kierunku pomocniczego uderzenia wyznacza się dodatkowo oddzielne grupy rekonesansowe.

Dowódcy oddziałów /pododdziałów/, szefowie rodzajów wojsk i służb po rekonesansie dowódcy dywizji /pułku/ udokładniają w terenie - z podległymi dowódcami i szefami - zadania oraz sposoby działania poszczególnych oddziałów /pododdziałów/ rodzajów wojsk.

145.

Współdziałanie w dywizji i pułku organizuje się według zadań, rubieży /obiektów/ i czasu na całą głębokość działania, szczególnie zaś - na głębokość zadania bliższego.

W czasie organizacji współdziałania dowódca dywizji /pułku/ określa:

- sposób przesunięcia i rozwinięcia oddziałów /pododdziałów/ przed rozpoczęciem ataku oraz ich zabezpieczenie;
- sposób zgrywania działań oddziałów /pododdziałów/ z uderzeniami rakiet, lotnictwa, śmigłowców szturmowych i ogniem artylerii, działania między nimi i sąsiadami w czasie ataku i rozwijania natarcia w głąb;

- sposób wprowadzenia do walki drugiego rzutu /odwołu ogólnowojskowego/ oraz sposoby odparcia możliwych kontrataków nieprzyjaciela;
- czynności związane z połączeniem się z desantami lub innymi siłami działającymi na tyłach nieprzyjaciela.

Wytyczne do współdziałania dowódca dywizji /pułku/ przekazuje łącznie z treścią zadań bojowych lub w oddzielnym fragmencie organizacji natarcia najczęściej w terenie.

Poszczególne zagadnienia współdziałania przekazuje się w kolejności, zgodnie z przewidywanym rozwojem działań, wydzielając w natarciu z marszu - okres podejścia, rozwinięcia i ogniowego przygotowania ataku; w natarciu z bezpośredniej styczności - zamiast podejścia i rozwinięcia - zajęcie rubieży ataku; oraz w obu wypadkach - okres walki, a w niej poszczególne zadania. Przed daniem wytycznych dowódca ustala, na jaki okres działań organizuje współdziałanie, oraz zamiar użycia wojsk w tym okresie. Następnie szczegółowo precyzuje sposoby i zakres działania wszystkich sił i środków celem wykonania postawionych im uprzednio zadań oraz określa działanie wojsk w jednej-dwóch sytuacjach możliwego przeciwdziałania nieprzyjaciela.

146.

Sztab dywizji /pułku/ po ogłoszeniu przez dowódcę zamiaru walki i daniu wytycznych, organizuje rozpoznanie, wydaje zarządzenia wstępne podległym wojskom, wyznaczeni oficerowie przygotowują i składają meldunki dowódcy w czasie oceniania przez niego sytuacji. Szef sztabu na żądanie dowódcy przedstawia propozycję decyzji.

Biorąc za podstawę decyzję dowódcy, sztab wspólnie z szefami rodzajów wojsk i służb opracowuje rozkaz bojowy i zarządzenia; przekazuje je podległym wojskom; rozwija punkty dowodzenia; kontroluje przygotowanie i działanie wojsk. Podczas przechodzenia do natarcia z marszu organizuje regulację ruchu.

Organizując regulację ruchu należy wyznaczać komendantów dróg, którym przydziela się niezbędne siły i środki do zabezpieczenia sprawnego wysunięcia wojsk na rubież ataku.

147.

Natarcie z rejonów wyjściowych położonych w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem dowódca dywizji /pułku/ z reguły organizuje w terenie. W wyniku oceny sytuacji określa: obiekty, które należy porazić bronią jądrową i konwencjonalnymi środkami ogniowymi; odcinek przełamania, zadania pułków /batalionów/, oddziału rakiet, artylerii i lotnictwa, rejony rozmieszczenia drugiego rzutu i odwodów, rozmieszczenie stanowisk dowodzenia oraz sposób przegrupowania bądź luzowania wojsk.

148.

Organizując bój spotkaniowy dowódca dywizji /pułku/ ocenia kiedy i na jakich rubieżach możliwe jest zetknięcie z nieprzyjacielem, warunki do manewru podczas rozwijania sił, w czasie nawiązywania i prowadzenia boju spotkaniowego, oraz określa ugrupowanie, rubież rozwinięcia sił głównych oraz zadania dla oddziału wydzielonego i desantu powietrznego /jeżeli będą użyte/.

Z chwilą nawiązania boju spotkaniowego dowódca pułku wysuwa się do przodu i obserwując działanie czołowych pododdziałów udokładnia im zadania, podejmuje decyzję o rozwija-

niu sił głównych, stawia zadania bojowe.

Dowódca dywizji w miarę otrzymywania danych z rozpoznania, od oddziałów wydzielonych i awangard stawia zadania wykonania uderzeń ogniowych oraz podejmuje decyzję o rozwijaniu walki sił głównych, w której uwzględnia: zgrupowanie nieprzyjaciela, które należy rozbić w pierwszej kolejności, kierunek głównego uderzenia, zadania bojowe podległych oddziałów i sposób współdziałania.

Zadanie bojowe dla oddziałów /pododdziałów/ dowódca dywizji /pułku/ przekazuje osobiście przez techniczne środki łączności lub poprzez oficerów sztabu. W pierwszej kolejności stawia zadania oddziałom /pododdziałom/ działającym na kierunku głównego uderzenia.

Dowódcy pułków znajdujących się za pułkami czołowymi po otrzymaniu zadania bojowego natychmiast wysyłają rozpoznanie, podejmują decyzje, w marszu stawiają zadanie pododdziałom oraz organizują ich wyjście na rubież rozwinięcia i wejścia do walki.

149.

Po wykryciu przygotowania nieprzyjaciela do wycofania się lub rozpoczęcia wycofania, dowódca dywizji /pułku/ precyzuje decyzję stosownie do sytuacji, stawia zadania do rozpoznania oraz oddziałom /pododdziałom/ do pościgu, koordynuje ich działania z uderzeniami rakiet taktycznych, ogniem artylerii i działaniem lotnictwa.

Zadania oraz wytyczne do współdziałania przekazuje się oddziałom /pododdziałom/ technicznymi środkami łączności lub przez oficerów sztabu.

Do pościgu tworzy się takie same elementy ugrupowania

jak w innych formach natarcia. Organizuje się jednak z reguły oddział wydzielony lub awangardę.

150.

W czasie organizowania pościgu dowódca dywizji /pułku/ określa: jakie zgrupowanie nieprzyjaciela rozbić i rubież /rejon/, której opanowanie może spowodować wycofanie się nieprzyjaciela, możliwe jego przeciwdziałanie w chwili przechodzenia dywizji /pułku/ do pościgu; drogi prawdopodobnego wycofania i kierunki działania umożliwiające przechwycenie tych dróg; kierunek głównego wysiłku w pościgu; możliwy sposób przejścia do pościgu i zadanie oddziałów /pododdziałów/.

3. ROZWINIĘCIE WOJSK DO NATARCIA

151.

Rozwinięcie wojsk do natarcia odbywa się w różny sposób, w zależności od ich położenia w stosunku do nieprzyjaciela i w niektórych wypadkach - do sąsiadów.

Dywizja /pułk/ przyjmuje określone ugrupowanie do działań wówczas, gdy jej oddziały /pododdziały/ zajmą wyznaczone im miejsce przewidziane decyzją dowódcy.

152.

W natarciu z marszu dokonuje się rozwinięcia pierwszego rzutu i niektórych innych elementów z ugrupowania marszowego w przedbojowe, a następnie - w bojowe. W tym celu wyznacza się - uwzględniając właściwości terenu, a szczególnie istniejącą sieć dróg oraz zasięg naziemnych środków ogniowych nieprzyjaciela - odpowiednie drogi marszu i rubieże, na które wojska wychodzą zmieniając kolejno szyki swego ugrupowania.

Dla dywizji, oddziałów i pododdziałów ustala się:
- linię wyjściową /punkt wyjściowy/ w odległości około 5 km

- od rejonu wyjściowego położonego w głębi lub rejonu alarmowego i do 30 km od rejonów stałej dyslokacji /garnizonów/;
- rubież rozwinięcia w kolumny batalionowe - w odległości 8-12 km od czołowych oddziałów nieprzyjaciela;
 - rubież rozwinięcia w kolumny kompanijne - poza zasięgiem ognia przeciwpancernych pocisków kierowanych, czołgów i dział strzelających na wprost; średnio w odległości 4-6 km;
 - rubież rozwinięcia w kolumny plutonowe - w odległości 2-3 km;
 - rubież ataku - jak najbliższej czołowych pododdziałów nieprzyjaciela.

Po osiągnięciu przez czołowe pododdziały rubieży ataku położenie elementów ugrupowania pułku i dywizji może być następujące:

- pierwszorzutowe kompanie piechoty w tyralierze, kompanie czołgów ugrupowane w dwa rzuty, oba rzuty w linii wozów bojowych; drugi rzut batalionów w kolumnie marszowej;
- artyleria pułków /PGA/ i dywizji /DGA/ na stanowiskach ogniowych, w odległości 1-4 km od nieprzyjaciela;
- dywizjon rakiet taktycznych na stanowiskach startowych w odległości 10-15 km od rubieży styczności z nieprzyjacielem lub w kolumnie marszowej;
- odwód przeciwpancerny na rubieży ogniowej lub w kolumnie marszowej;
- odwody specjalne pułków - między pierwszym i drugim rzutem;
- pododdziały zakłóceń radiowych UKF w odległości 3-5 km od rubieży styczności z nieprzyjacielem;
- drugie rzuty /odwody ogólnowojskowe/ pułków w ugrupowaniu przedbojowym lub marszowym, w odległości 8-10 km od czoła pierwszego rzutu;

- oddziały /pododdziały, grupy/ przeciwlotnicze na stanowiskach ogniowych lub w marszu przy osłanianych jednostkach;
- odwody specjalne dywizji - około 3 km za drugimi rzutami /odwodami ogólnowojskowymi/ pułków pierwszego rzutu;
- drugi rzut /odwód ogólnowojskowy/ dywizji w ugrupowaniu przedbojowym lub w kolumnie marszowej, w odległości 15-20 km od czoła pierwszego rzutu.

Całość ugrupowania, z wyjątkiem podstawowych środków ogniowych i stanowisk dowodzenia, znajduje się w ruchu.

153.

W natarciu z rejonu wyjściowego położonego w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem ugrupowanie bojowe dywizji /pułku/ powstaje po przeprowadzeniu przez wojska przegrupowania i niekiedy luzowania, które należy zakończyć przed ogniowym przygotowaniem ataku. Wojska pozostają w tym ugrupowaniu przez pewien czas, oczekując na sygnał do działania:

- pierwszy rzut pułków - w całości lub częściowo na rubieży ataku; czołgi przydzielone batalionom piechoty na rubieży ataku lub w rejonie wyczekiwania w odległości 8-10 km od nieprzyjaciela;
- pułk /batalion/ przewidziany do pierwszego rzutu, lecz nacierający z marszu - w rejonie rozmieszczenia w kolumnach marszowych;
- artyleria pułków, dywizji i niekiedy czołgi drugich rzutów mające brać udział w ogniowym przygotowaniu ataku - na stanowiskach ogniowych w odległości 1-4 km od nieprzyjaciela;
- dywizjen rakiet taktycznych - na stanowiskach startowych w odległości 10-15 km od nieprzyjaciela;
- oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze - na stanowiskach ogniowych;

- odwody przeciwpancerne pułków i dywizji - na rubieży ogniowej w gotowości do otwarcia ognia na wprost; pozostałe odwody specjalne - między pierwszym i drugim rzutem /odwołem ogólnowojskowym/ dywizji /pułków/;
- pododdziały obozwładnienia radioelektronicznego - w odległości 3-5 km od nieprzyjaciela;
- drugi rzut /odwół ogólnowojskowy/ - w kolumnach marszowych: pułku w odległości 8-10 km, dywizji 15-20 km od nieprzyjaciela.

154.

Wojska z rejonu wyjściowego położonego w głębi wychodzą na rozkaz dowódcy dywizji, zgodnie z planem.

Pododdziały wojsk inżynieryjnych przewidziane do wykonania przejść w zaporach i zabezpieczenia wyjścia wojsk na rubież ataku przechodzą z wczesną w rejon wykonywanych prac.

Oddział rakiet, artylerię, pododdziały obozwładnienia radioelektronicznego i niekiedy część czołgów oraz oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze przeznaczone do ich osłony przesuwa się na stanowiska startowe i ogniowe przed pułkami /batalionami/ z takim wyliczeniem, aby w ustalonym czasie były gotowe - zerwać kontrprzygotowanie nieprzyjaciela oraz wykonać jądrowe i artyleryjskie przygotowanie ataku.

Działa, czołgi i pododdziały przeciwpancernych pocisków kierowanych przewidziane do prowadzenia ognia na wprost zajmują stanowiska ogniowe przed rozpoczęciem artyleryjskiego przygotowania ataku.

Pułki pierwszego rzutu wychodzą w kolumnach razem z przydzielonymi środkami wzmocnienia. W miarę podchodzenia do nieprzyjaciela rozwijają się kolejno na wyznaczonych rubieżach.

Odwody specjalne, jeżeli nie zostały wysłane wcześniej, przesuwa się między pierwszym i drugim rzutem.

Drugi rzut /odwód ogólnowojskowy/ pułku przesuwa się za pierwszym rzutem w odległości 3-5 km.

Pierwszy rzut tyłów dywizji /pułku/ przesuwa się za wojskami pierwszego rzutu. Pozostałe oddziały /pododdziały/ tyłowe maszerują za oddziałami /pododdziałami/ drugiego rzutu /odvodu ogólnowojskowego/ w odległości określonej przez dowódcę dywizji /pułku/.

Stanowisko dowodzenia przesuwa się w kolumnie sił głównych.

Pododdziały walki radioelektronicznej wychodzą i zajmują pozycje bojowe z takim wyliczeniem, żeby mogły rozwinąć się, dokonać rozpoznania uzupełniającego środków nieprzyjaciela podlegających zakłóceniom i w ustalonym czasie być w gotowości do prowadzenia zakłóceń.

155.

W natarciu z rejonu wyjściowego położonego w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem rozwinięcie wojsk rozpoczyna się od przegrupowania i luzowania, a kończy najczęściej w nocy poprzedzającej atak.

Oddziały /pododdziały/, których natarcie zostało zakazane lub które znajdowały się w obronie, dokonują przegrupowania i luzowania po uprzednim /jeżeli jest dostateczna ilość czasu/ inżynierskim przygotowaniu rejonu wyjściowego. Prace inżynierskie dywizja /pułk/ wykonuje swoimi siłami. Przegrupowanie rozpoczyna się od zmiany stanowisk środków ogniowych, a następnie pododdziałów piechoty i czołgów. Podczas przegrupowania należy unikać zbędnych przesunięć, zwłaszcza tych, których można dokonać po rozpoczęciu ataku.

156.

W sytuacjach, w których dywizja /pułk/ zajmuje rejon wyjściowy do natarcia w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem po podejściu z głębi, w pierwszej kolejności wykonuje się niezbędne prace inżynierskie związane z przygotowaniem dróg, rubieży ataku, stanowisk ogniowych i dowodzenia. Prace te wykonują w znacznej części oddziały /pododdziały/ znajdujące się w obronie oraz jednostki inżynierskie. Pozostałe prace wykonuje dywizja /pułk/ swoimi siłami po przeprowadzeniu luzowania.

Podejście wojsk z głębi, luzowanie oraz zajęcie rejonu wyjściowego odbywa się najczęściej w ciągu kilku nocy. Powyższe czynności można wykonywać również w dzień w warunkach ograniczonej widoczności.

Najpierw na przygotowane stanowiska startowe i ogniowe przesuwa się oddział rakiet i artylerię, które osiągną w pierwszej kolejności gotowość do niszczenia środków masowego rażenia nieprzyjaciela i odparcia jego natarcia. W tym samym czasie wysuwa się część oddziałów /pododdziałów/ przeciwlotniczych oraz środki przeciwpancerne. Pozostałe siły dywizji /pułku/ zajmują wyznaczone rejony zwykle w nocy przed natarciem.

Wszystkie przedsięwzięcia związane z przygotowaniem rejonu wyjściowego i rozwinięciem w nim wojsk do natarcia realizuje się ściśle przestrzegając zasad maskowania, równocześnie pozostawiając umocnienie obrony.

157.

W natarciu z marszu bez zajmowania rejonu wyjściowego podejście i rozwinięcie dywizji /pułku/ odbywa się z reguły

tylko pod osłoną własnego oddziału wydzielonego lub awangardy w sile do pułku /batalionu/.

Jeżeli dywizja /pułk/ przechodzi do działań bezpośrednio z miejsc stałej dyslokacji lub rejonów alarmowych, to rozwija się ją do natarcia uwzględniając uprzednio opracowane plany oraz wynikłą sytuację.

Głównym zadaniem oddziału wydzielonego jest uchwycenie dogodnej rubieży ataku i utrzymanie jej do czasu podejścia sił głównych.

Siły główne - oddziały /pododdziały/ zmechanizowane i czołgów - rozwijają się z kolumn marszowych zgodnie z zasadami stosowanymi w natarciu z rejonu wyjściowego położonego w głębi. Środki przeciwpancerne, artyleria, oddział rakiet zajmują stanowiska ogniowe i startowe w miarę podchodzenia poszczególnych kolumn.

Wojska rozwija się na możliwie dużej ilości dróg oraz dąży się do równoczesnego rozpoczęcia ataku przez siły pierwszego rzutu.

158.

Jądrowe przygotowanie natarcia i artyleryjskie przygotowanie ataku rozpoczyna się na sygnał dowódcy dywizji. Jeżeli zajdzie konieczność zerwania kontrprzygotowania, ogniowe przygotowanie należy rozpocząć wcześniej, niż zaplanowano. Gdy nieprzyjaciel zdoła rozpocząć kontrprzygotowanie, jądrowe i artyleryjskie przygotowanie ataku, w zależności od sytuacji, rozpoczyna się natychmiast ^{lub} w późniejszym terminie.

W czasie artyleryjskiego przygotowania ataku artyleria do ognia pośredniego niszczy i odezbradnia środki masowego rażenia nieprzyjaciela, jego artylerię, siłę żywą i środki

ogniowe /głównie przeciwpancerne/ w punktach oporu, szczególnie kompanii pierwszego rzutu, punkty obserwacyjne, radio-techniczne oraz wykryte stanowiska dowodzenia. Niekiedy może również wykonywać przejścia w polach minowych. Poszczególne zadania wykonuje stosując kilkuminutowe nawały ogniowe, z których pierwsza i ostatnia jest z reguły najsilniejsza.

Pododdziały walki radioelektronicznej obejmują zakłóceniami środki i systemy łączności i rozpoznania nieprzyjaciela.

159.

Do niszczenia w odczołowych punktach oporu obserwowanych środków ogniowych i burzenia obiektów obronnych stosuje się działa strzelające na wprost, czołgi, przeciwpancerne pociski kierowane oraz ciężkie granatniki przeciwpancerne. W zależności od warunków obserwacji, ilości wykrytych obiektów jeden środek przeciwpancerny wyznacza się do niszczenia 1-2 celów. Do zwalczania najważniejszych celów wyznacza się 2-3 środki ogniowe na cel.

160.

Obronę przeciwlotniczą organizuje się w celu osłony sił głównych dywizji /pułku/ w marszu, w czasie rozwijania i wchodzenia do walki.

Szczególnie skutecznie należy osłaniać wojska w czasie przechodzenia przez przesmyki, przełęcze, węzły dróg, przepawy, w rejonach odpoczynków i na rubieżach możliwego zetknięcia się z nieprzyjacielem.

W tym celu oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze przesuwają się bateriami /plutonami, parami zestawów artyleryjskich i rakiетowych/ w swangardzie i w czołe kolumny sił głównych w gotowości do odparcia ataków samolotów i śmigłowców nieprzyjaciela.

Część sił przeciwlotniczych należy włączyć w skład oddziału wydzielonego dywizji /pułku/.

Maszerujące wojska własnymi siłami i środkami prowadzą rozpoznanie przestrzeni powietrznej i alarmowanie o zagrożeniu z powietrza. Informacje o zagrożeniu z powietrza mogą również otrzymywać od przełożonych lub stanowisk dowodzenia korpusów obrony powietrznej kraju.

161.

Przed rozpoczęciem natarcia wyznaczone pododdziały wojsk inżynierskich wychodzą w rejon, w którym są trudne do przebycia odcinki dróg, i zabezpieczają ich pokonanie przez wojska wychodzące na rubież ataku.

Przejścia we własnych zaporach wykonuje się przed rozpoczęciem natarcia, a w zaporach nieprzyjaciela - w czasie ogniowego przygotowania ataku. W wypadku przechodzenia do natarcia z marszu, gdy w styczności z nieprzyjacielem znajdują się inne wojska, do wykonywania prac inżynierskich wykorzystuje się również ich siły i środki.

162.

Rozwinięcie wojsk oraz działania w boju spotkaniowym prowadzi się zgodnie z zasadami stosowanymi w natarciu z marszu bez zajmowania rejonu wyjściowego. Bój spotkaniowy kończy się stosunkowo szybko i przeradza w inną formę natarcia lub inny rodzaj działań bojowych.

4. PROWADZENIE NATARCIA

163.

Atak poszczególne oddziały /pododdziały/ rozpoczynają na sygnał, który podają dowódcy pułków na rozkaz dowódcy dywizji.

Pułki pierwszego rzutu po przyjęciu ugrupowania bojowego

zdecydowanie atakują nieprzyjaciela pododdziałami piechoty i czołgów. Wojska zmechanizowane mogą atakować na bojowych wozach piechoty, transporterach opancerzonych lub pieszo. Atak na wozach bojowych lub transporterach prowadzi się w terenie łatwo dostępnym i tam, gdzie nieprzyjaciel został skutecznie obezwładniony. Tam gdzie nieprzyjaciel stawia silny opór lub teren utrudnia ruch pojazdów, pododdziały piechoty atakują pieszo znajdujące się z reguły za czołgami lub w ich ugrupowaniu, a w terenie lesistym i w rejonach zurbanizowanych - przed czołgami.

Spieszenie pododdziałów z bojowych wozów piechoty /transporterów opancerzonych/ odbywa się w miejscach wskazanych przez dowódców batalionów. Po spieszeniu piechoty wozy bojowe przesuwają się skokami od rubieży do rubieży i ogniem wspierają natarcie swoich pododdziałów.

W miarę rozbijania nieprzyjaciela piechota wsiada do bojowych wozów piechoty /transporterów opancerzonych/, z których w dalszym ciągu prowadzi ogień.

Na kierunkach, gdzie nieprzyjaciel został silnie obezwładniony lub nie stawia poważniejszego oporu, należy nacierać w ugrupowaniu przedbojowym.

164.

W momencie wyruszenia oddziałów /pododdziałów/ zmechanizowanych i czołgów z rubieży ataku, lub po jej przekroczeniu, artyleria i lotnictwo przechodzą do ogniowego wsparcia ataku, przenosząc ogień na cele położone w głębi. Ich przejście do ogniowego wsparcia ataku powinno nastąpić niepostrzeżenie i bez żadnej przerwy. Sygnał do przeniesienia ognia podają dowódcy pułków, a niekiedy batalionów /kompanii czołgów/.

Ogniove wsparcie ataku prowadzi się na głębokość ugrupowania pierwszych rzutów brygad nieprzyjaciela - w zależności od charakteru obrony nieprzyjaciela, ilości i mocy wykonywanych uderzeń jądrowych oraz stanu artylerii i amunicji - metodą ześrodkowań ogniowych i ognia do celów pojedynczych, pojedynczych lub podwójnych kolejnych ześrodkowań ogniowych, pojedynczego lub podwójnego wału ogniowego, a także uderzeniami lotnictwa. Ogień artylerii, moździerzy i śmigłowców skierowuje się głównie na ocalałe punkty oporu nieprzyjaciela, znajdującego się w bezpośredniej styczności z nacierającymi wojskami, oraz na artylerię. Lotnictwo wykonuje uderzenie na nowo wykryte środki masowego rażenia, baterie artylerii oraz cele punktowe i ruchome w głębi ugrupowania nieprzyjaciela. Ponadto osłania wojska przed uderzeniami z powietrza, zabezpiecza wysadzenie desantów i wspiera ich działanie.

Po wyruszeniu oddziałów /pododdziałów/ zmechanizowanych i czołgów do ataku, środki prowadzące ogień na wprost w dalszym ciągu niszczą i obezwładniają wykryte cele nieprzyjaciela utrudniające ruch atakującym wojskom.

W czasie natarcia, najczęściej po opanowaniu punktów oporu kompanii pierwszego rzutu nieprzyjaciela, rozpoczyna zmianę stanowisk ogniowych artyleria batalionów i pułków. Artyleria dywizji rozpoczyna zmianę stanowisk ogniowych po rozbiciu batalionów pierwszego rzutu nieprzyjaciela. Artylerię przesuwa się w ten sposób, żeby znaczna jej część mogła stale wspierać ogniem nacierające wojska.

Oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze osłaniające pułki /bataliony/ pierwszego rzutu dywizji /pułku/ przesu-

wają się bateriami /plutonami/ w ich ugrupowaniu, natomiast osłaniające oddział rakiet, artylerię, stanowiska dowodzenia i tyły przesuwać się w całości lub częściami razem z tymi obiektami, zapewniając im w obu przypadkach osłonę ciągłą.

167.

Po rozbiciu czołowych sił /punktów oporu/ nieprzyjaciela oddziały /pododdziały/ pierwszego rzutu powinny kontynuować natarcie w możliwie najszybszym tempie, nie obawiając się oderwania od pozostałych sił dywizji /pułku/, oraz dążyć do głębokiego włamania się w ugrupowanie nieprzyjaciela z równoczesnym wychodzeniem na jego skrzydła i tyły. Osiąga się to przez należyte wykorzystanie skutków własnego ognia oraz szerokie stosowanie manewru celem uniknięcia przewlekłej walki, zwłaszcza z ocalałymi siłami nieprzyjaciela w rejonach obrony /punktach oporu/.

Ocalałe rejony obrony /punkty oporu/ nieprzyjaciela, które pozostały na tyłach nacierających wojsk, obezwładnia się ogniem artylerii, uderzeniami lotnictwa i - jeżeli zachodzi potrzeba - rozbija uderzeniem sił wydzielonych z drugiego rzutu /odwołu ogólnowojskowego/ dywizji. Siły drugiego rzutu /odwołu ogólnowojskowego/ pułku wyznacza się do wykonania powyższego zadania tylko w sytuacjach wyjątkowych.

168.

Po przejściu od ogniowego przygotowania ataku do ogniowego wsparcia ataku nacierających wojsk w głębi obrony nieprzyjaciela oddział rakiet i artyleria we współdziałaniu z lotnictwem obezwładniają i niszczą środki masowego rażenia nieprzyjaciela, artylerię i środki przeciwpancerne; wzbraniają nieprzyjacielowi wykonania manewru siłami i środkami; obezwładniają jego punkty oporu na kierunkach natarcia pododdzia-

łów i ciągle towarzyszą im ogniem; biorą udział w odparciu kontrataków; wspierają wprowadzenie do walki drugich rzutów, przelot i działanie desantów powietrznych oraz wykonują inne zadania wynikające z konkretnej sytuacji bojowej.

169.

W czasie natarcia oddział rakiet do rejonu nowych stanowisk startowych przesuwa się częściami lub w całości, zachowując ciągłą gotowość baterii startowych do wykonania uderzeń. Artylerię przesuwa się tak, by zapewnić nacierającym oddziałom /pododdziałom/ ciągłe wsparcie ogniowe.

Odwody przeciwpancerne przesuwiają się w całości za pułkami /batalionami/ pierwszego rzutu do kolejnych rejonów rozmieszczenia w gotowości do zajęcia rubieży ogniowych.

170.

Oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze po wejściu dywizji do walki z zasady osłaniają te obiekty, które osłaniały w czasie marszu. Jeżeli zachodzi konieczność, należy użyć ich do osłony innego ważnego w danym okresie obiektu.

W toku natarcia oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze przesuwiają się razem z osłanianymi elementami ugrupowania. Niszczą one cele powietrzne z marszu i z krótkich przystanków lub po rozwinięciu się na stanowiskach ogniowych.

171.

Głębokie włamanie powoduje rozcięcie wojsk nieprzyjaciela, co najczęściej doprowadza do dezorganizacji jego działań oraz znacznie zmniejsza niebezpieczeństwo porażenia bronią masowego rażenia oddziałów /pododdziałów/ pierwszego rzutu. Równocześnie stanowi dla nich poważne zagrożenie, głównie ze strony sił nieprzyjaciela wchodzących w skład jego odwodów /drugich rzutów/, które obok przejścia do obrony na kolejnych

rubieżach będą często używane do wykonania kontrataków celem rozbicia nacierających wojsk.

172.

Walka z odwodami nieprzyjaciela stanowi jedno z ważniejszych zadań wojsk w natarciu. Należy ją rozpoczynać już w czasie organizowania natarcia i znacznie potęgować podczas ogniowego przygotowania i w pełni nasilać w okresie podchodzenia czołowych oddziałów /pododdziałów/ w rejon rozmieszczenia odwodów nieprzyjaciela oraz nawiązania z nimi bezpośredniej styczności ogniowej.

Początkowo do zwalczania odwodów nieprzyjaciela wyznacza się oddziały rakiet i lotnictwo, a następnie - śmigłowce szturmowe i artylerię. Uderzenia i ogień tych środków powinny zadać odwodom możliwie duże straty, a przynajmniej opóźnić ich manewr. Uderzenie należy wykonywać w czasie wchodzenia odwodów do rejonów rozmieszczenia, bezpośrednio przed ich wyjściem z tych rejonów, w czasie marszu i na rubieżach rozwinięcia do ataku lub podczas zajmowania obrony. W okresie podchodzenia czołowych oddziałów /pododdziałów/ i nawiązywania bezpośredniej styczności z odwodami nieprzyjaciela, środki ogniowe powinny je rozbić lub obezwładnić w stopniu umożliwiającym wykonanie skutecznego ataku przez oddziały /pododdziały/ zmechanizowane i czołgów.

Oddziały i pododdziały ogólnowojskowe podejmują walkę z odwodami nieprzyjaciela po nawiązaniu z nimi styczności. Walka ta może przyjąć różne formy. Na odwody, które przeszły do obrony, wykonuje się atak zgodnie z ogólnymi zasadami. Odwody, które przechodzą do kontrataku /natarcia/ rozbija się, jeżeli są po temu sprzyjające warunki, atakiem z marszu

lub odpiera z miejsca.

Odparcie kontrataku atakiem z marszu polega na uderzeniu wojsk - w ślad za uderzeniami jądrowymi i ogniowymi - na kontratakujące siły nieprzyjaciela.

Odparcie kontrataku nieprzyjaciela z miejsca stosuje się w sytuacjach, gdy nie ma możliwości rozbicia go atakiem z marszu. Powyższe warunki występują wówczas, gdy nieprzyjaciel uzyskał w określonym rejonie znaczną przewagę w siłach i środkach, a nacierający ma zaangażowaną większość sił na innym kierunku lub jeszcze nie podeszły one z głębi.

Dla odparcia kontrataku z miejsca poszczególne pododdziały zatrzymują się na dogodnych rubieżach. Głębokość każdej rubieży wynosi do 2 km. Znajdują się one w odległości 2-3 km jedna od drugiej.

Na pierwszej rubieży przechodzą do odparcia kontrataku bataliony piechoty /kompanie czołgów/ pierwszego rzutu pułku /na rubież tę kieruje się także odwód przeciwpancerny pułku/ na drugiej rubieży - odwód lub drugi rzut pułku oraz odwód przeciwpancerny i oddział zaporowy dywizji. Pomiędzy tymi rubieżami zajmuje stanowiska ogniowe artyleria, która może być również użytą do prowadzenia ognia na wprost. Trzeciej i ewentualnie czwartej rubieży broni, w razie konieczności, odwód lub drugi rzut dywizji.

Do odparcia kontrataku nieprzyjaciela z miejsca w poważnym stopniu może się przyczynić wykonanie uderzenia na jego skrzydła i tyły przez część nacierających sił.

173.

Dla utrzymania wysokiego tempa natarcia dowódca dywizji /pułku/ powinien wspierać nacierające oddziały /pododdziały/

wszystkimi posiadanymi siłami i środkami i szybko ześrodkować ogień na punkty oporu i rejony nieprzyjaciela utrudniające ruch wojsk. Do wykonania kolejnych zadań wprowadza się najczęściej do walki drugi rzut /odwód ogólnowojskowy/.

Drugi rzut /odwód ogólnowojskowy/ wprowadza się do walki przez luki lub zza skrzydeł oddziałów /pododdziałów/ pierwszego rzutu. Zużyty odwód należy możliwie szybko odtworzyć.

Wprowadzenie do walki drugiego rzutu /odvodu ogólnowojskowego/ wspiera się ogniem artylerii, uderzeniami lotnictwa, śmigłowców szturmowych i osłania oddziałami /pododdziałami/ przeciwlotniczymi. Na ważniejsze obiekty na kierunku działania drugiego rzutu /odvodu ogólnowojskowego/ można wykonać uderzenia bronią jądrową.

Drugi rzut /odwód ogólnowojskowy/ przechodzi do natarcia z marszu.

Działania drugiego rzutu /odvodu ogólnowojskowego/ oraz główny wysiłek oddziałów /pododdziałów/ pierwszego rzutu należy skierowywać na rozcięcie ugrupowania nieprzyjaciela i rozbicie jego sił częściami.

174.

Dywizja pancerna po przekłamaniu obrony nieprzyjaciela szybko rozwija powodzenie w głąb, dąży do wyprzedzenia sił głównych armii, stosując manewr nie wiąże się w przewlekłe walki o opanowanie oddzielnych rejonów obrony nieprzyjaciela. We współdziałaniu z lotnictwem, śmigłowcami szturmowymi i desantami powietrznymi rozbija podchodzące odwody nieprzyjaciela, nie dopuszcza do organizacji obrony na kolejnych rubieżach, niszczy środki masowego rażenia, opanowuje lotniska, dezorganizuje dowodzenie i pracę tyłów.

W czasie działań dywizji panczernej w głębi szczególną uwagę zwraca się na ubezpieczenie jej skrzydeł i tyłów. W tym celu wzmacnia się rozpoznanie i ubezpieczenie. Tyły dywizji i pułków włącza się w skład poszczególnych kolumn sił głównych.

Drugi rzut /odwód ogólnowojskowy/ podciąga się bliżej wojsk pierwszego rzutu.

175.

Szybkie i głębokie włamanie się w ugrupowanie nieprzyjaciela stwarza sprzyjające warunki do okrążenia go, czego zwykle dywizja dokonuje we współdziałaniu z innymi związkami taktycznymi i desantami powietrznymi.

Okrążonego nieprzyjaciela obezwładnia się ogniem artylerii, czołgów, śmigłowców szturmowych, uderzeniami lotnictwa i rozбивa uzgodnionymi działaniami wojsk nacierających z różnych kierunków. W razie potrzeby wykonuje się uderzenia bronią jądrową.

Do rozbitcia okrążonego nieprzyjaciela należy przystąpić w miarę możliwości bez przerwy w działaniach. Może się ono rozpocząć jeszcze przed całkowitym zamknięciem pierścienia okrążenia.

Oddziały biorące udział w rozbitciu okrążonego nieprzyjaciela powinny wzajemnie znać kierunki swoich działań, granice prowadzenia ognia, rubieże spotkania i sygnały, a także wyraźnie oznaczać dla lotnictwa i śmigłowców szturmowych położenie własnych pododdziałów.

176.

W czasie prowadzenia natarcia główny wysiłek rozpoznania skupia się na:

- śledzeniu ocalałych środków przenoszenia broni masowego rażenia, kierunków ich przesunięcia i kolejnych rejonów stanowisk startowych /ogniowych/ oraz symptomów przygotowania uderzeń;
- ustaleniu rozmieszczenia odwołów nieprzyjaciela, czasu i kierunku ich wychodzenia z zajmowanych rejonów oraz śledzeniu innych ważnych obiektów do uderzeń bronią jądrową;
- rozpoznaniu obiektów radioelektronicznych;
- rozpoznaniu rozbudowy inżynieryjnej, przeszkód i zapór stref skażeń, zniszczeń i pożarów na kierunku natarcia dywizji /pułku/;
- ustaleniu skutków własnych uderzeń ogniowych, wykryciu słabo obezwładnionych i nie zniszczonych punktów oporu, środków ogniowych i elementów ugrupowania nieprzyjaciela.

Rozpoznanie prowadzone w czasie wykonywania uderzeń jądrowych i ogniowego przygotowania ataku, określa punkty zerowe i wysokość wybuchów oraz stopień zniszczenia /obezwładnienia/ poszczególnych obiektów, ustala ozywające i wykrywa nowe cele w ugrupowaniu nieprzyjaciela.

Przed wprowadzeniem do walki drugiego rzutu konkretyzuje się dodatkowo zadania dla elementów rozpoznawczych, które powinny ustalić: skład sił nieprzyjaciela na kierunku i rubieży wejścia drugiego rzutu do walki, system ognia, charakter umocnień obronnych, przeszkód i zapór, rozmieszczenie odwołów i możliwości ich przeciwdziałania.

W czasie planowania wysadzenia desantu powietrznego rozpoznanie dostarcza danych dotyczących nieprzyjaciela w rejonie planowanego wysadzenia desantu, sił i środków przeciwlotniczych na trasie przelotu i w rejonie lądowania, możliwości

nieprzyjaciela w zakresie użycia odwodów do zwalozania desantu, inżynieryjnej rozbudowy terenu, przeszkód, zapór, sytuacji skażeń i zniszczeń, zatopień i pożarów oraz ustala miejsca najdogodniejsze do lądowania.

177.

W czasie natarcia oddziały zabezpieczenia ruchu utrzymują po jednej drodze dofrontowej na każdy pułk pierwszego rzutu oraz 1-2 drogi dywizyjne. Przed naturalnymi przeszkodami terenowymi i ważnymi ze względów taktycznych rubieżami przygotowują drogi rokadowe.

Zapory inżynieryjne w głębi obrony nieprzyjaciela obchodzi się, a w razie niemożliwości lub nieopłacalności obejścia wykonuje się w nich przejścia, najczęściej sposobem wybuchowym. Jeżeli nieprzyjaciel stosuje zapory inżynieryjne o dużym nasyceniu lub zapory z minami jądrowymi, to w celu ich unieszkodliwienia organizuje się oddziały torujące.

178.

W czasie natarcia pierwszy rzut tyłów dywizji i pułków, w którego skład wchodzi: część pododdziałów zaopatrywania z niezbędnymi zapasami amunicji, materiałów pędnych i smarów i innego wyposażenia, pododdziały medyczne, część pododdziałów remontowo-ewakuacyjnych, przesuwa się za pierwszym rzutem nacierających wojsk w gotowości do uzupełnienia zapasów, udzielenia pomocy medycznej i technicznej w czasie marszu i w toku walki. Pozostałe oddziały /pododdziały/ tyłowe, tworzące drugi rzut tyłów, przesuwa się za oddziałami /pododdziałami/ drugiego rzutu lub odwodu ogólnowojskowego.

179.

Na polu walki często zaistnieje konieczność prowadzenia boju spotkaniowego.

W przewidywaniu boju spotkaniowego rozpoznanie prowadzi się na szerokim froncie i na dużą głębokość, aby możliwie wcześnie ustalić kierunki podejścia kolumn nieprzyjaciela, jego siłę i skład, a przede wszystkim środki masowego rażenia i oddziały /pododdziały/ czołgów, czas przekraczania określonych rubieży i rozwijania się na nich, poznać właściwości terenu i ustalić sytuację skażeń, zniszczeń, pożarów i zatopień w rejonie przewidywanego boju spotkaniowego.

Elementy rozpoznawcze z chwilą zetknięcia się z ubezpieczeniem marszowym nieprzyjaciela meldują o tym, obchodzą je i śmiało przenikają do sił głównych.

Pododdziały rozpoznania radiowego w marszu przechwytyją rozmowy nieprzyjaciela, a z chwilą nawiązania boju przez awangardy lub pod osłoną oddziału wydzielonego rozwijają się i przechwytyją rozmowy radiowe oraz namierzają radiostacje nieprzyjaciela.

W boju spotkaniowym szczególnie intensywnie wykorzystuje się rozpoznanie powietrzne /prowadzone ze śmigłowców/.

180.

W boju spotkaniowym przewagę sił i środków na wybranym kierunku tworzy się przez wykonanie głównego uderzenia na jedno ze skrzydeł nieprzyjaciela, z równoczesnym wydzieleniem części sił celem przeciwstawienia się siłom nieprzyjaciela na kierunku jego zasadniczych działań. Uderzenie czołowe wykonuje się tylko wtedy, gdy manewr na skrzydło i tyły nieprzyjaciela jest utrudniony ze względu na warunki terenowe lub gdy jego przeprowadzenie wymaga dłuższego czasu. Poszczególne oddziały ugrupowuje się z reguły w jeden rzut.

W wypadku wykonywania manewru skrzydłowego pułk zmechani-

zowany dywizji pancерnej wykorzystuje się do odpierania uderzenia nieprzyjaciela od czoła. Pułk czołgów dywizji zmechanizowanej z zasady wykonuje uderzenie na najdalej wysuniętym do przodu skrzydle.

Dywizja pancerna /pułk czołgów/, wykorzystując swoją dużą ruchliwość, siłę uderzeniową i ogniową, w boju spotkaniowym może rozbić nawet przeważające siły nieprzyjaciela.

181.

W boju spotkaniowym oddział rakiet zwalcza środki masowego rażenia nieprzyjaciela i jego siły główne, przede wszystkim oddziały pancerne w czasie marszu i podczas rozwijania się. Dla uniemożliwienia lub utrudnienia nieprzyjacielowi manewru na kierunkach, gdzie nie przewiduje się działania własnych wojsk, mogą być wykonywane naziemne uderzenia jądrowe lub wzniecane pożary.

Artyleria osłania rozwinięcie własnych oddziałów /pododdziałów/, przygotowuje i wspiera atak sił głównych, zabezpiecza skrzydła. Do głównych jej zadań należy zwalczanie środków masowego rażenia, obezwładnianie podchodzących kolumn, zwalczanie artylerii oraz obezwładnianie sił żywych i środków ogniowych nieprzyjaciela na rubieżach rozwinięcia.

W przewidywaniu boju spotkaniowego oddział rakiet i artyleria przesuwają się w pobliżu czoła sił głównych. Do wykonania uderzenia na środki masowego rażenia lub na zgrupowanie nieprzyjaciela, znajdujące się w znacznej odległości od wojsk własnych, można rozwinąć oddział rakiet - lub jedną jego baterię - przed nawiązaniem kontaktu z nieprzyjacielem. Artyleria rozwija się kolejno bateriami w miarę podchodzenia do stanowisk ogniowych. Kierowanie ogniem artylerii w początkowej

fazie boju spotkaniowego jest zdecentralizowane; następnie, w zależności od potrzeb i możliwości, centralizuje się je w miarę uzyskiwania danych o nieprzyjacielu i rozwijania pozostałej artylerii. W pierwszej kolejności prowadzą ogień z obserwacji baterie, potem następuje ześrodkowanie ognia dywizjonów. Otwarte skrzydła osłania się ogniem zaporowym we współdziałaniu z odwodem przeciwpancernym.

182.

Przewidując bój spotkaniowy oddział /pododdział/ przeciwlotniczy włącza się w skład czołowych oddziałów /pododdziałów/. Gdy organizuje się oddział wydzielony, w jego skład może wejść całość lub część oddziału /pododdziału/ przeciwlotniczego dywizji /pułku/.

Z chwilą nawiązania boju spotkaniowego oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze osłaniają siły główne dywizji /pułku/ podczas ich rozwijania się i ataku, zajmując stanowiska ogniowe pod osłoną awangardy lub oddziału wydzielonego.

Główny wysiłek oddziałów /pododdziałów/ przeciwlotniczych skupia się na osłonie oddziału rakiet, oddziałów /pododdziałów/ czołgów i stanowisk dowodzenia. W miarę uzyskiwania powodzenia w boju spotkaniowym oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze przesuwać się wraz z osłanianymi obiektami.

183.

W boju spotkaniowym, aby zabezpieczyć rozwijanie się głównych dywizji /pułku/ i wejście ich do walki z marszu, większą część pododdziałów inżynierskich przydziela się oddziałom /pododdziałom/ przeznaczonym do działań na kierunku głównego uderzenia. Oddziałowi /pododdziałowi/ przeznaczonemu do wiązania nieprzyjaciela od czoła przydziela się siły i środki do minowania i niszczeń.

Wsparcie radioelektroniczne realizuje się przede wszystkim na rubieżach możliwego zetknięcia się z nieprzyjacielem.

185.

Z chwilą nawiązania boju spotkaniowego oddziały /pododdziały/ tyłowe wchodzą do wyznaczonych im rejonów, gdzie rozwijają punkty medyczne i punkty zbiórki uszkodzonego sprzętu.

Pułkowe punkty medyczne rozwija się zazwyczaj za ugrupowaniami pierwszych rzutów pułków, a dywizyjny punkt medyczny - za siłami głównymi dywizji. W razie potrzeby rozwija się także częściowo lub całkowicie inne pododdziały i oddziały tyłowe lub ich części.

186.

Nieprzyjaciół z reguły rozpoczyna wycofywanie w warunkach ograniczonej widoczności, dążąc do niespodziewanego oderwania się od naszych wojsk.

Charakterystycznymi oznakami przygotowania się nieprzyjaciela do wycofania się mogą być: wykonanie naziemnych uderzeń jądrowych na pierwszy rzut nacierających wojsk, przesunięcie w głąb baz elaboracji broni jądrowej i środków jej przenoszenia, wyprowadzanie jednostek tyłowych i innych pododdziałów; znaczny wzrost natężenia ruchu pojazdów od frontu; przygotowanie do niszczenia i niszczenie różnych budowli i urządzeń; zmniejszenie ilości czynnych baterii i moździerzy; wzmożona aktywność ogniowa czołowych oddziałów nieprzyjaciela oraz wykonywanie kontrataków małymi siłami.

Z chwilą wykrycia przygotowań nieprzyjaciela do wycofania się, a następnie jego rozpoczęcia, organizuje się dodatkowo rozpoznanie - jeżeli zaistnieje konieczność - również rozpoznanie walką oraz przystępuje się natychmiast do realiza-

cji przedsięwzięć związanych z organizacją i prowadzeniem pościgu. W tym celu ustala się przede wszystkim kierunki pościgu, siły, które mają go rozpocząć w pierwszej kolejności, ich zadania, ugrupowanie oraz najważniejsze zagadnienia współdziałania. Jeżeli wojska nie otrzymały zadań związanych z pościgiem, rozpoczynają go samorzutnie.

187.

Przejście wojsk do pościgu rozpoczyna się zwykle od pościgu czołowego. W dalszych działaniach do pościgu czołowego należy wyznaczać tylko część sił, które powinny przenikać w ugrupowanie ariergard nieprzyjaciela i opóźniać ich wycofanie.

Oddziały i pododdziały prowadzące pościg czołowy działają w ugrupowaniu przedbojowym i sporadycznie - bojowym, natomiast oddziały i pododdziały będące w pościgu równoległym powinny przesuwać się w ugrupowaniu marszowym.

Siły główne po rozbiciu pododdziałów osłony nie wdają się w dalszą walkę, lecz dążą do wyjścia na drogi umożliwiające prowadzenie pościgu równoległego, a następnie do wyprzedzenia nieprzyjaciela w opanowaniu dogodnych rubieży terenowych oraz do uderzenia na jego siły ze skrzydeł i rozbicia ich częściami. Z chwilą przejścia do pościgu równoległego z sił głównych dywizji /pułku/ wydziela się oddziały /pododdziały/, przede wszystkim czołgów, do wykonania ataku na wycofujące się po równoległych drogach kolumny nieprzyjaciela.

Pościg należy prowadzić nieprzerwanie w dzień i w nocy, bez względu na warunki atmosferyczne, z natężeniem wszystkich sił. Do pościgu wykorzystuje się możliwie największą ilość dróg.

188.

W czasie pościgu zwiększa się głębokość rozpoznania, udokładnia zadania elementom rozpoznawczym, lub stawia nowe zadania. Szczególnie intensywnie prowadzi się rozpoznanie powietrzne ze śmigłowców. Elementy rozpoznawcze dostarczają danych o przygotowaniu się nieprzyjaciela do rozpoczęcia wycofywania; kierunkach jego wycofywania się; sile i składzie awangard /pododdziałów osłonowych/; przygotowaniu kolejnych rubieży obronnych w głębi i obsadzeniu ich przez wojska; charakterze przeszkód i zapór na kierunku pościgu; odcinkach terenu skażonych środkami promieniotwórczymi, chemicznymi i biologicznymi.

189.

Bronią jądrową w pościgu rozбивa się siły główne wycofującego się nieprzyjaciela, jego środki masowego rażenia i podchodzące odwody. Uderzenia bronią jądrową i konwencjonalną wykonuje się na ważne obiekty i wojska nieprzyjaciela w czasie przekraczania węzłów dróg, przepraw na przeszkodach wodnych, przesmyków, wąwozów i innych miejsc kanalizujących ruch.

Artyleria obezwładnia środki masowego rażenia, poszczególne punkty oporu i artylerię nieprzyjaciela; wzbrania nieprzyjacielowi wyjścia z walki, zbijania się w kolumny i zajmowania kolejnych rubieży obronnych.

Oddział rakiet przesuwają się na kierunku działania sił głównych. Za pułkami /batalionami/ pierwszego rzutu, przesuwają się dywizyjne /pułkowe/ grupy artylerii i w razie potrzeby rozwijają się na stanowiskach ogniowych częścią lub całością sił celem obezwładniania wycofującego się nieprzyjaciela.

Odwód przeciwpancerny przemieszcza się za pułkiem

/batalionem/ pierwszego rzutu na kierunku zagrożonym kontratakami czołgów nieprzyjaciela.

190.

Desant powietrzny wysadzony przez dywizję w boju spotkaniowym lub pościgu wykorzystuje się do niszczenia środków masowego rażenia nieprzyjaciela i artylerii oraz do udzielania pomocy nacierającym oddziałom w rozbiciu jego głównych sił.

Desant po wylądowaniu atakuje nieprzyjaciela z tyłu lub ze skrzydeł, dezorganizuje jego rozwijanie się i dowodzenie oraz zmusza do prowadzenia działań bojowych w nieodgodnych dla niego warunkach. Desant może również zajmować dogodne rubieże i opóźniać podejścia, odwodów nieprzyjaciela do pola walki.

Działania desantu taktycznego wspiera się uderzeniami lotnictwa, śmigłowców szturmowych i środkami ogniowymi dywizji.

191.

Oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze podczas przechodzenia do pościgu włącza się bateriami /plutonami/ do kolumny sił głównych. Mogą być także włączone częściami lub całością sił do oddziału wydzielonego, gdy zachodzi potrzeba natychmiastowej osłony uchwyconego obiektu.

192.

Zasadniczym celem zabezpieczenia inżynierskiego pościgu jest umożliwienie wojskom własnym uzyskania wysokiego tempa działania i utrudnienie wycofania się nieprzyjacielowi.

Pododdziały inżyniersko-drogowe i przeprawowe przesuwają się przed siłami głównymi w stałej gotowości do zabezpieczenia forsowania i naprawy dróg, przygotowania obejść, dróg na przełaj, podejść do przeszkód wodnych i urządzić na nich

przepraw, zwłaszcza na kierunku oddziałów /pododdziałów/ prowadzących pościg równoległy.

Pododdziały inżynieryjne, działające w składzie elementów rozpoznawczych i oddziałów wydzielonych, prowadzą rozpoznanie inżynieryjne, wykonują niszczenia i ustawiają zapory minowe na drogach wycofania nieprzyjaciela.

193.

W przewidywaniu przejścia do pościgu zapasy ruchome dywizji /pułku/ uzupełnia się do pełnych norm. Szczególną uwagę zwraca się na zabezpieczenie oddziałów i pododdziałów w materiały pędne i smary oraz w amunicję i rakiety przeciwlotnicze. Punkty medyczne rozwija się tylko w miarę potrzeby. Pododdziały medyczne oddziałów wydzielonych wzmacnia się transportem sanitarnym i personelem medycznym. Do ewakuacji porażonych i chorych wykorzystuje się śmigłowce.

5. FORSOWANIE PRZESZKÓD WODNYCH

194.

Prowadzenie natarcia na dużą głębokość i w szybkim tempie wiąże się z częstym forsowaniem przeszkód wodnych.

Forsowanie jest to natarcie połączone z pokonaniem broniowej przez nieprzyjaciela przeszkody wodnej.

Znaczenie przeszkody wodnej zależy od jej szerokości, głębokości, szybkości prądu, charakteru brzegów; dna i doliny, obecności urządzeń hydrotechnicznych, charakteru obrony przeszkody wodnej oraz stanu pogody i pory roku.

Dywizja /pułk/ forsuje przeszkody wodne z marszu albo z rejonu wyjściowego położonego w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem. Przeszkody wodne forsuje się z zasady z marszu, w szybkim tempie i na szerokim froncie. Zapewniają to

broń jądrowa, desanty, pływające transportery i wozy bojowe, środki przeprawowe oraz możliwość przeprowadzania czołgów w bród i pod wodą. Jeżeli wojska znajdują się w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem na rubieży przeszkody wodnej, to forsowanie organizuje się i przeprowadza skrycie i szybko z reguły po uprzednim przegrupowaniu i luzowaniu wojsk.

195.

Podczas forsowania powodzenie osiąga się przez:

- dokładne i terminowe prowadzenie rozpoznania przeszkody wodnej i nieprzyjaciela na przeciwległym brzegu różnymi siłami i środkami;
- powzięcie zawczasu decyzji i opracowanie planu forsowania oraz postawienie zadań bojowych oddziałom /pododdziałom/ do forsowania przed podejście^m ich do przeszkody wodnej;
- dokładnie zorganizowane współdziałanie przeprowadzających się pododdziałów z wojskami inżynieryjnymi organizującymi i utrzymującymi przeprawy;
- nieprzerwanie działającą łączność na przeprawach oraz ciągle dowodzenie wojskami w czasie forsowania;
- zwalczanie nieprzyjaciela wszystkimi środkami na podejściach do przeszkody wodnej i na przeciwległym brzegu;
- uchwycenie przepraw, zwłaszcza mostowych i dogodnych do forsowania odcinków przez oddziały wydzielone i desanty;
- wysunięcie we właściwym czasie do przeszkody wodnej środków przeprawowych, szybkie urządzenie przepraw, umiejętne manewrowanie środkami przeprawowymi oraz wykonanie przejść w zaporach na brzegach i w wodzie;
- zaskoczenie nieprzyjaciela szybkim forsowaniem przeszkody wodnej na szerokim froncie oraz natychmiastowym rozwinię-

- ciem natarcia na przeciwległym brzegu;
- skuteczną osłonę oddziałami /pododdziałami/ przeciwlotniczymi i lotnictwem wojsk i przepraw przed uderzeniami nieprzyjaciela z powietrza;
 - ciągle wykonywanie przedsięwzięć w zakresie obrony wojsk i sprzętu przeprawowego przez środkami ogniowymi oraz likwidację skutków ich działania;
 - wykonywanie przedsięwzięć maskowania.

Do forsowania przeszkody wodnej celowo jest wykorzystać odcinki z dostępnymi brzegami i doliną, zapewniające dobre maskowanie i szybkość działania, oraz miejsce, gdzie nieprzyjaciel nie spodziewa się forsowania.

196.

Przed rozpoczęciem forsowania i w czasie jego trwania rozpoznanie powinno ustalić:

- siły i rodzaj działań nieprzyjaciela na podejściach do przeszkody wodnej i na przeciwległym brzegu, rozmieszczenie środków masowego rażenia, artylerii i innych środków ogniowych, słabo obsadzone odcinki obrony i rejony rozmieszczenia odwodów;
- szerokość, głębokość, szybkość prądu, charakter dna i brzegów przeszkody wodnej, istnienie urządzeń hydrotechnicznych, zapór podwodnych i skażonych odcinków;
- stan przepraw i liczbę brodów, najdogodniejsze odcinki do przeprawy czołgów w bród i pod wodą, do urządzenia przepraw desantowych i promowych, budowy mostów i dróg podejścia do nich.

Do rozpoznania przeszkody wodnej wykorzystuje się siły i środki rozpoznania ogólnowojskowego, inżynierskiego, po-

wietrznego, pododdziałów specjalnych oraz pododdziałów ogólnowojskowych nacierających wojsk, a zwłaszcza oddziałów wydzielonych /awangard/ i desantów powietrznych.

Rozpoznanie powietrzne przeszkody wodnej podczas zbliżenia się do niej prowadzi się z zasady wzrokowo i przekazuje dane bezpośrednio, a jeżeli czas pozwala - fotografuje się perspektywicznie i pionowo, zwłaszcza odcinki przewidziane do forsowania.

197.

Podczas forsowania przeszkody wodnej dywizja /pułk/ może otrzymać zadanie płytsze niż w natarciu w innych warunkach. Ugrupowanie dywizji /pułku/ podczas forsowania zależy od zamiaru działań na przeciwległym brzegu, stopnia porażenia nieprzyjaciela bronią jądrową i innymi środkami oraz od posiadanych środków przeprawowych i możliwości przeprawy czołgów w bród i pod wodą. Do forsowania z marszu ugrupowanie się i środków tworzy się, gdy dywizja /pułk/ podchodzi do przeszkody wodnej.

W celu rozbicia nieprzyjaciela przed przeszkodą wodną lub uprzedzenia go w wyjściu na przeszkodę wodną i opanowaniu przepraw dywizja i pułki pierwszego rzutu wysyłają oddziały wydzielone i awangardy. Do opanowania przepraw i dogodnych odcinków forsowania oraz urządzeń hydrotechnicznych dywizja wysyła desant powietrzny.

198.

Podczas forsowania w dywizji /pułku/ organizuje się przeprawy desantowe, przeprawy czołgów w bród i pod wodą, promowe, a następnie przeprawy mostowe. Liczbę przepraw określa dowódca

dywizji /pułku/ biorąc pod uwagę ilość środków przeprawowych, charakter przeszkody wodnej i ustalony sposób przeprawy wojsk.

Odległość między przeprawami powinna wykluczać możliwość rażenia dwóch przepraw jednym wybuchem jądrowym średniej mocy.

Dla wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd urządza się przeprawy pozorne, a przeprawy rzeczywiste maskuje się głównie za pomocą dymów.

199.

Dowódca dywizji i dowódcy pułków powinni zapewnić zorganizowane wyjście wojsk do przeszkody wodnej, nie dopuścić do skupienia się oddziałów /pododdziałów/ przy przeprawach i stosować zdecydowane środki w celu utrzymania ścisłego porządku podczas przeprawy.

Dowódca dywizji /pułku/ jest obowiązany określić: drogi marszu do przeszkody wodnej, rubież wyjściową do forsowania i czas jej przekroczenia przez oddziały /pododdziały/, linie wyrównania i sposób wyjścia na przeszkodę wodną.

Szczególne uwagi należy zwracać na organizację regulacji ruchu, utrzymanie ustalonego porządku i kontrolę przestrzegania maskowania na rubieży wyjściowej, podczas marszu wojsk do przeszkody wodnej, a zwłaszcza podczas wyjścia na odcinki forsowania, na przeprawach i na przeciwległym brzegu.

Do kierowania przeprawą wojsk wyznacza się komendantów odcinków forsowania i komendantów punktów przepraw spośród dowódców pododdziałów /oddziałów/ wojsk inżynierskich, które urządzały te przeprawy. Na przeprawach czołgów i artylerii pod wodą i w bród oraz na przeprawach organizowanych przez

oddziały /pododdziały/ na etatowych środkach pływających wyznacza się komendantów przepraw ze składu przeprowiających się wojsk.

200.

Do zadań obrony przeciwlotniczej podczas forsowania szczególnie należy: osłona przed uderzeniami z powietrza oddziałów wydzielonych /awangard/ podczas opanowywania mostów, przepraw i przeciwległego brzegu; osłona sił głównych dywizji /pułku/ w rejonach wyjściowych do forsowania oraz osłona przepraw.

Podczas zbliżania się wojsk do przeszkody wodnej oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze dywizji /pułków/ osłaniają je maszerując w składzie kolumn. Oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze rozwijają się jak najbliżej brzegu, a w czasie forsowania część z nich przesuwa się na przeciwległy brzeg.

201.

Do zadań zabezpieczenie inżynieryjnego forsowania przeszkody wodnej należy: rozpoznanie inżynieryjne przeszkody wodnej i przyległego do niej terenu; urządzenie, utrzymanie i maskowanie zorganizowanych przepraw i ruchu wojsk na drogach; wykonanie przejść w zaporach inżynieryjnych w wodzie i na brzegach; bezpośrednie zabezpieczenie przepraw wojsk; pełnienie służby awaryjno-ratunkowej i porządkowo-ochronnej, ochrona przepraw przed minami pływającymi, pożarem oraz dywersyjnym oddziaływaniem nieprzyjaciela.

Podczas forsowania rzek i kanałów o stromych i wzmocnionych brzegach szczególną uwagę zwraca się na szybkie przygotowanie zjazdów do wody i wyjazdów na przeciwległy brzeg.

W czasie forsowania należy stosować - zgodnie z potrzebami - manewr taktyczny i techniczny w stosunku do sił i środ-

ków przeprawowych wojsk inżynieryjnych. Za organizację przepraw w zależności od szerokości przeszkody wodnej oraz posiadanej ilości sił i środków przeprawowych odpowiedzialnymi szczeblami dowodzenia są: dla wąskich przeszkód wodnych do szerokości 50 m - dywizja, dla średnich do szerokości 150 m - armia.

202.

Do zadań topograficznego zabezpieczenia forsowania przeszkody wodnej należy opracowanie mapy /fotomapy/ rubieży wodnej /lub odcinka forsowania/ w skali 1:25 000 lub 1:50 000. Mapa ta powinna zawierać dane z rozpoznania charakteru obrony przeszkody wodnej przez nieprzyjaciela i dane uzupełniające posiadane wiadomości o przeszkodzie wodnej i przylegającym do niej terenie. Mapy /fotomapy/ rubieży wodnej przekazuje się dowódcom kompanii /baterii/ forsujących na danym odcinku.

203.

Decyzję o forsowaniu przeszkody wodnej z marszu podejmuje się podczas organizacji natarcia i udokładnia podczas zbliżania się do przeszkody wodnej na podstawie danych z rozpoznania i walki oddziałów wydziałonych /awangard, desantów/. Dowódca dywizji /pułku/ podczas stawiania zadań bojowych do forsowania przeszkody wodnej określa:

- oddziałowi wydzielonemu /awangardzie/ - środki wzmocnienia, kierunek działania, odcinek forsowania i zadania na przeciwległym brzegu;
- desantowi powietrznemu - zadania, czas gotowości, sposób lądowania i współdziałania z oddziałem wydzielonym /awangardą/;

- pułkom /batalionom/ pierwszego rzutu - odcinki forsowania i przepraw, zadania na przeciwległym brzegu, wzmocnienie środkami przeprawowymi, rubież wyjściową, punkty kontroli uszczelniania wozów, sposób wyjścia do przeszkody wodnej, a dowódca pułku ponadto - miejsca zakładowania sprzętu niepływającego na przydzielone samobieżne środki przeprawowe;
- drugiemu rzutowi - rejon wyjściowy, czas i sposób zbliżania się do przeszkody wodnej i przeprawy przez nią, zadania na przeciwległym brzegu;
- odwodowi ogólnowojskowemu - rejon wyjściowy, czas i sposób zbliżania się do przeszkody wodnej i przeprawy przez nią, drogi marszu lub rejon rozmieszczenia za przeszkodą wodną;
- oddziałowi rakiet taktycznych - czas wykonania uderzeń jądrowych, artylerii - zadania ogniowe;
- oddziałom /pododdziałom/ wojsk inżynierskich - miejsce środków przeprawowych w ugrupowaniu podczas zbliżania się do przeszkody wodnej, zadania przygotowania i utrzymania przepraw.

204.

Dowódca dywizji kieruje wysiłki wojsk, aby szybko podeszły do przeszkody wodnej i forsowały ją z marszu. W tym celu wysyła pododdziały rozpoznawcze, oddziały wydzielone /awangardy/ i środki przeprawowe oraz zapewnia przygotowanie sprzętu do przeprawy na samobieżnych środkach przeprawowych, a czołgów - także pod wodą i w bród.

205.

Podczas organizowania forsowania przeszkody wodnej z rejonu wyjściowego położonego w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem dowódca dywizji /pułku/ postępuje według zasad

przygotowania natarcia z rejonu wyjściowego położonego w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem, uwzględniając właściwości związane z przeszkodą wodną. Organizuje dokładne rozpoznanie nieprzyjaciela i przeszkody wodnej, przeprowadza rekonesans, podejmuje decyzję, udokładnia lub stawia zadania bojowe oddziałom /pododdziałom/, oddziałowi rakiet, artylerii, pododdziałom przeciwlotniczym i organizuje dowodzenie, współdziałanie i zabezpieczenie działań bojowych. Następnie dokonuje niezbędnego przegrupowania i skrycie podciąga środki przeprawowe do odcinków przepraw.

Wojska należy przegrupować szybko i w sposób zamaskowany. W rejonie wyjściowym do forsowania stan osobowy, sprzęt i środki przeprawowe należy rozmieszczać w ukryciach.

206.

Pododdziały rozpoznawcze dywizji /pułku/ po podejściu do przeszkody wodnej szybko przeprowadzają się na przeciwległy brzeg. Przenikają przez luki w ugrupowaniu nieprzyjaciela, rozpoznają jego obronę, stanowiska ogniowe artylerii i moździerzy, stanowiska startowe rakiet, rejony rozmieszczenia stanowisk dowodzenia i węzłów łączności oraz podchodzące odwody.

Jeżeli pododdziały rozpoznawcze nie mogą przeprowadzić się na przeciwległy brzeg przeszkody wodnej wówczas prowadzą rozpoznanie z własnego brzegu do chwili rozpoczęcia forsowania przez oddziały wydzielone lub pierwszy rzut pułków i w ich ugrupowaniu przenikają przez obronę nieprzyjaciela oraz wychodzą na swoje kierunki /rejony/ działania.

Kompania rozpoznania radioelektronicznego dywizji rozwija się na kierunku głównego uderzenia 1-2 km od brzegu, a po forsowaniu przeszkody przez pułki pierwszego rzutu dywizji

przeprawia się na drugi brzeg. Obserwację ze śmigłowców prowadzi się z nad własnego brzegu.

Oddziały wydzielone, nie wiążąc się w walkę z nieprzyjacielem, szybko podchodzą do przeszkody wodnej w celu uchwycenia przepraw, a awangardy rozbijają nieprzyjaciela broniącego podejść do przeszkody wodnej i zapewniają szybkie podejście do niej sił głównych dywizji /pułku/.

207.

Dowódca dywizji i dowódca pułk^{ów} pierwszego rzutu wysuwają się do przeszkody wodnej, udokładniają położenie i powziętą decyzję, zadania oddziałów /pododdziałów/ i sposób współdziałania oraz kierują podejściem do odcinków forsowania pierwszego rzutu, środków przeprawowych, artylerii, pododdziałów przeciwpancernych i czołgów wyznaczonych do strzelania na wprost.

208.

Forsowanie przeszkody wodnej zwykle rozpoczynają oddziały wydzielone i awangardy, które szybko podchodzą do niej, zdecydowanie rozbijają nieprzyjaciela broniącego przeszkody wodnej, z marszu opanowują mosty i przeprawy lub forsują na własnych środkach i zabezpieczają forsowanie pierwszego rzutu dywizji /pułku/.

Do budowy mostów wojska przystępują niezwłocznie po opanowaniu przez oddziały wydzielone /awangardy/ rubieży zabezpieczającej pracę przed ogniem broni maszynowej nieprzyjaciela.

209.

Artyleria sił głównych - dywizji /pułków/ z marszu zajmuje stanowiska ogniowe, i bierze udział w ogniowym przygotowaniu i wsparciu forsowania przeszkody wodnej przez awangardy oraz oddziały /pododdziały/pierwszego rzutu.

Podczas ogniowego przygotowania forsowania niszczy środki masowego rażenia nieprzyjaciela, osłania podejścia do przeszkody wodnej pododdziałów pierwszego rzutu, obezwładnia siłę żywą i niszczy środki ogniowe, punkty dowodzenia i środki radioelektroniczne nieprzyjaciela na całej głębokości jego obrony.

Podczas ogniowego przygotowania forsowania wykorzystuje się działa, czołgi i przeciwpancerne pociski kierowane do strzelania na wprost.

Pułki /bataliony/ pierwszego rzutu, wykorzystując skutki uderzeń jądrowych, ogień artylerii, uderzenia lotnictwa i śmigłowców szturmowych, działania oddziałów wydzielonych /awangard/ i desantu, z marszu forsują przeszkodę wodną na bojowych wozach piechoty /transporterach opancerzonych/ i środkach desantowo-przeprawowych, szybko przesuwają się w głąb, rozcinają ugrupowanie nieprzyjaciela i rozbijają go częściami.

Oddziały /pododdziały/ drugiego rzutu lub odwodu w miarę podchodzenia do przeszkody wodnej przeprawiają się na przeciwległy brzeg i rozwijają natarcie w głąb, a jednocześnie uderzają na skrzydło i tyły broniącego się nieprzyjaciela.

210.

Pododdziały na samobieżnych środkach pływających załadują ludzi i sprzęt zwykle w miejscach ukrytych, z których w ugrupowaniu przedbojowym wychodzą na swoje odcinki przepraw i z marszu przeprawiają się na przeciwległy brzeg.

Oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze przeprawiają się na środkach przeprawowych, po mostach i samodzielnie z takim wyliczeniem, żeby większą część mogła osłaniać przeprawę i działanie wojsk na przeciwległym brzegu.

Oddział rakiet przeprowia się na przeciwległy brzeg bateriami, żeby zachować stałą gotowość do wykonania uderzeń na nieprzyjaciela.

Artyleria przeprowia się wraz ze wspieranymi /organicznymi/ oddziałami /pododdziałami/ ogólnowojskowymi z takim wyliczeniem, aby zapewnić ciągłość wsparcia natarcia na przeciwległym brzegu i walki o utrzymanie przyczółka. W pierwszej kolejności przeprowia się oddziały /pododdziały/ artylerii przeciwpancernej i przeciwpancernych pocisków kierowanych.

Oddziały i pododdziały czołgów pokonują przeszkodę wodną w bród, pod wodą, na promach lub po moście.

Do przeprowy pod wodą czołgi przygotowuje się zawczasu. Zaczyna się je przygotowywać podczas zbliżania do przeszkody wodnej, a kończy w punktach kontroli uszczelniania wozów bojowych, które wyznacza się w najbliższych od przeszkody ukrytych miejscach. Należy unikać ześrodkowania większej liczby czołgów w jednym miejscu. Po wodą czołgi przeprowia się na szerokim froncie w kilku miejscach, zwykle po opanowaniu przeciwległego brzegu i dokładnym rozpoznaniu przeszkody wodnej.

211.

Dowódca dywizji /pułku/ w razie konieczności przeprowadza manewr wojskami i środkami przeprowowymi na odcinki, gdzie forsowanie odbywa się pomyślnie, oraz wszystkimi siłami i środkami wspiera oddziały /pododdziały/ prowadzące natarcie na przeciwległym brzegu. Na skrzydła i na kierunki prawdopodobnych kontrataków nieprzyjaciela wysuwa się środki przeciwpancerne i przygotowuje się ogień artylerii i uderzenia śmigłowców szturmowych.

Dowódca dywizji /pułku/ przeprawia się na przeciwległy brzeg za pierwszym rzutem.

212.

Przeszkodę wodną forsuje się na szerokim froncie wszystkimi siłami pierwszego rzutu, z zasady po uderzeniach broni jądrowej i ogniowym przygotowaniu forsowania.

Pododdziały pierwszego rzutu załadowują się na transportery lub samobieżne środki przeprawowe w miejscach ukrytych i wysuwają się do przeszkody wodnej podczas ogniowego przygotowania.

Początek podejścia określa się na podstawie ustalonego czasu forsowania i czasu niezbędnego do pokonania odległości od miejsca załadowania do lustra wody.

Czołgi przystosowane do przeprawy pod wodą wysuwają się na swoje kierunki w miarę opanowywania przeciwległego brzegu i gotowości przepraw.

Początkiem forsowania jest odbicie od własnego brzegu pododdziałów pierwszego rzutu. Oddziały /pododdziały/ pierwszego rzutu, wykorzystując skutki uderzeń broni jądrowej, lotnictwa, śmigłowców szturmowych forsują przeszkodę wodną i bez zatrzymania się rozwijają natarcie na przeciwległym brzegu.

Ogniowe wsparcie forsowania rozpoczyna się z chwilą przejścia do ataku pierwszego rzutu na przeciwległym brzegu.

213.

Drugi rzut lub odwód ogólnowojskowy dywizji /pułku/ do czasu rozpoczęcia forsowania rozmieszcza się w rejonie wyjściowym w sposób rozśrodkowany i skrycie. Do przeszkody wodnej wysuwa się on na rozkaz dowódcy dywizji /pułku/ z takim wyliczeniem, aby wojska nie skupiały się przed przeszkodą i weszły do walki w odpowiednim czasie do rozwinięcia powo-

dzenia na przeciwległym brzegu.

W celu zabezpieczenia forsowania i przeprawy wojsk wydziela się niezbędne siły i środki medyczne oraz ewakuacyjno-remontowe.

Oddziały i pododdziały tyżowe dywizji /pułku/ przeprowadzają się rzutami na przeciwległy brzeg. Najpierw przeprowadzają się pododdziały medyczne i remontowe oraz niezbędne pododdziały transportowe z amunicją.

6. NATARCIE W REJONIE ZURBANIZOWANYM

214.

Wojska opanowują rejon zurbanizowany z zasady nacierając z marszu. Powodzenie w natarciu z marszu osiąga się przez rozbicie sił głównych nieprzyjaciela podczas zbliżania się do rejonu zurbanizowanego. Jeżeli natarcie rozwija się pomyślnie oddziały /pododdziały/ czołowe, ścigając nieprzyjaciela, starają się go wyprzedzić w podejściu do rejonu zurbanizowanego i opanować jego część z marszu uderzeniem z różnych kierunków. Dywizja /pułk/ może samodzielnie lub wspólnie z sąsiadami nacierać w rejonie zurbanizowanym o zabudowie zwartej, luźnej lub silnie uprzemysłowionym.

215.

Decyzję do opanowania miasta lub innej części rejonu zurbanizowanego położonego w głębi obrony nieprzyjaciela podejmuje się podczas organizowania natarcia i udokładnia się ją w czasie zbliżania się do tego rejonu wojsk, na podstawie danych z rozpoznania i walk oddziałów wydzielonych i awangard.

Przygotowując natarcie dowódca i sztab dywizji /pułku/ analizują rozbudowę rejonu zurbanizowanego, charakter budowli

zakładów przemysłowych, zabytków kultury, urządzeń podziemnych, rzek i kanałów.

Wszystkich dowódców do kompanii włącznie zaopatruje się w mapy /plany i zdjęcia rejonu zurbanizowanego/ o dużej skali z naniesionymi na nie ważnymi obiektami i budowlami, których opanowanie zapewnia wykonanie zadania.

216.

Podczas zbliżania się do rejonu zurbanizowanego rozpoznanie powinno ustalić: kierunek wycofania sił głównych nieprzyjaciela, charakter obrony na zewnątrz i w rejonie zurbanizowanym, skład broniących się wojsk, rozmieszczenie środków ogniowych i stanowisk dowodzenia.

W walce w rejonie zurbanizowanym główną uwagę zwraca się na rozpoznanie węzłów obrony, większych budowli, zakładów przemysłowych, magistrali, placów, urządzeń podziemnych, rzek i kanałów.

217.

Podczas natarcia na rejon zurbanizowany z marszu do pomocy oddziałom czołowym w rozbiciu jego załogi lub opanowaniu ważnych obiektów dywizja może wysłać desant powietrzny. Oddziały czołowe we współdziałaniu z desantem powietrznym wykorzystując luki i słabo bronione odcinki oraz skutki uderzeń ogniowych - włączają się do rejonu zurbanizowanego i opanowują ważne obiekty i magistrale.

218.

W wypadku gdy nieprzyjaciel uporczywie broni rejonu zurbanizowanego, opanowuje się go uderzeniem w nocy z jednoczesnym atakiem od czoła, ze skrzydeł i z tyłu.

Zadania pułków pierwszego rzutu określa się biorąc pod uwagę właściwości obrony nieprzyjaciela i charakter zabudowy

rejonu zurbanizowanego.

Drugi rzut lub odwód ogólnowojskowy dywizji /pułku/ rozmieszcza się w takim miejscu, skąd można użyć go do rozwinięcia powodzenia pierwszego rzutu, uderzeniami na skrzydła i tyły lub odparcia kontrataku nieprzyjaciela.

219.

Atak na rejon zurbanizowany poprzedza się zwykle ogniwym przygotowaniem używając głównie haubic, moździerzy i śmigłowców szturmowych. Szczęólnego znaczenia nabiera ogień dział i czołgów wydzielonych do strzelania na wprost. Do tego celu mogą być użyte działa wielkich kalibrów.

Lotnictwa używa się do obezwładniania nieprzyjaciela w punktach oporu, urządzonych w budynkach o mocnej konstrukcji, wykonania uderzeń na odwody, środki masowego rażenia, artylerię i stanowiska dowodzenia.

Potęguje się również oddziaływanie propagandy specjalnej.

220.

Oddziały /pododdziały/ nacierają przeważnie wzdłuż głównych ulic, stosując równocześnie obejście i oskrzydlenie. Artylerię przydziela się pododdziałom i działa ona w ich ugrupowaniu. Punkty oporu opanowuje się uderzeniem w skrzydła i tyły. Na dużą skalę stosuje się ogień dział strzelających na wprost, czołgów, granatników, moździerzy, a także miotacze ognia i środki zadymiania.

Urządzenia i przejścia podziemne wykorzystuje się do wysyłania na tyły nieprzyjaciela grup rozpoznawczych i dywersyjnych oraz pododdziałów, by zaatakowały od tyłu punkty oporu. Ważne opanowane obiekty unaczają się.

221.

Oddziały i pododdziały przeciwlotnicze wykorzystuje się do osłony głównych elementów ugrupowania dywizji /pułku/. Stanowiska ogniowe zajmują z zasady na placach, stadionach i w parkach z dala od wysokich budowli, a także na dachach budynków.

222.

Pododdziały wojsk inżynieryjnych prowadzą rozpoznanie inżynieryjne nieprzyjaciela, jego umocnień, systemu zapór inżynieryjnych oraz urządzeń podziemnych; wykonują przejścia w zaporach i wszelkiego rodzaju przeszkodach; prowadzą walkę podziemno-minerską; zabezpieczają pokonywanie rzek, kanałów oraz rejonów, na które wykonano uderzenia jądrowe i inne; przygotowują i utrzymują drogi manewru, dowozu i ewakuacji; urządzają lądowiska śmigłowców; budują zapory na kierunkach kontrataków nieprzyjaciela.

223.

Jeżeli dywizja /pułk/ nie uzyskała powodzenia w natarciu na rejon /część rejonu/ zurbanizowany, wówczas przechodzi do jego blokowania. W tym celu należy opanować najważniejsze obiekty na skraju rejonu, przechwycić drogi i odrzucić siły nieprzyjaciela znajdujące się na zewnątrz rejonu jak najdalej od niego.

Jeżeli miasto, rejon przemysłowy, port są silnie umocnione i opanowanie ich może przekształcić się w długotrwałą walkę, celowo jest na dogodnych odcinkach zostawić przerwę w pierścieniu okrażenia i dać nieprzyjacielowi możliwość wyjścia na zewnątrz, aby go tam rozbić.

7. NATARCIE NA WYBRZEŻU MORSKIM

224.

Natarcie wzdłuż wybrzeża morskiego oraz w celu wyjścia na brzeg morski prowadzi się z zasady we współdziałaniu ze związkami taktycznymi /okrętami/ marynarki wojennej, a także z desantami powietrznymi i morskimi.

Współdziałanie ze związkami taktycznymi wojsk lądowych, marynarki wojennej i siłami desantu morskiego lub powietrznego organizuje się na szczeblu operacyjnym.

225.

Działając wzdłuż wybrzeża morskiego dowódca dywizji /pułku/ prócz rozwiązywania zwykłych zagadnień powinien przewidzieć: zorganizowanie współdziałania z desantami powietrznymi i morskimi działającymi na kierunku natarcia dywizji /pułku/ oraz ze związkami taktycznymi /okrętami/ marynarki wojennej, wyznaczonymi do wsparcia nacierających wojsk; wysadzenie, jeżeli zajdzie konieczność, pododdziałów ze składu dywizji jako desantu morskiego; forsowanie w czasie natarcia szerokich przeszkód wodnych /zalewów i zatok/ i pokonanie przybrzeżnych odcinków bagnistego terenu. Zorganizowanie obrony zdobytych baz morskich i odcinków wybrzeża morskiego najbardziej zagrożonego od strony morza.

226.

Związki taktyczne okrętów /okręty/ marynarki wojennej, nadbrzeżne oddziały rakiet i artylerii, oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze oraz lotnictwo podczas natarcia dywizji /pułku/ na wybrzeżu morskim mogą brać udział: we wsparciu nacierających wojsk, zabezpieczeniu wysadzenia pododdziałów jako desantów morskich, wzbranianiu nieprzyjacielowi wysadzenia

desantów na tyły, osłonie dywizji /pułku/ od ognia okrętów i uderzeń z powietrza, wzbronieniu ewakuacji i uniemożliwieniu zaopatrywania wojsk nieprzyjaciela drogą morską, w dowo-
zie środków materiałowych oraz ewakuacji porażonych i cho-
rych.

227.

Do ogniowego wsparcia dywizji /pułku/ wyznacza się zwykle okręty marynarki wojennej i nadbrzeżne oddziały rakiet i artylerii, którym precyzuje zadania dowódca dywizji /pułku/. Ogień artylerii nadbrzeżnej i okrętów planuje się na te obiek-
ty nieprzyjaciela, które w danej sytuacji nie mogą być obez-
władnione środkami dywizji /pułku/. W razie niesprzyjających warunków do działań własnej marynarki wojennej dowódca dywizji /pułku/ powinien wydzielić niezbędne siły i środki do walki z okrętami nieprzyjaciela oraz odparcia ewentualnych desantów morskich.

228.

Użycie sił głównych dywizji w natarciu wzdłuż wybrzeża uzależnione jest w dużej mierze od sytuacji na morzu. Jeżeli na morzu panuje własna marynarka wojenna, dogodnie jest siła-
mi głównymi uderzać na obiekty wzdłuż wybrzeża. W wypadku przewagi marynarki wojennej nieprzyjaciela siły główne po-
winny znajdować się poza zasięgiem ognia artylerii-okrętowej nieprzyjaciela.

229.

Współdziałanie pomiędzy dywizją /pułkiem/ i związkami taktycznymi okrętów /okrętami/ marynarki wojennej organizuje się na korzyść dywizji /pułku/. Organizacja współdziałania polega głównie na podziale stref prowadzenia ognia i zadań ogniowych: oddziału rakiet, artylerii dywizji, artylerii okrę-

towej i nadbrzeżnej oraz lotnictwa. Ustala się terminy, dozo-
ry, sygnały współdziałania, wzajemnego rozpoznawania się,
wywołania, przeniesienia i przerwania ognia oraz sposoby
wskazywania celów.

230.

Wysadzenie pododdziałów ze składu dywizji /pułku/ jako
desantu morskiego może mieć na celu uchwycenie i utrzymanie
ważnego obiektu lub rejonu w głębi obrony nieprzyjaciela,
naruszenie dowodzenia i pracy jego tyłów, oraz uchwycenie wysp
położonych w pobliżu wybrzeża.

Do wysadzenia desantu morskiego używa się okrętów
/kutrów/ desantowych marynarki wojennej i samobieżnych środ-
ków pływających dywizji /pułku/. Wszystkie okręty i środki
desantowe łączy się w zespół desantowy. Na dowódcę zespołu
wyznacza się zwykle oficera marynarki wojennej.

Przejście morzem, lądowanie i działanie desantu morskiego
na brzegu zabezpieczają siły marynarki wojennej oraz środki
ogniowe dywizji i lotnictwo.

8. NATARCIE W GÓRACH

231.

Na działania bojowe wojsk w górach wpływają:

- różnorodność rzeźby terenu i trudno dostępne przeszkody;
- ograniczona ilość dróg i trudności przesuwania się po nich;
- możliwości skalnych obsunięć, zwałów i lawin, zwłaszcza
podczas wybuchów jądrowych;
- ekranizujące działanie gór na pracę stacji radiowych i ra-
dioelektrycznych oraz środków rozpoznania dźwiękowego i syste-
mów radioelektrycznych;
- możliwość długotrwałego utrzymywania się /zalegania/ środków

trujących i dymów w szczelinach /rozpadlinach/ i głębokich dolinach;

- nagłe zmiany pogody w ciągu doby;
- zmniejszanie się mocy silników i zwiększanie się zużycia materiałów pędnych i smarów.

232.

W górach natarcie prowadzi się zwykle wzdłuż dróg, dolin, grzbietów gorskich i płaskowyżów z jednoczesnym działaniem na skrzydła i tyły nieprzyjaciela, do czego mogą być użyte desanty powietrzne i oddziały obejścia. Zależnie od sytuacji natarcie może być prowadzone z marszu lub z rejonów położonych w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem.

233.

Dywizja w górach naciera w szerszym pasie niż w terenie równinnym. Pas ten zależnie od charakteru terenu może obejmować dwa-trzy kierunki natarcia. Pułk z zasady naciera na jednym kierunku mającym drogę.

W zadaniu bliższym dywizja rozbija w pasie natarcia oddziały pierwszego rzutu dywizji nieprzyjaciela oraz opanowuje przełęcze i dominujące wzgórza.

W zadaniu dnia dywizja rozbija odwody nieprzyjaciela i opanowuje kolejne przełęcze oraz rubieże terenowe. Głębokość zadań dywizji /pułku/ jest mniejsza niż w innych warunkach terenowych. W niektórych wypadkach pułk może otrzymać tylko kierunek natarcia.

234.

Ugrupowanie dywizji /pułku/ tworzy się uwzględniając znaczenie i pojemność poszczególnych kierunków natarcia. Oddziały /pododdziały/ pierwszego rzutu wzmocnia się artylerią, pododdziałami wojsk inżynieryjnych i chemicznych.

W skład ugrupowania dywizji /pułku/ wchodzi również oddziały obejścia w sile wzmocnionej kompanii lub batalionu, które zwykle działają pieszo. Wyposaża się je w sprzęt do wspinięcia, a zimą - także w narty.

W natarciu w górach ważną rolę odgrywają desanty powietrzne wysadzane w celu uderzenia na tyły i rozbicia nieprzyjaciela broniącego przejść i przełęczy.

Dla zapewnienia szybkiego ruchu wojsk na każdy kierunek natarcia wyznacza się silny oddział zabezpieczenia ruchu.

Pododdziałom czołgów samodzielnie opanowującym węzły dróg, przełęcze, osiedla lub wzniesienia przydziela się pododdziały piechoty i wojsk inżynierskich.

235.

Rozpoznanie na kierunkach natarcia prowadzą patrole rozpoznawcze, grupy specjalne, pododdziały rozpoznania radioelektronicznego, lotnictwo /śmigłowce, samoloty/. Wszystkie drogi, wąwozy i główne ścieżki prowadzące w bok od kierunków natarcia rozpoznaje się na możliwie największą odległość. Do działań na odcinkach trudno dostępnych grupy rozpoznawcze wyposaża się w sprzęt wysokogórski. Szeroko stosuje się zasadki na przełęczach i wąwozach.

236.

W decyzji do natarcia w górach dowódca dywizji /pułku/ dodatkowo określa skład, zadania oddziałów obejścia i sposób ich współdziałania z oddziałami /pododdziałami/ nacierającymi od czoła.

Organizując współdziałanie dowódca dywizji /pułku/ określa kierunki, rubieże i sposób działania oddziałów obejścia w celu wspólnego rozbicia nieprzyjaciela oraz sygnały dowodze-

nia i wzajemnego rozpoznawania się.

237.

Uderzenia bronią jądrową wykonuje się na środki masowego rażenia nieprzyjaciela, jego wojska broniące przełęczy i wąwozów oraz odwody podchodzące z głębi. Wybierając obiekty uderzeń jądrowych należy uwzględnić możliwości powstania zawałów i zniszczeń, które mogą utrudnić natarcie.

W artyleryjskim przygotowaniu i wsparciu ataku uwzględnia się wielowarstwowe urzutowanie obrony nieprzyjaciela. Ogień prowadzi się jednocześnie do celów we wszystkich warstwach, przy czym najskuteczniej należy obezwładniać punkty oporu przylegające do dróg i kierunków natarcia. Szczególne znaczenie w zwalczaniu nieprzyjaciela ma ogień dział i czołgów strzelających na wprost.

238.

Oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze osłaniają wojska nacierające na głównym kierunku. Dla wzmocnienia osłony wojsk w rejonach szczególnie zagrożonych uderzeniami z powietrza /wąwozy, przełęcze, przeprawy/ należy organizować grupy przeciwlotnicze.

Stanowiska stacji radiolokacyjnych wybiera się w miejscach zapewniających wymagane odległości wykrycia celów powietrznych. W rejonach nie obserwowanych przez stacje radiolokacyjne szczególne znaczenie ma rozpoznanie wzrokowe. W tym celu oddziały /pododdziały/ wystawiają posterunki obserwacyjne na grzbietach górskich.

239.

Pułki /bataliony/ pierwszego rzutu atakują wzdłuż dolin i dróg, wspólnie z oddziałami obejścia lub desantami powietrznymi uderzają na skrzydła i tyły nieprzyjaciela zajmując dominujące wzniesienia i ważne przełęcze. Rozwijając natarcie w głąb jednocześnie rozszerzają wyłom przez uchwycenie wzniesień po obu stronach kierunku natarcia.

Oddziały obejścia skrycie przenikają przez luki w ugrupowanie nieprzyjaciela, opanowują ważne wzniesienia, a następnie ogniem i uderzeniem na skrzydło i tyły rozbijają broniącego się nieprzyjaciela i wspólnie z oddziałami /pododdziałami/ nacierającymi od czoła opanowują przełęcze.

Drugi rzut lub odwód ogólnowojskowy dywizji /pułku/ przesuwa się w sposób rozśrodkowany w gotowości do rozwinięcia powodzenia oddziałów /pododdziałów/ pierwszego rzutu zarówno w głąb, jak i w kierunku skrzydeł oraz do odparcia kontrataków nieprzyjaciela.

240.

Pododdziały wojsk inżynieryjnych wykonują przejścia w zaporach inżynieryjnych; utrzymują drogi, urządząją mijanki oraz zabezpieczają ruch wojsk po drogach posiadających strone wzniesienia i spadki; budują mosty na rzekach oraz na wąskich rozpadlinach skalnych i jarach; umacniają zdobyte przełęcze, przejścia górskie i węzły dróg; budują zapory inżynieryjne na drogach /kierunkach/ wiodących od nieprzyjaciela na skrzydła i tyły nacierających wojsk.

241.

Stanowiska dowodzenia rozmieszcza się bliżej pierwszego rzutu. W czasie natarcia przesuwa się je za oddziałami /pododdziałami/ wykonującymi zadania główne.

W utrudnionych warunkach obserwacji organizuje się ponadto gęstą sieć posterunków obserwacyjnych, które rozmieszcza się na dominujących wzgórzach.

• 242.

Tyły związków taktycznych i oddziałów dzieli się i rozmieszcza odpowiednio do kierunków działania wojsk, wydzielając na każdy kierunek niezbędne zapasy środków materiałowych, siły i środki ewakuacyjno-remontowe oraz sprzęt i materiały sanitarne. Wojska zaopatruje się ponadto w sprzęt do pokonywania stromych wzniesień i spadów, szczelin, pokrywy śnieżnej, a także w ciepłą odzież, środki do ogrzewania i przeciwko odmrożeniom, okulary ochronne i inny sprzęt specjalny. Zawczasu gromadzi się dodatkowe zapasy środków materiałowych, zwłaszcza amunicji, żywności, materiałów pędnych i smarów. Do przewozu środków materiałowych i ewakuacji porażonych oprócz transportu samochodowego wykorzystuje się śmigłowce, transport konny i juczny oraz zespoły nosicieli /noszowych/.

9. NATARCIE W TERENIE LESISTO-JEZIORNYM

243.

Natarcie prowadzi się głównie wzdłuż dróg, przesiek, polan, przerw między lasami, z jednoczesnym działaniem na skrzydła i tyły nieprzyjaciela. Bronione przez nieprzyjaciela przesmyki między jeziorami oraz ważne rubieże dogodnie do rozwinięcia natarcia openowują oddziały /pododdziały/ nacierające od

czoła we współdziałaniu z desantami powietrznymi i oddziałami obejścia.

244.

W terenie lesisto-jeziornym szerokość pasa natarcia dywizji /pułku/ może być większa, a głębokość zadań znacznie mniejsza niż w terenie dogodnym do działań.

Ugrupowanie dywizji /pułku/ powinno być zdolne do prowadzenia natarcia na samodzielnych kierunkach często oddalonych od siebie.

Do pierwszego rzutu wyznacza się pułki /bataliony/ wzmocnione artylerią, pododdziałami wojsk inżynieryjnych i chemicznych. Tworzy się również i wysyła oddziały obejścia.

W celu uchwycenia i utrzymania przesmyków między jeziorami, przepraw i innych ważnych rubieży wysadza się desanty powietrzne przetrzucane śmigłowcami.

Na kierunkach natarcia tworzy się grupy torujące wyposażone w materiały wybuchowe i sprzęt inżynieryjny do usuwania zawal i torowania dróg. Do walki z pożarami wyznacza się zespoły do lokalizacji i gaszenia pożarów leśnych. W ich skład włącza się pododdziały wojsk inżynieryjnych i chemicznych.

Oddziałom /pododdziałom/ czołgów działającym samodzielnie przydziela się pododdziały piechoty i wojsk inżynieryjnych.

245.

W artyleryjskim przygotowaniu staku obezwładnia się punkty oporu na skraju lasu, polanach oraz przesmykach między jeziorami i bagnami.

Pododdziały pierwszego rzutu, opanowują występy leśne, przesmyki i przejścia między jeziorami na przednim skraju obrony nieprzyjaciela, śmiało i szybko przenikają w głąb ugrupowa-

nia nieprzyjaciela, uderzają na skrzydła i tyły punktów oporu nie bojąc się oderwania od własnych wojsk.

W celu opanowania przejść i przesmyków w głębi obrony nieprzyjaciela dowódca dywizji /pułku/ wysyła oddziały obejścia które przenikają przez teren trudno dostępny pokonując rzeki i jeziora wpław lub w bród oraz uderzają na skrzydła i tyły nieprzyjaciela broniącego tych przejść. Opanowane w czasie natarcia ważne obiekty i przesmyki należy niezwłocznie umacniać.

246.

Drugi rzut /odwód ogólnowojskowy/ dywizji /pułku/ przesuwa się w ugrupowaniu przedbojowym lub marszowym w gotowości do rozwinięcia powodzenia na kierunku natarcia oddziału /pododdziału/ pierwszego rzutu lub wejścia do walki na innym kierunku albo do odparcia kontrataku nieprzyjaciela.

Na kierunkach przewidywanych kontrataków nieprzyjaciela wykonuje się zawały leśne, zapory inżynieryjne i używa się odwodów specjalnych. Pododdziały odpierają kontratak nieprzyjaciela przeważnie z miejsca na rubieżach zamykających drogi, przesieki oraz polany dogodne do rozwinięcia wojsk i wykonywania kontrataku.

247.

W wypadku wycofywania się nieprzyjaciela wojska niezwłocznie przechodzą do pościgu dążąc do odcięcia dróg i całkowitego rozbicia jego sił.

Po rozbiciu nieprzyjaciela i wyjściu na przeciwległy skraj kompleksu lasów oddziały /pododdziały/ rozwijają natarcie uniemożliwiając nieprzyjacielowi zorganizowanie obrony na kolejnych dogodnych rubieżach.

248.

Stanowiska dowodzenia dywizji /pułku/ rozmieszcza się bliżej pierwszego rzutu i w czasie natarcia przesuwa bezpośrednio za nacierającymi oddziałami /pododdziałami/. Obronę stanowisk dowodzenia wzmacnia się ze względu na zagrożenie działaniami grup dywersyjnych nieprzyjaciela.

Łączność utrzymuje się głównie środkami radiowymi i wojskowej poczty polowej.

10. NATARCIE W ZIMIE

249.

Natarcie w zimie prowadzi się głównie wzdłuż dróg oraz w terenie o płytke pokrywie śnieżnej umożliwiającej manewr oddziałów /pododdziałów/. Środki transportu oddziałów /pododdziałów/ dostosowuje się do jazdy w zimie, a stan osobowy wyposaża w sprzęt i środki o dużej zdolności pokonywania terenu /narty, sanie, płozy, rakiety śnieżne/ oraz w sprzęt do usuwania śniegu.

250.

Szerokość pasa natarcia dywizji /pułku/ może być znacznie większa, a głębokość zadań mniejsza niż w innych warunkach.

Ugrupowanie dywizji /pułku/ w natarciu zimą powinno umożliwiać wykonanie uderzeń z marszu i zapewniać wysoką manewrowość oraz samodzielność oddziałów /pododdziałów/.

Do pierwszego rzutu wyznacza się oddziały /pododdziały/ wzmacnione artylerią, wojskami inżynieryjnymi i chemicznymi oraz tworzy oddziały obejścia.

Oddziały obojścia wyposaża się w narty, rakiety śnieżne, sprzęt do przewożenia środków ogniowych oraz wzmacnia moździerzami, przenośnymi środkami przeciwpancernymi i pododdziałami wojsk inżynieryjnych.

Drugi rzut /odwód/ powinien znajdować się bliżej pierwszego rzutu. Na każdy kierunek natarcia wyznacza się oddział zabezpieczenia ruchu wyposażony w sprzęt do utrzymywania dróg, usuwania zasp i oblodzeń.

251.

Organizując natarcie dowódca dywizji /pułku/ uwzględnia potrzebę większej ilości czasu na przygotowanie ludzi i sprzętu do działania w trudnych warunkach atmosferycznych i terenowych.

Zabezpieczenie inżynieryjne ma głównie na celu utrzymanie dróg, wykonanie przejść w zaporach, przygotowanie i zabezpieczenie przepraw po lodzie.

W zabezpieczeniu tyłowym uwzględnia się potrzeby dowozu większej ilości materiałów pędnych i smarów, wzmocnienia załóg remontowych, załadowczych i wyładowczych oraz zwiększenia ilości środków do ewakuacji porażonych i sprzętu technicznego.

252.

Na wykonanie ogniowego przygotowania ataku dla obezwładnienia siły żywej w ukryciach trzeba dostarczyć większych ilości amunicji.

Pododdziały pierwszego rzutu - zależnie od głębokości śniegu, stopnia obezwładnienia nieprzyjaciela i odległości rubieży ataku od przedniego skraju obrony nieprzyjaciela - przechodzą do ataku na wozach bojowych, pieszo lub na nartach. Czołgi, wykorzystując drogi i odcinki terenu, gdzie pokrywa

śnieżna nie jest głęboka, wspólnie z wojskami zmechanizowanymi atakują przedni skraj obrony nieprzyjaciela. W wypadku głębokiej pokrywy śnieżnej czołgi wspierają ogniem pododdziały piechoty.

253.

W wypadku odpierania kontrataku nieprzyjaciela z miejsca pododdziały zajmują rubież zamykając drogi i kierunki dogodnie do natarcia.

Oddziały obejścia skrycie wychodzą na skrzydła i tyły kontratakującego nieprzyjaciela i niespodziewanym uderzeniem dezorganizują jego działanie.

11. NATARCIE W NOCY

254.

Noc stwarza bardzo dogodne warunki do prowadzenia natarcia. Natarcie w nocy zapewnia wykonanie niespodziewanych uderzeń i ^{utrzymanie} ciągłości działań bojowych, a nieprzyjacielowi utrudnia przeciwdziałanie.

Powodzenie działań nocnych zależy od dokładnej organizacji i przygotowania wojsk oraz od umiejętnego wykorzystania przyrządów noktowizyjnych i środków oświetlających. Natarcie w nocy stanowi integralną część całości działań.

255.

Natarcie w nocy, jeżeli nie jest kontynuacją natarcia prowadzonego w dzień, organizuje się zawczasu i rozpoczyna z marszu lub z rejonów wyjściowych położonych w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem.

W zależności od zaistniałych potrzeb natarcie w nocy prowadzi się bez oświetlenia lub z oświetleniem.

Tworząc ugrupowanie dywizji /pułku/ do natarcia w nocy należy:

- usamodzielnąć oddziały /pododdziały/ zwłaszcza pierwszego rzutu;
- zapewnić zwartość ugrupowania;
- wzmocnić rozpoznanie i ubezpieczenie.

Jeżeli zakłada się rozwinięcie w dzień powodzenia osiągniętego w nocy, to dywizję /pułk/ powinno się ugrupować w dwa rzuty.

Desant powietrzny wysadza się do głębokości zadania nocnego nacierających wojsk.

Głębokość zadań bojowych może być płytsza niż w natarciu w dzień. Oddziałom stawia się z reguły zadania jednostopniowe.

Kierunek natarcia wybiera się w terenie, gdzie jest najmniej przeszkód naturalnych i są dobre warunki orientacji w ciemności.

256.

Podczas organizowania natarcia w nocy dowódca dywizji /pułku/ dodatkowo określa sposób oświetlania celów i wskazywania kierunków natarcia oraz zadania jego zabezpieczenia.

W czasie rekonesansu ustala się: rubieże do opanowania w nocy: dozory świetlne; obiekty i rejony, które powinny być szczególnie intensywnie oświetlane w czasie walki oraz sposób oświetlania terenu.

Podczas organizowania oświetlania terenu zwykle przewiduje się: oświetlanie celów dla artylerii i lotnictwa w głębi obrony nieprzyjaciela; postawienie dozorów /osi/ świetlnych w celu oznaczenia kierunku natarcia; sygnały świetlne do wzajemnego rozpoznawania się, wskazywania celów i utrzymywania

współdziałania oraz oznaczania rubieży wejścia do walki drugiego rzutu /odvodu/, odpierania kontrataku i opanowanych obiektów nieprzyjaciela; zwalczanie przyrządów noktowizyjnych.

Dla zachowania skrytości przygotowania natarcia i osiągnięcia zaskoczenia nie należy zmieniać do czasu rozpoczęcia ataku dotychczasowego reżimu oświetlania i sposobu użycia przyrządów noktowizyjnych.

257.

Natarcie w nocy z zasady poprzedza się ogniowym przygotowaniem w formie jednej nawały ogniowej.

Uderzenia bronią jądrową i lotnictwem wykonuje się głównie na obiekty nieprzyjaciela rozmieszczone w głębi. W wypadku wykonywania uderzeń jądrowych w nocy należy uwzględniać silne oślepiające działanie promieniowania świetlnego i stosować środki ochrony przed nim.

Podczas ogniowego przygotowania ataku artyleria ześrodkowuje ogień na punkty oporu na przednim skraju obrony nieprzyjaciela na kierunku natarcia pułków pierwszego rzutu. Czołgi i działa wyznaczone do strzelania na wprost, wykorzystując przyrządy noktowizyjne, obezwładniają i niszczą środki ogniowe nieprzyjaciela w punktach oporu na przednim skraju.

Oprócz wykonywania zwykłych zadań artyleria bierze udział w oświetlaniu terenu.

258.

Natarcie w noc^y prowadzone w celu przełamania obrony nieprzyjaciela może być poprzedzone rozpoznaniem walką organizowanym jeszcze w warunkach dziennych.

W wypadku nie wykonywania ogniowego przygotowania, atak rozpoczyna się bez oświetlenia terenu, lecz z wykorzystaniem przyrządów noktowizyjnych.

Piechota i czołgi nacierają wzdłuż łątwych do rozróżnienia w nocy kierunków /dróg, dolin, przesiek. leśnych/. Ich atak powinien być gwałtowny i zdecydowany.

Po włamaniu się w ugrupowanie nieprzyjaciela oświetlenie koordynuje się z ruchem wojsk w taki sposób, ażeby były oświetlone tylko wojska nieprzyjaciela i cele dla artylerii znajdujące się w bezpośredniej styczności oraz w głębi obrony. Pozycje obronne w głębi atakuje się z marszu.

Drugi rzut wprowadza się do walki z reguły o świcie, a w sprzyjających warunkach - również w nocy w celu poszerzenia opanowanego rejonu w stronę skrzydła i zwiększenia siły uderzenia pierwszego rzutu na kierunku głównego uderzenia.

Drugi rzut może wchodzić do walki częściami.

W walce w nocy szczególnego znaczenia nabierają śmiałe i zuchwałe działania pododdziałów oraz szybkie wykorzystanie przez wszystkich dowódców sytuacji dogodnej do wykonania zadania.

259.

W czasie przechodzenia od działań nocnych do dziennych dowódca dywizji /pułku/ nie powinien dopuścić do zwolnienia tempa natarcia wojsk, a także utrzymać ich gotowość do odparcia kontrataków nieprzyjaciela. W tym celu udokładnia się zadania bojowe oddziałom /pododdziałom/ i sposób współdziałania, podciąga artylerię, wzmacnia obronę przeciwlotniczą, a w razie konieczności wprowadza do walk drugi rzut lub odwód ogólnowojskowy.

Jeżeli natarcie w nocy jest rozwinięciem dziennych działań bojowych, kontynuuje się je bez przerwy głównymi siłami dywizji /pułku/ lub specjalnie wydzielonymi oddziałami /pododdziałami/.

R o z d z i a ł VI

DZIAŁANIA DESANTOWE

1. DESANTOWANIE I DZIAŁANIA BOJOWE DYWIZJI /BATALIONU/
POWIETRZNODESANTOWEJ

a/ Zasady ogólne

260.

Dywizja /batalion/ powietrznodesantowa /DPD, bpd/ powinna być w stałej gotowości do desantowania i prowadzenia działań bojowych na tyłach nieprzyjaciela.

Dywizja /batalion/ może wykonywać następujące zasadnicze zadania:

- niszczyć środki przenoszenia broni, masowego rażenia oraz jej składy i ośrodki elaboracji, trudne do wykrycia i niszczenia innymi środkami;
- zapewnić warunki do pokonywania z marszu szerokich przeszkód wodnych, przełęczy, przesmyków lub innych newralgicznych rejonów na kierunku natarcia wojsk;
- izolować pole walki od dopływu świeżych sił nieprzyjaciela i dowozu środków materiałowych;
- zabezpieczać lądowanie i wspólnie działać z desantem morskim;
- opanowywać przybrzeżne wyspy, bazy i porty morskie we współdziałaniu z desantem morskim;
- opanowywać rubież ułatwiającą zamknięcie pierścienia okrążenia wokół zgrupowania nieprzyjaciela;
- rozbić obozowiska bronią jądrową zgrupowania wojsk nieprzyjaciela i uniemożliwić mu zamknięcie wyłomów powstałych po uderzeniach jądrowych;

- dezorganizować system dowodzenia, łączności i zaopatrywania materiałowo-technicznego;
- opanowywać i utrzymywać lotniska w celu zabezpieczenia lądowania wojsk własnych.

Do wykonania tych zadań oddziały /pododdziały/ mogą lądować bezpośrednio na obiekt, w pobliżu obiektu lub z dala od niego.

261.

Dywizję /batalion/ działającą jako desant spadochronowy przerzuca się na tyły nieprzyjaciela z zasady w jednym przelecie.

Niekiedy można stosować kombinowany sposób lądowania desantu.

Sposób desantowania i wsparcia działań bojowych oraz czas lądowania określa przełożony.

Odpowiedzialność za zrzut dywizji /batalionu/ w podanym czasie i wyznaczonym rejonie ponosi dowódca lotnictwa transportowego dokonujący przerzutu dywizji /batalionu/.

262.

W celu pomyślnego wykonania zadań przez dywizję /batalion/ powietrznodesantową należy:

- dokładnie rozpoznać rejon lądowania i działania oraz możliwości przeciwdziałania nieprzyjaciela;
- zaskoczyć nieprzyjaciela co do miejsca i czasu lądowania oraz ilości użytych sił;
- wyznaczyć i utrzymać przynajmniej okresowo na kierunku działania dywizji /batalionu/ powietrznodesantowej przewagę w powietrzu;

- zapewnić skuteczną obronę przeciwlotniczą sił dywizji powietrznodesantowej w rejonach wyjściowych, podczas przelotu, w rejonie lądowania i działań;
- zniszczyć /obezwładnić/ artyleryjskie środki ogniowe w rejonie lądowania i działania dywizji powietrznodesantowej;
- zapewnić skuteczne i ciągłe wsparcie działań dywizji powietrznodesantowej przez lotnictwo i wojska raketowe, a na kierunku nadmorskim - przez marynarkę wojenną;
- zapewnić dotarcie nacierających wojsk do rejonu lądowania dywizji /batalionu/ w planowanym terminie;
- zabezpieczyć działania dywizji powietrznodesantowej pod względem materiałowo-technicznym;
- zorganizować skuteczną obronę w wypadku silnego przeciwdziałania nieprzyjaciela;
- zapewnić trwałą i skrytą łączność dowodzenia i współdziałania.

Zaskoczenie w działaniach desantowych osiąga się przez:

- skryte przygotowanie i ześrodkowanie wojsk do desantowania i lotnictwa transportowego;
- przeprowadzenie desantowania w krótkim czasie i różnych porach doby;
- lądowanie oddziałów i pododdziałów możliwie blisko obiektów działań;
- szybkie i zdecydowane działania wojsk po wylądowaniu.

263.

Zadania bojowe dywizji stawia się na cały okres działań bojowych na tyłach nieprzyjaciela i dzieli się z zasady na szereg kolejnych zadań. Batalionowi stawia się zadanie bliższe i określa charakter dalszych działań.

264.

Ugrupowanie dywizji /batalionu działającego samodzielnie/ składa się zwykle z batalionów /kompanii/ ze środkami wzmocnienia; odwodów: ogólnego, przeciwpancernego, inżynieryjnego i chemicznego; oddziału zaporowego; artylerii dyspozycyjnej, pododdziałów przeciwlotniczych i pododdziałów zabezpieczenia tyłowego.

Batalion działający w ramach dywizji zazwyczaj ugrupowuje się w jeden rzut.

Ugrupowanie dywizji /batalionu/ powinno odpowiadać zamiarowi walki i zapewniać uderzenia na nieprzyjaciela z kilku kierunków, warunki manewru na jego skrzydła i tyły, samodzielność taktyczną oddziałów i pododdziałów, najmniejszą wrażliwość na broń masowego rażenia, trwałość i aktywność w obronie, najlepsze wykorzystanie terenu.

265.

Dywizji /batalionowi/ wyznacza się rejon lądowania z miejscami dogodnymi do zrzutu spadochronowego i lądowania samolotów. Wielkość rejonu lądowania dywizji zależy od zadania, charakteru terenu, przyjętego sposobu desantowania i wynosi 30 x 40 km i więcej.

W rejonie lądowania dywizji powietrznodesantowej wyznacza się 5-6 zrzutowisk /o wymiarach 3 x 4 km/, których rozmieszczenie powinno zapewniać jednoczesny zrzut pododdziałów; powinny w nim być ponadto 1-2 lotniska /lądowiska/.

Niezależnie od tego dla dywizji powietrznodesantowej wybiera się zapasowy rejon lądowania, a dla batalionów w zasadniczym rejonie - zapasowe zrzutowiska.

266.

W celu przygotowania dywizji /batalionu/ do desantowania i działań bojowych wyznacza się rejon wyjściowy do desantowania. Rejon ten obejmuje: rejon ześrodkowania dywizji powietrznodesantowej /batalionu powietrznodesantowego/, rejony wyczekiwania poszczególnych batalionów lub zgrupowań desantowych, lotniska załadowania /startu/. Odległość rejonu ześrodkowania od lotnisk załadowania nie powinna przekraczać 20-30 km.

Rejony wyczekiwania /zasadnicze i zapasowe/ wyznacza się w odległości 8-10 km od lotnisk załadowania.

267.

Przed zrzutem /wysadzeniem/ dywizji na tyły nieprzyjaciela wykonuje się uderzenia raketowe i lotnicze środkami konwencjonalnymi w celu zniszczenia i obozwładnienia środków obrony przeciwlotniczej nieprzyjaciela na trasie przelotu, jego lotnictwa, siły żywej i środków ogniowych w rejonie lądowania i rejonach przylegających do niego oraz odwodów, które mogą zagrażać działaniom dywizji.

Podczas lądowania dywizji /batalionu/ na tyły nieprzyjaciela kontynuuje się niszczenie środków raketowych, baterii artylerii i baterii artylerii przeciwlotniczej, czołgów, lotnictwa i innych obiektów nieprzyjaciela.

268.

Obronę przeciwlotniczą dywizji /batalionu/ zapewniają:
- w rejonie wyjściowym do desantowania - wojska obrony powietrznej kraju i wojska obrony przeciwlotniczej we współdziałaniu z lotnictwem myśliwskim. Pododdziały przeciwlotnicze dywizji /batalionu/ z zasady osłaniają wojska desantu do czasu wyjścia na lotniska załadowania;

- w czasie lotu do rejonu lądowania - specjalnie wydzielone lotnictwo myśliwskie i wojska obrony przeciwlotniczej, w których strefie ognia odbywa się przelot desantu;
- w rejonie lądowania oraz podczas prowadzenia działań bojowych - lotnictwo myśliwskie i pododdziały przeciwlotnicze dywizji /batalionu/.

Informacje o zagrożeniu uderzeniami środków napadu powietrznego nieprzyjaciela w rejonie wyjściowym dywizja otrzymuje od systemu rozpoznania radiolokacyjnego wojsk obrony powietrznej kraju lub wojsk obrony przeciwlotniczej. Ponadto dywizja /batalion/ organizuje własnymi siłami rozpoznanie przestrzeni powietrznej.

269.

Tyły dywizji /batalionów/ dzieli się na dwa rzuty: rzut desantowy desantowany wraz z wojskami oraz rzut kołowy, który do rejonu desantowania przybywa drogą lądową lub jest przewożony transportem morskim. Z wojskami desantują: ustalone ilości zapasów środków materiałowych, część pododdziałów transportowych, gospodarczych i ewakuacyjno-remontowych oraz pododdziały medyczne.

W celu zaopatrywania wojsk desantowych organizuje się lotniska zabezpieczenia materiałowego, z których przerzuca się środki materiałowe transportem powietrznym do rejonu lądowania wojsk.

b/ Organizacja desantowania i działań bojowych

270.

Dowódca organizujący desant powietrzny zazwyczaj podaje dowódcy dywizji /batalionu/:

- rejon lądowania, dane o nieprzyjacielu w tym rejonie i na obszarach przyległych;
- zadanie, obiekty w rejonie lądowania i działań bojowych obezwładniane bronią jądrową i środkami konwencjonalnymi, przed desantowaniem oraz sposób współdziałania z lotnictwem, marynarką wojenną i związkami taktycznymi nacierającymi od czoła oraz innymi siłami walczącymi na tyłach nieprzyjaciela;
- skład lotnictwa transportowego wydzielonego do desantowania;
- rejon wyjściowy do desantowania, czas i sposób ześrodkowania w nim dywizji /batalionu/ i lotnictwa transportowego;
- orientacyjny czas wyjścia wojsk nacierających od czoła do rejonu działań bojowych dywizji /batalionu/;
- organizację obrony przeciwlotniczej w rejonie wyjściowym do desantowania, w czasie przelotu i w toku działań bojowych;
- sposób utrzymywania łączności i wzajemnego informowania się oraz sygnały współdziałania;
- organizację ochrony i obrony rejonu wyjściowego dywizji /batalionu/ powietrznodesantowej przez wojska obrony terytorium kraju;
- sposób realizacji zabezpieczenia tyłowego;
- czas gotowości do desantowania.

271.

Rozpoznanie na korzyść dywizji /batalionu/ podczas jej przygotowywania się do desantowania i działań bojowych organizuje się i prowadzi na podstawie zarządzenia przełożonego.

Powinno ono ustalić:

- siły, skład, ugrupowanie i charakter działań nieprzyjaciela, szczególnie wojsk raketowych i pancernych w rejonie lądowania i na obszarach przyległych, oraz sytuację skażeń;

- siły i środki obrony przeciwlotniczej nieprzyjaciela na trasie przelotu i w rejonie lądowania;
- właściwości terenu i stan dróg, miejsce nadające się na zrzutowiska desantu, obecność i rodzaj zapór przeciwdesantowych oraz stan pogody w rejonie lądowania i przewidywana jej zmiany;
- stan sanitarno-epidemiczny w rejonie działań bojowych.

W celu studiowania możliwości działań nieprzyjaciela oraz warunków terenowych na zapotrzebowanie dowódcy dywizji wykonuje się zdjęcia lotnicze rejonu lądowania i działań bojowych oraz uaktualnia mapy topograficzne. Bezpośrednio przed rozpoczęciem desantowania udokładnia się dane o nieprzyjacielu i warunkach atmosferycznych.

Rozpoznanie siłami i środkami dywizji prowadzi się z chwilą rozpoczęcia jej lądowania na tyłach nieprzyjaciela. Zadania rozpoznania stawia się przed rozpoczęciem desantowania i udokładnia w czasie działań bojowych. Pododdziały rozpoznawcze można zrzucać w pobliżu obiektów ich działań lub wysyłać je dopiero z rejonu lądowania.

272.

Analizując otrzymane zadanie dowódca powinien zrozumieć zamiar przełożonego, sposób użycia broni jądrowej i konwencjonalnych środków ogniowych na korzyść dywizji /batalionu/ i ich wpływ na wykonanie zadania, czas trwania działań bojowych na tyłach nieprzyjaciela, warunki i sposób współdziałania z lotnictwem i wojskami wychodzącymi na spotkanie z dywizją /batalionem/.

Podczas planowania desantowania kalkulację czasu przeprowadza się w stosunku do ustalonego czasu rozpoczęcia zrzutu, który podaje przełożony.

Oceniając sytuację dowódca bierze pod uwagę:

- stan, rozmieszczenie i przewidywane przeciwdziałania nieprzyjaciela w rejonie lądowania i w obszarze do niego przyległym; możliwości użycia przez niego broni masowego rażenia i przypuszczalne obiekty uderzeń; charakter zapór przeciwdesantowych, najważniejsze cele i obiekty, które należy obezwładnić i zniszczyć przed rozpoczęciem desantowania i w czasie działań bojowych;
- sytuację skażeń;
- położenie, skład wojsk desantowych, ich wyposażenie i możliwości bojowe; sposób wykonania zadań przez poszczególne oddziały;
- działania wojsk rozwijających natarcie na kierunku lądowania desantu oraz prawdopodobne kierunki, rubieże i czas połączenia się z nim; obiekty uderzeń jądrowych i środków konwencjonalnych i skład i możliwości lotnictwa transportowego;
- charakter terenu, stan pogody, jej wpływ na desantowanie i wykonanie zadania bojowego, z uwzględnieniem pory roku i doby.

Do oceny sytuacji dowódca wykorzystuje dane z rozpoznania, mapy, zdjęcia lotnicze, szkice i opisy rejonów działań bojowych.

273.

W decyzji do desantowania i działań bojowych dowódca po-

daje:

- zamiar działań: jakiego nieprzyjaciela rozbić w rejonie lądowania i w czasie kolejnych działań; obiekty uderzeń ognio-
wych; ugrupowanie sił i środków, charakter ich manewru;
- sposób i rejony desantowania /określa się wspólnie z dowódcą
lotnictwa transportowego/;
- zadania bojowe oddziałów /pododdziałów/;
- sposób współdziałania wojsk;
- zabezpieczenie tyłowe i sposób desantowania tyłów;
- organizację dowodzenia.

274.

W rozkazie bojowym do desantowania i działań bojowych
podaje się:

- krótką ocenę zgrupowania i działań nieprzyjaciela i jego lot-
nictwa w rejonie lądowania i najbliższych jego odwodów;
- obiekty, na które wykonuje się uderzenia środkami przełożonego
przed desantowaniem;
- zadania sąsiadów /wojsk nacierających od czoła/;
- zadania bojowe dywizji /batalionu/ i zamiar działań;
- zadania bojowe oddziałów /pododdziałów/ powietrznodesanto-
wych i sposób ich desantowania;
- zadania i sposób desantowania oddziałów artylerii;
- zadania oddziałów /pododdziałów/ przeciwlotniczych i sposób
ich desantowania;
- zadania lotnictwa /informacyjnie/;
- zadania odwodu przeciwpancernego i oddziału zaporowego
/jeśli jest organizowany/;
- skład i sposób przegrupowania rzutu kołowego z rejonu wyjś-
ciowego do rejonu działań dywizji;

- czas gotowości wojsk do desantowania;
- miejsce i czas rozwijania punktów dowodzenia oraz terminy składania meldunków;
- zastępców.

Zadania bojowe w czasie działań bojowych dowódca stawia lub udokładnia za pomocą krótkich rozkazów przekazywanych przez oficerów sztabu środkami łączności albo osobiście wyjeżdżając do podwładnych.

275.

Podczas organizowania współdziałania dowódca uzgadnia działania oddziałów /pododdziałów/, podaje sposób wsparcia ich przez lotnictwo i artylerię w czasie wykonywania zadania bliższego i w czasie następnych działań oraz podaje sygnały wywołania, przeniesienia i przerwania ognia, sposoby wskazywania celów, wzajemnego rozpoznawania się z lotnictwem i wojskami nacierającymi w kierunku desantu oraz inne sygnały.

Zorganizowanie współdziałania udokładnia się na makietach terenu, mapach i zdjęciach lotniczych rejonu działań bojowych. Uwzględnia się przy tym nie tylko posiadane dane o nieprzyjacielu, lecz i możliwe zmiany sytuacji. Do utrzymania współdziałania w czasie walki z dywizją ląduje grupa dowodzenia lotnictwa ze środkami łączności.

276.

Na podstawie powziętej decyzji do desantowania i działaniach bojowych sztab dywizji opracowuje tabelę desantowania.

Batalionom podaje się tylko wyciągi z tabeli desantowania.

Po opracowaniu tabeli desantowania sztab dywizji przygotowuje rozkaz wyjścia wojsk do rejonów załadowania. W rozkazie podaje się drogi marszu, linie wyjściowe, linie wyrównania

i czas ich przejścia, czynności z zakresu obrony przeciwlotniczej, organizację regulacji ruchu i czas przybycia do rejonów załadowania.

Dowódcy batalionów opracowują tabele załadowania platform, zasobników i stanów osobowych pododdziałów do samolotów oraz sporządzają plany załadowania w postaci schematu z odpowiednią legendą dla każdego lotniska załadowania. /

277.

Podczas organizowania przerzutu w kilku przelotach, skład wojsk na każdy przelot określa się na podstawie zadania bojowego, sytuacji i możliwości lotnictwa transportowego.

W pierwszym przelocie przerzuca się zazwyczaj oddziały /pododdziały/ powietrznodesantowe wzmocnione środkami przeciwpancernymi i pododdziałami przeciwlotniczymi oraz pododdziałami wojsk inżynierskich, zdolne do opanowania rejonu lądowania i do zapewnienia warunków lądowania wojsk przerzucanych w następnych przelotach.

Pododdziały przeznaczone do rozpoznania przerzuca się z odpowiednim wyprzedzeniem.

278.

Dowódca i sztab dywizji /batalionu/ w rejonie wyjściowym do desantowania rozmieszczają się w pobliżu jednego z lotnisk. Desantuje się ich z zasady pierwszym przelotem. W czasie lotu dowódca i szef sztabu znajdują się w osobnych samolotach mając przy sobie grupę oficerów ze środkami łączności, zdolnych po wylądowaniu zapewnić dowodzenie wojskami. W czasie lotu dowódca udokładnia sytuację w rejonie lądowania i działań bojowych, utrzymując w tym celu łączność ze sztabem wysyłającym desant.

Zastępca dowódcy dywizji do spraw liniowych kieruje załadowaniem następnych przelotów i odlatuje w ostatnim przelocie.

279.

Łączność z przełożonym, wojskami współdziałającymi i lotnictwem transportowym utrzymuje się na podstawie zarządzenia łączności sztabu organizującego desant. W rejonie wyjściowym łączność organizuje się:

- w rejonach ześrodkowania - środkami przewodowymi i wojskowej poczty polowej dywizji /batalionu/ oraz na liniach /kanałach/ łączności wydzielonych przez przełożonych;
 - w rejonach wyczekiwania i na lotniskach - środkami przewodowymi i wojskowej poczty polowej lotnictwa transportowego.
- W czasie przelotu łączność z przełożonym i podwładnymi zapewnia się w sieciach radiowych lotnictwa transportowego.

280.

W rejonie działań bojowych podstawowymi środkami łączności są środki radiowe. Łączność dowodzenia i współdziałania organizuje się siłami i środkami łączności dywizji /batalionu/ powietrznodesantowej.

Łączność z wojskami nacierającymi od czoła, lotnictwem i związkami marynarki wojennej utrzymuje się w sieciach radiowych /kierunkach/ współdziałania organizowanych przez sztab organizujący desant.

281.

Rejon wyjściowy do desantowania przygotowuje się pod względem inżynierskim siłami i środkami dywizji /batalionu/ i przełożonego. Przygotowanie to obejmuje: rozpoznanie inżynierskie terenu, budowę ukryć /szczelin/ oraz okopów dla ludzi,

sprzętu bojowego i środków materiałowych; urządzenie punktów zaopatrywania w wodę, wykonania punktów dowodzenia, a także przygotowania dróg i maskowanie wojsk.

282.

Czas gotowości do desantowania wyznacza przełożony.

Do tego czasu sprzęt bojowy desantu /załadowany na platformy i do zasobników/ powinien być rozmieszczony na lotniskach w pobliżu stoisk /płaszczyzn postoju/ samolotów, a stan osobowy znajdować się w pobliżu lotnisk w gotowości do załadowania.

c/ Prowadzenie działań bojowych

283.

Działania bojowe dywizji /batalionu/ na tyłach nieprzyjaciela powinny się odznaczać dużą aktywnością, manewrowością, śmiałością niespodziewanych uderzeń oraz dużą samodzielnością oddziałów i pododdziałów w wykonywaniu zadań bojowych.

Wykorzystując umiejętnie skutki wsparcia ogniowego dywizja /batalion/ powinna w zdecydowanych działaniach rozbić nieprzyjaciela, nim zdoła on stawić zorganizowany opór, szybko przeprowadzić manewr w celu zniszczenia obiektów i zdobycia ważnych rejonów.

Oskrzydlenie i obejście w celu wykonania uderzeń ze skrzydła i od tyłu oraz atak z różnych kierunków są głównymi sposobami działań oddziałów /pododdziałów/ na tyłach nieprzyjaciela.

Łądowanie i działania bojowe w nocy mają szczególnie duże znaczenie. Noc sprzyja niespodziewanemu pojawieniu się desantu na tyłach nieprzyjaciela, wprowadzeniu go w błąd co

do rzeczywistego rejonu lądowania sił desantu oraz wykonaniu zadania z mniejszymi stratami. O wyborze pory doby decydują: osiągnięty stopień przewagi w powietrzu, charakter otrzymanego zadania, poziom przygotowania żołnierzy oddziałów desantowych i sił powietrznych uczestniczących w działaniach bojowych.

284.

Działania bojowe na tyłach nieprzyjaciela dywizja /batalion/ rozpoczyna natychmiast po wylądowaniu.

Elementy rozpoznawcze wychodzą na prawdopodobne kierunki działań nieprzyjaciela i w rejon obiektów, które należy opanować.

Udokładniają one skład sił nieprzyjaciela, ustalają najdogodniejsze kierunki wyjścia na jego skrzydła i tyły oraz wykrywają zbliżanie się odwodów nieprzyjaciela, zwłaszcza czołgów.

Dowódca dywizji /batalionu/ po wylądowaniu natychmiast nawiązuje łączność z dowódcami podległych oddziałów, przełożonym i oddziałami wyznaczonymi do wsparcia ogniowego działań desantu. Na podstawie danych otrzymanych w czasie lotu od działającego rozpoznania i pododdziałów, które wcześniej wylądowały, udokładnia zadania bojowe oddziałów /pododdziałów/, artylerii i lotnictwa i podejmuje działania dla szybkiego zebrania oddziałów /pododdziałów/ i wysłania ich w porę w celu opanowania /zniszczenia/ nakazanych obiektów.

Pododdziały szybko osiągają zdolność bojową i zbierają się na kierunku swoich działań; przyjmują ugrupowanie marszowe, podchodzą do wyznaczonych obiektów, rozwijają się, zdecydowanie atakują i rozbijają nieprzyjaciela.

Pododdziały rodzajów wojsk szybko zajmują wskazane im rubieże /rejony/ w gotowości do odparcia kontrataków nieprzyjaciela, zwłaszcza jego czołgów.

W czasie działań bojowych główny wysiłek skupia się na opanowaniu dominujących wzgórz i innych ważnych obiektów.

285.

Na korzyść dywizji powietrznodesantowej /batalionu/ po jej wylądowaniu wojska raketowe przełożonego mogą wykonać uderzenia jądrowe na nowo wykryte środki przenoszenia broni masowego rażenia oraz podchodzące do rejonu działań desantu odwody nieprzyjaciela.

Artyleria podczas zdobywania obiektów niszczy środki ogniowe i obezwładnia siłę żywą nieprzyjaciela, jego artylerię i moździerze, zwalcza kontratakujące czołgi i piechotę oraz wzbrania podejścia odwodów nieprzyjaciela.

286.

Lotnictwo z chwilą rozpoczęcia lądowania przez dywizję osłania ją przed uderzeniami nieprzyjaciela z powietrza, obezwładnia jego siłę żywą oraz niszczy artylerię i czołgi utrudniające zdobycie obiektów, prowadzi rozpoznanie i wykonuje uderzenia na zbliżające się odwody nieprzyjaciela. Działa ono przede wszystkim po wywołaniu z położenia dyżurowania na lotniskach i w powietrzu. Dowódca dywizji powietrznodesantowej stawia lub udokładnia zadania lotnictwa w granicach przydzielonego limitu lotów.

287.

Oddziały i pododdziały podczas zdobywania obiektów powinny być zawsze gotowe do odpierania ataku czołgów nieprzyja-

ciela atakujących z każdego kierunku. Dlatego należy: ciągle prowadzić rozpoznanie; odwody przeciwpancerne rozmieszczać na głównych kierunkach zagrożenia pancernego, a rubieże rozwinięcia dla nich przewidywać przed frontem, na skrzydłach i z tyłu; szybko budować zapory minowe na zagrożonych kierunkach.

288.

Pododdziały przeciwlotnicze po wylądowaniu najpierw osłaniają punkty lądowania, a następnie przechodzą do osłony sił wykonujących główne zadanie i najbardziej narażonych na ataki z powietrza.

289.

Oddziały i pododdziały wojsk inżynieryjnych biorą udział w rozpoznaniu i zabezpieczeniu dróg prowadzących do obiektów ataku oraz dróg manewru; ustawiają zapory podczas odpierania kontrataków, rozminowują zdobyte obiekty; wykonują niszczenia na prawdopodobnych drogach ruchu nieprzyjaciela do rejonu działań bojowych; umacniają pod względem inżynieryjnym opanowany obiekt lub rejon.

290.

Po rozbiciu nieprzyjaciela w rejonie lądowania dywizja /batalion/ przystępuje do wykonania postawionego zadania i szybkiego wyjścia spod możliwych uderzeń nieprzyjaciela.

Do obiektu należy podejść szybko, skrycie i niespodziewanie dla nieprzyjaciela.

Ugrupowanie sił i środków powinno zapewnić samodzielność oddziałów i pododdziałów w prowadzeniu walki.

Oddziały /pododdziały/ maszerują z zasady kilkoma drogami i obchodzą duże węzły dróg i miejscowości wykorzystując masku-

jące właściwości terenu. Każda kolumna powinna mieć ubezpieczenie od czoła, z tyłu i z boku. W celu przyspieszenia tempa ruchu wykorzystuje się wszystkie rodzaje posiadanego transportu, w tym i transport zdobyty.

291.

Z chwilą rozpoczęcia podchodzenia do obiektu rozpoznanie powinno ustalić: ugrupowanie i charakter działań nieprzyjaciela w rejonie przyszłych działań dywizji /batalionu/, przejezdność dróg i mostów, strefy skażenia promieniotwórczego i moc dawki na drogach marszu oddziałów i pododdziałów.

Dowódca dywizji /batalionu/ na podstawie otrzymanych danych z rozpoznania określa ugrupowanie sił i środków nieprzyjaciela, wyznacza drogi marszu i rejony /rubieże/, do których powinny wyjść wojska, udokładnia zadania bojowe oddziałów /pododdziałów/ artylerii, lotnictwa wydzielonego do wsparcia, zadania oddziałów, pododdziałów przeciwlotniczych, sposób współdziałania oraz zadania dotyczące osłony skrzydeł i tyłów.

292.

Desanty w czasie wykonywania innych zadań prowadzą również rozpoznanie, zdobywają i niszczą środki masowego rażenia nieprzyjaciela.

Obiektami do niszczenia mogą być:

- rakiety, wyrzutnie, samoloty i ładunki jądrowe;
- składy, bazy elaboracji i przechowywania amunicji jądrowej i innych środków masowego rażenia, paliwa raketowego oraz stanowiska startowe;
- radioelektroniczne środki kierowania raketami.

Dowódca dywizji /batalionu/ w decyzji do zdobycia i zniszczenia środków napadu jądrowego - oprócz obowiązujących zagadnień - określa skład pododdziałów, które mają je zdobyć i zniszczyć, pododdziałów osłony, odwodu i ich zadania oraz rejony zbiórek po wykonaniu zadania i dalsze ich działania.

Pododdziały przeznaczone do zdobycia i zniszczenia wyznaczonych obiektów skrycie podchodzą do nich i niespodziewanie atakują nieprzyjaciela. Zdobytą broń w zależności od zadania, niszczą lub przygotowują do ewakuacji.

Niespodziewanymi działaniami z zasadzek i napadami pododdziały zdobywają i niszczą środki masowego rażenia będące w ruchu.

293.

Wyspy i strefy cieśnin, zależnie od ich wielkości, sił nieprzyjaciela i charakteru obrony, dywizja /batalion/ opanowuje samodzielnie lub wspólnie z desantem morskim, współdziałając z zasady z marynarką wojenną.

Podczas samodzielnego opanowywania wyspy siły i środki rozdziela się tak, aby można było szybko opanować przede wszystkim bazy i porty, punkty dowodzenia oraz odcinki wybrzeża dogodne do wysadzenia desantów morskich. Część sił przeznaczona jest do dezorganizacji radioelektronicznych systemów kierowania ogniem, łączności, zniszczenia obiektów na liniach komunikacyjnych i innych działań dywersyjnych.

Podczas opanowywania wyspy wspólnie z desantem morskim dywizja /batalion/ uchwytuje ważne rejony i węzły dróg w głębi wyspy celem wzbronienia manewru odwodów nieprzyjaciela, lub odcinki wybrzeża dla zabezpieczenia lądowania desantu morskiego.

Po opanowaniu wyspy oddziały /pododdziały/ bronią ważniejszych odcinków wybrzeża i węzłów dróg w głębi, w gotowości do odparcia desantów morskich i powietrznych nieprzyjaciela. W dywizji /batalionie/ tworzy się silne odwody.

W celu zdobycia strefy cieśnin dywizja /batalion/ uchwytuje z zasady oba brzegi.

Oddziały /pododdziały/ opanowują rejony przybrzeżne i urządzenia obronne kontrolujące cieśniny.

294.

Podczas zabezpieczania lądowania lub wspólnego działania z desantem morskim - zależnie od jego składu i obrony nieprzyjaciela - dywizja /batalion/ powietrznodesantowa może: opanować i utrzymywać odcinki wybrzeża, uniemożliwić podejście odwodów nieprzyjaciela do rejonu działania desantu morskiego; współdziałać z desantem w rozszerzaniu opanowanego przyczółka.

Wojska desantu powietrznego powinny opanowywać przede wszystkim odcinki plaż dogodne do lądowania z morza, przystanki i inne urządzenia portowe, wzniesienia górujące w rejonie lądowania, środki ogniowe mogące strzelać na lustro wody i bazę lądowania. W pobliżu linii brzegowej powinny lądować tylko siły niezbędne do uchwycenia i przygotowania punktów lądowania desantu morskiego, natomiast siły główne dywizji - na głębokości uniemożliwiającej nieprzyjacielowi prowadzenie obserwowanego ognia artylerii.

295.

Oddziały i związki taktyczne marynarki wojennej mogą wykonywać na korzyść dywizji /batalionu/ następujące zadania:
- obezwładniać bronią jądrową i środkami konwencjonalnymi obiekty obronne na wybrzeżu morskim nieprzyjaciela w ramach

- ogniowego przygotowania do desantowania, w czasie desantowania i działań bojowych;
- osłaniać zdobyte odcinki wybrzeża /wyspy/ przed uderzeniami okrętów i desantów morskich nieprzyjaciela;
 - blokować nie zajęte porty, miejsca postoju desantów i odcinki dogodnie do wysadzania desantów nieprzyjaciela;
 - udzielać pomocy żołnierzom desantu w razie przymusowego opuszczenia przez nich samolotów nad morzem /służba ratunkowa/;
 - dostarczać środki ratunkowe, sprzęt bojowy i ewakuować porażonych i chorych.

296.

W górach desanty powietrzne stosuje się przede wszystkim do opanowania i utrzymania przełęczy, przejść, węzłów dróg i innych ważnych obiektów w celu okrążenia nieprzyjaciela, udzielania pomocy nacierającym wojskom w szybkim pokonaniu tych rejonów i wzbronienia zbliżania się /wycofania/ nieprzyjaciela. Najczęściej stosuje się desanty w sile oddziału /pododdziału/. Dywizja może opanować kilka przełęczy lub ważny rejon na głębokich tyłach nieprzyjaciela.

Oddziały i pododdziały powinny być zdolne do samodzielnego wykonywania zadań bojowych przez dłuższy czas. Dlatego wyposaża się je w dodatkowe zapasy środków materiałowych,

W górach ląduje się na ograniczonej liczbie zrzutowisk, Na zrzutowiska mogą być wykorzystane stoki gór, płaskowzgórza, doliny, a w zimie zamarznęte jeziora. Jeżeli zrzutowiska znajdują się niżej rejonu działań bojowych, to ciężkie ładunki można wojskiem zrzucać po ich wejściu do tych rejonów.

297.

Działania oddziałów /pododdziałów/ mające na celu zdobycie lotniska nieprzyjaciela zależą od stanu jego obrony naziemnej i przeciwlotniczej oraz od stopnia jej obezwładnienia przed desantowaniem.

Oddziały /pododdziały/ zrzuca się bezpośrednio na lotniska lub w ich pobliżu. Obiektami działań są środki obrony naziemnej i przeciwlotniczej, samoloty, punkty dowodzenia, węzły łączności, środki radioelektroniczne, składy amunicji oraz materiałów pędnych i smarów.

Pododdziały przeznaczone do zdobycia lotniska natychmiast po wylądowaniu podchodzą do wyznaczonych obiektów, atakują nieprzyjaciela i szybko je zdobywają.

Do przygotowania lotniska na przyjęcie samolotów dowódca wyznacza pododdziały saperów i pododdziały powietrznodesantowe z niezbędnymi środkami. W pierwszej kolejności oczyszczają one i wyrównują pasy startowe, drogi kołowania i wejścia na lotniska.

298.

Dezorganizowanie dowodzenia wojskami i pracy tyłów nieprzyjaciela powinno być stałym zadaniem dywizji /batalionu/ powietrznodesantowej we wszystkich rodzajach działań bojowych. W niektórych wypadkach można zrzucać specjalnie wyznaczone do tego oddziały.

Dezorganizacja dowodzenia nieprzyjaciela polega na rozbiściu sztabów oraz niszczeniu węzłów, środków i linii łączności.

Pracę tyłów nieprzyjaciela dezorganizuje się w wyniku niszczenia różnych obiektów tyłowych, składów i baz środków materiałowych, oddziałów samochodowo-transportowych, węzłów

kolejowych, mostów, dróg kolejowych i kołowych, linii łączności, zakładów przemysłowych, elektrowni, rurociągów i innych obiektów oraz uniemożliwienia transportu na liniach komunikacyjnych.

299.

Podczas stawiania oddziałom /pododdziałom/ zadań dezorganizowania dowodzenia i pracy tyłów, podaje się:

- rejony /rejon/ działań bojowych;
- obiekty i kolejność ich niszczenia;
- sposób współdziałania z innymi oddziałami /pododdziałami/ działającymi na tyłach nieprzyjaciela i sposób utrzymania łączności;
- przypuszczalne rejony i terminy ześrodkowania oddziałów.

300.

Oddziały /pododdziały/ tyłowe dywizji /batalionu/ po wylądowaniu szybko zbierają środki materiałowe i ześrodkowują się w pobliżu dróg, w miarę możliwości w miejscach trudno dostępnych dla czołgów, ukrytych przed obserwacją powietrzną, w gotowości do natychmiastowego uzupełnienia środków materiałowych oddziałów i pododdziałów oraz przyjęcia porażonych i chorych.

W czasie działań bojowych specjalnie wyznaczone oddziały lotnictwa transportowego dostarczają środki materiałowe z zasady na spadochronach. Z chwilą otrzymania danych o wylocie samolotów, na zrzutowiskach ześrodkowuje się zespoły do zbierania ładunków i środków transportowych.

Jeżeli do dostarczenia środków materiałowych potrzebne jest lądowanie samolotów, wówczas przygotowuje się lądowiska w rejonach ukrytych przed obserwacją naziemną nieprzyjaciela.

Porażonych i chorych ewakuuje się z rejonu działań bo-

jowych bezpośrednio do szpitali powracającymi samolotami transportowymi.

301.

W czasie działań bojowych na tyłach nieprzyjaciela dywizja /batalion/ może przechodzić do obrony w celu utrzymania ważnych rejonów. Obrona powinna być okrężna.

Dywizja /batalion/ organizuje obronę na kierunkach tworząc kompanijne i plutonowe punkty oporu, wykonując zapory na drogach podejścia wojsk nieprzyjaciela i przeprowadzając śmiałe kontrataki. Każdy punkt oporu powinien być przygotowany do obrony okrężnej, a przede wszystkim do walki z czołgami nieprzyjaciela i w miarę możliwości posiadać łączność ogniową z sąsiednimi punktami oporu.

W lukach między punktami oporu stawia się zapory minowe, organizuje zasadzki, wystawia ubezpieczenie i prowadzi ciągłe rozpoznanie. Luki należy osłaniać ogniem artylerii z głębi.

Odwody rozmieszcza się w rejonach, z których mogą szybko wyjść na główne kierunki w celu wykonania uderzeń na skrzydła i tyły nieprzyjaciela.

302.

Dywizja /batalion/ powietrznodesantowa przechodzi zwykle do obrony pod oddziaływaniem nieprzyjaciela i organizuje ją w bardzo ograniczonym czasie.

Wybierając przedni skraj obrony należy uwzględnić rubieże i przedmioty terenowe, sprzyjające zorganizowaniu systemu ognia.

System ognia w obronie powinien zapewnić: odparcie ataku czołgów nieprzyjaciela z każdego kierunku, ześrodkowanie ognia w krótkim czasie na zagrożonym kierunku, osłonę ogniem luk i

otwartych skrzydeł, zorganizowanie ognia skrzydłowego, krzyżowego i sztylatowego na podejściach i w głębi obrony oraz szybki manewr środkami ogniowymi.

303.

Szczególnego znaczenia nabierają zasadzki przeciwko czołgom na kierunkach zagrożenia pancernego, na podejściach do punktów oporu oraz w lukach pomiędzy nimi.

Stancowiska ogniowe artylerii wybiera się na kierunkach zagrożenia pancernego.

Główny wysiłek rozpoznania skupia się przede wszystkim na wykryciu sił głównych nieprzyjaciela, zwłaszcza jego oddziałów pancernych.

304.

Podczas umacniania terenu pod względem inżynieryjnym w pierwszej kolejności ustawia się zapory minowe na najbardziej zagrożonych kierunkach, przed punktami oporu i w lukach między nimi, ponadto przygotowuje się niszczenia i buduje zawały na podejściach do obrony, rozbudowuje okopy dla środków ogniowych, ukrycia dla ludzi, wykonuje punkty dowodzenia i węzły łączności z uwzględnieniem wymagań ochrony przed bronią masowego rażenia oraz zasad maskowania.

305.

Obezwładnienie nieprzyjaciela podchodzącego do rejonu obrony dywizji /batalionu/ rozpoczyna się na dalekich podejściach.

Pododdziały czołowe działające z zasadzek wykonują napały, niespodziewane uderzenia na kolumny nieprzyjaciela, zmuszają go do rozwinięcia, dezorganizują i zadają mu straty.

Z chwilą rozpoczęcia przez nieprzyjaciela ataku artyleria i pododdziały szturmowe skoncentrowują ogień przede wszystkim

na jego czołgi, odcinają piechotę od czołgów i rozbijają ją. Lotnictwo wykonuje uderzenia na ugrupowanie bojowe nacierającego nieprzyjaciela i jego odwody.

W razie włamania się nieprzyjaciela w obronę dowódca dywizji /batalionu/ ogniem wszystkich środków, wykorzystując zapory, nie pozwala mu się rozprzestrzeniać i rozbija go zdecydowanym uderzeniem odwodu na skrzydła.

W miarę podchodzenia wojsk działających od czoła dowódca dywizji /batalionu/ nawiązuje z nimi łączność, udokładnia zadanie bojowe i sposób spotkania. Po połączeniu się z wojskami nacierającymi od czoła dywizja /batalionu/ wykonuje zadania postawione przez przełożonego.

306.

Dywizja /batalionu/ powietrznodesantowa może przejść w określonych sytuacjach do działania w rozproszeniu planowo lub w sposób wymuszony. Przejście do działań w rozproszeniu może nastąpić:

- po wykonaniu głównego zadania;
- planowo, w celu realizacji następnych zadań lub przetrwania częścią lub całością sił;
- planowo, częścią sił w celu przejścia do działań specjalnych;
- w wypadku poniesienia dużych strat w czasie przelotu, lądowania i pierwszej fazy walki;
- w razie zagrożenia likwidacją sił dywizji po uprzednim obezwładnieniu jej bronią masowego rażenia;
- jeżeli dywizja prowadzi walkę z nieprzyjacielem posiadającym zdecydowaną przewagę i grozi jej całkowite rozbicie;
- w wypadku zakamania się operacji zaczepnej, gdy przebijanie do frontu jest niemożliwe lub niecelowe.

Działanie w rozproszeniu prowadzi się niewielkimi pod-

oddziałami /grupami/ w dogodnym terenie, zapewniającym maskowanie, działanie z zaskoczenia i skryty manewr. Podstawowymi zadaniami tych pododdziałów /grup/ może być:

- prowadzenie rozpoznania w nakazanym rejonie;
- dezorganizowanie przegrupowania, dowozu i ewakuacji, zwalczanie drobnych grup i przerywanie sieci komunikacyjnej nieprzyjaciela;
- dezorganizowanie cywilnego i wojskowego systemu łączności;
- dezorganizowanie działalności organów administracji cywilnej i wojskowej;
- organizowanie ruchu operu.

Środkami walki pododdziałów /grup/ jest w zasadzie broń osobista żołnierzy, lekki sprzęt bojowy oraz środki minowania i niszczeń /sprzęt ciężki, z chwilą przejścia do działań w rozproszeniu z reguły niszczy się lub ukrywa/.

Przejście dywizji do działań w rozproszeniu może nastąpić tylko na rozkaz dowódcy organizującego działania desantowe, a w wypadku braku łączności z przełożonym - dowódcy dywizji /batalionu/.

2. DESANTOWANIE I DZIAŁANIA BOJOWE DYWIZJI /PUŁKU/ DESANTOWEJ

a. Zasady ogólne

307.

Dywizja /pułk/ desantowa powinna być w stałej gotowości do działania jako desant morski i do prowadzenia działań bojowych na wybrzeżu.

W morskich działaniach desantowych dywizja desantowa może:

- opanowywać określone odcinki wybrzeża i stwarzać warunki do lądowania sił głównych operacyjnego desantu morskiego /kom-

binowanego/;

- opanowywać nieduże wyspy, bazy morskie, porty, cieśniny morskie i inne obiekty na wybrzeżu;
- wykonywać od strony morza uderzenia na tyły nieprzyjaciela, ułatwiając wojskom własnym działania wzdłuż lub w kierunku wybrzeża;
- zabezpieczać działania sił marynarki wojennej w określonym rejonie.

308.

Desant morski wysadza się zwykle na nie przygotowanym odcinku wybrzeża, niekiedy w porcie; używa się przy tym środków desantowo-transportowych /okrętów i kutrów desantowych, transporterów, promów, poduszkowców oraz śmigłowców/.

Desant można wysadzać sposobem "brzeg-brzeg" bez przeładowania wojsk ze środków desantowo-transportowych na środki desantowo-przeprawowe albo sposobem kombinowanym: pierwszy rzut desantu wysadza się sposobem "brzeg-brzeg", a drugi rzut - sposobem "okręt-brzeg" z przeładowaniem ze środków desantowo-transportowych na środki desantowo-przeprawowe /pomosty pływające, samobieżne przystanie pływające, transportery pływające/.

Dywizja ląduje w dwóch i więcej rzutach, pułk w jednym lub dwóch rzutach. Liczba i skład rzutów zależą od postawionego zadania, warunków lądowania oraz ilości posiadanych środków desantowo-transportowych.

Poszczególne rzuty desantu dzieli się na zespoły desantowe. Do punktu lądowania zespoły desantowe podchodzą w ugrupowaniu bojowym podzielonym na fale. W każdej fali w jednym punkcie lądowania nie może lądować więcej sił niż wzmocniona kompania.

W pierwszym rzucie dywizji /pułku/ z zasady lądują pododdziały czołgów pływających, pododdziały na bojowych wozach piechoty /pływających transporterach opancerzonych/, samobieżne /pływające/ środki wsparcia ogniowego, pododdziały przeciwlotnicze oraz czołgi i pododdziały na okrętach desantowych.

Pozostałe oddziały /pododdziały/ dywizji /pułku/ mogą być przewożone do rejonu lądowania środkami desantowo-transportowymi, a niekiedy i okrętami.

W wypadku wspólnego działania dywizji /pułku/ desantowej z dywizją zmechanizowaną rzut szturmowy wydziela się z pułków desantowych.

Na każdy punkt lądowania wydziela się co najmniej jedną grupę okrętów z zespołu wsparcia ogniowego.

Do współdziałania ogniowego z artylerią okrętową zespołu wsparcia ogniowego wykorzystuje się grupy kierowania ogniem wydzielone z okrętowych grup ogniowych.

Każdej kompanii szturmowej na śmigłowcach przydziela się jedną grupę kierowania ogniem wydzieloną z okrętowej grupy ogniowej.

Każdemu pułkowi desantowemu pierwszego rzutu desantu morskiego przydziela się jedną grupę wydzieloną z okrętowej grupy ogniowej i posterunek naprowadzenia lotnictwa.

309.

Dywizja desantowa ląduje na froncie około 10 km, dywizja zmechanizowana - na froncie do 15 km.

Pułki pierwszego rzutu lądują zazwyczaj w kilku punktach na odcinku lądowania: pułk desantowy - na odcinku 3 i więcej km, pułk zmechanizowany - 6-8 km.

Batalionowi wyznacza się punkt lądowania szerokości 1,5-3 km.

Odległość między punktami lądowania powinna zapewnić możliwość współdziałania pododdziałów podczas działań bojowych oraz wykluczać możliwość jednoczesnego rażenia znajdujących się tam wojsk jednym wybuchem jądrowym średniej mocy.

310.

Dywizję desantową /zmechanizowaną/ przewozi się w 3-5, a pułk w 1-2 zespołach desantowych, przy czym każdy zespół przewozi wojska lądujące w jednym rzucie i dzieli się na grupy przewożące siły nie większe niż wzmocniony batalion.

Desant morski powinien tworzyć samodzielne i samowystarczalne zgrupowanie bojowe w stosunku do sił obrony przeciwdesantowej. Ponadto wojska desantu morskiego powinny być przygotowane do przerzutu śmigłowcami.

311.

Oddziały /pododdziały/ czołgów wyposażone w opancerzone i inne środki pływające oraz wyszkolone do działań w warunkach morskich mogą pokonywać cieśniny i niedłgie odcinki morza samodzielnie, działając na samodzielnym kierunku jako desant czołgowy, w składzie desantu morskiego lub powietrzno-morskiego zespołu uderzeniowego. Jeżeli działają w składzie desantu morskiego, to zwykle lądują w pierwszym rzucie lub z oddziałem wydzielonym. W razie potrzeby wyznacza się okręty do ubezpieczenia, holowania czołgów i udzielania im pomocy.

312.

Jeżeli dostęp do morza uniemożliwiają liczne wyspy, to po uchwyceniu pierwszych wysp zachodzi konieczność kilkakrotnego przepławiania się na kolejne wyspy, aby wyjść na ląd. W tym celu szeroko wykorzystuje się środki desantowc-

przeprawowe dywizji /pułku/, czołgi pływające, czołgi przystosowane do pływania i kutry desantowe.

Jeżeli desant morski ma działać w głębi rejonu skalistego wybrzeża, możliwe jest użycie do jego przewiezienia przede wszystkim małych okrętów o płytkim zanurzeniu, ruchomych oddziałów artylerii marynarki wojennej i artylerii naziemnej.

313.

Wojska raketowe w operacji desantowej niszczą: środki przenoszenia broni masowego rażenia, lotniska i bazy morskie nieprzyjaciela w celu wywalczenia przewagi na morzu i w powietrzu, obezwładniają siły i środki obrony przeciwdesantowej oraz odwody nieprzyjaciela w rejonie lądowania i inne ważne obiekty.

Związki i oddziały wojsk obrony powietrznej kraju w granicach swoich stref odpowiedzialności - we współdziałaniu z siłami i środkami obrony przeciwlotniczej frontu i marynarki wojennej - osłaniają główne siły desantu morskiego w rejonie wyjściowym i na określonym odcinku podczas przejścia morzem.

Lotnictwo prowadzi rozpoznanie na lądzie, w powietrzu i na morzu, zwłaszcza na drogach przejścia i przelotu desantów, oraz w rejonie planowanego lądowania; niszczy środki przenoszenia broni masowego rażenia, okręty nawodne i podwodne nieprzyjaciela, obezwładnia siły i środki oraz odwody obrony przeciwdesantowej, bierze udział w ogniowym przygotowaniu i wsparciu działań desantu morskiego i powietrznego oraz we współdziałaniu ze środkami obrony powietrznej kraju osłania desant od uderzeń z powietrza.

Śmigłowce wykorzystuje się do:

- rozpoznania przejść do brzegu i obiektów obrony przeciwdesantowej;
- obserwacji przebiegu desantowania, korygowania ognia artylerii i dowodzenia oddziałami /pododdziałami/ desantu;
- wykonania przejść w zagrodach minowych i zaporach przeciwdesantowych;
- niszczenia środków ogniowych nieprzyjaciela broniącego brzegu, wsparcia ataku desantu i odpierania kontrataków nieprzyjaciela;
- przerzutu desantu powietrznego, ogniowego przygotowania i wsparcia jego ataku;
- przewozu ładunków i kolejnych pododdziałów z okrętów na ląd;
- zaopatrywania desantu oraz ewakuacji porażonych i chorych;
- wskazywania celów dla artylerii okrętowych grup ogniowych.

Siły i środki marynarki wojennej:

- zabezpieczają i zapewniają załadowanie desantu na środki desantowo-transportowe;
- przewożą desant i osłaniają go przed uderzeniami okrętów nawodnych i podwodnych oraz lotnictwa nieprzyjaciela;
- wykonują przejścia w zaporach przeciwdesantowych na wodzie i na plaży w zasięgu środków okrętowych;
- biorą udział w ogniowym przygotowaniu i wsparciu lądowania oraz działań desantu morskiego;
- zapewniają dowóz środków materiałowo-technicznych, ewakuację porażonych, chorych i sprzętu oraz realizują zadania awaryjno-ratunkowe na morzu.

Wsparcie i osłonę radioelektroniczną na korzyść wojsk desantu morskiego w rejonach załadowania, podczas przejścia

morzem i działań po wylądowaniu zapewnia sztab związku operacyjnego organizujący desant.

314.

Dywizja /pułk/ zmechanizowana może również działać jako desant morski. Organizacja desantowania odbywa się na zasadach przewidzianych dla dywizji /pułku/ desantowej. Zadaniem bliższym dywizji działającej jako pierwszy rzut desantu morskiego jest rozbicie zasadniczych sił obrony przeciwdesantowej nieprzyjaciela na odcinku lądowania /w rejonie lądowania/ i opanowanie rejonu wybrzeża na głębokość 5-7 km oraz zapewnienie rozwinięcia bazy lądowania, bezpiecznego lądowania i wprowadzenia do walki dalszych sił desantu morskiego.

Zadaniem następnym dywizji jest rozbicie taktycznych odwodów sił obrony przeciwdesantowej nieprzyjaciela, zabezpieczenie lądowania, rozwinięcia i wprowadzenia do walki pozostałych sił desantu oraz opanowanie rejonu na głębokość 10-15 km.

b. Organizacja desantowania i działań bojowych

315.

Organizacja działań desantu obejmuje:

- planowanie działań dywizji /pułku/, sił i środków marynarki wojennej użytych do wysadzenia desantu oraz lotnictwa i powzięcie decyzji przez dowódcę dywizji /pułku/;
- przygotowanie do załadunku i wylądowania środków desantowo-transportowych marynarki wojennej, uzbrojenia i zaopatrzenia dywizji /pułku/ oraz czołgów i środków desantowo-przeprawowych do pokonywania przeszkód wodnych samodzielnie;
- trening wojsk w załadunku, wylądowaniu i prowadzeniu czołgów i transporterów opancerzonych w wodzie oraz działań w celu uchwycenia brzegu, z uwzględnieniem charakteru

obrony przeciwdesantowej nieprzyjaciela w rejonie przyszłych działań;

- zorganizowanie zabezpieczenia działań bojowych, a zwłaszcza rozpoznania, obrony wojsk przed bronią masowego rażenia, zabezpieczenia inżynieryjnego, maskowania oraz zabezpieczenia nawigacyjno-hydrograficznego.

316.

Działania dywizji /pułku/, związków taktycznych i oddziałów marynarki wojennej używanych do wysadzenia desantu planuje się na podstawie zadania otrzymanego od przełożonego.

Dowódca zespołu sił lądowania wspólnie z dowódcą dywizji /pułku/ opracowuje plan działań desantowych. W planie ujmuje się:

- ogólny cel działań, czas i miejsce lądowania desantu oraz jego zadania na brzegu;
- sposób użycia broni jądrowej i innych środków ogniowych przez przełożonego w celu zniszczenia i obez władniania obiektów obrony przeciwdesantowej nieprzyjaciela oraz sposób osłony desantu od uderzeń z morza i powietrza;
- odcinki, punkty i sposób i kolejność lądowania oddziałów /pododdziałów/ oraz ich zadania podczas działań na brzegu;
- skład, zadania i czas lądowania desantu powietrznego;
- czas, miejsce /rejon/, sposób i kolejność ześrodkowania dywizji /pułku/ oraz związków taktycznych i oddziałów marynarki wojennej;
- podział wojsk na środki desantowe; punkty, czas, sposób i kolejność załadowania i wyładowania;
- ugrupowanie marszowe związków taktycznych i oddziałów marynarki wojennej i kolejność przejścia morzem;
- ugrupowanie związków taktycznych i oddziałów marynarki wo-

- jennej oraz zadania artylerii i lotnictwa związane z zabezpieczeniem lądowania pierwszego rzutu /oddziału wydzielonego/ i pozostałych sił dywizji /pułku/;
- sposób przeprowadzenia ogniowego przygotowania i wsparcia działań desantu na brzegu;
 - organizację obrony przeciwlotniczej w czasie załadowywania, przejścia morzem, lądowania desantu i prowadzenia działań bojowych;
 - czynności w zakresie wszystkich rodzajów zabezpieczenia podczas ześrodkowania i załadowania, przejścia morzem i lądowania desantu;
 - organizację dowodzenia, łączności i pracy partyjno-politycznej na czas działań desantowych;
 - organizację bazy lądowania i jej obronę.

Na podstawie planu działań desantowych, zatwierdzonego przez przełożonego, dowódca zespołu sił lądowania wydaje związkom taktycznym i oddziałom marynarki wojennej i desantowi rozkaz do załadowania, przejścia morzem i lądowania /wyładowania/, a dowódca dywizji /pułku/ - rozkaz do prowadzenia działań bojowych na brzegu; ponadto organizuje on współdziałanie, które sztab dywizji ujmuje w planie współdziałania.

317.

Dowódca marynarki wojennej wyznacza dowódcę zespołu sił lądowania spośród oficerów marynarki wojennej.

Dowódca zespołu sił lądowania ponosi odpowiedzialność za załadowanie, przejście morzem i wysadzenie desantu w wyznaczonym rejonie. Podlegają mu dowódcy:

- zespołów desantowych;
- zespołu wsparcia ogniowego;

- okrętowych grup poszukująco-uderzeniowych i grup zabezpieczenia bojowego nie wchodzących bezpośrednio w skład zespołów desantowych;
- obrony wodnego rejonu lądowania desantu;
- grup zabezpieczenia hydrograficznego, ratowniczego i medycznego;
- grup śmigłowców;
- desantu morskiego dywizji /pułku/ na czas od momentu otrzymania rozkazu załadowania wojsk na środki desantowo-transportowe do chwili zakończenia lądowania głównych sił pierwszego rzutu desantu na lądzie.

W czasie przejścia desantu morzem i lądowania pierwszego rzutu dowódca dywizji /pułku/ i grupa kierowania lotnictwem wyznaczonym do wsparcia dywizji /pułku/ znajdują się na flagowym stanowisku dowódcy zespołu sił lądowania.

Zastępca dowódcy zespołu sił lądowania i szef sztabu dywizji /pułku/ wraz z grupą oficerów sztabu znajdują się na zapasowym stanowisku dowodzenia zespołu sił lądowania.

Podczas załadowywania wojsk na środki desantowo-transportowe, przejścia morzem i lądowania dowódca dywizji /pułku/ posługuje się środkami łączności merynarki wojennej, a po wylądowaniu na brzegu pierwszego rzutu - własnymi środkami.

318.

Dowódca desantu w rozkazie bojowym do prowadzenia działań po wylądowaniu podaje:

- ocenę ugrupowania sił nieprzyjaciela broniącego wybrzeża i możliwości jego działania;
- zadania niszczenia i obeszczadnienia obiektów obrony przeciwdesantowej nieprzyjaciela bronią jądrową i konwencjonal-

nymi środkami ogniowymi, zadania desantu powietrznego i wojsk wychodzących na spotkanie z desantem morskim;

- zadania desantu i zamiar działań;
- zadania bojowe oddziałów /pododdziałów/;
- miejsce i czas rozwinięcia punktów dowodzenia oraz kierunek przesunięcia punktu dowodzenia dowódcy desantu w czasie działań na opanowanym brzegu;
- zastępców.

319.

Dowódca desantu organizując współdziałanie określa:

- sposób wysadzenia rzutu szturmowego oraz charakter i sposób jego działania po wysadzeniu;
- sposób wysadzenia oddziałów /pododdziałów/ pierwszego i następnych rzutów desantu; uzgadnia również ich działania z działaniem rzutu szturmowego i desantu powietrznego oraz sposób ich działań po wylądowaniu;
- sposoby wsparcia ogniowego rzutu szturmowego i oddziałów pierwszego rzutu;
- sposoby opanowania obiektów, które należy uchwycić w czasie działań na lądzie, i sposób działań desantu w czasie odpierrania kontrataków nieprzyjaciela;

Ponadto wskazuje rejon wysadzenia /wyrzucenia/ desantu powietrznego i rubież spotkania z nim; rubież spotkania z wojskami lądowymi /oddziałami wydzielonymi, awangardami/ działającymi wzdłuż wybrzeża morskiego; sygnały wzajemnego rozpoznawania, wskazywania celów i danych radiowych w celu nawiązania łączności z tymi wojskami.

Zgodnie ze wskazówkami dowódcy zespołu sił lądowania i dowódcy desantu sztaby opracowują plan współdziałania.

W działaniach prowadzonych po wylądowaniu współdziałanie organizuje się według zasad obowiązujących w natarciu.

320.

Dla zapewnienia skrytości działań i ochrony desantu przed porażeniem bronią masowego rażenia, załadowanie wojsk, sprzętu bojowego, ładunków oraz przejście desantu morzem odbywa się w sposób rozśrodkowany i zamaskowany. W tym celu załadowanie i przejście morzem desantu odbywa się z zasady w nocy lub w warunkach ograniczonej widoczności, w kilku zespołach desantowych składających się z grup okrętów.

321.

Na akwenie morskim bezpośrednio przyległym do rejonu lądowania wyznacza się rejon taktycznego rozwinięcia zespołu sił lądowania. W rejonie tym następuje taktyczne rozwinięcie zespołu. Okręty wsparcia ogniowego i okręty zabezpieczenia zajmują rejony manewrowania. Część środków desantowo-transportowych skierowuje się do rejonów przeładowania desantu. Okręty bezpośredniej ochrony zespołów desantowych i część okrętów osłony zespołu sił lądowania tworzą system obrony rejonu wodnego, do którego dołączają trałowce po poszerzeniu torów wodnych do punktów lądowania desantu. W odległości 22-28 km /12-15 Nm/ od brzegu wyznacza się linie taktycznego rozwinięcia, na której okręty zespołów desantowych zaczynają formowanie ugrupowania bojowego /tworzenie fal desantu/- kończą je z chwilą podejścia pierwszej fali okrętów desantowych do linii wyjściowej.

Odległość linii taktycznego rozwinięcia od brzegu jest uzależniona od zasięgu skuteczności ognia artylerii przeciw-

desantowej nieprzyjaciela oraz głębokości ugrupowania bojowego pierwszego rzutu desantu.

Linie wyjściową wyznacza się przed każdym punktem lądowania, poza zasięgiem ognia moździerzy, dział bezodrzutowych i małokalibrowej artylerii nieprzyjaciela, w odległości 5-6 km od brzegu.

Linie wodowania ze środków desantowo-transportowych wyznacza się - w zależności od decyzji i warunków hydrologiczno-meteorologicznych - w odległości 3-5 km od brzegu.

322.

Bazę lądowania desantu organizuje się w celu zabezpieczenia lądowania sił głównych desantu i zaopatrywania go we wszystkie rodzaje zaopatrzenia, uzupełniania stanu pododdziałów, ewakuowania porażonych i chorych oraz przechowywania zapasów środków materiałowych. W bazie lądowania przygotowuje się miejsca do cumowania, składy, punkty medyczne i inne urządzenia: rozmieszcza się je na szerokim froncie, z uwzględnieniem obrony przed bronią masowego rażenia i lotnictwem nieprzyjaciela.

Do budowy bazy lądowania i jej ochrony oraz zapewnienia regulacji ruchu zawczasu wyznacza się niezbędne siły i środki.

Na dowódcę bazy lądowania wyznacza się oficera marynarki wojennej, który podlega dowódcy zespołu sił lądowania.

W wypadku wysadzania desantu w sile mniejszej niż dywizja bazy lądowania można nie organizować, jej zadania wykonują wówczas pododdziały desantu.

323.

Załadowanie wojsk na okręty desantowe /transportowce/ odbywa się na rozkaz przełożonego. Początek załadowania ustala

się biorąc pod uwagę termin lądowania i czas niezbędny na załadowanie desantu, przyjęcie ugrupowania marszowego zespołu lądowania i przejście morzem oraz niezbędną rezerwę czasu.

Dla rozmieszczenia wojsk przed załadowaniem wyznacza się i urządza rejony wyjściowe, zapewniające rozśrodkowanie i skryte przebywanie wojsk oraz szybkie ich wyjście w celu załadowania się. W skład rejonu wyjściowego wchodzi rejon ześrodkowania i rejon załadowania. Rejon ześrodkowania wyznacza się w odległości 10-15 km od rejonu załadowania.

W rejonie załadowania pułkom wyznacza się odcinki, a batalionom /kompaniom desantowym/ - główne i zapasowe punkty załadowania. Punkty załadowania tworzy kilka stanowisk załadowniczych na okręty desantowe /transportowe/.

W celu zorganizowania załadowania i utrzymania porządku w punktach załadowania dowódca zespołu sił lądowania wyznacza komendantów punktów załadowania.

W odległości 1-3 km od punktów załadowania sztab dywizji /pułku/ wystawia punkty kontroli ruchu pod dowództwem oficerów wojsk desantu ze środkami łączności.

Oszłonę wojsk desantu przed uderzeniami nieprzyjaciela z powietrza w rejonach wyjściowych, w czasie przejścia morzem i walki o lądowanie zapewnia się siłami i środkami przełożonego, desantu, okrętów i wojsk obrony powietrznej kraju.

W celu przyspieszenia lądowania i zapewnienia pododdziałom większej samodzielności ładuje się je na okręty razem z przydzielonymi środkami wzmocnienia. Sprzęt bojowy rozmieszcza się tak, żeby można było szybko go wyładować i użyć w walce. Ładunki jednego rodzaju, w tym również i amunicję, rozmieszcza się na możliwie jak największej liczbie okrętów.

c. Prowadzenie działań bojowych

324.

Przed wysadzeniem desantu morskiego lub jednocześnie z nim wysadza się /ląduje/ desant powietrzny w celu uchwycenia i utrzymania odcinka wybrzeża oraz wzbronienia podejścia odwodów nieprzyjaciela do rejonu lądowania desantu morskiego. Przed wysadzeniem desantu morskiego wykonuje się uderzenia bronią jądrową i ogniowe przygotowanie desantowania. Działania desantu wspiera się uderzeniami lotnictwa, artylerią dalekonośną i artylerią okrętową.

W celu zachowania skrytości lądowania, desant morski może lądować na słabo bronione wybrzeże bez przygotowania ogniowego.

325.

Podczas zbliżania się do rejonu lądowania, w zależności od sytuacji, dowódca zespołu sił lądowania wspólnie z dowódcą dywizji /pułku/ mogą zmienić punkty lądowania biorąc pod uwagę przeciwdziałanie nieprzyjaciela oraz szybkość i dogodny sposób lądowania desantu. Ostateczną decyzję co do wyboru punktów lądowania podejmuje dowódca zespołu sił lądowania.

Z chwilą podejścia desantu do rejonu lądowania okręty zespołu wsparcia ogniowego zajmują wyznaczone rejony i wspólnie z lotnictwem na sygnał dowódcy zespołu sił lądowania rozpoczynają ogniowe przygotowanie. Lądowanie rozpoczynają grupy rozpoznawczo-szturmowe, które wykonują przejścia w zapo-
rach minowych i przeciwdesantowych na podejściach do punktów lądowania, a następnie poszerzają je i oczyszczają.

Rzut szturmowy /na czołgach pływających, pływających transporterach opancerzonych i bojowych wozach piechoty/,

Jeśli sytuacja tego wymaga, wyładowuje się do wody przed podejściem okrętów desantowych do brzegu. Do brzegu płynie samodzielnie i wspierany ogniem artylerii okrętowej oraz lotnictwa /śmigłowców szturmowych/ opanowuje teren na głębokość uniemożliwiającą nieprzyjacielowi bezpośrednio ostrzeliwanie punktów lądowania ogniem broni maszynowej i środkami przeciwpancernymi.

W ślad za rzutem szturmowym do punktów lądowania zbliżają się okręty desantowe z pododdziałami lądującymi w kolejnych falach.

W wypadku gdy środki desantowe nie mogą podejść do samego brzegu, pododdziały wysadza się na brzeg na pływających transporterach opancerzonych lub bezpośrednio do wody, jeżeli głębokość nie przekracza 0,8 m. Czołgi, transportery opancerzone /samochody/ i ciągniki artyleryjskie wyładowuje się do wody wówczas, gdy głębokość wody i dno pozwala im samodzielnie posuwać się do brzegu.

Aby zapewnić szybkie uchwycenie punktów lądowania lub innych obiektów tuż przed podejściem okrętów desantowych do brzegu, zazwyczaj używa się grupę desantową na śmigłowcach tworzoną z części pododdziałów pierwszego rzutu. Śmigłowce startują z nadbrzeżnych lotnisk /lądowisk/ lub ze specjalnie przystosowanych okrętów /transportowców/.

Grupy śmigłowców transportowych mogą być użyte również do desantowania kolejnych fal pierwszego rzutu desantu lub dalszych rzutów albo do przewożenia i ewakuacji porażonych i chorych.

326.

Wysadzone na brzeg pododdziały pierwszego rzutu /oddziału wydzielonego/ z marszu rozwijają się w ugrupowanie bojowe i wspierane uderzeniami lotnictwa, artylerii okrętowej, śmigłowców szturmowych i czołgów przechodzą do ataku, rozbijają wojska nieprzyjaciela broniące brzegu, łączą oddzielne punkty lądowania oraz wykorzystując skutki uderzeń jądrowych i działania desantów powietrznych rozwijają natarcie w głąb obrony nieprzyjaciela.

Artylerię w miarę wyładowania rozwija się niezwłocznie w ugrupowanie bojowe do wsparcia działań oddziałów i pododdziałów na brzegu.

Pododdziały przeciwlotnicze rozwijają się w celu osłony poszczególnych rzutów desantu.

327.

Podczas działań bojowych na wybrzeżu związki taktyczne okrętów /okręty/ i lotnictwo wspierają walkę nacierających wojsk, osłaniają rejony lądowania przed uderzeniami okrętów i uderzeniami z powietrza oraz wzbraniają podejście odwodów nieprzyjaciela do rejonu lądowania. Przy dowódcy dywizji /dowódcach pułków/ powinni znajdować się przedstawiciele zespołu wsparcia ogniowego i lotnictwa, a jeśli zachodzi potrzeba - przedstawiciele sztabu zespołu sił lądowania.

Dodatkowo przy dowódcy pułku z przedstawicielami zespołu wsparcia ogniowego powinna być grupa kierowania ogniem tego zespołu, przy organie dowodzenia pułkowej grupy artylerii.

Po zakończeniu lądowania desantu okręty zespołu sił lądowania wspierają ogniem jego działania na wybrzeżu, osłaniają bazę lądowania od uderzeń nieprzyjaciela z morza, zabezpieczają dowóz środków materiałowych oraz ewakuację porażonych i chorych.

328.

Dowódca dywizji /pułku/ i sztab schodzą na brzeg po wylądowaniu sił głównych pierwszego rzutu dywizji /pułku/. Razem z nimi na ląd schodzą przedstawiciele sztabów wspierającego lotnictwa i zespołu wsparcia ogniowego, a jeśli zachodzi potrzeba - przedstawiciele sztabu zespołu sił lądowania.

Po wylądowaniu dowódca dywizji /pułku/ udokładnia zadania oddziałów /pododdziałów/ na brzegu i sposób współdziałania, podejmuje środki w celu szybkiego rozwinięcia powodzenia, rozbicia nieprzyjaciela między punktami lądowania i kierunkami natarcia oddziałów /pododdziałów/, wzbronienia podejścia odwódów nieprzyjaciela do rejonu działań bojowych, poszerzenia odcinka opanowanego brzegu i zabezpieczenia skrzydeł oraz podaje sygnał do lądowania pozostałych sił desantu.

Lądowanie drugiego rzutu desantu na okrętach desantowych lub transporterach i promach morskich rozpoczyna się w ślad za pierwszym rzutem i zazwyczaj jednocześnie na wszystkich punktach lądowania.

329.

Jeżeli drugi rzut /odwód/ przewożony jest na transporterach i promach, a sytuacja bojowa i warunki nawigacyjno-hydrograficzne uniemożliwiają swobodne wysadzenie wojsk i sprzętu w portach bezpośrednio ze statku na brzeg, wojska i sprzęt należy przeładować na środki desantowo-przeprawowe

które uprzednio przewoziły wojska pierwszego rzutu. Przeładowania dokonuje się z reguły poza zasięgiem ognia artylerii nieprzyjaciela.

R o z d z i a ł VII

OBRONA

1. ZASADY OGÓLNE

330.

Obrona jest wymuszonym i przejściowym rodzajem działań bojowych.

Obrona polega przede wszystkim na uderzeniach bronią jądrową, uderzeniach lotnictwa i innych środków ogniowych, stworzeniu silnej strefy ognia przed przednim skrajem, zwłaszcza ognia przeciwpancernego, szerokim manewrze ogniem, siłami i środkami, kontratakach i uporczywym utrzymywaniu ważnych rejonów zamykających prawdopodobne kierunki natarcia nieprzyjaciela oraz na szerokim wykonywaniu zapór.

Użycie przez broniące się wojska broni jądrowej pozwala nie tylko odeprzeć natarcie przeważających sił nieprzyjaciela, ale również zerwać przygotowane przez niego natarcie i w krótkim czasie przejść od obrony do natarcia.

331.

Obrona powinna być trwała i aktywna, zdolna przeciwstawić się uderzeniom broni masowego rażenia nieprzyjaciela, jego lotnictwa i artylerii, odeprzeć zmasowane ataki czołgów, nie dopuścić do wysadzenia i działania desantów powietrznych, a w razie włamania się nieprzyjaciela w głąb obrony - rozbić go.

Osiąga się to przez:

- wykrycie we właściwym czasie środków masowego rażenia nieprzyjaciela i ich niezwłoczne zniszczenie, wykrycia jego głównego zgrupowania i porażenie go bronią jądrową i ogniem konwencjonalnych środków ogniowych na dalekich podejściach, przed przednim skrajem i w głębi obrony;
- zorganizowanie skutecznego systemu ognia, przede wszystkim przeciwpancernego, połączonego z systemem zapór minowych i innych oraz szybkie odtworzenie naruszonego systemu ognia;
- przygotowanie głębokiej i różnorodnej struktury obrony, umiejętne wykorzystanie terenu, rozbudowę inżynieryjną i dokładne maskowanie;
- rozśrodkowanie i skryte rozmieszczenie sił i środków, szeroki manewr nimi na zagrożone kierunki i wykonanie energicznych kontrataków oraz osłonę wojsk przed rozpoznaniem i uderzeniami nieprzyjaciela z powietrza;
- zorganizowanie skutecznej obrony przed bronią masowego rażenia i konwencjonalnymi środkami ogniowymi oraz umiejętne działania przez dłuższy czas w terenie skażonym;
- wytrwałość, uporczywość, wysoki stan moralno-polityczny i odporność psychiczna broniących się wojsk;
- stanowcze i umiejętne dowodzenie wojskami, zorganizowanie na czas i stałe utrzymywanie współdziałania, szybkie odtwarzanie naruszonego systemu obrony i wszechstronne zabezpieczenie działań bojowych wojsk.

Broniące się wojska nie mogą opuszczać zajmowanych rejonów /pozycji/ i wycofywać się bez rozkazu wyższego przełożonego. Powinny być gotowe do działania bez taktycznej łączności z sąsiadami i w okrążeniu.

332.

Dywizja /pułk/ wykorzystując umiejętnie posiadane siły i środki może w krótkim czasie i w każdym terenie zorganizować trwałą obronę i skutecznie odpierać natarcie przeważających sił nieprzyjaciela oraz jego uderzenia z powietrza. Dywizja /pułk/ może zajmować obronę będąc w pierwszym lub drugim rzucie bądź w odwodzie.

Dywizji wyznacza się do obrony pas obrony, pułkowi - rejon obrony. Szerokość pasa /rejonu/ obrony zależy od zadania dywizji /pułku/, jej składu i właściwości terenu.

Na głównym kierunku szerokość pasa obrony dywizji może dochodzić do 30 km, rejonu obrony pułku - około 10 km. W obronie w terenie niejednakowo dostępnym do działań wojsk, i w obronie wybrzeża morskiego szerokość pasa /rejonu/ obrony dywizji /pułku/ może być większa.

Głębokość obrony powinna zapewnić potęgowanie przeciwdziałania wojskom nieprzyjaciela, swobodny manewr wojsk własnych, szczególnie drugich rzutów i odwodów, oraz rozśrodkowanie oddziałów /pododdziałów/. Głębokość ta może dochodzić do 20-30 km w dywizji i do 10-12 km w pułku.

Dywizja zajmuje do obrony trzy-cztery pozycje, pułk - dwie pozycje.

Dywizja /pułk/ będąca w drugim rzucie /odwodzie/ zajmuje do obrony pas /rejon/ na najważniejszym kierunku i rozbudowuje go pod względem inżynieryjnym. Powinna być w stałej gotowości do wykonania przeciwuderzenia /kontrataku/ lub do manewru na zagrożony kierunek.

Dywizji /pułkowi/ wyznacza się kilka kierunków wykonania przeciwuderzenia /kontrataku/. Na każdym z nich wyznacza

się główną i zapasową rubież rozwinięcia i drogi wyjścia.

333.

Obronę dywizji stanowią:

- zaplanowane i przygotowane uderzenia bronią jądrową;
- ugrupowanie sił i środków;
- system ognia;
- inżynierska rozbudowa pasa /rejonu/ obrony.

334.

Zaplanowane, przygotowane i wykonane w odpowiednim czasie, na właściwe obiekty uderzenia jądrowe mają na celu: zmianę niekorzystnego stosunku sił, osłabienie siły uderzenia nieprzyjaciela i zerwanie lub osłabienie jego natarcia. Uderzenia jądrowe planuje się i przygotowuje na: środki przenoszenia broni masowego rażenia nieprzyjaciela; główne zgrupowanie uderzeniowe nieprzyjaciela - zwłaszcza jego czołgów; stanowiska dowodzenia, artylerię i ważne obiekty tyłowe nieprzyjaciela.

Podstawę do planowania i przygotowania uderzeń jądrowych stanowi zamiar dowódcy dywizji. Rejony porażenia bronią jądrową wybiera się na podejściach, rubieżach rozwinięcia i w możliwych rejonach włamania się nieprzyjaciela w obronę dywizji.

Podczas dokonywania wyboru rejonów porażenia należy uwzględniać warunki bezpieczeństwa broniących się wojsk oraz możliwości techniczne sprzętu raketowego i lotnictwa do przygotowania kolejnych uderzeń.

Liczba rejonów porażenia zależy od liczby i mocy posiadanych ładunków.

335.

Ugrupowanie dywizji /pułku/ powinno zapewnić: najefektywniejsze wykorzystanie sił i środków; ciągle narastanie wysiłku i siły oporu na zagrożonych kierunkach, kolejnych pozycjach /rejonach/ obrony; trwałe utrzymanie ważnych rejonów /rubieży/ oraz warunków do wykonania manewru; ochronę wojsk przed ognio-
wym oddziaływaniem nieprzyjaciela; możliwości zaczepnego zwalczania broni pancernej; aktywną obronę przeciwlotniczą; korzystne warunki dowodzenia i współdziałania; dogodne warunki do zabezpieczenia działań bojowych.

336.

Dywizja /pułk/ w obronie ugrupowuje się w jednym rzucie lub w dwóch rzutach.

Dywizja /pułk/ ugrupowuje się w jednym rzucie, gdy nie ma możliwości zmiany dotychczasowego ugrupowania, brakuje sił do zorganizowania obrony w dwa rzuty oraz warunków do wykorzystania całości drugiego rzutu.

W pozostałych wypadkach dywizja /pułk/ ugrupowuje się w dwa rzuty.

W skład ugrupowania dywizji /pułku/ wchodzi: oddziały /pododdziały/ pierwszego rzutu, oddziały /pododdziały/ drugiego rzutu lub odwód ogólnowojskowy, oddział rakiet, pododdziały artylerii, pozostające w dyspozycji dowódcy, lub dywizyjna /pułkowa/ grupa artylerii, oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze, odwód przeciwpancerny, oddział zaporowy, odwód inżynierski i chemiczny oraz oddział /oddziały/ wydzielony, odwód przeciwdesantowy, oddział /grupa/ ratunkowo-ewakuacyjna, oraz oddziały /pododdziały/ tylowe.

Pierwszy rzut dywizji /pułku/ - z reguły większość sił

i środków - odpiera uderzenia nieprzyjaciela przed przednim skrajem i rozbija siły, które włamały się w głąb obrony. W wypadku dalszego powodzenia nieprzyjaciela przez uporczywe utrzymanie poszczególnych rubieży /rejonów/ zapewnia warunki wykonania kontrataku drugim rzutem /odwodem/.

Drugi rzut dywizji /pułku/ wykonuje kontratak w celu rozbicia włamującego się nieprzyjaciela lub broni kolejnych pozycji, aby załamać natarcie nieprzyjaciela w głębi obrony.

Drugiego rzutu można również użyć do: zamknięcia wyrw powstałych po uderzeniach bronią masowego rażenia, zamiany lub wzmocnienia oddziałów /pododdziałów/ pierwszego rzutu, które utraciły zdolność bojową, zwalczania desantów powietrznych nieprzyjaciela wysadzonych w pasie /rejonie/ obrony, wykonania uderzenia przed przedni skraj obrony w ślad za kontrprzygotowaniem.

Pułk /pułki/ drugiego rzutu jest w gotowości przejścia do obrony na najważniejszym kierunku i do wykonania kontrataku. Ponadto pułk czołgów przygotowuje na każdym kierunku jedną lub dwie rubieże ogniowe do odparcia ataku czołgów nieprzyjaciela.

Odwód ogólnowojskowy tworzy się wówczas, gdy dywizja /pułk/ jest ugrupowana w jednym rzucie. Może on wykonywać zadania, które wynikają w czasie walki lub część zadań przewidzianych dla drugiego rzutu.

Oddział rakiet niszczy lub obezwładnia środki masowego rażenia i siły główne nieprzyjaciela. Dla zapewnienia stałej gotowości do niszczenia środków masowego rażenia i innych ważnych obiektów nieprzyjaciela wyznacza się baterię dyżurną.

Rozmieszczenie oddziału rakiet w obronie powinno uwzględnić możliwość swobodnego manewru wzdłuż frontu i w

głębi.

Artyleria w obronie niszczy środki masowego rażenia nieprzyjaciela; obezwładnia nieprzyjaciela na podejściach do obrony, jego artylerię, środki przeciwlotnicze, radioelektroniczne oraz punkty dowodzenia; niszczy nacierające czołgi i wozy bojowe nieprzyjaciela; obezwładnia nieprzyjaciela w rejonach włamania; wspiera ogniem drugie rzuty /odwody/, zwłaszcza podczas kontrataków.

Ponadto artyleria wspiera ubezpieczenia bojowe i pododdziały broniące pozycji przedniej, osłania ogniem luki i wyłomy powstałe po uderzeniach bronią masowego rażenia nieprzyjaciela oraz obezwładnia jego desanty powietrzne. W działaniach nocnych artyleria oświetla teren pociskami oświetlającymi i wzniecając pożary niszczy środki oświetlające i przyrzędy noktowizyjne nieprzyjaciela.

Oddziały i pododdziały przeciwlotnicze wykrywają, rozpoznają i zwalczają środki napadu powietrznego nieprzyjaciela na małych i średnich wysokościach oraz ostrzegają wojska o zagrożeniu z powietrza. Ich ugrupowanie łączy się ściśle z osłanianymi obiektami. W obronie szczególnie dokładnie osłania się wojska broniące ważnych rejonów, oddział rakiet oraz drugie rzuty lub odwody, głównie podczas rozwijania się i wykonywania kontrataków.

Odwód przeciwpancerny dywizji /pułku/ przeznaczony jest do: zwalczania czołgów nieprzyjaciela, które włamały się w głąb obrony, zabezpieczenia rozwinięcia drugiego rzutu /odwodu/ do kontrataku; zamknięcia wyłomu po wykonaniu uderzeń bronią masowego rażenia przez nieprzyjaciela; zabezpieczenia luk i skrzydeł.

Rozmieszcza się go na kierunku głównego zagrożenia

pancernego, zwykle na wysokości rozmieszczenia drugiego rzutu. Odwodowi przeciwpancernemu dywizji /pułku/ wyznacza się 1 lub 2 kierunki działania, a na każdym z nich 1 lub 2 rubieże ogniowe. Działanie odwodu przeciwpancernego może być wsparte uderzeniem śmigłowców szturmowych.

Oddział zaporowy przeznaczony jest do stawiania zapór minowych na głównym kierunku natarcia nieprzyjaciela. Oddział zaporowy najczęściej działa wspólnie z odwodem przeciwpancernym.

Odwody: inżynierski i chemiczny przeznaczone są do wykonywania zadań wynikłych w czasie walki. Mogą wzmocnić lub odtwarzać zużyte elementy ugrupowania danego rodzaju wojsk, brać udział w likwidacji skutków uderzeń nieprzyjaciela lub wykonywać inne nieplanowe zadania.

W skład oddziału /grupy/ ratunkowo-ewakuacyjnego mogą wchodzić pododdziały: rozpoznania skażeń, zabiegów sanitarnych i specjalnych, medyczne, wojsk inżynierskich i remontowe.

Siły i środki wyznaczone do tego oddziału do czasu otrzymania rozkazu /sygnału/ działają w składzie dotychczasowych elementów ugrupowania dywizji /pułku/.

Oddziały wydzielone w sile wzmocnionych pododdziałów piechoty i czołgów tworzy się wtedy, kiedy na podejściach do obrony organizuje się pas przesłaniania.

Do zadań oddziału wydzielonego należy: opóźnianie natarcia nieprzyjaciela, zmuszenie go do rozwinięcia i prowadzenia natarcia w niedogodnym kierunku, wykrycie ugrupowania i kierunków działania nieprzyjaciela. Oddziały wydzielone, prowadząc działania opóźniające, osłaniają siły główne, wykonując

zapory i niszczenia. Wspiera się je ogniem artylerii z tymczasowych stanowisk ogniowych i uderzeniami lotnictwa. Oddziałami wydzielonymi dowodzi dowódca dywizji.

337.

Do walki z desantami powietrznymi nieprzyjaciela wysadzonymi w głębi obrony dywizji używa się drugich rzutów i odwodów. Desanty powietrzne nieprzyjaciela rozбивa się natychmiast.

Sztab dywizji określa rejony możliwego wysadzenia desantów nieprzyjaciela, organizuje ich obserwację, ustala sygnał powiadamiania, opracowuje sposoby rozbitcia desantów.

338.

Oddziały /pododdziały/ tyłowe w obronie przeznaczone są do dowozu środków materiałowych, ewakuacji i remontu sprzętu bojowego oraz ewakuacji porażonych i obsługi wojsk.

Rozmieszcza się je w sposób rozśrodkowany w ukryciach i w rejonach trudno dostępnych dla czołgów.

Środki materiałowe uzupełnia się najpierw w oddziale rakiet, oddziałach /pododdziałach/ pierwszorzutowych oraz w oddziałach i pododdziałach artylerii i czołgów. Umożliwi im to prowadzenie obrony i walki w okrążeniu nawet w razie przerw w dowozie. W pododdziałach i na stanowiskach ogniowych można gromadzić dodatkowe zapasy środków materiałowych na środkach transportowych, zapasy te składa się również niekiedy na ziemi. W obronie częściej niż w natarciu można stosować manewr zapasami środków materiałowych.

Obsługę i remont sprzętu o małej pracochłonności przeprowadza się w ugrupowaniu bojowym wojsk; w tym celu wykorzystuje się najbliższe ukrycia terenowe. Obsługę przeprowadzają załogi, a remont - oddziały /pododdziały/ remontowe.

Z oddziałów /pododdziałów/ remontowo-ewakuacyjnych wydziela się siły i środków, z których tworzy się grupy remontowo-ewakuacyjne działające w ugrupowaniu oddziałów /pododdziałów/. W pierwszej kolejności ewakuują one sprzęt, aby nie dostał się w ręce nieprzyjaciela. Dywizyjne /pułkowe/ punkty zbiórki uszkodzonego sprzętu wyznacza się zwykle między pierwszym a drugim rzutem lub za ugrupowaniem bojowym dywizji /pułku/.

Oddziały /pododdziały/medyczne dywizji /pułków/ działających w rejonie głównego wysiłku obrony wzmocnia się siłami i środkami przełożonego.

Ewakuację medyczną przeprowadza się transportem sanitarnym, a z ognisk masowych strat - również transportem ogólnego przeznaczenia. Niekiedy na kierunki zagrożone wysuwa się transport sanitarny dla przyspieszenia ewakuacji. Do ewakuacji ciężko porażonych może być wykorzystywany transport powietrzny.

339.

Inżynierska rozbudowa pasa /rejonu/ obrony obejmuje:

- rozbudowę fortyfikacyjną obrony;
- rozbudowę zapór inżynierskich;
- przygotowanie i utrzymanie dróg i mostów;
- urządzenie i przygotowanie punktów wydobywania i oczyszczania wody;
- przedsięwzięcia maskowania.

Fortyfikacyjna rozbudowa obejmuje:

- a/ rejonu obrony pułku: kompanijne punkty oporu, batalionowe rejony obrony wchodzące w skład poszczególnych pozycji; stanowiska ogniowe artylerii i pododdziałów przeciwlotniczych; rubieże ogniowe odwodu przeciwpancernego i pododdziałów czołgów; rubieże rozwinięcia do kontrataku; rejony rozmieszczenia odwodów; stanowiska dowodzenia pułku oraz -

w zależności od warunków - pozycję przednią i pozycję ubezpieczeń bojowych;

b/ pasa obrony dywizji: trzy-cztery pozycje obrony pułków pierwszego i drugiego rzutu; pozycje ryglowe; stanowiska startowe dywizjonu rakiet taktycznych; rejony stanowisk ogniowych artylerii i oddziałów przeciwlotniczych; rejony rozmieszczenia odwodów; rubieże rozwinięcia odwodu przeciwpancerne; rubieże rozwinięcia /ogniowe/ oddziałów i pododdziałów czołgów; rubieże rozwinięcia do kontrataków; stanowiska dowodzenia dywizji oraz - w zależności od warunków i potrzeb - pas przesłaniania i pozycję przednią.

Pas przesłaniania przygotowuje się i rozbudowuje na głębokość 20-25 km. Pozycję przednią rozbudowuje się w odległości 6-9 km od pierwszej pozycji obrony. Pozycje obrony rozbudowuje się o głębokości do 3 km każda - w odległości 4-6 km jedna od drugiej.

340.

Prace związane z rozbudową inżynierską pasa /rejonu/ obrony wykonuje się zwykle jednocześnie na całej głębokości, w odpowiedniej kolejności zapewniającej stałą gotowość wojsk do odparcia natarcia nieprzyjaciela. W ramach prac pierwszej kolejności wykonuje się okopy dla środków ogniowych oraz sprzętu, odkryte punkty obserwacyjne, przykryte odcinki transzei lub szczelin /po jednej na każdą drużynę/, okopy dla czołgów, środków transportowych i łączności oraz wozów dowodzenia. Pojedyncze okopy do prowadzenia ognia z broni maszynowej i granatników łączy się w system odcinków transzei głębokości 1,1 m. System punktów oporu osłania się zaporami inżynierskimi - głównie minowymi - w postaci grup min lub pól minowych z równoczesnym przygotowaniem niszczeń. W głębi

obrony oprócz węzłów zapór i niszczeń przygotowuje się rubieżę minowania manewrowego dla oddziałów zaporowych pułków i dywizji. W następnej kolejności rozbudowuje się zapasowe stanowiska dla środków ogniowych, ukrycia dla sprzętu technicznego oraz środków transportowych, a w celu ochrony ludzi przed skutkami uderzeń broni masowego rażenia - schrony przedpiersiowe /po jednym na pluton/ i schrony typu lekkiego /po jednym na kompanię/.

Rejony rozmieszczenia drugich rzutów /odwodów/ stanowią jednocześnie rejony obrony tych oddziałów /pododdziałów/. Fortyfikacyjnej rozbudowy tych rejonów dokonuje się zgodnie z wymaganiami dotyczącymi rozbudowy punktów oporu i rejonów obrony. Do inżynierskiej rozbudowy powyższych rejonów można angażować całość sił wszystkich pododdziałów oraz wszystkie dostępne środki mechanizacji prac. W okresie walki obronnej w miarę możliwości odbudowuje się zniszczone obiekty oraz nadal rozbudowuje się i doskonali wykonane już urządzenia fortyfikacyjne. Szef saperów dywizji /pułku/ jest odpowiedzialny za planowanie, organizowanie i nadzorowanie wykonywania zasadniczych przedsięwzięć zabezpieczenia inżynierskiego obrony. Do wykonywania prac inżynierskich związanych z przygotowaniem obrony angażuje się wszystkie rodzaje wojsk i służb. Podczas wykonywania wszystkich prac inżynierskich i czynności związanych z organizowaniem obrony należy ściśle przestrzegać zasad maskowania.

241.

System ognia w obronie polega na przygotowaniu uderzeń ogniowych na podejściach do obrony i na utworzeniu ciągłych stref ognia wielowarstwowego wszystkich rodzajów środków ogniowych przed przednim skrajem, na skrzydłach i w głębi obrony

oraz na ześrodkowaniu w krótkim czasie ognia na każdym zagrożonym kierunku lub odcinku.

Podczas organizowania systemu ognia należy uwzględniać współdziałanie wszystkich środków ogniowych i lotnictwa w połączeniu z systemem zapór inżynierskich i przeszkodami naturalnymi.

System ognia powinien zapewniać:

- zniszczenie środków masowego rażenia nieprzyjaciela, porażenie jego wojsk w rejonach ześrodkowania, podczas marszu i na rubieżach rozwinięcia lub w rejonach wyjściowych do natarcia;
- wsparcie pododdziałów broniących pozycji przedniej, ubezpieczenia bojowego i pasa przesłaniania;
- odparcie masowych ataków czołgów i piechoty nieprzyjaciela;
- rozbicie nieprzyjaciela, który włamał się w głąb obrony, przygotowanie kontrataków i wsparcie oddziałów /pododdziałów/ silnym ogniem podczas kontrataków;
- osłonę ogniem luk i skrzydeł, zapór inżynierskich i przeszkód naturalnych.

Skuteczność ognia w obronie polega na jego celności, zmasowaniu i niespodziewanym otwarciu.

Środki ogniowe należy rozmieszczać skrycie, w sposób rozródkowany i tak, żeby z przeciwstoków i z głębi można było razić nieprzyjaciela ogniem skrzydłowym, krzyżowym i sztyletowym o dużej gęstości oraz tworzyć worki ogniowe.

Wszystkie środki ogniowe powinny być gotowe do wykonania szybkiego manewru oraz do prowadzenia ognia w nocy i w warunkach ograniczonej widoczności.

342.

W ramach systemu ognia dywizji /pułku/ w obronie artyleria przygotowuje: ogień zmasowany, ześrodkowany i zaporowy

w celu zwalczania nieprzyjaciela na podejściach do obrony, odparcia ataku jego czołgów i piechoty przed przednim skrajem, na skrzydłach i w głębi obrony; osłonę ogniem prawdopodobnych rejonów uderzeń jądrowych nieprzyjaciela; wsparcie kontrataków oraz ześrodkowanie w krótkim czasie ognia artylerii na najważniejszych zgrupowaniach wojsk nieprzyjaciela, na dowolnym kierunku lub odcinku zagrożenia. Ogień artylerii wykonuje się w powiązaniu z uderzeniami rakiet i lotnictwa, ogniem czołgów i broni strzeleckiej, zaporami inżynieryjnymi i przeszkodami naturalnymi. Podczas organizowania ognia artylerii uwzględnia się przewidywany sposób działania nieprzyjaciela i właściwości terenu.

343.

Organizacja systemu ognia przeciwpancernego polega na rozmieszczeniu środków przeciwpancernych, zapór i stanowisk ogniowych artylerii na kierunkach dogodnych do ataku czołgów, wyznaczeniu i przygotowaniu rubieży ogniowych oraz dróg manewru dla odwodów przeciwpancernych, czołgów z drugich rzutów i odwodów, a także rubieży ogniowych i kanałów przelotu dla śmigłowców szturmowych; wyznaczeniu pasów ostrzału i postawieniu zadań wykonawcom.

Rozmieszczenie środków przeciwpancernych powinno zapewnić ich wzajemną osłonę ogniową, możliwość manewru ogniem i sprzętem z uwzględnieniem rozmieszczenia zapór. Powinno ono również zapewnić głębokie urzutowanie sił i środków, narastanie siły ognia w miarę zbliżania się nieprzyjaciela do obrony oraz jego zmasowanie na najważniejszych kierunkach. Zasadzki czołgowe organizuje się w lukach i na skrzydłach oddziałów /pododdziałów/. Działanie zasadzek czołgowych uzgadnia się

z działaniami oddziałów /pododdziałów/ oraz ogniem pozostałych środków,

344.

Uderzenia lotnictwa w obronie powinny zapewnić: obezwładnienie nieprzyjaciela w czasie marszu, w rejonach ześrodkowania i podczas zbliżania się do przedniego skraju oraz rozwijania do natarcia; wsparcia broniących się wojsk przez niszczenie broni masowego rażenia nieprzyjaciela, jego zgrupowań, które wślazły się w głąb obrony, punktów dowodzenia i środków radioelektronicznych; wsparcie kontrataków i przeciwuderzeń wojsk i zabezpieczenie ich manewru; osłonę wojsk przed uderzeniami nieprzyjaciela z powietrza; niszczenie desantów powietrznych i morskich nieprzyjaciela.

Śmigłowce szturmowe w obronie wykonują następujące zadania: niszczą czołgi nieprzyjaciela na kierunku jego głównego uderzenia, wspierają walkę oddziałów /pododdziałów/ w pasie przesłaniania i na poszczególnych pozycjach, wspierają kontrataki, osłaniają skrzydła i luki w ugrupowaniu oraz wyłomy powstałe od uderzeń jądrowych nieprzyjaciela, a ponadto niszczą środki ogniowe nieprzyjaciela przed przednim skrajem obrony.

Lotnictwa w obronie używa się na rozkaz wyższego dowódcy.

345.

Podstawę obrony przeciwlotniczej w dywizji stanowi system ognia rakiet przeciwlotniczych i artylerii przeciwlotniczej dywizji /pułku/ powiązany z systemem ognia sąsiednich dywizji i jednostek rakiet przeciwlotniczych armii oraz z działaniami lotnictwa myśliwskiego.

2. ORGANIZACJA OBRONY

346.

Sposób pracy dowódców i sztabów nad organizacją obrony zależy od sytuacji i czasu. We wszystkich jednak przypadkach powinien zapewniać stałą gotowość wojsk do odparcia nieprzyjaciela, dokładne przestudiowanie i umiejętne wykorzystanie terenu, przejście do obrony w sposób zorganizowany i we właściwym czasie, oraz organizację systemu ognia. Jeżeli do obrony przechodzi się w styczności z nieprzyjacielem, dowódca dywizji /pułku/ dąży do opanowania i umocnienia dogodnych rubieży, zorganizowania systemu ognia, zwłaszcza przeciwpancernego, zabezpieczenia skrzydeł i luk.

Podczas organizacji obrony bez styczności z nieprzyjacielem główną uwagę zwraca się na rozpoznanie możliwych kierunków podejścia nieprzyjaciela i organizację silnego ubezpieczenia. Na drogi podejścia nieprzyjaciela planuje się uderzenia ogniowe oraz wysyła pododdziały do urządzania zasadzek.

Jeżeli dywizja przechodzi do obrony w znacznym oddaleniu od wojsk własnych, główną uwagę zwraca się na organizację obrony okrężnej, stworzenie silnych odwodów i utrzymanie stałej łączności z przełożonym.

347.

Dowódca dywizji /pułku/ podejmuje decyzję do obrony i stawia zadania oddziałom /pododdziałom/ zwykle na podstawie mapy, a następnie - jeżeli sytuacja temu sprzyja - udokładnia je w czasie rekonesansu.

W decyzji dowódca dywizji /pułku/ między innymi określa: sposób rażenia nieprzyjaciela na prawdopodobnych kierunkach jego natarcia; rejony, w których zamierza się wykonać na nie-

przyjaciela uderzenia bronią jądrową oraz kontrataki; rejonu, od których utrzymania zależy trwałość obrony; ugrupowanie sił i środków oraz inżynierską rozbudowę pasa /rejonu/ obrony z uwzględnieniem właściwości terenu i manewru. Powzięta decyzja powinna zapewnić jak najlepsze użycie broni jądrowej, środków przeciwpancernych, skuteczną obronę przed bronią masowego rażenia nieprzyjaciela oraz wykonanie kontrataków i manewru w czasie walki.

Sztab dywizji /pułku/ zgodnie z wytycznymi dowódcy przygotowuje dane do decyzji, a po jej powzięciu przez dowódcę ściśle i terminowo wykonuje czynności organizacyjne oraz kontroluje podległe wojska i udziela im pomocy we właściwym zorganizowaniu obrony.

348.

Rekonesans przeprowadza się w celu udokładnienia w terenie: prawdopodobnego kierunku natarcia sił głównych nieprzyjaciela, zwłaszcza jego czołgów, rejonów wyjściowych, rubieży rozwinięcia i ataku; rejonów na podejściach do przedniego skraju, na które przewiduje się uderzenia jądrowe, uderzenia ogniem artylerii i czołgów oraz lotnictwa; przebiegu pozycji przedniej, przedniego skraju, pozycji i rejonów obrony, rubieży rozwinięcia odwodów, rejonów i pozycji zapasowych i pozornych /dowódca dywizji oprócz tego udokładnia rozmieszczenie ubezpieczenie bojowego i kompanijnych punktów oporu/; systemu ognia i zadań środków ogniowych, głównego i zapasowych rejonów stanowisk startowych oddziału rakiet, stanowisk ogniowych artylerii, przeciwpancernych pocisków kierowanych i oddziałów /pododdziałów/ przeciwlotniczych, rubieży ogniowych pododdziałów czołgów i odwodu przeciwpancernego.

349.

W rozkazie bojowym dowódca dywizji /pułku/ określa przebieg przedniego skraju obrony i poszczególnych pozycji oraz podaje:

- pułkom /batalionom/ pierwszego rzutu - środki wzmocnienia, zadania, kierunki skupienia głównych wysiłków /batalionom - punkty oporu, które powinny przygotować i najważniejsze zadania ogniowe/, siły i środki do zabezpieczenia luk i skrzydeł, linie rozgraniczenia, a pułkom /batalionom/ drugiego rzutu lub odwodowi ogólnowojskowemu - także kierunki i rubieże rozwinięcia do kontrataków, rubieże ogniowe pododdziałów czołgów do odparcia ataków czołgów nieprzyjaciela;
- oddziałowi rakiet - obiekty uderzeń, rejony stanowisk startowych, liczbę baterii dyżurnych i czas gotowości;
- artylerii - rejony zmasowania ognia, odcinki ognia ześrodkowanego, rubieże ognia zaporowego, sposób wsparcia kontrataków, rejony stanowisk ogniowych, zużycie amunicji i czas gotowości;
- oddziałom /pododdziałom/ przeciwlotniczym - sposób osłony wojsk, rejony stanowisk ogniowych i czas gotowości;
- odwodowi przeciwpancernemu i oddziałowi zaporowemu - ich skład, zadania, rejony rozmieszczenia, rubieże ogniowe i rubieże minowania;
- innym elementom ugrupowania - ich skład, rejon rozmieszczenia i zadania;
- sposób i kolejność rozbudowy inżynieryjnej pasa /rejonu/ obrony;

- czas przejścia do obrony i gotowość systemu ognia.

Jeżeli tworzy się pozycję przednią /pas przesłaniania/, podaje się jej przebieg, siły i środki przeznaczone do obrony i charakter rozbudowy inżynieryjnej. Dowódca dywizji oprócz tego zapoznaje dowódców oddziałów z planem użycia broni masowego rażenia oraz udokładnia w rozkazie obiekty uderzeń lotnictwa.

· 350.

Dowódca dywizji /pułku/, jeżeli pozwalają na to czas i warunki, organizuje współdziałanie w terenie, zwłaszcza w rejonie głównego wysiłku obrony.

Współdziałanie organizuje się na całą głębokość według prawdopodobnych kierunków natarcia nieprzyjaciela oraz zadań i kierunków kontrataków wojsk własnych, zawsze na korzyść tego elementu ugrupowania, który w danym etapie walki spełnia główne zadania.

Podczas organizacji współdziałania udokładnia się działania:

- artylerii i czołgów z uderzeniami broni jądrowej i uderzeniami lotnictwa w celu rozbicia nieprzyjaciela w rejonach ześrodkowania, podczas zbliżania się do przedniego skraju obrony i rozwijania, w czasie prowadzenia walki w pasie przesłaniania /jeśli się go organizuje/ i na rubieży ataku;
- pododdziałów broniących pozycji przedniej, ubezpieczenia bojowego i wspierającej je artylerii;
- oddziałów /pododdziałów/ pierwszego rzutu i środków ogniowych podczas odpierania ataków nieprzyjaciela przed przednim skrajem obrony;

- wojsk pierwszego i drugiego rzutu, odwodów i środków ogniowych w celu wykonania kontrataków i rozbicia nieprzyjaciela, który włamał się w obronę;
- oddziałów /pododdziałów/ przeciwlotniczych i lotnictwa myśliwskiego w celu osłony wojsk przed uderzeniami nieprzyjaciela z powietrza i zapewnienia bezpieczeństwa przelotów własnym samolotom i śmigłowcom.

351.

Przed rozpoczęciem natarcia przez nieprzyjaciela rozpoznanie powinno wykryć: jego główne siły już w czasie marszu, kierunek ich ruchu, skład, rejony ześrodkowania i rozwinięcia, szczególnie oddziałów rakiet, artylerii i czołgów, rozmieszczenie punktów dowodzenia i środków radioelektronicznych, przygotowanie i czas wykonania uderzeń bronią masowego rażenia i przejścia nieprzyjaciela do natarcia.

W czasie walki rozpoznanie powinno udokłędnić dane o ugrupowaniu nieprzyjaciela, ustalić zbliżanie się i kierunek wprowadzenia do walki odwodów oraz miejsc wysadzenia jego desantów powietrznych.

W wykonaniu tych zadań biorą udział siły i środki wszystkich rodzajów rozpoznania. Szczególną uwagę zwraca się na organizację systemu obserwacji przed frontem, na skrzydłach i w lukach oraz na tyłach wojsk własnych.

Grupy specjalne zwykle wysyła się do rejonów prawdopodobnego ześrodkowania sił głównych nieprzyjaciela i na drogi jego marszu. Na skrzydła i w luki jego ugrupowania bojowego wysyła się patrole rozpoznawcze.

Pododdziały rozpoznania radioelektronicznego z chwilą przejścia dywizji do obrony zajmują stanowiska możliwe najbli-

żej przedniego skraju obrony na prawdopodobnym kierunku natarcia sił głównych nieprzyjaciela.

Rozpoznanie powietrzne wykrywa i śledzi ruch sił głównych odwodów oraz innych ważnych obiektów nieprzyjaciela.

352.

Obronę przed bronią masowego rażenia zapewniają: skryte rozmieszczenie i rozśrodkowanie wojsk; umiejętne wykorzystanie właściwości ochronnych sprzętu bojowego i terenu; szybka budowa ukryć i schronów dla wojsk, punktów dowodzenia i punktów medycznych; wykrycie we właściwym czasie rejonów skażonych; wprowadzenie pododdziałów z rejonów o wysokiej mocy dawki promieniowania; szybka likwidacja skutków uderzeń broni masowego rażenia.

353.

Obronę przeciwlotniczą organizuje się w całym pasie obrony dywizji /pułku/. Główny wysiłek skupia się na osłonie najważniejszych elementów ugrupowania w danym okresie. Ugrupowanie oddziałów /pododdziałów/ przeciwlotniczych powinno zapewnić możliwość niszczenia środków napadu powietrznego na podejściach do osłanianych wojsk i z różnych kierunków, szybkie wykonanie manewru na rubieżę rozwinięcia do kontrataków oraz prowadzenie walki z desantami nieprzyjaciela podczas przelotu i lądowania. Powinno ono również zapewnić dużą żywotność pododdziałów w okresach silnego oddziaływania ogniowego nieprzyjaciela. W systemie obrony przeciwlotniczej dywizji /pułku/ przewiduje się organizowanie zasadzek przeciwlotniczych i pododdziałów wędrownych. Zasadzki organizuje się na oczekiwanych kierunkach nalotu nieprzyjaciela. Pododdziały wędrowne maskują rzeczywiste ugrupowanie bojowe oddziałów /pododdziałów/ przeciwlotniczych.

Celem zabezpieczenia inżynieryjnego obrony jest stworzenie dogodnych warunków do najefektywniejszego wykorzystania w walce sprzętu bojowego, uporczywego utrzymywania zajmowanych rejonów i rubieży, swobodnego wykonywania manewru, zapewnienia skutecznej obrony przed oddziaływaniem konwencjonalnych i jądrowych środków rażenia nieprzyjaciela.

Do zabezpieczenia inżynieryjnego obrony należy: rozpoznanie inżynieryjne nieprzyjaciela i terenu; rozbudowa fortyfikacyjna pozycji, rejonów i pasa obrony; rozbudowa systemu zapór inżynieryjnych, przygotowanie i utrzymywanie dróg oraz przepraw na przeszkodach wodnych; wykonanie inżynieryjnych przedsięwzięć maskowniczych; wydobywanie i oczyszczanie wody oraz utrzymywanie punktów zaopatrywania w wodę; wykonywanie prac inżynieryjnych w ramach likwidacji skutków uderzeń jądrowych nieprzyjaciela; zabezpieczenie inżynieryjne kontrataków broniących się wojsk oraz walki z desantami nieprzyjaciela.

Podstawowym przedsięwzięciem inżynieryjnego zabezpieczenia w obronie jest: fortyfikacyjna rozbudowa terenu oraz przygotowanie systemu zapór inżynieryjnych. Głównym rodzajem zapór inżynieryjnych rozbudowywanych w obronie są zapory minowe, na które składają się grupy min i pola minowe. W okresie organizowania obrony zapory minowe zakłada się w pasie przesłaniania, na pierwszej pozycji przed i między punktami oporu na głębokość batalionowych rejonów obrony pierwszego rzutu na kierunkach dogodnych do działania czołgów nieprzyjaciela. W czasie walki obronnej dokonuje się minowania w głębi obrony; gdy wyraźnie zarysował się kierunek głównego uderzenia nieprzyjaciela stosuje się szeroko minowanie manewrowe, którym uzupełnia się i

wzmocnienia zapory stałe, zamykające wyrwy i luki powstałe w obro-
nie.

W systemie zapór inżynierskich szczególnie ważną rolę od-
grywają węzły zapór i niszczeń. Wszystkie zapory inżynierskie
rozbudowuje się w ścisłym powiązaniu z organizacją odpowiednie-
go systemu ognia.

355.

Zabezpieczenie chemiczne organizuje się w całym pasie
/rejonie/ obrony dywizji /pułku/.

Główny wysiłek rozpoznania skażeń promieniotwórczych i
chemicznych skupia się w rejonach rozmieszczenia wojsk, na kie-
runkach i rubieżach rozwijania drugich rzutów /odwodów/ do kon-
traktaku oraz na drogach dowozu i ewakuacji.

Szczególną uwagę zwraca się na wykorzystanie przez wojska
indywidualnych i zbiorowych środków ochrony przed skażeniami i
środkami zapalającymi.

Ugrupowanie pododdziałów wojsk chemicznych powinno zapew-
nić możliwość szybkiego wykrycia wybuchów jądrowych, rozpoznania
skażeń, przeprowadzenia zabiegów sanitarnych i specjalnych
oraz odkażania /dezynfekcji/ istotnych dla obrony odcinków te-
tenu i dróg.

Środki zapalające w obronie wykorzystuje się do niszczenia
broni masowego rażenia, środków konwencjonalnych i stanowisk
dowodzenia nieprzyjaciela, zwalczania atakujących oddziałów
/pododdziałów/ i kanalizowania ich ataku oraz osłony skrzydeł
broniących się wojsk.

Pododdziały miotaczy ognia w obronie dywizji /pułku/ wyko-
rzystuje się do rażenia atakującego nieprzyjaciela, zwłaszcza

jego czołgów i transporterów opancerzonych.

Pododdziałów miotaczy ognia używa się scentralizowanie lub grupami /parami/ przydziela do pododdziałów piechoty /czołgów/.

Środki dymne w obronie wykorzystuje się do: oślepienia systemu obserwacji i pododdziałów nieprzyjaciela; maskowania /pozorowania/ przedniego skraju obrony, elementów ugrupowania i manewru broniących się oddziałów /pododdziałów/ oraz prac inżynierskich.

W czasie walki w pasie obrony zasłony dymne stosuje się do: maskowania drugich rzutów /odwodów/ przed naziemną i powietrzną obserwacją nieprzyjaciela oraz osłony ich manewru podczas wychodzenia na planowane rubieże kontrataków.

Zasłony dymne maskujące kontrataki powinny łączyć się z zasłonami dymnymi na kierunkach pozornych celem zmylenia nieprzyjaciela, przy czym zasłony pozorne wykonuje się nieco wcześniej niż wyjście do kontrataku.

Podczas planowanego wycofania się ruchome zasłony dymne stosuje się na kolejnych rubieżach za pomocą statowych środków zadymiania oddziałów /pododdziałów/.

356.

Aby wprowadzić nieprzyjaciela w błąd i obniżyć skuteczność jego uderzeń bronią masowego rażenia, w miarę istniejących możliwości w obronie, co pewien czas zmienia się rejony rozmieszczenia drugich rzutów i odwodów, oddziału rakiet, artylerii, oddziałów /pododdziałów/ przeciwlotniczych i punktów dowodzenia.

Rejony rozmieszczenia powinny się zmieniać zgodnie z zamiarem walki, skrycie, z zasady w nocy lub w warunkach złej widoczności, z jak najściślejszym przestrzeganiem zasad maskowania.

357.

Przedsięwzięcia związane z walką radioelektroniczną w obronie dywizji realizują pododdziały rozpoznania radioelektronicznego i przydzielone jej pododdziały zakłóceń radiowych przy współudziale innych rodzajów wojsk /stosownie do potrzeb i ich możliwości/ oraz bezpośrednich użytkowników środków radioelektronicznych.

Pozycje bojowe pododdziałów zakłóceń radiowych wybiera się zarówno przed frontem, jak i na skrzydłach prawdopodobnego kierunku głównego uderzenia nieprzyjaciela.

Ugrupowanie środków zakłócających powinno umożliwiać powodowanie zakłóceń na różnych kierunkach, szybkie wykonanie manewru na rubieżę rozwinięcia drugiego rzutu dywizji do kontrataku oraz wsparcie elektroniczne oddziałów /pododdziałów/ dywizji prowadzących walkę z desantem powietrznym nieprzyjaciela.

Równocześnie wojska broniącej się dywizji /pułku/ realizują przedsięwzięcia obrony radioelektronicznej przed oddziaływaniem nieprzyjaciela.

358.

W zakresie zabezpieczenia tyłowego w obronie dowódca dywizji /pułku/ najczęściej określa: drogi dowozu i ewakuacji, rejony rozmieszczenia tyłów, wielkość zapasów środków materiałowych w oddziałach /pododdziałach/ i terminy ich nagromadzenia, normy zużycia środków materiałowych, zadania zabezpieczenia technicznego i medycznego oraz siły i środki wydzielone do pomocy tyłom.

Stanowisko dowodzenia dywizji /pułku/ rozmieszcza się w rejonie trudno dostępnym dla czołgów, w głębi obrony, zwykle z boku przypuszczalnego kierunku głównego uderzenia nieprzyjaciela, należy przy tym mieć na względzie ciągłość dowodzenia wojskami.

Na najważniejszych kierunkach organizuje się punkty obserwacyjne, na które w razie potrzeby udaje się dowódca dywizji /pułku/.

Zapasowe stanowisko dowodzenia dywizji urządza się z boku lub z tyłu stanowiska dowodzenia, w rejonie zapewniającym trwałe dowodzenia wojskami.

Kwatermistrzowskie stanowisko dowodzenia rozmieszcza się w rejonie oddziałów /pododdziałów/ tyłowych.

Do czasu rozpoczęcia natarcia przez nieprzyjaciela wojskami dowodzi się przede wszystkim za pomocą środków przewodowych i wojskowej poczty polowej. Łączność radiowa i radioliniowa powinna być zorganizowana i przygotowana oraz znajdować się w stałej gotowości do pracy. W tym czasie może być wykorzystana do przekazywania krótkich sygnałów w celu utrzymania łączności z rozpoznaniem, do kierowania ogniem oddziałów /pododdziałów/ przeciwlotniczych i do podawania sygnałów powiadamiania /ostrzegania, alarmowania/.

3. PROWADZENIE OBRONY

360.

Dowódca dywizji /pułku/ i sztab są zobowiązani w porę ustalić przygotowanie nieprzyjaciela do natarcia, jego ugrupowanie, szczególnie czołgów, rozmieszczenie środków napadu ogniowego, punktów dowodzenia i środków radioelektronicznych.

W wypadku gdy dywizja bierze udział w kontrprzygotowaniu - dowódca dywizji stwierdziwszy, że główne siły nieprzyjaciela podchodzą z głębi i rozwijają się do natarcia - melduje o tym przełożonemu, udokładnia zadania oddziału rakiet, artylerii i czołgów biorących udział w kontrprzygotowaniu i daje rozkaz /sygnał/ do otwarcia ognia.

Główne zgrupowanie wojsk nieprzyjaciela rozbija się uderzeniami broni jądrowej, ogniem artylerii i czołgów rozpoczynając prowadzenie ognia na największych odległościach.

Lotnictwo biorące udział w kontrprzygotowaniu niszczy obiekty nie porażone i wykonuje uderzenia przede wszystkim na środki masowego rażenia, artylerię, czołgi i wojska zmechanizowane przygotowujące się do natarcia oraz na punkty dowodzenia nieprzyjaciela.

Jeżeli wykonuje się uderzenie przed przedni skraj obrony, to dowódca dywizji w razie potrzeby udokładnia zadania oddziału rakiet, oddziałów i pododdziałów biorących udział w tym uderzeniu oraz sposób ich współdziałania z artylerią i lotnictwem.

361.

Podczas zwalczania pododdziałów nieprzyjaciela prowadzących rozpoznanie walką i przechodzących do ataku dowódca dywizji

/pułku/ wspiera pododdziały broniące pozycji przedniej /pozycji ubezpieczeń bojowych/ ogniem wyznaczonej do tego artylerii i czołgów oraz innych środków ogniowych, aby udaremnić próby nieprzyjaciela rozpoznania przedniego skraju lub włamania się w przedni skraj obrony z marszu.

Aby wprowadzić nieprzyjaciela w błąd, środki ogniowe, które ujawniły swoje rozmieszczenie, powinny zmienić stanowiska. Przejścia w zaporach wykonane przez nieprzyjaciela natychmiast się zamyka.

362.

Z chwilą rozpoczęcia przez nieprzyjaciela ogniowego przygotowania wykonuje się uderzenia bronią jądrową, lotnictwem i artylerią na środki napadu jądrowego i artylerię nieprzyjaciela oraz jego oddziały zmechanizowane i pancerne przygotowujące się do ataku. Oddziały i pododdziały przeciwlotnicze we współdziałaniu z lotnictwem myśliwskim zwalczają nieprzyjaciela powietrznego i nie dopuszczają do wykonania przez niego uderzeń na broniące się wojska i inne obiekty.

Do ważnych rejonów, decydujących o trwałości obrony, na które nieprzyjaciel wykonał uderzenia bronią masowego rażenia, wysyła się odwody i oddziały zaporowe, aby zamknąć wyłomy powstałe w ugrupowaniu wojsk.

W wypadku wysadzenia desantu powietrznego i przeniknięcia w głąb obrony grup rozpoznawczo-dyweryyjnych /oddziałów/ nieprzyjaciela należy je natychmiast rozbić.

363.

Gdy nieprzyjaciel rozpoczął atak, wykonuje się powtórne uderzenia bronią masowego rażenia na wojska pierwszego i drugiego rzutu oraz odwody. Ogień broniących się wojsk osiąga maksymalne natężenie. Główną masę ognia ześrodkowuje się na czołgach i wojskach zmechanizowanych nieprzyjaciela.

Artyleria zwalcza czołgi nieprzyjaciela i dezorganizując jego ugrupowanie stwarza dogodne warunki do niszczenia ich ogniem środków przeciwpancernych.

Środki przeciwpancerne i czołgi otwierają ogień na odległość pozwalającą skutecznie niszczyć czołgi i transportery opancerzone nieprzyjaciela. Broniące się pododdziały wszystkimi środkami ogniowymi i artylerią niszczą czołgi i transportery opancerzone nieprzyjaciela, odcinają piechotę od czołgów. Czołgi, które wlały się w głąb, niszczy się wszystkimi środkami przeciwpancernymi rozmieszczonymi w głębi.

Lotnictwo niszczy nowo wykryte środki przenoszenia broni masowego rażenia nieprzyjaciela, wykonuje uderzenia na jego drugie rzuty, artylerią, odwody i punkty dowodzenia.

364.

W razie włamania się nieprzyjaciela w głąb obrony dowódca dywizji /pułku/ stosuje wszystkie środki, aby uniemożliwić mu dalsze posuwanie się w głąb i w stronę skrzydeł, zadać mu jak największe straty zmasowanym ogniem wszystkich środków i wykonuje kontratak siłami drugiego rzutu /odwodu/.

Pododdziały, które znalazły się na tyłach nieprzyjaciela, utrzymują zajmowane pozycje. W sprzyjających warunkach wykonują kontrataki na skrzydła i tyły nieprzyjaciela. Dowódca dywizji /pułku/ powinien wspierać ich działania wszystkimi posiadanymi siłami i środkami.

365.

Kontratak wykonuje się energicznie, uderzając z marszu na skrzydła i tyły nieprzyjaciela, który włamał się w głąb obrony, w momencie gdy jego nacierające oddziały zostały zatrzymane wskutek poniesionych strat, a podchodzące z głębi odwody opóźniły się lub poniosły znaczne straty od uderzeń bronią masowego rażenia, ognia broniących się wojsk i uderzeń lotnictwa.

Drugi rzut pułku kontratakuje z zasady wspólnie z drugim rzutem /odwodem/ dywizji lub we współdziałaniu z drugimi rzutami sąsiednich pułków. W przypadku, gdy w głąb obrony włamały się nieznaczne siły nieprzyjaciela i gdy poniósł on duże straty, drugi rzut pułku może być użyty do samodzielnego wykonania kontrataku.

W razie włamania się nieprzyjaciela w lukę między dywizją /pułkiem/ a sąsiadem dowódca dywizji /pułku/ jest obowiązany nie dopuścić do rozwinięcia się jego wojsk w stronę skrzydeł i w głąb obrony i w sprzyjających warunkach rozbić go kontratakiem drugiego rzutu dywizji /pułku/ we współdziałaniu z sąsiadem.

Dowódca dywizji powinien wspierać kontratak wszystkimi posiadanymi siłami i środkami.

Po wykonaniu kontrataku i odtworzeniu położenia szybko odtwarza się naruszony system ognia, przede wszystkim przeciwpancernego, współdziałanie, odwody, drugie rzuty i zapory.

W wyniku wykonywanych na nieprzyjaciela uderzeń bronią masowego rażenia mogą powstać sprzyjające warunki przejścia broniących się wojsk do natarcia. Dowódca dywizji powinien wcześniej przewidzieć, w jaki sposób zabezpieczyć w takim wypadku przejście oddziałów do natarcia.

366.

Jeżeli nieprzyjaciel użyje broni masowego rażenia w sposób zmasowany i stworzy wyraźną przewagę w siłach i środkach, zwłaszcza w czołgach, kontrataków zwykle się nie wykonuje. W tych warunkach dywizja /pułk/ broni uparczywie przygotowanych pozycji, wszystkimi rodzajami ognia zadaje nieprzyjacielowi straty i w ten sposób zapewnia możliwość wykonania przeciwuderzenia. Pododdziały i oddziały prowadzące walkę na skrzydłach zgrupowania nieprzyjaciela, który włamał się w głąb, utrzymują pozycję ryglową, nie dopuszczają do rozszerzenia włamania w stronę skrzydeł i utrzymują w ten sposób rubieżę rozwinięcia do przeciwuderzenia siłami drugiego rzutu armii.

Aby zamknąć powstałe w obronie wyłomy i odciąć odwody i tyły nieprzyjaciela od jego oddziałów, które włamały się w głąb, dowódca dywizji przerzuca tam konieczne siły i środki z odcinków nie atakowanych, a także odwody.

367.

Dowódca dywizji /pułku/ drugiego rzutu powinien zawsze znać sytuację na prawdopodobnych kierunkach przyszłych działań,

śledzić jej zmiany i mieć stałą łączność ze sztabem armii /dowódcą dywizji/ oraz z dowódcami dywizji /pułków/ pierwszego rzutu i odwodami armii /dywizji/. Aby mieć wiarygodne dane o nieprzyjacielu i położeniu wojsk własnych, ze sztabu dywizji /pułku/ wysyła się oficerów do oddziałów pierwszego rzutu prowadzącego walkę.

Dowódca dywizji /pułku/ po otrzymaniu rozkazu do wykonania przeciwuderzenia /kontrataku/ wskazuje podległym dowódcom kierunki działań nieprzyjaciela i osiągnięte przez niego rubieże, podaje położenie oddziałów dywizji pierwszego rzutu i sposób użycia broni masowego rażenia przez armię oraz wydaje rozkaz do przeciwuderzenia /kontrataku/.

4. OBRONA PRZESZKODY WODNEJ

368.

Przeszkoda wodna pozwala zorganizować skuteczną obronę mniejszymi siłami i na szerokim froncie. Obronę przeszkody wodnej zazwyczaj organizuje się na własnym brzegu. Przedni skraj obrony wyznacza się - zależnie od szerokości przeszkody wodnej i charakteru jej doliny - możliwie blisko lustra wody lub przesuwa się na dogodną rubież tak, aby zapewnić warunki prowadzenia ognia na przeciwległy brzeg, lustro wody oraz brzeg własny. W takim wypadku na brzegu tworzy się pozycje przednie lub pozycje ubezpieczeń bojowych oraz buduje zapory.

W razie konieczności utrzymania przyczółków obrona przeszkody wodnej może być organizowana na obu brzegach. Drugi rzut i odwody rozmieszcza się w rejonach, skąd można szybko i skrycie

podejść do każdego odcinka forsowania oraz rozbić tam nieprzyjaciela ogniem i zdecydowanym kontratakami. Zależnie od szerokości pasa /rejonu/ obrony drugi rzut /odwód/ dywizji /pułku/ można rozmieszczać w kilku rejonach na najważniejszych kierunkach. Do zwalczania desantów powietrznych przewiduje się wydzielenie niezbędnych sił i środków.

369.

System ognia powinien zapewnić rozbitcie nieprzyjaciela na podejściach do przeszkody wodnej, na odcinach forsowania i na bronionym brzegu. Szczególną uwagę zwraca się na organizację ognia skrzydłowego i krzyżowego, zapewniającego - w połączeniu z zaporami inżynieryjnymi - niezawodne rażenie nieprzyjaciela na wodzie.

Wyspy na przeszkodzie wodnej i występy brzegu zajmują wydzielone pododdziały, żeby zapobiec niespodziewanemu forsowaniu przeszkody wodnej przez nieprzyjaciela oraz prowadzić wzdłuż niej ogień skrzydłowy.

Na odcinkach dogodnych do przeprawy na samobieżnych środkach przeprawowych oraz czołgów - szczególnie w bród i pod wodą, zwiększa się gęstość ognia przeciwpancernego, buduje zapory inżynieryjne i urządza zasadzki czołgowe.

370.

Dla wykrycia w porę przygotowań nieprzyjaciela do forsowania przeszkody wodnej organizuje się rozpoznanie, które ma ustalić kierunek zbliżania się jego oddziałów i pododdziałów do przeszkody wodnej, ich siłę i skład, rejony ześrodkowania

środków przeprawowych, miejsca rozmieszczenia środków przenoszenia broni masowego rażenia, stanowiska ogniowe artylerii oraz przygotowywane przez nieprzyjaciela odcinki przepraw.

W dywizji zadania te wykonują grupy specjalne, elementy rozpoznania działające na podejściach do przeszkody wodnej, samoloty, śmigłowce i pododdziały rozpoznania radioelektronicznego.

W pułku zadania te wykonują samodzielne patrole rozpoznawcze, patrole rozpoznawcze i bojowe patrole rozpoznawcze.

Oprócz tego w oddziałach /pododdziałach/ organizuje się ciągłą obserwację, zwłaszcza na odcinkach najbardziej dogodnych do forsowania.

371.

W organizacji obrony przeszkody wodnej zwiększa się rola rekonesansu, w czasie którego dowódca dywizji /pułku/ powinien dodatkowo ustalić: istnienie brodów i miejsc dogodnych do przeprawy pod wodą; odcinki możliwych przepraw nieprzyjaciela; rejony ześrodkowania jego środków przeprawowych; dogodne wejście i wyjście z wody oraz miejsca budowy przepraw promowych i mostowych; miejsca i sposób zaminowania brodów, przepraw pod wodą, dogodnych zejść i wyjść z wody oraz przykrycie ich ogniem; miejsca zmasowanych ogni artylerii i uderzeń lotnictwa na rejony prawdopodobnego ześrodkowania sił i środków przeprawowych nieprzyjaciela, na podejścia do przepraw, przeprawy oraz drogi ewentualnego podejścia nieprzyjaciela.

372.

W obronie przeszkody wodnej broń masowego rażenia stosuje się na główne zgrupowanie nieprzyjaciela na podejściach

do przeszkody wodnej, na jego środki masowego rażenia, rejony ześrodkowania środków przeprawowych, ważniejsze przeprawy, punkty dowodzenia i przeprowadzające się wojska.

Artyleria przygotowuje ogień na rejony możliwego ześrodkowania sił głównych nieprzyjaciela i jego środków przeprawowych oraz na odcinki prawdopodobnych przepraw i podejść do nich.

Dla zniszczenia ogniem na wprost środków nieprzyjaciela próbującego forsować przeszkodę wodną wysuwa się bliżej brzegu część pododdziałów przeciwpancernych pocisków kierowanych, czołgów, śmigłowców szturmowych i innych środków ogniowych.

Śmigłowce szturmowe zaskakującymi uderzeniami z powietrza niszczą środki przeprawowe nieprzyjaciela oraz siły i środki forsujące przeszkodę wodną.

373.

Lotnictwo wykrywa wyruszenie nieprzyjaciela do przeszkody wodnej i jego przygotowanie do forsowania. Wykonując uderzenia na broń masowego rażenia i główne zgrupowanie wojsk nieprzyjaciela uniemożliwia mu podejście do przeszkody wodnej i jej forsowanie, niszczy jego środki przeprawowe oraz osłania własne wojska.

374.

Oddziały i pododdziały przeciwlotnicze ześrodkowują główny wysiłek dla osłony oddziałów /pododdziałów/ broniących się na podejściach do przeszkody wodnej i dogodnych kierunkach forsowania, osłony drugich rzutów /odwodów/, zwłaszcza w czasie

rozwijania i wykonywania kontrataków oraz dla zapewnienia żywotności oddziałów i pododdziałów przeciwlotniczych.

375.

W obronie przeszkody wodnej przydzielone dywizji pododdziały zakłóceń radiowych wykorzystuje się na kierunkach dogodnych do forsowania. Pozycje bojowe pododdziałów zakłóceń wybiera się z uwzględnieniem przybliżania się środków radioelektronicznych nieprzyjaciela do stacji zakłócających, w wyniku czego skuteczność zakłóceń będzie wzrastać. Pododdziały zakłóceń rozmieszcza się na skrzydłach prawdopodobnego kierunku forsowania i natarcia zgrupowania uderzeniowego nieprzyjaciela.

376.

Zabezpieczenie inżynieryjne obrony, w której wykorzystuje się przeszkodę wodną, polega na: rozbudowie systemu zapór /głównie minowych/ na dogodnych podejściach do przeszkody wodnej, w rejonach umożliwiających rozwinięcie sprzętu pontonowego i mostowego do urządzania lub budowy przepraw oraz minowania koryta i brodów, a także brzegów po obu stronach przeszkody wodnej; przygotowaniu do zniszczenia stałych przepraw mostowych oraz istniejących przystani i promów; ochronie urządzeń hydrotechnicznych, z jednoczesnym przygotowaniem ich do zniszczenia; utrzymaniu koniecznych przepraw w gotowości do szybkiej ich likwidacji na wypadek groźby opanowania ich przez nieprzyjaciela; ewakuacji lub ochronie miejscowych środków przeprawowych, a w wypadkach szczególnego zagrożenia - niszczeniu ich; gromadzeniu środków potrzebnych do tworzenia zapór

wodno-ogniowych oraz min pływających w celu niszczenia przepraw organizowanych przez nieprzyjaciela.

377.

Aby uniemożliwić nieprzyjacielowi podejście do przeszkody wodnej i nie dopuścić do jej forsowania z marszu, należy główne jego siły rozbić uderzeniami broni jądrowej i lotnictwa oraz ogniem artylerii na największej donośności. Szczególnie zdecydowane działania prowadzi się w celu rozbicia desantów powietrznych nieprzyjaciela.

Czołowe pododdziały nieprzyjaciela, podchodzące do przeszkody wodnej w celu jej rozpoznania, zwalczą się ogniem specjalnie wydzielonych środków z wysuniętych stanowisk ogniowych, a przepływające się grupy rozbija się lub bierze do niewoli.

Gdy nieprzyjaciel rozpocznie forsowanie, razi się go ogniem wszystkich środków.

Jeśli nieprzyjacielowi uda się przeprowić przez przeszkodę wodną, dowódca dywizji /pułku/ jest obowiązany ogniem wszystkich środków ogniowych nie dopuścić do przeprowienia się jego kolejnych rzutów i odwodów oraz zdecydowanymi kontratakami rozbić oddziały, które się przeprowiły. Kontrataki należy przeprowadzać przed umocnieniem się nieprzyjaciela na brzegu i kontynuować je do czasu całkowitego rozbicia nieprzyjaciela.

378.

W wypadku obrony przyczółka, przeprawy wodnej lub ważnego urządzenia hydrotechnicznego zwraca się szczególną uwagę na obronę przed bronią masowego rażenia i na zabezpieczenie skrzydeł. Skrzydła w takich wypadkach korzystnie jest oprzeć o rzekę, a ponadto powinny być osłonięte ogniem i zaporami inżynieryjnymi. Na przyczółku gromadzi się odpowiednie zapasy amunicji, żywności i innych środków materiałowych.

5. OBRONA W REJONIE ZURBANIZOWANYM

379.

Dywizja /pułk/ organizuje obronę w rejonie zurbanizowanym wykorzystując do tego celu węzły oporu i rejony obrony, w których skład wchodzi obiekty znajdujące się w pasie /rejonie/ obrony.

Węzeł oporu organizuje się w małym mieście, osiedlu lub zakładzie przemysłowym. Składa się on z kompanijnych punktów oporu połączonych systemem ognia i zaporami inżynieryjnymi. Węzły oporu przygotowuje się do obrony okrężnej. W lukach między nimi organizuje się samodzielne punkty oporu, zasadzki czołgowe, podsłuchy i patrolowanie oraz ustawia się zapory inżynieryjne.

Podstawę obrony dywizji /pułku/ stanowią kompanijne punkty oporu i batalionowe węzły oporu, do których przygotowania wykorzystuje się zabudowę i inne trwałe obiekty rozmieszczone w całym pasie /rejonie/ obrony. Mogą one być połączone w pozycje. Czołowe punkty i węzły oporu przygotowuje się na skraju rejonu zurbanizowanego.

380.

Dywizji /pułkowi/ w rejonie zurbanizowanym wyznacza się pas /rejon/ obrony. Główny wysiłek obrony skupia się na utrzymaniu miast i osiedli oraz innych obiektów o trwałej zabudowie.

Ugrupowanie w obronie rejonu zurbanizowanego zależy od położenia, wielkości i trwałości obiektów stałych, które mają decydujący wpływ i znaczenie dla obrony.

Ustalając ugrupowanie dywizji /pułku/ dowódca określa w pierwszej kolejności obiekty i rejony, od których utrzymania zależy trwałość obrony, oraz siły i środki do ich obrony, z wydzieleniem załóg punktów i węzłów oporu.

Dywizję /pułk/ ugrupowuje się z reguły w dwa rzuty. Batalion czołgów pułku zmechanizowanego stanowi drugi rzut pułku i jest przeznaczony do zwalczania czołgów nieprzyjaciela z rubieży ogniowych oraz do wykonania kontrataków. Rubieże ogniowe dla batalionu czołgów wyznacza się w lukach między węzłami oporu. Pułk czołgów dywizji zmechanizowanej stanowi drugi rzut przewidziany do zwalczania czołgów z rubieży ogniowych lub do wykonania kontrataków.

Planuje^{się} wykonywanie kontrataków w luki między trwałą zabudowę. Czołgi rozmieszcza się poza rejonami zwartej zabudowy lub na jej skraju, gdzie przygotowuje się punkty oporu dla zamknięcia luk.

Większość artylerii dywizji /pułku/ przydziela się pułkom /batalionom/ pierwszego rzutu. Batalionowe i pułkowe środki przeciwpancerne rozmieszcza się w punktach oporu.

Rejony stanowisk startowych oddziału rakiet wybiera się na skrajach zwartej zabudowy, stanowiska ogniowe artylerii - na placach, w ogrodach, sadach, na stadionach.

Podczas wyboru stanowisk ogniowych wyrzutni przeciwpancernych i dział do strzelania na wprost należy uwzględnić możliwości prowadzenia ognia wzdłuż alei, szerokich ulic i placów.

Stanowiska ogniowe dla pododdziałów przeciwlotniczych wybiera się na skraju zwartej zabudowy, na placach i stadionach, aby można było ^{wysunąć} strefy ognia na podejścia do rejonu zurbanizowanego.

381.

W czasie organizacji obrony w rejonie zurbanizowanym należy uwzględnić możliwości powstania dużych zniszczeń, rumowisk oraz silnego skażenia promieniotwórczego i pożarów po wy-

buchach jądrowych, a także konieczność zgromadzenia zapasów środków materiałowych, lekarstw, żywności i wody, dzięki którym można będzie prowadzić długotrwałą obronę w odosobnieniu. Podczas organizacji walki radioelektronicznej należy uwzględnić konkretne warunki terenowe, sposób prowadzenia walki przez wojska własne i nieprzyjaciela, właściwości rozchodzenia się fal radiowych oraz sposób i zakres wykorzystania przez nieprzyjaciela środków radioelektronicznych. Główny wysiłek zakłóceń radiowych skupia się na kierunkach dogodnych do działań dla nieprzyjaciela.

382.

Do właściwości zabezpieczenia inżynierskiego obrony rejonu zurbanizowanego zalicza się: przystosowanie pojedynczych budynków, kwartałów i miasta w całości do obrony; budowę zapór inżynierskich na podejściach do miasta oraz w mieście w lukach między punktami oporu; przygotowanie do zniszczenia mostów, wiaduktów, pojedynczych budynków oraz niewykorzystanych obiektów podziemnych; przygotowanie dróg manewru oraz specjalnych przejść dla komunikacji wewnętrznej; przystosowanie podziemnych kondygnacji budynków do rozmieszczenia stanowisk dowodzenia, punktów pomocy sanitarnej oraz ukrycia ludzi; gromadzenie zapasów wody oraz sprzętu i środków przeciwpożarowych.

6. OBRONA WYBRZEŻA MORSKIEGO

383.

Obrona wybrzeża ma na celu niedopuszczenie do wysadzenia desantu morskiego i powietrznego nieprzyjaciela. W wypadku wysadzenia desantu broniące się wojska powinny rozbić go na brzegu lub odrzucić w morze.

W obronie wybrzeża dywizja z zasady współdziałała ze związkami marynarki wojennej.

Związki taktyczne marynarki wojennej wyznaczają się na podstawie zarządzenia wyższego dowódcy; używa się ich z zasady do wsparcia dywizji lub do rozbicia desantów nieprzyjaciela.

Nadbrzeżne oddziały rakiet i artylerii wspierają broniące się wojska na najbardziej zagrożonych kierunkach. W poszczególnych wypadkach nadbrzeżne oddziały artylerii i rakiet znajdujące się w pasie obrony dywizji podporządkowuje się dowódcy dywizji.

384.

Najuporczywiej utrzymuje się rejony bazowania marynarki wojennej, porty i odcinki wybrzeża dogodne do wysadzenia desantów. W tym celu na dostępnych kierunkach przygotowuje się pozycje i pojedyncze punkty oporu, rubieże lub odcinki obrony odwodów, kierunki i rubieże rozwijania do kontrataków i drogi manewru. Na trudno dostępnych odcinkach wybrzeża organizuje się ubezpieczenia i patrolowanie oraz przygotowuje się pojedyncze punkty oporu.

Przedni skraj obrony wybiera się możliwie blisko lustra wody, a przy niskim brzegu cofa się w głąb na dogodną rubież. Jeżeli brzeg jest wysoki, to w miejscach dogodnych do wysadzenia desantu można wkopać w brzeg stanowiska ogniowe dla czołgów, środków przeciwpancernych i innych środków rażenia.

System ognia organizuje się tak, aby zapewnić skuteczne zwalczanie desantu morskiego na wodzie i lądzie oraz desantu powietrznego, a także elastyczną osłonę przed atakami lotnictwa. Jednym z głównych elementów systemu ognia jest ogień przeciwkultrowy i przeciwlotniczy.

Pozycje przygotowane bezpośrednio na brzegu do czasu wykrycia zamierzeń nieprzyjaciela można obsadzać tylko częścią sił. Siły główne dywizji /pułku/ rozmieszczają się wtedy w głębi w sposób rozśrodkowany, w gotowości do zajęcia tych pozycji i rozbicia desantów powietrznych nieprzyjaciela. Na nie zajętych odcinkach organizuje się patrolowanie i obserwację.

Drugi rzut lub odwód ogólnowojskowy dywizji /pułku/ rozmieszcza się w kilku miejscach w pobliżu dróg. Odległość drugiego rzutu lub odwodu ogólnowojskowego od brzegu powinna zapewnić jego skryte rozmieszczenie, manewr w dowolnym kierunku i wykonanie kontrataku, zanim wysadzony na brzeg desant nieprzyjaciela się umocni.

Artyleria i czołgi wyznaczone do strzelania na wprost oraz pododdziały przeciwpancernych pocisków kierowanych powinny być w gotowości do wyjścia na uprzednio przygotowane na brzegu pozycje w celu niszczenia środków desantowych i czołgów pływających nieprzyjaciela podczas ich podchodzenia do brzegu.

W rejonach dogodnych do lądowania desantów powietrznych nieprzyjaciela organizuje się stałą obserwację, przygotowuje manewr pododdziałami i uderzenia ogniem.

385.

Uderzenia jądrowe wykonuje się zazwyczaj na okręty i środki transportowe znajdujące się na dalekich podejściach do rejonów lądowania. Artylerii dywizji współdziałającej z nadbrzeżnymi oddziałami rakiet i artylerii oraz okrętami, używa się do niszczenia ogniem na największej donośności okrętów, transportowców i środków desantowych nieprzyjaciela na podejściach do brzegu oraz do rozbicia desantu morskiego i powietrz-

nego w czasie lądowania i walki na brzegu.

Na odcinkach dostępnych do wysadzenia czołgów pływających wzmacnia się system ognia przeciwpancernego i zapór.

386.

Obronę przeciwlotniczą dywizji /pułku/ organizuje się z uwzględnieniem działających w jej pasie oddziałów przeciwlotniczych marynarki wojennej i wojsk obrony powietrznej kraju.

Oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze powinny zapewnić, we współdziałaniu z oddziałami przeciwlotniczymi marynarki wojennej i wojsk obrony powietrznej kraju, osłonę wojsk broniących odcinków wybrzeża dogodnych do lądowania desantu nieprzyjaciela. Rozmieszczenie stanowisk ogniowych powinno umożliwić zwalczanie lotnictwa na podejściach do linii brzegowej oraz desantów powietrznych w czasie przelotu i lądowania, a także prowadzenia ognia do środków desantowych.

387.

Lotnictwo na korzyść dywizji prowadzi rozpoznanie, zakłada zagrody minowe, rozbija desanty powietrzne, niszczy okręty bojowe, środki transportowe i desantowe nieprzyjaciela na podejściach do brzegu oraz osłania broniące się wojska i wspierające je okręty.

Śmigłowce szturmowe znad ugrupowania wojsk własnych niszczą podchodzące do brzegu środki desantowe nieprzyjaciela oraz jego czołgi i transportery opancerzone w momencie lądowania i walki o plażę.

388.

Okręty marynarki wojennej prowadzą rozpoznanie i obserwację na wyznaczonych rubieżach, uniemożliwiają nieprzyjacielowi prowadzenie rozpoznania, niszczą środki transportowe i desan-

towe z wojskami, wykonują uderzenia na jego okręty, stawiają zagrody minowe na najbardziej zagrożonych kierunkach ruchu i wysadzenia desantu, pomagają broniącymi się wojskom w rozbijaniu desantu morskiego i desantu powietrznego, które zostały wysadzone, blokują desant morski z morza we współdziałaniu z lotnictwem oraz prowadzą pościg.

389.

Rozpoznanie środkami marynarki wojennej i lotnictwa organizuje się w celu określenia siły, składu i kierunku ruchu desantu nieprzyjaciela oraz odcinków prawdopodobnego lądowania. Szczególną uwagę zwraca się na wykrycie okrętów uzbrojonych w środki masowego rażenia.

W dywizji w całym pasie obrony organizuje się rozpoznanie radioelektroniczne i obserwację z szerokim wykorzystaniem technicznych środków rozpoznania.

390.

Podjmując decyzję do obrony wybrzeża dowódca dywizji /pułku/ powinien uwzględnić: odcinki najdogodniejsze do wysadzenia desantów; system obserwacji, rozpoznania i łączności na wybrzeżu; zadania nadbrzeżnych oddziałów rakiet i artylerii, okrętów i lotnictwa w granicach bronionego pasa /rejonu/ oraz możliwości użycia przez nieprzyjaciela desantów powietrznych zarówno w głębi obrony, jak i na wybrzeżu w rejonie lądowania desantu morskiego.

W czasie organizacji obrony wybrzeża morskiego należy przewidywać sposób ochrony wojsk przed skażeniami promieniotwórczymi podczas podwodnych wybuchów jądrowych i uwzględniać właściwości rozprzestrzeniania się powietrza skażonego środkami trującymi w pasie nadbrzeżnym oraz dymów.

391.

Walkę radioelektroniczną dywizji w obronie wybrzeża morskigo organizuje się na całą głębokość obrony.

Pozycje bojowe pododdziałów zakłóceń radiowych wybiera się na najdogodniejszych do wysadzenia desantu odcinkach, zarówno od czoła, jak i na skrzydłach. Ugrupowanie środków zakłócających powinno umożliwiać im wykonanie szybkiego manewru z jednego kierunku na drugi lub na rubież rozwinięcia drugiego rzutu /odwołu/ dywizji do kontrataku.

Zadania walki radioelektronicznej dywizji w obronie wybrzeża wykonują siły i środki dywizji, marynarki wojennej, lotnictwa i wojsk obrony powietrznej kraju.

Współdziałanie sił i środków walki radioelektronicznej różnych rodzajów wojsk organizuje sztab dywizji w celu racjonalnego i najbardziej skutecznego ich wykorzystania dla naruszenia dowodzenia wojskami i kierowania ogniem desantu nieprzyjaciela.

392.

Podczas zabezpieczenia inżynierskiego obrony wybrzeża - oprócz zadań typowych dla działań obronnych - przewiduje się: rozbudowę systemu zapór inżynierskich w pasie wód przybrzeżnych /na głębokość do 5 m/, na brzegu i w głębi obrony; organizowanie przybrzeżno-morskich oddziałów zaporowych, wyposażonych w pływające środki transportowe; przygotowanie do zniszczenia wszelkiego rodzaju przystani oraz urządzeń portowych, które mogłyby ułatwić nieprzyjacielowi lądowanie. Do wykonywania zadań zabezpieczenia inżynierskiego - oprócz wszystkich rodzajów wojsk lądowych - włącza się również pododdziały inżynierskie marynarki wojennej.

Z chwilą otrzymania danych o zbliżaniu się desantu nieprzyjaciela do rejonów możliwego lądowania wzmacnia się rozpoznanie i obserwację, a pododdziały /oddziały/ i środki ogniowe przeznaczone do działań na zagrożonych kierunkach wysuwa się na przygotowane pozycje.

Wyznaczone siły i środki rozbijają grupy /oddziały/ rozpoznawczo-szturmowe nieprzyjaciela na wodzie lub na brzegu.

Lądowanie desantu morskiego nieprzyjaciela odpiera się wspólnymi wysiłkami związków taktycznych i oddziałów wojsk lądowych, wojsk obrony powietrznej kraju, lotnictwa i marynarki wojennej.

Dywizja zaczyna zwalczać nieprzyjaciela z chwilą wejścia jego środków desantowych i okrętów bojowych do strefy osiągalnej dla jej środków ogniowych.

Po zbliżeniu się desantu nieprzyjaciela do brzegu ogień skupia się na jego środkach desantowych i czołgach pływających.

Desant powietrzny robiją oddziały, w których rejonie został wysadzony, bądź drugi rzut lub odwód dywizji.

Desant nieprzyjaciela może być wysadzony nie w całym pasie, lecz na poszczególnych odcinkach lub punktach. Dlatego nie należy przedwcześnie wyprowadzać wojsk z sąsiednich odcinków obrony w celu jej wzmocnienia na odcinkach lądowania desantu.

W wypadku zdobycia przez desant nieprzyjaciela brzegu oddziały i pododdziały pierwszego rzutu powinny aktywnymi działaniami uniemożliwić jego posuwanie się, a także umocnienie i połączenie przyczółków. Wysadzone oddziały i pododdziały nieprzyjaciela i jego kolejne rzuty rozбивa się uderzeniami ogniowymi wszystkich rodzajów broni, uderzeniami lotnictwa i zdecy-

dowanymi kontratakami. Jeżeli dywizji /pułkowi/ pierwszego rzutu nie udało się rozbić desantu, to uporczywie broni swoich pozycji uniemożliwia posuwanie się nieprzyjaciela w głąb i w kierunku skrzydeł, stwarza warunki do rozbitcia go uderzeniami jądrowymi i przeciwuderzeniami /kontratakami/ armii /dywizji/.

Dla szybkiego przeprowadzenia manewru siłami i środkami na zagrożone kierunki używa się śmigłowców, transporterów opancerzonych, bojowych wozów piechoty i czołgów.

394.

Wojskami w obronie wybrzeża dowodzi się z punktów dowodzenia rozwijanych w takich miejscach, z których można najlepiej obserwować morze i wybrzeże na najbardziej prawdopodobnych odcinkach lądowania desantu nieprzyjaciela.

Łączność z marynarką wojenną z zasady utrzymuje się: radiową - za pośrednictwem oficerów przybywających ze swymi środkami na stanowisko dowodzenia dywizji /pułku/ lub w sieciach radiowych marynarki wojennej i nadbrzeżnych oddziałów /pododdziałów/ rakiet i artylerii, radioliniową i przewodową - środkami wojsk lądowych, z wykorzystaniem linii i węzłów łączności istniejących na wybrzeżu.

7. OBRONA W GÓRACH

395.

Obronę w górach organizuje się na kierunkach, na których nieprzyjaciel może prowadzić natarcie. Powinna ona być określona oraz trwała zwłaszcza w terenie dostępnym dla czołgów. Ponadto powinna osłaniać podejścia do przełęczy górskich /przejść/, wyjścia z nich do dolin i węzłów dróg, utrudniać nieprzyjacielowi rozwijanie sił i środków oraz pozbawić go swobody manewru.

Obrona w górach powinna zamykać dostępne kierunki do działań i opierać się na trwałym utrzymaniu ważnych obiektów, a także na wykonywaniu kontrataków oraz uderzeń na nieprzyjaciela, który zdołał się w nią włamać.

W obronie, zwłaszcza w terenie górzysto-lesistym, decydujące znaczenie ma przeciwdziałanie obejściom i oskrzydleniom oraz walka z desantami powietrznymi i grupami rozpoznawczo-dywerycyjnymi nieprzyjaciela.

W czasie organizacji obrony należy uwzględnić możliwość nagłych zmian warunków atmosferycznych, spadania lawin, tworzenia się urwisk w czasie silnych deszczów i topnienia śniegów oraz wypełniania się wodą koryt wyschniętych rzek i strumieni.

Obronę w górach najdogodniej jest organizować wzdłuż grzbietu górskiego, na stokach od strony nieprzyjaciela, przechwytyjąc drogi prowadzące w kierunku obrony i drogi wyprowadzające na przełęcze. W uzasadnionych wypadkach obronę w górach można, organizować w poprzek grzbietu górskiego.

Przedni skraj obrony w górach wybiera się na takiej rubieży, która zapewnia dobre warunki obserwacji i ostrzału wszystkich podejść.

Poszczególne pozycje powinny przebiegać po zboczach gór od strony nieprzyjaciela, niekiedy na przeciwstokach - wówczas na zboczach od strony nieprzyjaciela należy wystawić ubezpieczenia bojowe.

Podstawę obrony dywizji /pułku/ w górach są oddzielne rejony obrony i punkty oporu stanowiące jednolity system, którego celem jest utrzymanie dominujących wzgórz, przełęczy i węzłów dróg.

Rejony obrony i punkty oporu urzutowane są wzdłuż frontu i w głąb na dostępnych kierunkach.

Dywizja w obronie w górach otrzymuje pas obrony lub 3-4 kierunki obrony. Pułk otrzymuje rejon obrony lub 1-2 kierunki obrony. Szerokość pasa /rejonu/ obrony dywizji /pułku/ w górach uzależniona jest od liczby i znaczenia dostępnych kierunków oraz charakteru terenu. Zwykle szerokość ta jest znacznie większa niż w terenie równinnym.

Głębokość obrony dywizji /pułku/ uwarunkowana jest koniecznością utrzymania łączności ogniowej między rejonami obrony oraz koniecznością zapewnienia manewru siłami i środkami.

Często o ogólnej głębokości obrony decyduje odległość między równoległe przebiegającymi grzbietami lub ich odgałęzieniami jako taktycznymi obiektami, od których zależy trwałość obrony.

398.

Właściwością ugrupowania dywizji /pułku/ w górach jest wyraźne zgrupowanie sił i środków na kierunkach. Siły te i środki są bardzo nierównomiernie rozmieszczone wszerz i w głąb ugrupowania. Ugrupowanie dywizji /pułku/ składa się z jednego lub dwóch rzutów. Specyfika walki w górach wymaga jednak, aby niezależnie od tego tworzyć odwód ogólny przeznaczony do walki z desantami powietrznymi nieprzyjaciela i jego oddziałami /pododdziałami/ obejścia.

Drugi rzut i odwody dywizji /pułku/ rozmieszcza się na ważniejszych kierunkach w kilku rejonach w taki sposób, by mogły wykonać manewr i na czas wejść do walki na wyznaczonych rubieżach, udaremnić próby oskrzydlenia i obejścia oraz rozbić desanty powietrzne nieprzyjaciela. Kierunki kontrataków dokładnie się rozpoznaje i przygotowuje. Do przerzucenia odwodów i pododdziałów drugiego rzutu na zagrożone kierunki należy używać śmigłowców.

Oddziałów i pododdziałów czołgów używa się do kontrataków wzdłuż dolin i płytkich rzek, wzmocnienia obrony przeciwpancernej oddziałów /pododdziałów/ broniących dróg, przełęczy, skraju masywów leśnych i przepraw na rzekach oraz do obrony rubieży na kierunkach dostępnych dla czołgów nieprzyjaciela, a także do obrony ważnego rejonu w głębi.

System ognia dywizji /pułku/ w obronie w górach powinien zapewnić prowadzenie wielowarstwowego ognia skrzydłowego i być

zorganizowany tak, żeby przed przednim skrajem, na skrzydłach i w lukach między punktami oporu nie było pól martwych.

Środki ogniowe należy rozmieszczać zarówno na stokach od strony nieprzyjaciela, jak i na przeciwstokach.

Podczas obrony wąskiej doliny środki ogniowe rozmieszcza się tak, żeby była ona pod ostrzałem ognia krzyżowego na całej głębokości obrony. Podejścia do wzgórz dominujących w terenie osłania się ogniem artylerii i moździerzy.

W związku z trudnością dokonywania manewru siłami i środkami w górach niezmiernie wzrasta znaczenie manewru ogniem i zaporami. Miejscowości i przełęcze w głębi obrony zawczasu przygotowuje się do obrony okrężnej.

399.

Obrona w górach wymaga szczególnie precyzyjnej organizacji współdziałania. Niezbędne jest uzgodnienie działań wojsk broniących się na oddzielnych kierunkach i skoordynowanie z nimi działań pododdziałów broniących przerw między tymi kierunkami. Na każdym kierunku uzgadnia się działanie wojsk broniących się w dolinie z działaniami wojsk zajmujących obronę na przyległych do doliny zboczach i wzniesieniach. Ponadto organizuje się współdziałanie wojsk z oddziałem rakiet, artylerią, lotnictwem i odwodami, ażeby zapobiec obejściu i oskrzydleniu przez nieprzyjaciela oraz udaremnić jego próby przedostania się na tyły obrony przez nie obsadzone lub słabo bronione odcinki.

400.

Uderzenia jądrowe w obronie w górach wykonuje się na wojska nieprzyjaciela znajdujące się w wąskich dolinach, wąwozach, przełęczach oraz na obiekty, których zburzenie spowoduje obsunięcia, zawały, lawiny, zalewy i tym samym utrudni

manewr i posuwanie się nieprzyjaciela. W celu rażenia wojsk nieprzyjaciela oraz zburzenia i skażenia wąskich przejść na kierunkach ich działań można stosować naziemne wybuchy jądrowe.

401.

Obronę przeciwlotniczą w górach zapewnia się oddziałom i pododdziałom przede wszystkim w wąskich przejściach, przełęczkach, jarach i na przeprawach przez rzeki. Głównymi obiektami osłony są: oddziały broniące ważnych kierunków, oddział rakiet i artylerii oraz drugie rzuty /odwody/ w czasie rozwijania się i wykonywania kontrataków, a także oddziały /pododdziały/ wykonujące manewr.

402.

Do właściwości zabezpieczenia inżynierskiego obrony w górach należy: przystosowanie ukryć naturalnych do rozmieszczenia w nich środków ogniowych i obrony wojsk przed bronią masowego rażenia; przygotowanie i utrzymanie dróg z mijankami na wąskich odcinkach, ostrych zakrętach i stromych zboczach; budowa mostów /przejść/ specjalnych oraz mostów linowo-wiszących na rzekach i wąwozach; przygotowanie zwałów, niszczenie dróg i przepraw; budowa zapór na przełęczkach.

Do manewru zaporami minowymi wykorzystuje się na szeroka skalę śmigłowce.

403.

W razie włamania się nieprzyjaciela w głąb obrony oddziały /pododdziały/ uporczywie bronią poszczególnych wzgórz, nawet gdy znajdują się w całkowitym okrążeniu.

Drugi rzut i odwody dywizji /pułku/, przesuając się skrycie, zdecydowanym kontratakiem na skrzydło i tyły rozbijają nacierającego nieprzyjaciela, który włamał się w obronę.

Kontratak z zasady wykonuje się ze szczytu /stoku/ w dół, wzdłuż grzbietów górskich i w dolinach na kilku zbieżnych kierunkach. Sprzyja to szybkiemu okrążeniu i rozbiciu nieprzyjaciela. Zdecydowane i niespodziewane kontrataki, wykonane nawet małymi siłami, mogą w górach przynieść sukcesy.

8. OBRONA W TERENIE LESISTO-JEZIORNYM

404.

Obronę w terenie lesisto-jeziornym organizuje się jako system punktów oporu, przygotowanych do obrony okrężnej w połączeniu z kontratakami i zastosowaniem zapór oraz przeszkód inżynieryjnych.

Niedogodne warunki obserwacji i ostrzału zwiększają znaczenie ognia broni strzeleckiej i maszynowej.

W występach lasu oraz na przesmykach między jeziorami należy prowadzić ogień skrzydłowy i krzyżowy. W lukach pomiędzy punktami oporu powinno się organizować zasadzki, podsłuchy i patrolowanie.

Podczas organizacji obrony szczególną uwagę zwraca się na określenie kierunków, na których może nacierać nieprzyjaciel, a na nich - rejonów lasu oraz przejść między jeziorami, od których utrzymania będzie zależała trwałość obrony. Odpowiednie do tego ustala się ugrupowanie sił i środków, system ognia i sposób wykonania kontrataków.

Przedni skraj obrony w zależności od sytuacji wybiera się przed skrajem lasu lub w jego głębi, ale wówczas na skraj lasu wysyła się ubezpieczenia bojowe. Rejony obrony i punkty oporu tworzy się przede wszystkim na węzłach, dróg, w przesiekach i na wyрубach oraz przejściach między jeziorami. Jeśli pozwalają

na to warunki, tworzy się zapasowe i pozorne rejony obrony oraz punkty oporu.

405.

W terenie lesisto-jeziornym wyznacza się dywizji/pułkowi/ szerszy i głębszy pas /rejon/ obrony niż w innych warunkach terenowych.

Dywizja /pułk/ z zasady ugrupowuje się w dwa rzuty : niezależnie od tego tworzy odwód do walki z desantami i grupami rozpoznawczo-dywersyjnymi nieprzyjaciela.

Drugie rzuty i odwody rozmieszcza się w przygotowanych do obrony okrężnej rejonach lub punktach oporu zamykających drogi, przejścia między jeziorami, polany i przesieki. Batalionów czołgów pułków zmechanizowanych używa się do wykonywania kontrataków w składzie drugich rzutów / odwodów/, wzmocnienia kompanii i batalionów pierwszego rzutu i do działań z zasadzek.

Pułk czołgów dywizji zmechanizowanej zwykle pozostawia się w drugim rzucie i - zależnie od warunków terenowych - przeznacza się go do wykonania kontrataku całością sił lub częściami.

Część artylerii przydziela się oddziałom/ pododdziałom/ pierwszego rzutu i używa przede wszystkim do strzelania na wprost.

System ognia w obronie w terenie lesisto-jeziornym organizuje się tak, żeby wszystkie zapory, drogi, przejścia między jeziorami i przesieki znalazły się pod ostrzałem, a węzły dróg i przejścia między jeziorami były dodatkowo osłaniane ogniem krzyżowym.

Na poszczególne odcinki dróg , przejścia między jeziorami, skrzyżowania i drogi na bliskich i na dalekich podejściach do przedniego skraju obrony przygotowuje się ogień artylerii, a na najważniejsze z nich - uderzenia jądrowe.

W ramach zabezpieczenia inżynierskiej obrony w terenie lesisto-jeziornym przygotowuje się pasy obserwacji i ostrzału, minuje przejścia między jeziorami, tworzy zawały leśne, przygotowuje dodatkowe drogi, wykonuje prace związane z walką z pożarami i oczyszczaniem dróg z zwałów powstałych po uderzeniach bronią masowego rażenia.

406.

Walka w terenie lesisto-jeziornym skupia się w oddzielnych rejonach. W walce tej dużego znaczenia nabierają uporczywa obrona przejść między jeziorami oraz szybkie i zaskakujące kontrataki wykonywane niedużymi siłami.

Dla zapewnienia skrytego manewru i lepszego orientowania się, kierunki kontrataków powinny być dokładnie rozpoznane, przygotowane i oznaczone w terenie.

9. OBRONA W ZIMIE

407.

Podczas organizacji obrony dywizji /pułku/ w zimie szczególną uwagę zwraca się na obronę węzłów dróg i miejscowości.

Przedni skraj obrony /pozycji/ wybiera się w miarę możliwości za trudno dostępnymi w zimie przeszkodami terenowymi /urwiska, przeszkody wodne o stromych brzegach, odcinki terenu pokryte głębokim śniegiem /.

Brzegi przeszkód wodnych po stronie własnej minuje się a lód przygotowuje do wysadzenia.

Skryte podejścia do przedniego skraju, które mogą być wykorzystane przez nieprzyjaciela, niszczy się lub zaminowuje: ponadto przygotowuje się na nie ogień artylerii, czołgów i innych środków.

Obronę w zimie organizuje się tworząc oddzielne rejony /punkty / obrony przygotowane do obrony okrężnej wykorzystując zwłaszcza miejscowości i lasy. W zależności od warunków terenowych między rejonami obrony /punktami oporu/ pozostawia się luki, w których ustawia się pola minowe i zapory inżynieryjne ; ponadto przygotowuje się na nie ogień artylerii i innych środków ogniowych, a w niesprzyjających warunkach atmosferycznych i w nocy wzmacnia się rozpoznanie i ubezpieczenie .

Jeśli pozwalają na to warunki , tworzy się zapasowe i pozorne rejony obrony i punkty oporu.

408.

W zimie dywizji /pułkowi/ wyznacza się szerszy pas /rejon/ obrony niż w innych porach roku.

Większość jej sił i środków przeznaczają się do drugiego rzutu /odvodu/.

Drugi rzut i odwody rozmieszcza się skrycie /w lasach , osiedlach/ w pobliżu dróg i w rejonach przygotowanych do obrony okrężnej.

Główny wysiłek obrony skupia się na kierunkach, na których może nacierać nieprzyjaciel.

We wszystkich przypadkach organizuje się pozycję przednią lub pozycję ubezpieczeń bojowych , a w wypadku przejścia do obrony bez styczności z nieprzyjacielem - pas przesłaniania .

Część sił i środków z drugiego rzutu/odvodu/ przygotowuje się do wykonania manewru i kontrataków oraz do osłony luk i skrzydeł . W tym celu wyposaża się je w środki transportowe /śmigłowce/ o dużej zdolności pokonywania terenu oraz w narty.

Kontrataki wykonuje się na zawczasu wybranych i przygotowanych kierunkach, wzdłuż dróg i w terenie o mniejszej

pokrywie śnieżnej. Dużego znaczenia nabierają szybkie i zaskakujące kontrataki wykonywane niedużymi siłami.

Inżynieryjne zabezpieczenie obrony w zimie - oprócz ogólnych przedsięwzięć - obejmuje budowę urządzeń pozornych ze śniegu, odśnieżanie dróg /dróg na przełaj/, urządzenie przepraw po lodzie oraz budowę punktów ogrzewania dla ludzi.

Wszystkie obiekty obronne i zapory inżynieryjne buduje się z uwzględnieniem głębokości pokrywy śnieżnej. Przy niewielkiej głębokości śniegu wszystkie obiekty wykonuje się w gruncie ; do spulchniania ziemi stosuje się materiał wybuchowy.

Pola minowe i zapory inżynieryjne systematycznie sprawdza się i utrzymuje w ciągłej gotowości do działania oraz bez przerwy doskonalą się rozbudowę inżynieryjną i maskowanie .

10. OBRONA W NOCY

409.

Noc utrudnia orientację w terenie i obserwację oraz ogranicza lub nawet uniemożliwia wykorzystanie w pełni sprzętu bojowego; komplikuje dowodzenie wojskami i utrzymanie ciągłego współdziałania.

Noc ze swymi szczególnymi warunkami wymaga dodatkowego przygotowania wojsk do działań oraz wysokiej ich odporności psychiczno-fizycznej .

Dowódca dywizji/pułku/, aby zapewnić należyte prowadzenie obrony w nocy przewiduje : wzmocnienie rozpoznania, ubezpieczenia i obserwacji , użycie noktowizorów oraz wydzielenie sił i środków do zabezpieczenia luk i skrzydeł; przygotowanie środków ogniowych do prowadzenia ognia z użyciem noktowizorów

i przez ustalenie nastaw do strzelania bez widoczności celu ;
wyznaczenie nie mniej niż połowy pododdziałów rozmieszczonych
na pozycji przedniej i pierwszej do odparcia niespodziewanych
ataków nieprzyjaciela ; sposób oświetlenia terenu oraz zwalczanie
środków oświetlających i noktowizorów nieprzyjaciela ; sposoby
zabezpieczenia wojsk własnych przed promieniowaniem świetlnym
wybuchu jądrowego ; sposoby orientacji, rozpoznania i wskazywania
celów.

410.

Organizując obronę w nocy dowódca dywizji /pułku/ unika
przegrupowań i zmian w podporządkowaniu. Rekonesans z zasady
przeprowadza się w dzień. W wypadku prowadzenia rekonesansu
w nocy ze względu na ograniczoną widoczność należy szeroko
wykorzystywać oficerów sztabu, szczególnie dla ustalenia :
dogodnych dróg manewru i ich oznakowania, rubieży rozwinięcia
do kontrataków oraz rubieży rozwinięcia odwodów specjalnych,
rozmieszczenia elementów ugrupowania, sposobu zabezpieczenia
luk i skrzydeł oraz działania wojsk w nocy.

411.

Podczas odpierania ataku w nocy najdokładniej oświetla się
pierwszy rzut nacierającego nieprzyjaciela, rejony jego stano-
wisk startowych rakiet i stanowisk ogniowych artylerii i pod-
chodzące odwody.

Atak nieprzyjaciela odpiera się niespodziewanym uderze-
niem wszystkich środków ogniowych.

Podczas wykonywania kontrataku w nocy szczególną uwagę
zwraca się na zabezpieczenie wyjścia kontratakujących wojsk
na rubież rozwinięcia , przygotowanie ognia artylerii, uderzeń

lotnictwa i oświetlenie nieprzyjaciela.

Kontratak w nocy wykonuje się szybko i niespodziewanie.

11. WYCOFANIE .

412.

Wycofanie stosuje się w celu wyprowadzenia wojsk własnych spod niszczących uderzeń nieprzyjaciela, szybkiego przegrupowania wojsk dla odtworzenia ich zdolności bojowej, zorganizowania obrony na nowej rubieży lub utworzenia zgrupowania uderzeniowego do wznowienia natarcia. Wojska wycofują się w ugrupowaniu przedbojowym lub marszowym pod osłoną ubezpieczeń tylnych /ariergard/. Wycofanie może nastąpić tylko na rozkaz przełożonego.

Wycofanie dywizji /pułku/ przeprowadza się w sposób zorganizowany, skrycie i szybko. Wycofanie dywizji /pułku/ będącej w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem z zasady rozpoczyna się jej wyjściem z walki.

413.

Wyjście z walki polega na zorganizowanym odejściu oddziałów /pododdziałów/ znajdujących się w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem na odległość umożliwiającą formowanie ugrupowań przedbojowych lub kolumn marszowych w celu oderwania się od nieprzyjaciela, a następnie wycofania się lub wykonania manweru na inne kierunki .

Siły główne dywizji /pułku/ wychodzą z walki i wycofują się korzystając z możliwie największej liczby dróg i z zasady w nocy lub w warunkach ograniczonej widoczności. Niekiedy sytuacja może zmusić wojska do wyjścia z walki i wycofania się w dzień. W razie wycofania się w dzień, szczególną uwagę

należy zwracać na obronę wojsk przed bronią masowego rażenia i obronę przeciwlotniczą.

Powodzenie wyjścia z walki zależy od szybkich i skrytych działań wojsk, umiejętnego wykorzystania terenu i stosowania na szeroką skalę zapór inżynierskich.

414.

- Dowódca dywizji/pułku/ w rozkazie do wycofania podaje :
- wiadomości o nieprzyjacielu naziemnym i powietrznym ;
 - zadanie dywizji /pułku/ ;
 - sąsiadów i charakter ich działań ;
 - zadania oddziałów /pododdziałów/, pasy lub drogi wycofania, sposób i czas wyjścia z walki, linie wyrównania i czas ich przejścia przez końcową rubież /rejon wycofania/ ;
 - skład i zadania ariergard i szpic ;
 - skład i zadania pododdziałów zabezpieczających wyjście z walki sił głównych dywizji /pułku/ ;
 - zadania oddziału rakiet, artylerii i oddziałów /pododdziałów / przeciwlotniczych/ ;
 - punkty dowodzenia i sposób ich przesuwania ;
 - zastępców .

Oprócz tego dowódca dywizji /pułku/ udokładnia obiekty uderzeń lotnictwa, podaje sposób zdobycia, utrzymania i zniszczenia ważnych obiektów oraz sposobów wycofania oddziałów i pododdziałów tyłowych .

415.

Wyjście z walki wojsk w warunkach aktywnych działań bojowych nieprzyjaciela powinno nastąpić po wykonaniu uderzeń lotnictwa i artylerii , a niekiedy i uderzeń jądrowych na

najbardziej zagrażające im zgrupowanie nieprzyjaciela. W razie konieczności jednocześnie z wycofaniem sił głównych mogą być wykonane kontrataki z ograniczonym celem.

Do osłony wyjścia z walki sił głównych dywizji /pułku/ wydziela się wzmocnione pododdziały wojsk zmechanizowanych i czołgów. Pododdziały te pozostają na dotychczas zajmowanych pozycjach i w celu wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd prowadzą nadal takie działania, jak do chwili rozpoczęcia wychodzenia z walki. Następnie pododdziały te mogą być użyte do złuzowania lub wzmocnienia ariergard.

416.

Siły główne dywizji /pułku/ wycofują się pod osłoną ariergardy dywizji lub ariergard pułków.

W skład ariergard wydziela się wzmocnione oddziały i pododdziały czołgów lub oddziały i pododdziały na bojowych wozach piechoty, zdolne wykonać postawione zadanie samodzielnie, bez wsparcia sił głównych. Pułki i bataliony czołgów działające w składzie ariergard wzmacnia się pododdziałami piechoty, inżynieryjnymi i artylerii.

Ariergardy osłaniające wycofanie sił głównych dywizji /pułku/ w razie konieczności powstrzymują uderzenie nieprzyjaciela prowadząc działania opóźniające i po wykonaniu zadania na zezwolenie dowódcy dywizji /pułku/ wychodzą z walki i dalej ubezpieczają wycofanie sił głównych będąc w ugrupowaniu marszowym lub przedbojowym. Równocześnie stosują na szeroką skalę zasadzki, zapory i niszczenia.

417.

Siły główne dywizji /pułku/ pod osłoną ariergard zwi-
ją się w kolumny marszowe i wycofują do wyznaczonych im rejo-
nów.

Niekiedy siły główne dywizji, albo ich część, mogą być
rozwijane do uderzenia na nieprzyjaciela wychodzącego na dro-
gi wycofania i na zamykający je desant lub do udzielenia po-
mocy ariergardzie. Uderzenie tych sił poprzedza się i wspiera
ogniem artylerii, uderzeniami lotnictwa, śmigłowców szturmowych
i bronią jądrową.

418.

Dla przeciwdziałania oskrzydleniom i obejściom oraz
zabezpieczenia sił głównych dywizji /pułku/ przed niespodzie-
wanym napadem wysyła się na skrzydła oddziały boczne /szpice
boczne/, które przechwytyją drogi prawdopodobnego ruchu nie-
przyjaciela i utrzymują je do czasu przejścia sił głównych.

W celu uniemożliwienia nieprzyjacielowi opanowania prze-
smyków, mostów, przepraw i węzłów dróg na drogach wycofania,
uprzednio wysłane pododdziały powinny je zająć i utrzymać do
czasu przejścia sił głównych i podejścia ariergard.

Dowódca dywizji /pułku/ określa, jakie obiekty, kiedy
i na podstawie czyjego zarządzenia należy zniszczyć, oraz
wyznacza odpowiedzialnych dowódców i pododdziały wojsk inży-
nieryjnych.

419.

Rozpoznanie zwłaszcza powietrzne, w czasie wycofania
powinno w porę wykryć środki napadu bronią masowego rażenia,
siłę, skład i charakter działań nieprzyjaciela oraz ustalić
istnienie na drogach wycofania zapór i niszczeń.

420.

Artyleria działająca w składzie ariergard zwalcza nieprzyjaciela, niszczy jego czołgi nacierające od czoła i na skrzydła oraz obezwładnia jego kolumny dążące do obejścia ariergardy na węzłach dróg, w przesmykach i na przeprawach.

Oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze osłaniają przede wszystkim wycofujące się siły główne na odcinkach kanalizujących ruch oraz ariergardy.

421.

Lotnictwo zabezpieczające wycofanie prowadzi rozpoznanie nieprzyjaciela, przede wszystkim zagrażającego skrzydłom wycofujących się wojsk, wykonuje uderzenia, również jądrowe, na główne zgrupowanie nieprzyjaciela i uniemożliwia mu wykonanie oskrzydlenia i obejścia; osłania wojska przed uderzeniami z powietrza oraz utrudnia desantom nieprzyjaciela lądowanie i niszczy wysadzone desanty na kierunkach wycofania.

422.

W ramach zabezpieczenia inżynierskiego wycofania wykonuje się zapory inżynierskie, niszczy drogi, mosty i inne obiekty, zwłaszcza przed frontem natarcia nieprzyjaciela oraz na skrzydłach wycofujących się wojsk. Ponadto w celu sprawnego wycofania wojsk przygotowuje się i utrzymuje niezbędną ilość dróg i przepraw.

423.

Wszystkie oddziały i pododdziały tyłowe nie biorące udziału w bezpośrednim zabezpieczeniu walki zawczasu wyprowadza się do wyznaczonych im rejonów. Przed ich wyprowadzeniem ewakuuje się porażonych i chorych. W oddziałach i związkach taktycznych pozostawia się jedynie niezbędne ruchome

zapasy środków materiałowych, część środków remontowo-ewakuacyjnych i medycznych.

Pododdziałom medycznym obsługującym ariergardy w razie konieczności przydziela się dodatkowe środki transportowe do ewakuacji porażonych i chorych.

424.

Stanowisko dowodzenia, w czasie wycofywania posuwa się w takim miejscu, z którego dowódca dywizji /pułku/ ma zapewnioną stałą możliwość dowodzenia siłami głównymi i kierowania walką ariergard na wyznaczonych rubieżach.

Kwatermistrzowskie stanowisko dowodzenia przesuwa się razem z oddziałami /pododdziałami/ tyłowymi.

R o z d z i a ł VIII

WALKA W OKRĄŻENIU I WYJŚCIE Z OKRĄŻENIA

425.

Okrażenie następuje wówczas, gdy siły nieprzyjaciela wyszły na skrzydła i tyły dywizji /pułku/ ograniczając swobodę jej manewru poprzez odcięcie dróg, opanowanie ważnych obiektów /rejonów, rubieży/ lub utworzenie ciągłego frontu okrażenia.

Okrażenie wojsk jest następstwem niepomysłnego przebiegu walki na skrzydłach dywizji /pułku/ lub w pasach /rejonach/ działań jej sąsiadów. Może być ono także wynikiem wysadzenia powietrznych lub morskich desantów nieprzyjaciela na tyłach wojsk.

Do okrażenia może dojść we wszystkich rodzajach i formach działań bojowych.

426.

W razie zagrożenia okrążeniem dowódca dywizji /pułku/ jest obowiązany:

- prowadzić rozpoznanie i zabezpieczyć skrzydła, luki i tyły;
- przegrupować oddziały /pododdziały/ na zagrożone odcinki, wzmacniając szczególnie siły na kierunkach głównych uderzeń nieprzyjaciela;
- przewidzieć budowę zapór na kierunkach uderzeń nieprzyjaciela wyprowadzających na skrzydła i tyły;
- ogniem posiadanych środków oraz uderzeniem drugich rzutów /odwodów/ rozbić okrążające siły nieprzyjaciela i kontynuować wykonywanie zadania;
- zapewnić utrzymanie ciągłej łączności z przełożonymi i sąsiadami.

W szczególnie skomplikowanych warunkach, gdy nie można uniknąć walki w okrążeniu, dowódca powinien zapewnić jak najkorzystniejsze warunki jej prowadzenia. W tym celu należy umocnić dogodne rubieże do obrony okrężnej, przyjąć odpowiednie ugrupowanie i zorganizować system ognia, rozdzielić między oddziały /pododdziały/ zapasy oraz w miarę możliwości uzupełnić amunicję, paliwo i żywność, a także przyspieszyć ewakuację porażonych i chorych.

427.

W wypadku okrążenia dywizja /pułk/ obowiązana jest uporczywie prowadzić walkę i pomagać aktywnymi działaniami w wykonaniu ogólnego zadania bojowego.

Wytrwałość, inicjatywa i zdecydowanie wszystkich dowódców oraz uporczywość wojsk, a także zaskoczenie, aktywność działań, mistrzowskie manewrowanie siłami i środkami decydują o powodzeniu walki w okrążeniu.

Walka w okrążeniu ma na celu uporczywe utrzymywanie ważnych rejonów lub obiektów, rozdzielenie ugrupowania nacierającego nieprzyjaciela, wiązanie w walce jego sił przez okres trwania okrążenia.

Dywizja /pułk/ w okrążeniu powinna utrzymywać zajmowany rejon, nie dopuszczać do skupienia swoich wojsk na małej przestrzeni i ich rozcłóskowania na oddzielne części oraz nie stwarzać opłacaalnych celów do uderzeń bronią jądrową przez nieprzyjaciela. W tym celu należy wydzielić niezbędną ilość sił i środków do obrony okrężnej; odtworzyć silne odwody i rozmieścić je w oddzielnych rejonach; wzmocnić obronę przeciwpancerną na kierunkach zagrożenia pancernego; ogniem artylerii i innych środków zwalczać nieprzyjaciela dążącego do zacieśnienia frontu okrążenia lub rozcłóskowania okrążonych wojsk; wykonywać niespodziewane, śmiałe kontrataki w celu rozbicia nieprzyjaciela, który włamał się w ugrupowanie dywizji /pułku/ osłaniać luki ogniem i zaporami.

Jeżeli w rejonie okrążenia znajdują się oddziały /pododdziały/ innych związków taktycznych /oddziałów/, dowódca dywizji /pułku/ jest obowiązany podporządkować je sobie i połączyć wysiłki wszystkich wojsk znajdujących się w okrążeniu w celu wykonania zadania.

Większości artylerii okrążonych wojsk używa się w sposób scentralizowany i przygotowuje do wykonania manewru w celu odparcia ataków z każdego kierunku.

Oddziałów /pododdziałów/ przeciwlotniczych używa się przede

wszystkim do osłony artylerii i odwodów, stanowisk dowodzenia i lądowisk.

Okrażoną dywizję /pułk/ mogą wesprzeć w walce wojska znajdujące się poza okrażeniem uderzeniami broni jądrowej, lotnictwa i śmigłowców szturmowych oraz ogniem artylerii.

Lotnictwo - oprócz wykonywania zwykłych zadań - we współdziałaniu ze środkami obrony przeciwlotniczej wzbrania blokowania okrażonych wojsk z powietrza, dostarcza im środków materiałowych, ewakuuje rannych i chorych oraz zapewnia utrzymanie łączności okrażonych wojsk z przełożonym nie będącym w okrażeniu.

430.

Oddziały /pododdziały/ inżynieryjne wykonują zapory i niszczenia na zagrożonych kierunkach, oraz przygotowują drogi manewru i lądowiska.

Pododdziały zakłóceń radiowych okrażonych wojsk wykorzystuje się w sposób scentralizowany, umożliwiający wykonanie im manewru siłami i środkami oraz skierowanie zakłóceń na zagrożone przez nieprzyjaciela kierunki.

Na korzyść okrażonej dywizji /pułku/ mogą być wykonywane zadania wsparcia i osłony radioelektronicznej siłami i środkami wojsk walczących poza okrażeniem.

431.

W okrażeniu ustala się ścisłe normy zużycia środków materiałowych, organizuje się przyjmowanie samolotów i śmigłowców dostarczających amunicję i inne środki oraz przyjmowanie i zbieranie pojemników zrzuconych na spadochronach. Do przyjmowania zaopatrzenia urządza się lądowiska i zrzutowiska. Loty powrotne transportu powietrznego powinny być wykorzystane do ewakuacji porażonych i chorych.

Część środków materiałowych należy zdobywać na nieprzyjaciela i wykorzystywać zasoby miejscowe.

432.

Podczas walki w okrążeniu na wybrzeżu związki taktyczne marynarki wojennej mogą być użyte do wykonania uderzeń na wojska nieprzyjaciela prowadzące walkę z okrążonym zgrupowaniem, wzbronienia mu wykonania uderzeń z morza oraz do zaopatrywania okrążonych wojsk i ewakuacji porażonych.

433.

Dywizja /pułk/ wychodzi z okrążenia tylko za zezwoleniem przełożonego i w sposób zorganizowany, rozbijając równocześnie nieprzyjaciela przeciwdziałającego wyjściu. Wychodząc z okrążenia zabiera się porażonych i chorych sprzęt bojowy i środki materiałowe. W razie niemożliwości wyprowadzenia całości sprzętu technicznego ze względu na uszkodzenia lub brak paliwa, należy go zniszczyć.

W czasie wychodzenia z okrążenia główny wysiłek obrony przeciwlotniczej skupia się na osłonie zgrupowań uderzeniowych i oddziałów osłonowych.

434.

Przerwanie frontu okrążenia należy organizować na najbardziej dogodnym kierunku, umożliwiającym szybkie i skryte ześrodkowanie wojsk do uderzenia, gwałtowny atak, wyjście z okrążenia i połączenie się z wojskami własnymi.

W celu odciągnięcia części sił nieprzyjaciela z kierunku głównego uderzenia i wprowadzenia go w błąd można wykonać uderzenia pomocnicze na innych kierunkach.

435.

Ugrupowanie dywizji /pułku/ podczas wyjścia z okrążenia składa się ze zgrupowania uderzeniowego, oddziałów /pododdziałów/ osłony, odwodu ogólnowojskowego, oddziału rakiet; artylerii, oddziału /pododdziału/ przeciwlotniczego, oddziału zaporowego i odwodów specjalnych.

Odwody rozmieszcza się w rejonach /przesuwa po drogach/ stwarzających warunki osłony oraz rozwinięcia powodzenia na kierunku głównego uderzenia.

Dowódca obowiązany jest powiadomić przełożonego o czasie i kierunku wyjścia z okrążenia, jeżeli w tym zakresie nie otrzymał wyraźnego rozkazu.

436.

Dowódca dywizji /pułku/, organizując wyjście z okrążenia, w zadaniach bojowych między innymi określa:

- rubież /odcinki/, kierunek i czas uderzenia;
- siły i środki do wykonania uderzenia i utrzymania pozostałej części frontu oraz ich zadania;
- skład i zadania wojsk wydzielonych do osłony na skrzydłach;
- odcinki działań demonstracyjnych, wydzielone do tego siły i środki oraz ich zadania;
- zadania oddziału rakiet i artylerii;
- zadania oddziałów /pododdziałów/ przeciwlotniczych;
- sposób osiągnięcia zaskoczenia;
- sposób wychodzenia z okrążenia i kolejność wycofania pododdziałów osłony;
- współdziałanie wewnątrz dywizji /pułku/ i z wojskami działającymi na zewnątrz okrążenia.

Ponadto dowódca dywizji /pułku/ określa sposób ewakuacji porażonych i chorych, co i w jakim czasie należy zaminować, zniszczyć oraz podaje wykonawców.

Dowódca dywizji /pułku/ podczas wychodzenia z okrążenia z zasady znajduje się na kierunku działań zgrupowania uderzeniowego.

Oddziałami /pododdziałami/ osłony może dowodzić wyznaczona grupa oficerów pod kierownictwem zastępcy dowódcy dywizji /pułku/, z reguły do spraw liniowych.

437.

Front okrążenia przerywa się po ogniowym przygotowaniu, W sprzyjających warunkach można użyć broni jądrowej. Podczas uderzenia w nocy niekiedy dogodnie jest atakować bez oświetlenia i ogniowego przygotowania. W tym wypadku artyleria otwiera ogień z chwilą rozpoczęcia ataku.

Oddziały /pododdziały/ zdecydowanym atakiem przerywają front okrążenia i nawiązują łączność z wojskami wychodzącymi im na spotkanie.

Po przerwaniu frontu okrążenia siły zgrupowania uderzającego rozszerzają dokonany wyłom, nie dopuszczają do zamknięcia go przez nieprzyjaciela i zapewniają wyjście wszystkich okrążonych wojsk.

Oddziały /pododdziały/ osłony utrzymują zajmowane pozycje nie dopuszczając do zacieśnienia frontu okrążenia. Wycofanie rozpoczynają na rozkaz dowódcy dywizji /pułku/. Wycofują się od rubieży do rubieży prowadząc działania opóźniające pod osłoną ognia wszystkich rodzajów broni i wykorzystując zapory. Oddziały /pododdziały/ osłony wycofują się

ostatnie przez wyłom dokonany w okrażeniu.

438.

Oddziały /pododdziały/ tyłowe zwijają się w kolumny i wychodzą z okrażenia przesuając się w ślad za uderzającymi wojskami. Środki transportowe przeznacza się przede wszystkim do ewakuacji porażonych i chorych.

R O Z D Z I A Ł IX

ROZMIESZCZENIE WOJSK W TERENIE I ICH UBEZPIECZENIE

439.

Wojska rozmieszcza się w terenie dogodnym do organizacji obrony przed bronią masowego rażenia i środkami konwencjonalnymi, ułatwiającym maskowanie i umożliwiającym szybki manewr. Należy unikać rozmieszczenia wojsk w dużych kompleksach leśnych oraz w pobliżu obiektów, na które nieprzyjaciel może wykonać uderzenia jądrowe.

Wojska rozmieszczone w terenie powinny być w stałej gotowości do odparcia napadu nieprzyjaciela z ziemi i powietrza oraz do szybkiego opuszczenia zajmowanego rejonu.

440.

Dywizji wyznacza się główny i zapasowy rejon rozmieszczenia. Nie wyznacza się zapasowych rejonów rozmieszczenia dla pułków wewnątrz dywizyjnego rejonu.

Rejony rozmieszczenia wojsk powinny umożliwiać:

- rozérodkowanie i skryte rozmieszczenie ludzi i sprzętu;
- możliwość przeprowadzenia w razie alarmu zbiórki oddziałów /pododdziałów/ i wysunięcie ich w potrzebnym kierunku;
- dogodne rozmieszczenie wojsk i warunki do ich odpoczynku;
- dobre warunki pod względem sanitarnym;
- dostateczną liczbę źródeł wody i dróg.

W celu wybrania rejonów rozmieszczenia wojsk zawczasu wysyła się grupy rekonesansowe, w których skład wchodzi oficerowie rodzajów wojsk i przedstawiciele oddziałów /pododdziałów/.

441.

W celu obrony wojsk przed środkami masowego rażenia i środkami ogniowymi w rejonie rozmieszczenia kopie się szczeliny, a gdy jest dostateczna ilość czasu, buduje się schrony ze specjalnym wyposażeniem. Dla sprzętu technicznego i zapasów środków materiałowych przygotowuje się ukrycia. W celu zabezpieczenia manewru wojsk rozpoznaje się drogi i przygotowuje sieć dróg dofrontowych i rokadowych.

Inżynierską rozbudowę rejonów rozmieszczenia rozpoczyna się natychmiast po przybyciu do nich wojsk lub zawczasu, jeśli istnieją możliwości.

442.

Przed rozmieszczeniem wojsk w terenie opanowanym należy przeprowadzić rozpoznanie w celu:

- wykrycia i zwalczania grup dywersyjno-rozpoznawczych nieprzyjaciela;
- wykrycia i oznaczenia zaminowanych i skażonych odcinków terenu oraz dróg nieprzejezdnych;
- określenia przydatności wody i pozostawionej przez nieprzyjaciela żywności oraz możliwości wykorzystania innych środków materiałowych.

Wojska nie zajmują rejonów skażonych oraz rejonów zaminowanych przez nieprzyjaciela.

443.

W rozkazie do rozmieszczenia wojsk dowódca dywizji /pułku/ podaje:

- wiadomości o nieprzyjacielu;
- rejony rozmieszczenia oddziałów /pododdziałów/;

- skład, oddziałów /pododdziałów/ zadania, rubieże i pasy ubezpieczenia postoju;
- zadania oddziałów /pododdziałów/ przeciwlotniczych;
- sposób obrony przed bronią masowego rażenia i innymi środkami;
- sposoby zapewnienia gotowości bojowej i odparcia niespodziewanego napadu nieprzyjaciela;
- rejon zapasowy i drogi dojścia do niego;
- oddział /pododdziały/ dyżurny i jego zadania;
- organizację dowódzenia i łączności.

444.

Oddziałom /pododdziałom/ podaje się zawczasu rejony rozmieszczenia, które zajmują w miarę podchodzenia. Pozostawienie kolumn na drogach w oczekiwaniu na przydział rejonów jest niedopuszczalne.

Sprawdzanie maskowania wojsk polega na obserwacji wzrokowej i fotografowaniu z samolotów i śmigłowców oraz kontroli pracy własnych środków radioelektronicznych.

W celu zapewnienia skrytości i utrzymania porządku w rejonie rozmieszczenia wojsk organizuje się służbę porządkowo-ochronną.

Oddziały /pododdziały/ rozśrodkowuje się z uwzględnieniem ugrupowania do spodziewanych działań i szybkiego opuszczenia rejonu rozmieszczenia, w odległościach i odstępach wykluczających jednoczesne rażenie rozmieszczonych obok siebie batalionów jednym ładunkiem jądrowym średniej mocy.

Oddziały tyłowe dywizji zazwyczaj rozmieszcza się oddzielnie w pobliżu dróg dowozu i ewakuacji, a tyły oddziałów w rejonach rozmieszczenia oddziałów.

W miejscach najdogodniejszych do wysadzenia desantu powietrznego organizuje się stałą obserwację.

Stanowisko dowodzenia dywizji /pułku/ rozwija się w rejonie ułatwiającym utrzymanie ciągłej łączności z wojskami i dowodzenie nimi w rejonie rozmieszczenia oraz w czasie ich wyruszenia z zajmowanego rejonu.

Kwatermistrzowskie stanowisko dowodzenia rozwija się w rejonie rozmieszczenia oddziałów /pododdziałów/ tyłowych dywizji /pułku/.

Oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze ugrupowuje się tak, aby wspólnie ze środkami przełożonego i sąsiadów tworzyły system ognia przeciwlotniczego na podejściach do rejonu rozmieszczenia i nad nim, a także do bezpośredniej osłony najważniejszych obiektów.

Wojskami w rejonie rozmieszczenia dowódca dowodzi z zasady przez styczność osobistą, przez oficerów sztabu, za pomocą przewodowych środków łączności i wojskowej poczty polowej. Praca środków radiowych na nadawanie dopuszczalna jest jedynie do powiadamiania /ostrzegania, alarmowania/ i kierowania ogniem środków obrony przeciwlotniczej.

445.

Główną uwagę w zakresie obrony wojsk przed bronią masowego rażenia i środkami konwencjonalnymi zwraca się na organizację ciągłego rozpoznania skażeń i zakażeń rejonów rozmieszczenia, rejonów zapasowych i dróg marszu do nich, urządzenie ukryć, przeprowadzanie zabiegów sanitarno-profilaktycznych i odtwarzanie zdolności bojowej wojsk, które uległy porażeniu.

Wojska ubezpieczają się ubezpieczeniem bezpośrednim wystawianym przez pododdziały, a przy zagrożeniu napadem naziemnym - ubezpieczeniem postoju, wystawianym przez pułki w wyznaczonych im pasach.

Ubezpieczenie bezpośrednie stanowią placówki, czujki, podsłuchy, patrole i posterunki obserwacyjne.

Liczbę i skład pododdziałów ubezpieczenia postoju określa się na podstawie odległości do nieprzyjaciela, ważności ubezpieczanego kierunku, czasu niezbędnego na rozwinięcie ubezpieczonych wojsk, właściwości terenu i warunków obserwacji.

Ubezpieczenie postoju składa się: z oddziałów czat - każdy w sile wzmocnionej kompanii i czat - w sile wzmocnionego plutonu. W niektórych wypadkach na ważny kierunek wysyła się oddział czat w sile wzmocnionego batalionu.

Ubezpieczenie postoju powinno zamykać wszystkie główne drogi i podejścia do ubezpieczanego rejonu. Pułk w swoim pasie wysyła na najważniejszy kierunek oddział czat w sile wzmocnionej kompanii, na kierunek drugorzędny - czaty w sile wzmocnionego plutonu, pomiędzy którymi organizuje się patrolowanie. Dla ubezpieczenia bezpośredniego oddział czat /czata/ wystawia czujki i organizuje patrolowanie.

Oddziałowi czat /czacie/ określa się pas ubezpieczenia, rubież obrony i linię, do której powinien prowadzić rozpoznanie. Szerokość pasa ubezpieczenia może wynosić: dla oddziału czat w sile batalionu - do 10 km, wzmocnionej kompanii - do 5 km, w sile wzmocnionego plutonu - do 2 km.

Ubezpieczenie postoju organizuje się w odległości 10 - 15 km od ubezpieczanych wojsk, żeby mogło na czas uprzedzić wojska o pojawieniu się nieprzyjaciela i zabezpieczyć swoimi działaniami ich rozwinięcie oraz zorganizowane wejście do walki.

Linie czat rozwija się wzdłuż rubieży dogodnej do obrony, osłoniętej zaporami przeciwpancernymi i umożliwiającą dobrą obserwację nieprzyjaciela.

O pojawieniu się nieprzyjaciela dowódca oddziału czat /czaty/ melduje natychmiast przełożonemu i powiadamia sąsiedni oddział czat /czatę/. Oddział czat /czata/ uprzątnie broni zajmowanej rubieży, zabezpieczając rozwijanie sił głównych.

447.

Rejony rozmieszczenia wojsk zmienia się na podstawie rozkazu przełożonego, a w razie użycia przez nieprzyjaciela broni masowego rażenia na rejon rozmieszczenia wojsk - na zarządzenie dowódcy dywizji, ludzi poddaje się zabiegom sanitarnym, a sprzęt - zabiegom specjalnym z zasady poza rejonami rozmieszczenia wojsk.

W górach wojska należy rozmieszczać w rejonach, których warunki terenowe i sieć dróg umożliwiają skryte i rozśrodkowane rozmieszczenie wojsk, szybkie wysunięcie ich na potrzebne kierunki lub rozwinięcie do odparcia napadu nieprzyjaciela.

Zabrania się rozmieszczać wojska w miejscach, zagrożonych lawinami śnieżnymi lub powodzią. Ubezpieczenie postoju wysyła się na węzły dróg, mosty, najwyższe wzniesienia, przejścia górskie i przełęcze.

W lasach wojska rozmieszcza się w pobliżu dróg, prześiek i na skraju lasu.

Na wypadek pożaru lasu przygotowuje się możliwie dużą liczbę dróg, przesiek i określa się wykorzystanie ich przez wojska podczas wychodzenia z rejonu rozmieszczenia.

Specjalnie wyznaczone oddziały wykonują prace ratunkowe i gaszą pożary; w razie konieczności czyni to cały stan osobowy.

448.

W zimie na rozmieszczenie wojsk wybiera się rejony osłonięte przed wiatrem i w których jest pod dostatkiem opału. Organizuje się zabezpieczenie wojsk przed niespodziewanym napadem oddziałów narciarskich i oddziałów działających na pojazdach o dużej zdolności pokonywania terenu. Pododdziały wyznaczone do ubezpieczenia wyposaża się w środki transportowe o dużej zdolności pokonywania terenu oraz w narty.

Szczególną uwagę zwraca się na utrzymanie w dobrym stanie dróg, sprawności uzbrojenia i innego sprzętu w niskiej temperaturze oraz na zabezpieczenie ludzi przed odmrożeniami.

R O Z D Z I A L X

ZABEZPIECZENIE DZIAŁAŃ BOJOWYCH

1. ROZPOZNANIE

449.

Rozpoznie nieprzyjaciela naziemnego i powietrznego jest jednym z ważniejszych rodzajów zabezpieczenia działań bojowych wojsk. Charakter walki oraz użycie broni jądrowej, lotnictwa, śmigłowców szturmowych, desantów, środków radioelektronicznych wpłynęły na zwiększenie roli i znaczenia

rozpoznania, a także wymagań w stosunku do niego.

W celu powzięcia uzasadnionej decyzji wszyscy dowódcy i sztaby powinni we właściwym czasie zorganizować rozpoznanie, aby wykryć ugrupowanie nieprzyjaciela, określić jego skład, wartości bojowe i moralne, ustalić rodzaj i charakter działań, zdobyć dane o terenie i warunkach meteorologicznych, nastrojach politycznych ludności, stanie ekonomicznym i sanitarno-epidemicznym rejonu działań bojowych oraz ustalić wyniki własnych uderzeń jądrowych.

450.

Rozpoznanie organizują i prowadzą wszystkie rodzaje wojsk i służb dla własnych potrzeb oraz na korzyść dywizji /pułku/, w której ramach działają, posługując się posiadanymi siłami i środkami technicznymi. Rozpoznanie prowadzi się w każdej sytuacji, aktywnie i bez przerwy, na dużą głębokość, przed frontem i w ugrupowaniu wojsk własnych, na tyłach nieprzyjaciela oraz na skrzydłach dywizji /pułku/. Główny wysiłek rozpoznania skupia się na wykryciu w odpowiednim czasie broni masowego rażenia oraz głównego zgrupowania wojsk nieprzyjaciela.

Podstawą do organizacji rozpoznania jest zadanie bojowe, zarządzenia do rozpoznania sztabu wyższego, decyzja dowódcy i jego wytyczne, posiadane informacje i możliwości własnych sił i środków rozpoznania.

Rozpoznanie powinno być celowe, ciągłe, aktywne, elastyczne i skryte.

Zdobywane wiadomości powinny być wiarygodne i dokładne, /określać współrzędne rozpoznawanych obiektów/ oraz w terminie dostarczane dowódcom, sztabom i wojskom.

Aby rozpoznanie było celowe, podstawowe przedsięwzięcia rozpoznawcze podporządkowuje się decyzji dowódcy.

Ciągłość rozpoznania osiąga się przez prowadzenie go bez przerwy we wszystkich rodzajach działań bojowych, w dzień i w nocy, w każdej sytuacji niezależnie od warunków terenowych i meteorologicznych.

W celu zapewnienia ciągłości i kompleksowości rozpoznania łączy się wysiłek wszystkich rodzajów i środków rozpoznania, uzgadnia ten wysiłek w czasie i według obiektów oraz zapewnia wzajemne uzupełnianie poszczególnych rodzajów rozpoznania.

Aktywność rozpoznania osiąga się przez uporczywe dążenie wszystkich dowódców i sztabów, którzy organizują rozpoznanie, oraz pododdziałów, które je prowadzą do zdobywania niezbędnych informacji rozpoznawczych wszystkimi możliwymi środkami i sposobami. Cały stan osobowy walczących wojsk powinien przejawiać inicjatywę, aby zdobyć jak najwięcej informacji o nieprzyjacielu i we właściwym czasie przedstawić je bezpośrednio przełożonemu.

Dowództwa i sztaby powinny dążyć do wykorzystania maksimum inicjatywy podwładnych w zakresie zdobywania wiadomości rozpoznawczych.

Elastyczność rozpoznania wyraża się w umiejętności terminowego skierowania całego wysiłku rozpoznania na obiekty, które w danym momencie mają zasadnicze znaczenie dla wojsk i sztabów.

Skrytość rozpoznania uzyskuje się przez zachowanie w tajemnicy wszystkich przedsięwzięć rozpoznawczych oraz ukryciu przed nieprzyjacielem kierunku głównego wysiłku rozpoznania.

451.

Rozpoznanie powinno ustalić: siły, skład organizacyjny, ugrupowanie, charakter działań i możliwości nieprzyjaciela, szczególnie rozmieszczenie jego broni masowego rażenia, środków ogniowych, zwłaszcza przeciwpancernych i obrony przeciwlotniczej, oraz nowych środków walki, punktów dowodzenia i węzłów łączności, a także środków radioelektronicznych i określić ich parametry, ponadto stopień zagrożenia z powietrza, zakres obrony przed bronią masowego rażenia, charakter terenu, system urządzeń obronnych i zapór, strefy /rejony/ skażeń promieniotwórczych, chemicznych i zakażeń biologicznych oraz sposoby prowadzenia działań bojowych.

Rozpoznanie powinno zapewnić dowódcy i sztabowi możliwość określenia ugrupowania, zdolności bojowej i prawdopodobnego działania nieprzyjaciela.

Wiadomości o rozmieszczeniu broni jądrowej i innych ważnych, o małych rozmiarach obiektów nieprzyjaciela powinny być bardzo dokładne.

Wykryte środki napadu jądrowego nieprzyjaciela oraz inne ważne elementy jego ugrupowania należy nieustannie śledzić aż do czasu ich zniszczenia /rozbicia/.

W razie potrzeby potwierdzenia obecności rozpoznanego obiektu w danym rejonie lub określenia jego współrzędnych, przed wykonaniem uderzenia jądrowego przeprowadza się rozpoznanie dodatkowe. Do tego celu używa się najbardziej skutecznych i szybkich sił i środków.

Rozpoznanie terenu prowadzi się w celu ustalenia właściwości jego rzeźby, przeszkód naturalnych, rodzaju gleby, dróg, charakteru, przeszkód wodnych, dogodnych miejsc do urządzeń przepraw i podejść do nich, wpływu terenu na

przemarsz i działania bojowe wojsk własnych i nieprzyjaciela, użycie broni jądrowej i innych środków masowego rażenia oraz na ochronę przed nimi.

452.

Organizowanie rozpoznania jest głównym obowiązkiem wszystkich dowódców i sztabów.

Zadania rozpoznania stawia dowódca dywizji /pułku/. Określa on: jakie wiadomości i do jakiego czasu należy zdobyć, gdzie i do wykonania jakich zadań skupić główny wysiłek rozpoznania, jakich sił i środków użyć do wykonania zadań rozpoznania.

Działalnością rozpoznawczą dywizji /pułku/ kieruje szef sztabu. Odpowiada on za organizację rozpoznania, ciągłość i aktywność jego prowadzenia oraz ukierunkowanie głównego wysiłku. Precyzuje zadania dla poszczególnych rodzajów rozpoznania, ustala terminy ich wykonania, zasady współpracy i współdziałania podczas zdobywania i wymiany informacji.

W razie potrzeby, do prowadzenia rozpoznania wyznacza dodatkowo nieetatowe siły i środki. Integruje całość rozpoznania dywizji /pułku/ w jeden system. Melduje dowódcy wnioski z oceny nieprzyjaciela niezbędne do powzięcia decyzji i propozycje organizacji rozpoznania.

Bezpośrednim organizatorem i koordynatorem wszelkich przedsięwzięć rozpoznania jest szef wydziału rozpoznawczego /starszy oficer rozpoznawczy/. Organizuje on działalność bezpośrednio podległych i przydzielonych sił i środków rozpoznania dywizji /pułku/ oraz koordynuje ich działalność.

Przedsięwzięcia planowania, organizacji i kierowania rozpoznaniem realizuje pod bezpośrednim kierownictwem szefa

sztabu dywizji /pułku/ w ścisłej współpracy z wydziałem operacyjnym /starszym oficerem operacyjnym/ oraz szefami rodzajów wojsk i służb. Szef wydziału rozpoznawczego /starszy oficer rozpoznawczy/ planuje rozpoznanie uwzględniając możliwości wszystkich rodzajów wojsk i wojsk specjalnych, przekazuje zadania wykonawcom, organizuje szkolenie i wprowadzanie elementów rozpoznawczych do działań oraz ich odzyskiwanie, zbiera, studiuje, opracowuje i rozpowszechnia dane z rozpoznania. Wnioski z oceny nieprzyjaciela niezwłocznie melduje przełożonym oraz zapoznaje z nimi podległe /współdziałające/ wojska i sąsiadów.

Szefowie rodzajów wojsk i służb są odpowiedzialni za optymalne wykorzystanie podległych im sił i środków i terminowe wykonanie ogólnych zadań rozpoznania. Ponadto organizują rozpoznanie na potrzeby własnych wojsk.

453.

Rozpoznanie w dywizji /pułku/ organizuje się i prowadzi stosownie do otrzymanego zadania i rodzaju działań wojsk. Z chwilą otrzymania zadania bojowego niezwłocznie organizuje się rozpoznanie, a siły i środki, które już prowadzą rozpoznanie kieruje się do wykonania zadań związanych z przyszłymi działaniami.

454.

Głębokość rozpoznania zależy od charakteru i treści zadania bojowego dywizji /pułku/, głębokości rozmieszczenia sił i środków nieprzyjaciela, a także od charakteru terenu, posiadanych sił i środków łączności, warunków meteorologicznych i innych czynników sytuacji bojowej. Rozpoznanie w każdym wypadku musi dostarczyć informacji o ugrupowaniu i charakterze

przyszłych działań nieprzyjaciela oraz rozmieszczeniu jego głównych obiektów /celów/ w całym pasie działania i na głębokość zadań bojowych.

455.

Rozpoznanie prowadzą etatowe pododdziały rozpoznawcze i pododdziały specjalnie wyznaczone do tego celu.

W działaniach bojowych dywizji organizuje się i prowadzi rozpoznanie ogólnowojskowe, radioelektroniczne, powietrzne /wykorzystując śmigłowce/, działania specjalne oraz rozpoznanie rodzajów wojsk i służb /artyleryjskie, obrony przeciwlotniczej, inżynieryjne i chemiczne/, a w pułku - rozpoznanie ogólnowojskowe oraz rozpoznanie rodzajów wojsk i służb.

Podstawowymi sposobami rozpoznania w dywizji /pułku/ są: obserwacja, podsłuch, wypad, napad, zasadzka, rozpoznanie walką, patrolowanie, przesłuchiwanie jeńców, rozmowy z ludnością cywilną, rozpoznanie ogniem /artylerii, czołgów, broni maszynowej/.

W dywizji prowadzi się ponadto: fotografowanie, poszukiwanie i przechwytywanie radioelektroniczne, namierzanie, analizy i badania.

456.

Do prowadzenia rozpoznania przed frontem, na skrzydłach i w głębi ugrupowania nieprzyjaciela dywizja /pułk/ organizuje: punkty, posterunki i ruchome posterunki obserwacyjne, grupy wypadowe, pododdziały do wykonywania zasadzek; oficerskie patrole rozpoznawcze, bojowe patrole rozpoznawcze /ze składu

batalionu piechoty, kompanii czołgów/, patrole rozpoznawcze i samodzielne patrole rozpoznawcze.

Na rozkaz przełożonego może być organizowane rozpoznanie walką. W dywizji organizuje się ponadto:

- działania specjalne /grupy specjalne przerzucane w głąb ugrupowania nieprzyjaciela/;
- rozpoznanie radioelektroniczne - centrum odbiorcze, sieć namierzania radiowego i sieć rozpoznania radiolokacyjnego - rozwijane w ugrupowaniu wojsk własnych;
- rozpoznanie powietrzne /za pomocą śmigłowców/;
- posterunki technicznego rozpoznania pola walki.

Zadania dla dowódców pododdziałów wysyłanych na rozpoznanie stawia szef sztabu lub szef wydziału rozpoznawczego /starszy oficer rozpoznania/ dowódca batalionu rozpoznawczego, a niekiedy osobiście dowódca dywizji /pułku/.

457.

Obserwacja jest jednym z zasadniczych sposobów rozpoznania. Prowadzą ją wszystkie rodzaje wojsk i służb, w każdych warunkach ich działalności bojowej, o każdej porze dnia i roku.

Obserwację prowadzą dowódcy, oficerowie sztabu i specjalnie wyznaczeni obserwatorzy. Organizuje się ją w punktach obserwacyjnych dowódców wszystkich szczebli oraz na posterunkach pododdziałów rozpoznawczych i ogólnowojskowych oraz rodzajów wojsk. Oprócz tego obserwację prowadzą załogi śmigłowców, transporterów opancerzonych i czołgów oraz elementy rozpoznawcze etatowych i wyznaczonych do tego celu pododdziałów. Prowadzą ją wszyscy żołnierze, od szeregowców do dowódców pododdziałów, oddziałów i związków taktycznych.

W nocy i w innych warunkach ograniczonej widoczności równocześnie z obserwacją organizuje się podsłuch oraz wykorzystuje przyrządy noktowizyjne i inne środki techniczne.

System obserwacyjny w dywizji /pułku/ organizuje się tak, aby osiągnąć jak najlepszy wgląd w ugrupowanie nieprzyjaciela. W strefie obserwacji należy mieć szerokość całego pasa działań bojowych, natomiast sektory niewidoczne należy maksymalnie wyeliminować.

Dowódcy dywizji /pułku/ powinni osobiście prowadzić obserwację działań nieprzyjaciela i wojsk własnych na najważniejszych kierunkach. Obserwację z posterunków obserwacyjnych na najważniejszych kierunkach prowadzą wyznaczeni oficerowie.

458.

Wypadki organizuje się przeważnie podczas prowadzenia działań w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem na rozkaz lub za zgodą dowódcy dywizji /pułku/.

Napady są wykonywane przez samodzielne patrole rozpoznawcze i grupy specjalne działające w głębi ugrupowania nieprzyjaciela.

Zasadzki mogą organizować: bojowe patrole rozpoznawcze; patrole rozpoznawcze, samodzielne patrole rozpoznawcze i grupy specjalne oraz specjalnie wyznaczone do tego celu pododdziały ogólnowojskowe.

459.

Rozpoznanie walką prowadzi się w celu sprawdzenia, udokładnienia lub zdobycia danych o nieprzyjacielu, których nie można zdobyć innymi sposobami. Do tego celu może być wyznaczony batalion /kompania/ piechoty lub czołgów ze środkami wzmocnienia. Jego działania wspiera się ogniem artylerii,

a niekiedy i uderzeniami lotnictwa. W celu zdobycia jeńców, dokumentów, wzorów uzbrojenia i sprzętu oraz prowadzenia rozpoznania na korzyść rodzajów wojsk, do składu pododdziału prowadzącego rozpoznanie walką włącza się odpowiednie elementy rozpoznawcze. W czasie rozpoznania walką wszyscy dowódcy związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów działających w rejonie, w którym jest ono prowadzone, powinni znajdować się na swoich punktach obserwacyjnych i osobiście oceniać nieprzyjaciela, jego ugrupowanie, system ognia i działanie.

Rozpoznanie walką prowadzi się na rozkaz dowódcy armii lub za jego zgodą.

460.

Rozpoznanie oficerskie może być prowadzone w okresie przygotowawczym do działań bojowych i w czasie ich trwania. Jego zadaniem jest potwierdzenie lub udokładnienie posiadanych wiadomości o nieprzyjacielu, ustalenie położenia wojsk własnych i sąsiadów, wybór rejonów rozmieszczenia dla elementów rozpoznawczych oraz zdobycie danych o terenie.

Rozpoznanie to prowadzą oficerskie patrole rozpoznawcze organizowane na rozkaz dowódcy dywizji /pułku/. Do oficerskiego patrolu rozpoznawczego wyznacza się - zależnie od ilości i charakteru zadań - jednego lub kilku oficerów sztabu dywizji /pułku/ z niezbędnymi środkami łączności oraz pododdział /grupę/ ochrony. Patrol może działać na śmigłowcach, czołgach, transporterach opancerzonych, bojowych wozach piechoty lub innych środkach transportowych.

461.

Działania specjalne są jednym z rodzajów rozpoznania wojskowego. Działania specjalne organizują sztaby ogólnowojskowe od dywizji wzwyż. Prowadzą je na terytorium nieprzyjaciela grupy specjalne. Głównym celem działań specjalnych jest zdobywanie wiadomości o nieprzyjacielu i terenie. W sytuacjach szczególnych grupy specjalne mogą wykonywać zadania dywersyjne, niszczenie lub obezwładnianie takich ważnych obiektów, jak: rakiety, stanowiska dowodzenia, węzły łączności, urządzenia radioelektroniczne i inne. Grupy specjalne mogą również działać na korzyść desantów, oddziałów wydzielonych i innych, uczestniczyć w opanowywaniu i utrzymaniu do czasu podejścia wojsk własnych ważnych obiektów nieprzyjaciela.

Grupy specjalne prowadzą działania na głębokości do 100 km od linii frontu, w rejonach 100 - 150 km² lub na kierunkach, wzdłuż których przegrupowują się w miarę wykonywania zadań. Przerzuca się je skrycie nocą lub w warunkach ograniczonej widoczności transportem powietrznym /głównie śmigłowcami/, wodnym i lądowym. Niekiedy mogą przenikać przez linię frontu, w składzie patrolu /samodzielnego patrolu/ rozpoznawczego lub pieszo, lub mogą być pozostawione w terenie opuszczonym na jakiś czas przez wojska własne.

Przerzut grup powinien być dokładnie przygotowany i zabezpieczony oraz dokonany z co najmniej 5-godzinnym wyprzedzeniem w stosunku do czasu rozpoczęcia realizacji otrzymanego zadania.

Przygotowanie, przerzut i działanie grup utrzymuje się w ścisłej tajemnicy. Grupom stawia się zadania przed przerzutem na cały okres działań i dodatkowo w toku wykonywania zadań.

Podczas stawiania zadań bojowych dowódca grupy specjalnej podaje się:

- skład grupy, jej uzbrojenie i wyposażenie;
- rejon /kierunek/ działania;
- sposób i czas przerzutu oraz miejsce desantowania, a przy przenikaniu - miejsce, czas i sposób przekroczenia linii frontu i trasę przemarszu grupy;
- dane o nieprzyjacielu w rejonie /na kierunku/ działania i na trasie przerzutu;
- zadania grupy i terminy ich wykonania;
- miejsce rozmieszczenia bazy i punktów kontaktowych z grupą;
- sposób utrzymania łączności i przekazywania danych;
- sposoby dalszego działania grupy po wykonaniu zadań;
- sposób połączenia się grupy z wojskami własnymi;
- dane dotyczące przygotowania grupy, charakterystyki rejonu działania, obiektów, taktyki działań nieprzyjaciela itp.

462.

Rozpoznanie powietrzne na korzyść dywizji /pułku/ prowadzą załogi lotnictwa rozpoznania taktycznego w ramach limitu lotów wydzielonych do prowadzenia rozpoznania na korzyść armii oraz eskadry śmigłowców lotnictwa wojsk lądowych.

Sztab dywizji powinien składać zapotrzebowania do oddziału rozpoznawczego armii na wiadomości o nieprzyjacielu.

Rezultaty taktycznego rozpoznania powietrznego sztaby związków taktycznych i oddziałów otrzymują bezpośrednio od załóg prowadząc nasłuch w sieci radiowej taktycznego rozpoznania powietrznego. Dane przekazywane przez załogi z nad obiektu rozpoznania, po uzupełnieniu meldunkami ustnymi, przekazywane

oddziałowi rozpoznawczemu armii, skąd przesyłane są do sztabów związków taktycznych i oddziałów.

Eskadra śmigłowców dywizji prowadzi rozpoznanie przystosowanymi do tego zadania śmigłowcami.

Eskadra śmigłowców prowadzi rozpoznanie wzrokowe i fotograficzne. Wykonuje również zadania związane z przetrzaniem grup specjalnych w ugrupowanie nieprzyjaciela. Dowódca lub szef sztabu dywizji stawia dowódcy eskadry zadania rozpoznania.

463.

Rozpoznanie radioelektroniczne polega na:

- poszukiwaniu i wykrywaniu pracujących środków radioelektronicznych nieprzyjaciela;
- przechwytywaniu lub śledzeniu pracy tych środków /zależnie od ich wartości rozpoznawczej/;
- ustalaniu rejonów rozmieszczenia wykrywanych, przechwytywanych i śledzonych środków radioelektronicznych;
- analizowaniu zdobytych danych i opracowywaniu na ich podstawie informacji o nieprzyjacielu.

Zadaniem rozpoznania radioelektronicznego dywizji jest dostarczanie dowódcy i sztabowi informacji o składzie, rozmieszczeniu i działalności organów dowodzenia i elementów ugrupowania nieprzyjaciela, systemach kierowania i naprowadzania, a także o sytuacji radioelektronicznej, środkach, sposobach i rodzajach emisji w celu przeciwdziałania zakłóceniom i zapewnienia skutecznego użycia własnych środków radioelektronicznych.

Zadanie to realizuje pododdział dysponujący środkami:

- rozpoznania radiowego KF;

- rozpoznania radiowego UKF;
- rozpoznania stacji radiolokacyjnych.

Organizując rozpoznanie radioelektroniczne dywizji określa się:

- niezbędne dane o nieprzyjacielu, szczególnie o sytuacji radioelektronicznej;
- dane o wojskach własnych;
- zadania oraz rejony rozwinięcia poszczególnych elementów rozpoznawczych pododdziału i termin ich gotowości do pracy;
- sposób przegrupowania oraz manewr siłami i środkami rozpoznania radioelektronicznego w czasie działań;
- sposób zaopatrywania materiałowo-technicznego;
- organizację łączności rozpoznania i sposób przekazywania uzyskanych informacji;
- sposoby współpracy z pododdziałami rozpoznania radioelektronicznego szczebla wyższego, pododdziałami zakłóceń oraz propagandy specjalnej.

464.

Rozpoznanie przestrzeni powietrznej prowadzi się w celu: terminowego wykrycia, identyfikacji, określenia współrzędnych, charakterystyki ugrupowania i działalności obiektów nieprzyjaciela w powietrzu oraz wskazywania celów oddziałom /pododdziałom/ przeciwlotniczym i uprzedzeniu wojsk o zagrożeniu z powietrza.

W dywizji rozpoznanie przestrzeni powietrznej prowadzi się za pomocą urządzeń technicznych: radiolokacyjnych, telewizyjno-optycznych, radiopelengacyjnych i innych, a także wzrokowo. Ponadto dywizja korzysta z rozpoznania prowadzonego przez wojska obrony przeciwlotniczej armii /frontu/ lub obrony powietrznej kraju.

Rozpoznanie przestrzeni powietrznej prowadzą wszystkie oddziały /pododdziały/ posiadanyimi siłami i środkami. W dywizji /pułku/ rozpoznanie przestrzeni powietrznej prowadzi się okrężnie. Ponadto dywizja /pułk/ otrzymuje pas lub sektor obserwacji, na którym skupia główny wysiłek rozpoznania i w pierwszej kolejności zwalcza cele powietrzne. Oddziały ogólnowojskowe i rodzajów wojsk niezależnie od danych z rozpoznania prowadzonego własnymi siłami, otrzymują informację o zagrożeniu z powietrza z punktu kierowania obroną przeciwlotniczą dywizji.

465.

Rozpoznanie w celu wykonania uderzeń rakietowych i ognia artylerii naziemnej prowadzi się z samolotów i śmigłowców za pomocą obserwacji wzrokowej i optycznej, fotografowania oraz środków radiolokacyjnych, a także naziemnych środków i urządzeń radioelektronicznych, elektronowo-optycznych, optycznych i dźwiękowych.

Do głównych zadań rozpoznania artyleryjskiego należy:

- wykrycie broni jądrowej, czołgów, artylerii i innych ważnych obiektów nieprzyjaciela oraz określenie ich współrzędnych;
- dodatkowe rozpoznanie obiektów /celów/, przewidzianych do rażenia bronią jądrową;

- obsługiwanie strzelań oddziałów i pododdziałów rakiet i artylerii;
- kontrolowanie wyników uderzeń jądrowych oddziałów rakiet i ognia artylerii.

Dane o obiektach /celach/ przewidzianych do rażenia rakietami i ogniem artylerii, uzyskane przez rozpoznanie lotnicze i ogólnowojskowe, należy przekazywać w pierwszej kolejności.

466.

Rozpoznanie inżynieryjne wchodzi w skład zabezpieczenia inżynieryjnego walki. Rozpoznanie inżynieryjne prowadzą wszystkie pododdziały wojsk inżynieryjnych oraz saperzy - zwiadowcy włączeni w skład ogólnowojskowych elementów rozpoznawczych. Ponadto rozpoznanie inżynieryjne prowadzą pododdziały wszystkich rodzajów wojsk, wojsk specjalnych i służb.

Rozpoznanie inżynieryjne powinno wykryć i ustalić: przedsięwzięcia nieprzyjaciela w zakresie fortyfikacyjnej rozbudowy rejonów obrony, wyjściowych i ześrodkowania; stan i charakter zapór inżynieryjnych nieprzyjaciela, łącznie z minami jądrowymi; rejony wybuchów min lub uderzeń jądrowych oraz skutki zniszczeń w celu określenia możliwości ich pokonania lub obejścia; stan, wyposażenie oraz sposoby działania wojsk inżynieryjnych nieprzyjaciela; właściwości terenu i obiektów terenowych; charakter przeszkód wodnych i warunki ich forsowania; źródła wody; warunki wykonania prac inżynieryjnych siłami wojsk inżynieryjnych i innych rodzajów wojsk i służb.

467.

Rozpoznanie skażeń i zakażeń promieniotwórczych, chemicznych i biologicznych prowadzi się w celu dostarczenia dowódcy danych o skażeniu terenu i powietrza środkami promieniotwórczymi, chemicznymi i biologicznymi.

Rozpoznanie skażeń promieniotwórczych, chemicznych i biologicznych prowadzą pododdziały rozpoznawcze, ubezpieczenia i specjalnie wyszkolone pododdziały /obsługi i załogi/ wszystkich rodzajów wojsk i wojsk specjalnych.

Do pododdziałów rozpoznawczych i ubezpieczenia z zasady włącza się patrole rozpoznania skażeń.

468.

Na korzyść dywizji i pułków działających w rejonie wybrzeża morskiego prowadzą rozpoznanie:

- lotnictwo i okręty, pododdziały rozpoznania radioelektronicznego oraz brzegowy system obserwacji wzrokowej i technicznej marynarki wojennej;
- siły i środki Wojsk Obrony Pogranicza, Wojsk Obrony Powietrznej Kraju oraz Wojsk Obrony Przeciwlotniczej;
- grupy specjalne szczebla nadrzędnego.

469.

Jeńcy wojenni, zbiegowie są jednym z ważnych źródeł informacji o nieprzyjacielu. Mogą oni dostarczać dane dotyczące:

- składu, numeracji, ugrupowania, gotowości bojowej, wyposażenia i wyszkolenia wojsk;

- przygotowania i właściwości terenu;
- ilości, rodzaju¹ rozmieszczenia środków masowego rażenia i środków konwencjonalnych;
- systemu ognia;
- stanu moralno-politycznego i nastrojów wojsk.

Branie jeńców w toku działań bojowych jest stałym obowiązkiem pododdziałów i oddziałów walczących oraz organów rozpoznawczych.

W pododdziale, który wziął jeńca do niewoli, oraz w sztabie pułku przesłuchanie jeńców /zbiegów/ przeprowadza się w formie skróconej. Ma ono na celu otrzymanie danych, które w zasadniczy sposób mogą przyczynić się do wykonania zadań bojowych.

Na szczeblu dywizji przeprowadza się przesłuchanie szczegółowe oraz sporządza się z niego protokół. Po przesłuchaniu jeńców kieruje się na punkt zbiórki, natomiast jeńców ważnych - do sztabu przełożonego.

Wiadomości o nieprzyjacielu i terenie można również uzyskać w wyniku badania /przesłuchiwania/ ludności cywilnej.

470.

Wszyscy dowódcy i sztaby powinni szczegółowo studiować dane napływające z różnych źródeł rozpoznania, ażeby jak najdokładniej określić ugrupowanie nieprzyjaciela i powziąć uzasadnioną decyzję, zapewniającą wykonanie zadań bojowych.

2. OBRONA PRZED BRONIĄ MASOWEGO RAŻENIA

471.

Obronę przed bronią masowego rażenia organizuje się w celu zabezpieczenia wojsk przed rażącym działaniem ^{(neutronowej,} broni jądrowej, chemicznej i biologicznej, zachowania ich zdolności bojowej oraz zapewnienia pomyślnego wykonania stojących przed nimi zadań.

Obrona przed bronią masowego rażenia obejmuje:

- rozśrodkowanie wojsk i obiektów tyłowych oraz ich maskowanie;
- okresową zmianę rejonów rozmieszczenia wojsk i obiektów tyłowych;
- inżynierską rozbudowę rejonów zajmowanych przez wojska i obiekty tyłowe oraz przygotowanie dróg manewru;
- prognozowanie stref /rejonów/ porażenia, skażenia promieniotwórczego i chemicznego, zniszczeń, zatopień i pożarów;
- powiadamianie wojsk o skażeniach;
- wykorzystywanie indywidualnych środków ochrony przed skażeniami oraz właściwości ochronnych sprzętu technicznego i terenu;
- rozpoznanie skażeń promieniotwórczych, chemicznych i biologicznych oraz ustalenie następstw fizycznych i psychicznych uderzeń bronią masowego rażenia;
- stosowanie najwłaściwszych sposobów pokonywania stref skażeń oraz zapewnienie ludziom ochrony podczas działań w terenie skażonym;

- kontrolę napromieniowania żołnierzy oraz stopnia ich skażenia, a także kontrolę stopnia skażenia sprzętu technicznego, środków materiałowych, wody i żywności;
- zabiegi przeciwepidemiczne, sanitarno-higieniczne, profilaktyczne, przeciwezootyczne, sanitarno-weterynaryjne i weterynaryjno-profilaktyczne;
- likwidację skutków użycia broni masowego rażenia;
- zaopatrywanie wojsk w środki ochronne.

Czynności w zakresie obrony wojsk przed bronią masowego rażenia nie powinny hamować wykonywania zadań bojowych.

472.

Dowódca dywizji /pułku/ podejmując decyzję określa główne czynności w zakresie obrony oddziałów /pododdziałów/ przed bronią masowego rażenia.

W wytycznych do organizacji obrony przed bronią masowego rażenia dowódca dywizji /pułku/ określa: zadania w zakresie obserwacji i rozpoznania skażeń promieniotwórczych, chemicznych i biologicznych; stopień rozśrodkowania wojsk i obiektów tyłowych oraz okresową zmianę rejonów rozmieszczenia; drogi /kierunki/ marszu i sposoby przekraczania lub obchodzenia stref skażeń, zniszczeń, zatopień i pożarów; zakres inżynieryjnej rozbudowy terenu; czas realizacji głównych przedsięwzięć przeciwezootycznych, sanitarno-weterynaryjnych i weterynaryjno-profilaktycznych; siły i środki, jakie należy wyznaczyć do grup /oddziałów/ ratunkowo-ewakuacyjnych, rejonu i sygnały wywoławcze.

Na podstawie wytycznych dowódcy dywizji /pułku/ sztab opracowuje wspólnie z szefami rodzajów wojsk i służb zarządzenie o obronie wojsk przed bronią masowego rażenia oraz zabezpiecza jego wykonanie.

Po użyciu przez nieprzyjaciela broni masowego rażenia dowódca dywizji /pułku/ ocenia sytuację, udokładnia zadania wojsk, wydaje zarządzenia o sposobie i terminie likwidacji skutków, wyznacza dodatkowo /oprócz grup i oddziałów ratunkowo-ewakuacyjnych/ niezbędne siły i środki.

473.

Oddziały i pododdziały rozśrodkowuje się zależnie od wykonywanych zadań, możliwości dowodzenia i właściwości terenu.

Rejony rozmieszczenia wojsk co pewien czas zmienia się według zawczasu opracowanego planu - skrycie i szybko, jednak bez szkody dla wykonywania zadania bojowego.

W opuszczonych rejonach organizuje się pozorne działania wojsk. Okresową zmianę rejonów rozmieszczenia wojsk zapewnia się przez przygotowanie rejonów zapasowych i dróg marszu do nich. Drogi wybiera się z uwzględnieniem kierunków wiatrów w bezpiecznej odległości od miejsc możliwych pożarów, zatopień i lawin. W rejonach zapasowych i na drogach marszu prowadzi się rozpoznanie skażeń.

474.

W czasie przebywania wojsk przez dłuższy czas w jednym rejonie buduje się dla żołnierzy szczeliny, okopy, transzeje i schrony, a na sprzęt bojowy i środki materiałowe - ukrycia

typu odkrytego i zakrytego. Schrony w punktach dowodzenia i punktach medycznych wyposaża się w urządzenia filtrowentylacyjne. Schrony budują wojska własnymi siłami według planu rozbudowy fortyfikacyjnej terenu. Zaopatrywaniem w urządzenia filtrowentylacyjne oraz nadzorem nad prawidłowym montażem i eksploatacją tych urządzeń zajmują się wojska chemiczne.

Drogi manewru i obejścia rejonów skażonych, zniszczeń i pożarów przygotowują wojska inżynieryjne.

475.

Prognozowanie stref /rejonów/ porażenia, skażenia promieniotwórczego i chemicznego, zniszczeń, zatopień i pożarów wykonuje sztab dywizji, który wykorzystuje w tym celu stację obliczeniowo-analityczną skażeń.

Sztab pułku prognozuje skażenia chemiczne, a gdy posiada niezbędne dane - również skażenia promieniotwórcze.

Na podstawie meldunków dowódców oddziałów i pododdziałów określa się straty oraz zasięg stref skażeń, zniszczeń, zatopień i pożarów.

476.

Powiadamy, ostrzeganie i alarmowanie wojsk o skażeniach organizuje sztab dywizji /pułku/ wykorzystując ustalone jednolite i stale ważne sygnały, które przekazuje się poza kolejnością przez wszystkie kanały łączności.

Sztab dywizji /pułku/ ustala sygnały dźwiękowe i wzrokowe do ostrzegania i alarmowania żołnierzy w pododdziałach. Sygnały te podaje się do wiadomości wszystkim żołnierzom. Ostrzeganie

zarządzają dowódcy oddziałów i pododdziałów na podstawie danych z rozpoznania skażeń.

Sztab dywizji /pułku/ systematycznie składa meldunki przełożonym oraz informuje oddziały /pododdziały/ i sąsiadów o wybuchach jądrowych, zagrożeniu opadem promieniotwórczym, o rejonach skażeń, zniszczeń, zatopień i pożarów w pasie /rejonie/ ich działania.

Umiejętne wykorzystanie indywidualnych środków ochrony przed skażeniami oraz właściwości ochronnych sprzętu bojowego i terenu pozwala znacznie zmniejszyć straty od uderzeń broni masowego rażenia.

Do ochrony wojsk należy zawsze wykorzystywać ukrycia naturalne. Dogodne warunki do obrony przed bronią jądrową stwarza teren pocięty, z wąskimi, głębokimi i krętymi wąwozami oraz porośnięty lasami i zaroślami. W terenie tym jednak możliwe są zawały, pożary i zastój par środków trujących.

477.

Rozpoznanie skażeń promieniotwórczych, chemicznych i biologicznych prowadzi pododdziały wszystkich rodzajów wojsk i wojsk specjalnych.

Pododdziały rozpoznania skażeń wykrywają skażenia promieniotwórcze i chemiczne, ustalają granice skażonych rejonów, rodzaj i stopień skażenia, wyszukują drogi obejścia i kierunki o najmniejszym skażeniu oraz obserwują zmiany stopnia skażenia terenu.

Do rozpoznania skażeń promieniotwórczych wielkich obszarów lub oddzielnych kierunków /dróg/ używa się samolotów /śmigłowców/.

Organizując rozpoznanie skażeń uwzględnia się prognozowaną i faktyczną sytuację skażeń promieniotwórczych otrzymywaną ze sztabu armii i od sąsiadów.

Rodzaj środków biologicznych użytych przez nieprzyjaciela bada się w specjalnych laboratoriach służby zdrowia.

Rozpoznaniem skażeń promieniotwórczych i chemicznych w dywizji /pułku/ kieruje szef zabezpieczenia chemicznego, a rozpoznaniem skażeń biologicznych - szef służby zdrowia dywizji /starszy lekarz pułku/.

478.

Sposób przekraczania przez wojska stref /rejonów/ skażonych zależy od rodzaju i stopnia skażenia, wielkości zniszczeń oraz warunków terenowych i atmosferycznych. We wszystkich wypadkach powinny one zapewnić wojskom wykonanie zadań i jak najmniejsze napromienienie. Jeżeli sytuacja i warunki terenowe pozwalają, strefy /rejonu/ skażeń obchodzi się.

Przed pokonaniem strefy /rejonu/ skażonej organizuje się rozpoznanie skażeń, ustala jej granice, kierunki o najmniejszej mocy dawki i najmniejszym stopniu skażenia terenu /powietrza/ środkami trującymi, określa się drogi obejścia całej strefy /rejonu/ lub najbardziej niebezpiecznych odcinków.

Dywizja /pułk/ może przekraczać strefy /rejonu/ skażone: z marszu bez czekania na spadek mocy dawki: po spadku mocy dawki do określonej wielkości: w sposób kombinowany, to jest przez połączenie obu podanych sposobów.

Przed przekroczeniem strefy skażonej w celu zwiększenia odporności na promieniowanie należy podawać żołnierzom preparaty radioochronne, zmniejszające lub neutralizujące napromienienie.

479.

Ochrona wojsk podczas długofalowych działań w terenie skażonym polega na: wyprowadzeniu wojsk z rejonów niebezpiecznego skażenia; wykorzystaniu indywidualnych i zbiorowych środków ochrony przed skażeniami oraz właściwości ochronnych sprzętu bojowego i terenu; użyciu preparatów radioochronnych oraz odtrutek; zastosowaniu specjalnych zabiegów profilaktycznych; budowie i wykorzystaniu urządzeń inżynieryjnych; właściwym organizowaniu odpoczynków i spożywania posiłków; przestrzeganiu ustalonych zasad bezpieczeństwa; okresowym przeprowadzaniu ościgowych i całkowitych zabiegów sanitarnych i specjalnych.

480.

Sztab dywizji /pułku/ organizuje kontrolę dozymetryczną napromienienia ludzi i skażenia sprzętu technicznego, żywności, wody, obiektów i urządzeń wykorzystywanych przez wojska.

Kontrolę napromienienia ludzi prowadzi się w celu oceny ich zdolności bojowej. Kontrolę stopnia skażenia prowadzi się w celu ustalenia przydatności do spożycia wody i żywności oraz określenia potrzeby przeprowadzenia zabiegów specjalnych sprzętu, obiektów i urządzeń.

Wskazania dozymetrów odczytuje się po wyjściu pododdziałów z terenu skażonego.

W razie dłuższego przebywania pododdziałów w terenie skażonym wskazania dozymetrów odczytuje się okresowo. Dowódcy pododdziałów i sztaby prowadzą ewidencję dawek napromienienia ludzi.

Stopień skażenia promieniotwórczego sprzętu sprawdza się każdorazowo po wyjściu wojsk z terenu skażonego. Wodę i żywność sprawdza się przed spożyciem.

481.

Zabiegi sanitarno-higieniczne i profilaktyczne obejmują: organizację i prowadzenie rozpoznania sanitarno-epidemicznego rejonów rozmieszczenia i działania wojsk, kontrolę stanu zdrowia żołnierzy, warunków rozmieszczenia oddziałów /pododdziałów/ w terenie, kontrolę żywienia, zaopatrywania w wodę, przestrzegania zasad higieny osobistej i zbiorowej, kontrolę sanitarną kąpieli żołnierzy i prania bielizny, przeprowadzanie ekspertyzy sanitarnej źródeł wody, artykułów spożywczych i innych środków, kontrolę przestrzegania przepisów sanitarno-higienicznych podczas oczyszczania pola walki oraz grzebania poległych i zmarłych.

Służba zdrowia organizuje szczepienia ochronne ludzi oraz stosowanie preparatów przeciwpromieniotwórczych i antybiotyków.

482.

Likwidacja skutków użycia przez nieprzyjaciela broni masowego rażenia ma na celu jak najszybcze przywrócenie wojskom zdolności bojowej i stworzenie warunków do wykonania zadań, pracy tyłów, a także ratowania ludzi, udzielania pomocy porażonym i chorym.

Dowódca dywizji /pułku/, organizując likwidację skutków uderzeń bronią masowego rażenia w czasie planowania działań bojowych, wydziela siły i środki do oddziałów lub grup ratunkowo-ewakuacyjnych. Określa przewidywane rejony zbiórki, drogi marszu do nich oraz sygnały do zajęcia tych rejonów.

W skład oddziału /grupy/ ratunkowo-ewakuacyjnego powinny wchodzić pododdziały piechoty, czołgów, rozpoznania skażeń, za-

biegów specjalnych, saperów, ewakuacji medycznej, ewakuacji i remontu sprzętu oraz siły i środki aparatu politycznego. Do czasu otrzymania rozkazu /sygnału/ zajęcia określonego rejonu zbiórki pododdziały te działają w składzie swoich jednostek.

Likwidacja skutków broni masowego rażenia obejmuje:

- rozpoznanie rejonów porażenia bronią masowego rażenia;
- zabezpieczenie i osłonę powstałych wyłomów;
- odtworzenie naruszonego dowodzenia i łączności;
- prace ratunkowe, lecznicze i ewakuacyjne;
- zabiegi sanitarne i specjalne;
- pracę partyjno-polityczną prowadzoną w celu przywrócenia wysokiego stanu moralno-politycznego i równowagi psychicznej żołnierzy;
- gaszenie /lokalizowanie/ pożarów;
- przedsięwzięcia izolacyjno-ograniczające;
- odbudowę dróg manewru, dowozu i ewakuacji;
- uzupełnienie zniszczonych zapasów środków materiałowych.

483.

Do rozpoznania rejonów porażenia bronią masowego rażenia sztab dywizji /pułku/ wydziela oficerskie patrole rozpoznawcze oraz wysyła patrole rozpoznania skażeń i rozpoznania inżynierskiego.

Odtworzenie naruszonego dowodzenia po uderzeniach bronią masowego rażenia w dywizji /pułku/ opiera się na zasadach: wzajemnej zamienności punktów dowodzenia w każdym ogniwie, a także między niższymi i wyższymi szczeblami dowodzenia; tworzenia stanowisk dowodzenia z ocalałych części ogniw dowodzenia; tworzenia nowych punktów dowodzenia na miejsce obezwładnionych.

Powstałe po uderzeniach bronią masowego rażenia wyłomy w ugrupowaniu zabezpieczają i osłaniają przed wtargnięciem w nie nieprzyjaciela: drugi rzut /odwód/, odwody specjalne, a także lotnictwo i artyleria.

484.

W zakres prac ratunkowych, leczniczych i ewakuacyjnych w ogniskach porażenia bronią jądrową i chemiczną wchodzi: organizacja samopomocy i pomocy wzajemnej, wyszukiwanie porażonych i chorych, wyprowadzanie i wynoszenie ich z wozów bojowych, ze zniszczonych i uszkodzonych umocnień, udzielanie pomocy medycznej w określonym zakresie, ewakuacja na punkty medyczne oraz do szpitali. W pierwszej kolejności prace ratunkowe wykonuje każdy pododdział ocalałymi siłami, a następnie do akcji wkraczają wydzielone grupy /oddziały/ ratunkowo-ewakuacyjne.

Ewakuację uszkodzonego sprzętu bojowego i środków transportowych z rejonów porażen przeprowadzają pododdziały remontowe i ewakuacyjne dywizji /pułku/ działające w składzie grup ratunkowo-ewakuacyjnych oraz w razie potrzeby - pododdziały armijne.

485.

Zabiegi sanitarne i zabiegi specjalne organizuje się w celu uniknięcia porażenia żołnierzy substancjami promieniotwórczymi, środkami trującymi lub biologicznymi. Mogą one być częściowe lub całkowite. Częściowe zabiegi specjalne przeprowadza się bezpośrednio w pododdziałach bez przerywania wykonania zadania bojowego. Organizują je dowódcy pododdziałów przy wykorzystaniu pakietów i zestawów odkażających oraz środków podręcznych. W wypadku skażeń środkami trującymi częściowe zabiegi sanitarne wykonuje się z reguły niezwłocznie po skażeniu.

Całkowite zabiegi specjalne i sanitarne przeprowadza się

na rozkaz dowódcy dywizji. Wojska wykonują je z zasady własnymi środkami i siłami. Przy masowych i silnych skażeniach całkowite zabiegi przeprowadzają wojska chemiczne bezpośrednio w ugrupowaniu wojsk lub na punktach zabiegów specjalnych, rozwijanych w pobliżu rejonu porażenia, przy drogach przemarszów lub przed rejonem przewidzianym do zajęcia. Całkowite zabiegi specjalne przeprowadza się z reguły po wykonaniu zadania bojowego.

W dywizji /pułku/ oraz oddziałach /pododdziałach/ wojsk chemicznych i na punktach medycznych należy utrzymywać fundusz wymienny umundurowania, bielizny, obuwia i oporządzenia.

Odkażaniem, dezaktywacją i dezynfekcją terenu oraz urządzeń obronnych w działaniach bojowych dywizji /pułku/ obejmuje się tylko najważniejsze elementy, głównie: stanowiska dowodzenia, punkty medyczne i stanowiska startowe rakiet. Odkażanie i dezynfekcję terenu przeprowadzają wojska chemiczne, a dezaktywację - inżynieryjne i chemiczne. Skażoną żywność bada się w laboratoriach służby zdrowia. Przygotowane posiłki i chleb w razie skażenia niszczy się natychmiast. Produkty żywnościowe w hermetycznych opakowaniach mogą być wykorzystane po poddaniu dokładnym zabiegom specjalnym opakowań. Wodę skażoną oczyszcza się i dopuszcza do spożycia po sprawdzeniu przez służbę zdrowia. Organizatorem zabiegów specjalnych, którymi poddaje się żywność, jest kwatermistrz dywizji /pułku/.

486.

Zarządzenia izolacyjno-ograniczające wydaje się w celu uniemożliwienia kontaktowania się wojsk skażonych środkami biologicznymi z innymi oddziałami /pododdziałami/ i ludnością cywilną.

Kwarantannie poddaje się skażone wojska na rozkaz dowódcy

armii, który również określa sposób ich użycia.

Sztab dywizji i służba zdrowia, zgodnie z decyzją dowódcy, wprowadzają niezbędne ograniczenia dotyczące poruszania się skażonych żołnierzy lub zarządzają kwarantannę i organizują kontrolę przestrzegania tych ograniczeń.

487.

Drogi manewru, dowozu i ewakuacji w działaniach bojowych dywizji /pułku/ oczyszczają i odbudowują oddziały /pododdziały/ wszystkich rodzajów wojsk na kierunkach oraz w rejonach swoich działań. Pododdziały inżynieryjne dywizji /pułku/ wykonują prace wymagające użycia specjalnych maszyn. Drogi, na których występuje duża moc dawki promieniowania, odbudowuje się po spadku mocy dawki.

488.

Brakujące środki materiałowe w dywizji /pułku/ uzupełniają się przez: wykorzystanie zapasów, dokonanie manewru nimi między oddziałami /pododdziałami/, skierowanie transportu środków materiałowych będących w ruchu do oddziałów /pododdziałów/ potrzebujących uzupełnienia w pierwszej kolejności.

489.

Wielkość zapasów środków ochronnych w dywizji /pułku/ określa wyższy przełożony w zależności od sytuacji.

W dywizji /pułku/ i pododdziale działającym samodzielnie tworzy się zwiększone zapasy środków ochronnych. Dowóz tych środków w działaniach bojowych dywizji /pułku/ organizuje się według ogólnie przyjętych zasad. Szef zabezpieczenia chemicznego dywizji /pułku/, zgodnie z planem sztabu, kontroluje stan techniczny indywidualnych środków ochrony przed skażeniami oraz organizuje i przeprowadza bieżący remont sprzętu chemicznego.

3. POWSZECHNA OBRONA PRZECIWLOTNICZA

490.

Powszechna obrona przeciwlotnicza oddziałów /pododdziałów/ polega na: organizowaniu i prowadzeniu obserwacji przestrzeni powietrznej, ostrzeganiu i alarmowaniu wojsk o zagrożeniu z powietrza, zwalczaniu środków napadu powietrznego na małych wysokościach za pomocą broni pokładowej i strzeleckiej, maskowaniu, rozśrodkowaniu oraz wykorzystaniu właściwości ochronnych i inżynierskiej rozbudowy terenu. Ogień pododdziałów ogólnowojskowych i rodzajów wojsk prowadzi się według ustaleń, obejmujących: wyznaczenie sektorów ognia /pokrywających się z sektorami rozpoznania/, określenie wysokości, na których w pierwszej kolejności należy otwierać ogień, zużycie amunicji, ograniczenia ze względu na maskowanie i bezpieczeństwo własnego lotnictwa oraz sygnały. Skuteczność powszechnej obrony przeciwlotniczej w dużej mierze zależy od właściwej organizacji rozpoznania, ostrzegania i alarmowania o nalotach środków napadu powietrznego.

4. UBEZPIECZENIE

491.

Ubezpieczenie ma na celu uniemożliwienie nieprzyjacielowi wykonania niespodziewanego napadu, zapewnienie ubezpieczonym wojskom czasu i dogodnych warunków wejścia do walki oraz uniemożliwienie pododdziałom rozpoznawczym nieprzyjaciela przenikania do rejonu rozmieszczenia ubezpieczonych wojsk.

W każdej sytuacji wojska organizują ubezpieczenie bezpośrednio. Ponadto ubezpieczają się: w marszu - ubezpieczeniem marszowym, w walce - ubezpieczeniem bojowym, a w rejonie rozmieszczenia - ubezpieczeniem postoju.

Siły i środki do ubezpieczenia określa dowódca zależnie

od sytuacji i rodzaju działań.

5. ZABEZPIECZENIE INŻYNIERYJNE

492.

Przedsięwzięcia zabezpieczenia inżynieryjnego działań bojowych realizują wszystkie rodzaje wojsk, wojska specjalne i służby w ścisłym współdziałaniu na podstawie jednolitego zamiaru i planu walki.

Prace najbardziej skomplikowane oraz zadania związane ze znaczną mechanizacją robót wykonują wojska inżynieryjne.

Zabezpieczenie inżynieryjne organizuje się w celu stworzenia sprzyjających warunków do terminowego i skrytego rozwijania wojsk, pomyslnego prowadzenia przez nie działań bojowych oraz ochrony ludzi i sprzętu przed środkami rażenia nieprzyjaciela.

Zabezpieczenie inżynieryjne we wszystkich rodzajach działań obejmuje: organizację i prowadzenie ciągłego rozpoznania inżynieryjnego; rozbudowę fortyfikacyjną rejonów rozmieszczenia wojsk i urządzenie rejonów stanowisk startowych oddziałów rakiet; rozgradzanie i budowę zapór; przygotowanie i utrzymanie dróg; urządzenie i utrzymanie przepraw przez przeszkody wodne; urządzenie punktów dowodzenia i obiektów tyłowych; wykonywanie prac inżynieryjnych związanych z obroną przed bronią masowego rażenia i likwidacją skutków jej użycia; wykonywanie prac inżynieryjnych związanych z maskowaniem wojsk; wydobywanie i oczyszczanie wody, zabezpieczenie materiałowo-techniczne w zakresie sprzętu wojsk inżynieryjnych oraz jego naprawę.

6. ZABEZPIECZENIE CHEMICZNE

493.

Zabezpieczenie chemiczne stanowi kompleks przedsięwzięć organizowanych przez sztab i szefa zabezpieczenia chemicznego w celu zapewnienia wojskom skutecznej ochrony przed rażącym działaniem skażeń promieniotwórczych i chemicznych oraz środków zapalających; maskowania działań bojowych wojsk własnych i oślepienia nieprzyjaciela za pomocą środków dymnych; rażenia nieprzyjaciela miotaczami ognia, a także terminowego zabezpieczenia wojsk w sprzęt i środki chemiczne.

Zabezpieczenie chemiczne we wszystkich rodzajach walki obejmuje: wykrywanie wybuchów jądrowych i określanie ich parametrów, prognozowanie stref /rejonów/ skażeń promieniotwórczych i chemicznych, pożarów i strat; rozpoznanie skażeń promieniotwórczych i chemicznych; wykorzystanie indywidualnych i zbiorowych środków ochrony przed skażeniami i środkami zapalającymi; kontrolę stopnia skażenia promieniotwórczego i chemicznego oraz zapewnienie kontroli napromieniowania wojsk: zabiegi sanitarne i specjalne; odkażanie i dezynfekcję terenu; wykorzystanie dymów; użycie miotaczy ognia, zabezpieczenie materiałowo-techniczne wojsk w sprzęt i środki chemiczne.

Przedsięwzięcia zabezpieczenia chemicznego wykonują wszystkie rodzaje wojsk i służb dywizji /pułku/. Wojska chemiczne wykonują najbardziej złożone zadania w tym zakresie.

7. MASKOWANIE

494.

Umiejętne i ciągle maskowanie umożliwia skryte rozmieszczenie i działania wojsk własnych zabezpieczając je przed rozpoznaniem nieprzyjaciela, stwarza warunki do wprowadzenia

go w błąd, utrudnia mu użycie broni masowego rażenia, lotnictwa i innych środków ogniowych oraz daje możliwość zaskoczenia.

Maskowanie wojsk osiąga się przez: zachowanie tajemnicy wojskowej; umiejętne i w sposób rozśrodkowany rozmieszczenie wojsk i składów; wykorzystanie maskujących właściwości terenu i warunków ograniczonej widoczności; używanie różnych środków maskujących; maskowanie pracy środków radioelektronicznych; maskowanie przeciwradiolokacyjne, świetlne i dźwiękowe; budowę pozornych pozycji, pozornych urządzeń, przepraw i rejonów rozmieszczenia; pozorne przesunięcia i działania demonstracyjne wojsk; umiejętne wykonanie prac inżynierskich.

W celu wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd i utrudnienia mu wyboru obiektów do użycia broni masowego rażenia należy - zgodnie z zamiarem walki - co jakiś czas zmieniać rejony rozmieszczenia wojsk, stanowiska startowe i ogniowe oraz stanowiska dowodzenia.

Sprawdzenie stanu maskowania umożliwiają: prowadzenie kontrolnej obserwacji z ziemi i z powietrza, wykonywanie zdjęć z samolotów /śmigłowców/, stosowanie środków radiolokacyjnych i noktewizorów oraz kontrolowanie pracy własnych środków.

8. OBRONA RADIOELEKTRONICZNA

495.

Obronę radioelektroniczną organizuje się i prowadzi w ścisłej koordynacji z uderzeniami ogniowymi i zakłócaniem radioelektronicznych środków i systemów nieprzyjaciela.

Celem obrony radioelektronicznej jest zapewnienie efektywnego użycia własnych środków i systemów radioelektronicznych.

W zakres obrony radioelektronicznej wchodzi obrona środków

i systemów radioelektronicznych przed nieprzyjacielskim rozpoznaniem i zakłóceniami, kontrola promieniowania elektromagnetycznego oraz koordynacja elektromagnetyczna.

Obrona środków i systemów radioelektronicznych przed rozpoznaniem i zakłóceniami polega na likwidacji cech demaskujących pracę środków radioelektronicznych w czasie ich eksploatacji, ścisłym przestrzeganiu ustalonych zasad i reżimów ich pracy oraz należywym wykorzystaniu technicznych możliwości sprzętu. Przedsięwzięcia te realizuje się w ścisłym powiązaniu z niszczeniem źródeł zakłóceń i przeciwdziałaniem technicznym środkom rozpoznania.

Kontrola promieniowania elektromagnetycznego polega na systematycznym nadzorowaniu pracy własnych środków i systemów radioelektronicznych oraz wykrywaniu radioelektronicznych środków wywiadowczych i dywersyjno-rozpoznawczych nieprzyjaciela.

Koordynacja elektromagnetyczna polega na odpowiednim rozmieszczeniu pracujących środków radioelektronicznych w terenie, doborze ich charakterystyk promieniowania, ustaleniu priorytetów pracy oraz należywym rozdziale częstotliwości roboczych i sektorów działania.

Obronę radioelektroniczną organizują i prowadzą wszystkie rodzaje wojsk i służb dywizji /pułku/.

9. ZABEZPIECZENIE TOPOGRAFICZNE

496.

Zabezpieczenie topograficzne ma na celu przygotowanie i terminowe dostarczenie wojskom danych topograficznych i geodezyjnych niezbędnych dowódcom i sztabom do studiowania i oceny terenu oraz do planowania i prowadzenia działań bojowych.

Zabezpieczenie topograficzne obejmuje zaopatrywanie wojsk:

- w mapy topograficzne i specjalne;
- plany miast;
- fotodokumenty /fotomapy, fotoplany, zdjęcia lotnicze i naziemne/;
- katalogi współrzędnych punktów geodezyjnych;
- inne dokumenty graficzne zawierające dane o terenie i jego właściwościach.

W zakresie zaopatrywania wojsk w wyjściowe dane geodezyjne zabezpieczenie topograficzne obejmuje:

- rozwijanie specjalnych sieci geodezyjnych /SSG/ w rejonach startowych oddziałów rakiet i stanowisk ogniowych artylerii;
- udzielanie pomocy drużynom pomiarowym artylerii w wykonywaniu dowiązania topogeodezyjnego elementów ugrupowania wojsk raketowych i artylerii oraz innych środków ogniowych, środków rozpoznania, radiotechnicznych i łączności.

Czynności związane z zabezpieczeniem topograficznym wykonują oddziały i pododdziały wojskowej służby topograficznej oraz pododdziały topogeodezyjne rodzajów sił zbrojnych i rodzajów wojsk.

10. ZABEZPIECZENIE HYDROMETEOROLOGICZNE

497.

Zabezpieczenie hydrometeorologiczne organizuje się w celu określenia wpływu warunków atmosferycznych i stanu hydrologicznego terenu na działania bojowe wojsk, a szczególnie na wykonywanie czynności związanych z obroną przed bronią masowego rażenia.

Zabezpieczenie hydrometeorologiczne obejmuje: przygotowanie danych meteorologicznych niezbędnych do użycia rakiet, lotnictwa i artylerii oraz innych rodzajów wojsk; określanie wpływu warunków atmosferycznych i nawodnienia terenu na możli-

wości użycia broni masowego rażenia, jej działanie i organizację obrony przed nią wojsk.

Dane hydrometeorologiczne zdobywa się w toku ciągłej obserwacji i rozpoznania hydrometeorologicznego oraz studiowania opisów hydrometeorologicznych rejonów działań bojowych i prognoz pogody.

11. ZABEZPIECZENIE TYŁOWE

a/ Zasady ogólne

498.

Prowadzenie walki jest związane z dużym zużyciem środków materiałowych, zwłaszcza amunicji, materiałów pędnych i smarów, szybkim wykonywaniem remontów technicznych oraz udzielaniem w porę pomocy medycznej porażonym i chorym. Dlatego wszechstronne, pełne i ciągłe zabezpieczenie tyłowe wojsk jest jednym z głównych warunków pomyślnego prowadzenia działań bojowych i ważnym obowiązkiem dowódcy, kwatermistrza, szefa służb technicznych, szefów rodzajów wojsk i służb.

499.

Oddziały i pododdziały tyłowe wraz z organami dowodzenia nimi oraz zapasami środków materiałowych, wchodzące w skład związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów, stanowią ich tyły. Dysponujące dużą ruchliwością tyły zdolne są szybko przesuwać się za wojskami i realizować zabezpieczenie materiałowo-techniczne i medyczne w każdej sytuacji.

W celu terminowego zaopatrywania wojsk, wykonania obsługi i remontu sprzętu technicznego w czasie działań bojowych, stworzenia dogodnych warunków do udzielania pomocy medycznej oraz rozśrodkowania zapasów środków materiałowych tyły dywizji /pułku/ rozmieszczają się w wyznaczonych rejonach w ugrupowaniu i za ugrupowaniem dywizji /pułku/ w gotowości do pracy.

W ugrupowaniu rozmieszcza się oddziały /pododdziały/ medyczne, środki transportowe z amunicją, materiałami pędnymi i smarami oraz oddziały /pododdziały/ ewakuacyjno-remontowe.

500.

Dowódca dywizji /pułku/ dowodzi tyłami za pośrednictwem kwatermistrza i szefa służb technicznych.

Podjmując decyzję do działań bojowych dowódca dywizji /pułku/ określa organizację tyłów, zadania materiałowego, technicznego i medycznego zabezpieczenia wojsk oraz zazwyczaj podaje:

- drogi dowozu i ewakuacji;
- rejony rozmieszczenia tyłów oraz kierunek przesunięcia;
- wielkość zapasów i terminy ich zgromadzenia w oddziałach /pododdziałach/;
- sposób i kolejność zaopatrywania;
- limity zużycia rakiet, amunicji, materiałów pędnych i smarów oraz innych środków materiałowych;
- zasadnicze zadania zabezpieczenia materiałowo-technicznego i medycznego;
- system obrony i ochrony tyłów;
- siły i środki wydzielone do pomocy tyłom.

Szef sztabu dywizji /pułku/ koordynuje współpracę kwatermistrza, szefa służb technicznych, szefów rodzajów wojsk i służb. Powinien on zawsze znać aktualny stan zapasów środków materiałowych i techniki bojowej w oddziałach /pododdziałach/, zapewniać informowanie kwatermistrza oraz szefa służb technicznych o przyszłych działaniach bojowych, zamiarach i zmianach sytuacji, stwarzać warunki utrzymywania nieprzerwanej łączności dowodzenia tyłami.

501.

Kwatermistrz dywizji /pułku/ jest bezpośrednim organizatorem tyłów i odpowiada za wykonanie zadań tyłowych przez podległe mu służby oraz za organizację dowozu wszystkich środków materiałowych /z wyjątkiem rakiet/.

Zasadnicze zamierzenia w zakresie organizacji i pracy tyłów kwatermistrz dywizji ujmuje w planie zabezpieczenia tyłowego, który opracowuje ściśle współdziałając ze sztabem i szefem służb technicznych. Plan ten zatwierdza dowódca dywizji.

W planie ujmuje się:

- główne zadania tyłów;
- rejony /miejsca/ rozmieszczenia oddziałów i pododdziałów tyłowych, oraz rejony prac załadowczych i wyładowczych;
- drogi dowozu i ewakuacji;
- kalkulację zaopatrywania materiałowego przez podległe mu służby, ilość dowozu i organizację wykorzystania środków transportowych;
- sposób wykorzystania oddziałów i pododdziałów medycznych oraz ewakuowania porażonych i chorych;
- organizację obrony i ochrony tyłów;
- miejsce, czas rozwijania i kierunek przesunięcia kwatermistrzowskiego stanowiska dowodzenia oraz organizację łączności.

Plan zabezpieczenia tyłowego opracowuje się graficznie na mapie, z uzupełnieniem w formie pisemnej i tabelarycznej.

W pułku kwatermistrz prowadzi mapę roboczą wraz z niezbędnymi kalkulacjami w zeszycie pracy.

Zadania zabezpieczenia tyłowego przekazuje się wykonawcom w formie zarządzeń lub rozkazu tyłowego.

502.

Szef służb technicznych dywizji /pułku/ jest organizatorem zabezpieczenia materiałowo-technicznego działań bojowych w zakresie podległych służb. Kieruje i odpowiada za organizację eksploatacji, ewakuacji i remontu sprzętu technicznego oraz zabezpieczenie materiałowo-techniczne za pośrednictwem szefów rodzajów wojsk i służb. Przez podległe mu służby we współdziałaniu z kwatermistrzem dywizji /pułku/ organizuje zaopatrywanie oddziałów /pododdziałów/ w rakiety, amunicję, części zamienne i materiały techniczne.

Zasadnicze zamierzenia zabezpieczenia materiałowo-technicznego szef służb technicznych ujmuje w planie zabezpieczenia materiałowo-technicznego.

W planie tym podaje się:

- główne zadania stojące przed służbami i sposób ich realizacji;
- sposób zaopatrywania w rakiety i amunicję;
- organizację obsługi technicznego, rozpoznania i ratownictwa technicznego oraz organizację systemu remontowo-ewakuacyjnego;
- ilość i stan techniczny sprzętu;
- siły i środki przeznaczone do zabezpieczenia technicznego forsowania przeszkód wodnych i do likwidacji skutków uderzeń bronią masowego rażenia;
- organizację kierowania pracą pododdziałów remontowo-ewakuacyjnych i elementów zabezpieczenia technicznego.

Plan zabezpieczenia materiałowo-technicznego opracowuje się graficznie na mapie z uzupełnieniem w formie pisemnej i tabelarycznej.

Zatwierdza go dowódca dywizji.

W pułku szef służb technicznych prowadzi mapę roboczą

uzupełnioną niezbędnymi kalkulacjami w zeszycie pracy.

Szefowie rodzajów wojsk i służb są odpowiedzialni za fachowy nadzór wykonywania remontów i eksploatacji oraz kierują oddziałami /pododdziałami/ tyłowymi w ramach swoich obowiązków i kompetencji. Obowiązani są oni we właściwym czasie meldować dowódcy, szefowi sztabu i szefowi służb technicznych o stanie sprzętu oraz zaopatrzenia, jego wpływie na możliwości wykonania zadań bojowych; przedstawiać możliwości optymalnego wykorzystania podległych im oddziałów /pododdziałów/; dokonać podziału limitu zużycia środków materiałowych; przedstawić zapotrzebowanie na środki materiałowe; przestrzegać prawidłowego zużycia środków i składać sprawozdania o ich zużyciu.

Szef artylerii dokonuje szczegółowego podziału przydzielonego limitu amunicji artyleryjskiej, moździerzowej, raketowej, przeciwpancernej i przeciwpancernych pocisków kierowanych, szef wydziału operacyjnego /starszy oficer operacyjny/ - amunicji strzeleckiej i czołgowej, szef obrony przeciwlotniczej /starszy oficer operacyjny/ - amunicji przeciwlotniczej.

b/ Organizacja tyłów

503.

Organizacja tyłów polega na przygotowaniu ich do wykonania zadań, ugrupowaniu, rozmieszczeniu i przesunięciu oddziałów /pododdziałów/ tyłowych w celu terminowego i ciągłego realizowania zabezpieczenia materiałowego, technicznego i medycznego wojsk, wykorzystaniu wyznaczonych dróg dowozu i ewakuacji oraz zapewnieniu ochrony i obrony tyłów.

Dowódca dywizji /pułku/ na wniosek kwatermistrza wyznacza drogi dowozu i ewakuacji, których przygotowanie i utrzymanie w stanie nadającym się do użytku zapewnia szef saperów.

504.

Oddziały i pododdziały tyłowe dywizji /pułku/ z zasady ugrupowuje się w dwa rzuty i rozmieszcza w pasie /rejonie/ działania dywizji /pułku/. Sposób ich rozmieszczenia zależy od charakteru działań bojowych, zadań i sytuacji.

Przesunięcie oddziałów /pododdziałów/ tyłowych planuje się i realizuje w warunkach zachowania pełnej ciągłości zabezpieczenia tyłowego walczących wojsk.

505.

Oddziały i pododdziały tyłowe rozmieszczają się w wyznaczonych rejonach w sposób rozśrodkowany i maskują się. Bezpośrednią obronę i ochronę oddziałów /pododdziałów/ tyłowych organizują ich dowódcy, wykorzystując do tego celu wszystkich podległych żołnierzy, załogi i kierowców remontowanego sprzętu technicznego, a także remontowany sprzęt.

Jeżeli na tyłach wojsk ludność cywilna jest wrogo ustosunkowana lub działają grupy nieprzyjaciela, dowódca wzmacnia obronę i ochronę oddziałów i pododdziałów tyłowych. Kolumny transportowe zaopatrujące oddziały /pododdziały/ należy ubezpieczać wyznaczonymi przez dowódcę siłami.

506.

Kwatermistrz dywizji /pułku/ organizuje rekonesans w celu rozpoznania planowanych rejonów rozmieszczenia oddziałów /pododdziałów/ tyłowych oraz dróg dowozu i ewakuacji oraz ustalenia możliwości wykorzystania zasobów miejscowych, stanu sanitarno-epidemiologicznego i weterynaryjno-epizootycznego rejonów działania oraz warunków zaopatrywania w wodę.

c/ Zabezpieczenie materiałowe

507.

Zaopatrywanie materiałowe wojsk odbywa się według rodzajów zaopatrzenia, a kierują nim odpowiedni szefowie rodzajów wojsk i służb.

Podstawowymi rodzajami zaopatrzenia są: rakiety, amunicja, materiały pędne i smary, sprzęt techniczny, części zamienne i materiały techniczne, środki ochrony przed skażeniami, żywność, umundurowanie oraz materiały inżynieryjne i chemiczne.

Wojska inżynieryjne organizują wydobywanie i uzdatnianie wody a organa tyłowe realizują jej dowóz.

Zapasy ruchome dzielą się na zapasy bieżące i zapasy nienaruszalne; zapas nienaruszalny zużywa się z zasady na podstawie zezwolenia dowódcy pułku, w wypadkach nie cierpiących zwłoki - na podstawie zezwolenia dowódcy batalionu.

Na podstawie decyzji przełożonego w wojskach gromadzi się doraźne zapasy środków materiałowych.

508.

Za sprawny i terminowy dowóz środków materiałowych do dywizji /oddziałów, pododdziałów/ odpowiada kwatermistrz szczebla organizującego dowóz, a za dowóz rakiet transporterem specjalnym szef służby uzbrojenia i elektroniki armii.

Środki materiałowe dowozi się: z ruchomej bazy armii do dywizji - transportem armii; z batalionu zaopatrzenia dywizji do pułków, batalionów /dywizjonów/ - transportem dywizji, z kompanii zaopatrzenia pułku do pododdziałów/sprzętu, na stanowisku ogniowym artylerii - transportem pułku.

Podczas organizacji dowozu należy dążyć do pomijania poszczególnych ogniw w celu eliminacji zbędnych przeładunków i skrócenia czasu dowozu.

W wyjątkowych wypadkach transport pododdziałów zaopatrzenia można wykorzystać do dowozu środków materiałowych z ruchomej bazy armii, stacji /portów/ wyładowniczych lub innych wyznaczonych źródeł zaopatrywania.

Oddziały i pododdziały pierwszego rzutu oraz jednostki bezpośrednio zabezpieczające ich walkę z zasady otrzymują środki materiałowe transportem szczebla wyższego.

Oddziały będące w drugim rzucie, odwody ogólnowojskowe i rodzajów wojsk z zasady dowożą środki materiałowe własnym transportem.

Materiały pędne i smary dowozi się bezpośrednio do pojazdów mechanicznych w dystrybutorach, cysternach samochodowych lub w beczkach, zbiornikach i kanistrach za pomocą transportu ogólnego przeznaczenia.

Za przyjęcie dowiezionych środków materiałowych, ich przeładunek, tankowanie oraz dostarczenie żołnierzom i do sprzętu odpowiadają dowódcy pododdziałów.

509.

Środki transportowe po zrealizowaniu dowozu wykorzystuje się przede wszystkim do ewakuacji porażonych, a na pozostałe ładuje się zbędny sprzęt i inne przedmioty przeznaczone do ewakuacji.

510.

Jeżeli zaopatrzenie ma być dowieszone transportem powietrznym, dowódca dywizji /pułku/ poleca przygotować lądowiska lub zrzutowiska, oznaczyć je i zorganizować rozładowanie lub zbieranie zrzuconych ładunków, ich ochronę oraz dowóz do oddziałów /pododdziałów/.

d/ Zabezpieczenie materiałowo-techniczne
511.

Zabezpieczenie materiałowo-techniczne ma na celu wszechstronne zaspokojenie potrzeb wojsk w zakresie bojowych i technicznych środków materiałowych oraz sprzętu technicznego, utrzymanie sprawności i ciągłej gotowości technicznej sprzętu technicznego oraz odtwarzanie jego sprawności technicznej w wypadku uszkodzenia podczas działań.

Zabezpieczenie materiałowo-techniczne bezpośrednio organizuje szef służb technicznych dywizji/pułku/ współdziałając z szefami rodzajów wojsk.

512.

Obsługiwanie techniczne uzbrojenia, wozów bojowych i innych pojazdów mechanicznych oraz pozostałego sprzętu technicznego przeprowadza się z zasady przed walką /marszem/ i po wykonaniu zadania bojowego, a w razie konieczności także podczas działań bojowych.

Uszkodzony sprzęt ewakuują i remontują oddziały /pododdziały/ remontowe dywizji /pułków/. W tym celu z oddziałów /pododdziałów/ remontowych wydziela się następujące elementy zabezpieczenia materiałowo-technicznego: punkty rozpoznania i pomocy technicznej /PRPT/; grupy remontowo-ewakuacyjne /GRE/; grupy ewakuacyjne /GE/ i organizuje punkty zbiórki uszkodzonego sprzętu /PZUS/. Ponadto zależnie od potrzeb organizuje się grupy ewakuacyjno-ratunkowe /GER/ do zabezpieczenia forsowania przeszkód wodnych oraz wydziela się siły i środki do likwidacji skutków uderzeń bronią masowego rażenia.

W pułku wykonuje się remonty bieżące; w dywizji - przede wszystkim remonty bieżące w szerszym zakresie. W wypadku wolnych mocy produkujących wykonuje się również remont średni.

W celu zapewnienia wysokiej zdolności bojowej oddziałów i ciągłości prowadzenia przez nie działań bojowych najpierw remontuje

się sprzęt techniczny, który wymaga najmniejszego nakładu pracy i najszybciej może być oddany do użytku.

W pierwszej kolejności remontuje się sprzęt o szczególnym znaczeniu bojowym. Remont sprzętu wykonuje się na miejscu uszkodzenia lub w najbliższym ukryciu.

Sprzęt, który nie może być wyremontowany na miejscu, ewakuuje się do dywizyjnych /pułkowych/ punktów zbiórki uszkodzonego sprzętu.

Sprzęt wymagający remontu średniego przekazuje się oddziałom remontowym wyższego szczebla.

513.

Dywizyjne /pułkowe/ punkty zbiórki uszkodzonego sprzętu organizuje się w rejonach największego skupienia uszkodzonego sprzętu, w pobliżu dróg dowozu i ewakuacji, w miejscach umożliwiających wykorzystanie stacjonarnej bazy remontowej.

W punkcie zbiórki uszkodzonego sprzętu określa się charakter uszkodzenia i zakres remontu każdego rodzaju sprzętu oraz remontuje te egzemplarze sprzętu - z uwzględnieniem ich znaczenia bojowego - które mogą szybko wrócić do walki.

Sprzęt, którego nie mogą wyremontować oddziały /pododdziały/ remontowe dywizji /pułku/, przekazuje się organom remontowo-ewakuacyjnym wyższego szczebla.

e/ Zabezpieczenie medyczne

514.

Zabezpieczenie medyczne organizuje się w celu utrzymania odpowiedniego stanu zdrowotnego wojsk, zapobiegania powstawaniu i szerzeniu się wśród żołnierzy chorób, udzielania we właściwym czasie pomocy medycznej porażonym i chorym, ich ewakuowania, szybkiego wyleczenia i umożliwienia im powrotu do pododdziałów.

Szef służby zdrowia dywizji/ starszy lekarz pułku/ organizuje zabezpieczenie medyczne dywizji /pułku/ i za nie odpowiada.

515.

Pomocy medycznej porażonym i chorym w walce udzielają:

- pierwszej pomocy medycznej - sami żołnierze / w formie samopomocy i pomocy wzajemnej / i sanitariusze pododdziałów;
- pomocy przedlekarskiej - personel drużyny sanitarnej / w batalionowym punkcie medycznym /;
- pierwszej pomocy lekarskiej - personel kompanii medycznej pułku / w pułkowym punkcie medycznym /;
- kwalifikowanej pomocy lekarskiej - personel batalionu medycznego / w dywizyjnym punkcie medycznym/ lub medycznego batalionu wzmocnienia,

Wszystkie oddziały i pododdziały medyczne powinny przyjmować porażonych i chorych oraz udzielać im pomocy niezależnie od ich przydziału służbowego.

Oddziały i pododdziały medyczne dywizji /pułku/ ugrupowuje się w pierwszym rzucie tyłów i rozmieszcza możliwie najbliżej walczących oddziałów /pododdziałów/. W odpowiednim czasie przesuwa się je , aby skrócić czas wnoszenia porażonych i chorych z pola walki i przygotować ich do dalszej ewakuacji.

516.

Porażonych i chorych z zasady ewakuuje się transportem sanitarnym wyższego szczebla oraz transportem powracającym po zakończeniu dowozu zaopatrzenia, samolotami sanitarnymi i transportowymi , a niekiedy - na zarządzenie dowódcy - transportem ogólnego przeznaczenia:

Oddziały przydzielone ewakuują porażonych i chorych do oddziałów /pododdziałów/ medycznych własnym transportem .

Zakaźnie chorych ewakuuje się do szpitali zakaźnych specjalnie wyznaczonym transportem sanitarnym ; izoluje się ich od innych porażonych i chorych.

517.

W czasie działań wojsk w rejonach użycia broni masowego rażenia szef służby zdrowia dywizji/starszy lekarz pułku/ organizuje i prowadzi obserwację medyczną ludzi napromieniowanych, skażonych środkami promieniotwórczymi , chemicznymi i biologicznymi zabiegi sanitarno-profilaktyczne oraz rozpoznanie skażeń i inne rodzaje rozpoznania :

Do udzielania pomocy medycznej i ewakuacji porażonych z ognisk masowych strat sanitarnych angażuje się wszystkie siły i środki medyczne będące w dyspozycji dywizji , w tym również transport ogólnego przeznaczenia.

518.

Podczas planowania zabezpieczenia medycznego dywizji /pułku/ przewiduje się : organizowanie i wykonywanie zabiegów leczniczo-ewakuacyjnych oraz sposób udzielania pomocy medycznej w rejonach masowych porażeń, przesunięcie i rozmieszczenie oddziałów /pododdziałów / medycznych , wykorzystanie medycznych batalionów wzmocnienia oraz pododdziałów wzmocnienia , sposób ewakuacji porażonych i chorych oraz środki obrony i ochrony oddziałów / pododdziałów/ medycznych przed bronią masowego rażenia:

12. UZUPEŁNIANIE STRAT

519.

Uzupełnianie strat jest jednym z elementów odtwarzania i utrzymywania zdolności bojowej wojsk na polu walki i ma na celu stworzenie warunków do pomyślnego prowadzenia działań bojowych.

Uzupełnienia strat dokonuje się systemem awaryjnym, bieżącym i kompleksowym. Systemem awaryjnym uzupełnia się dywizję /pułk/ grupami specjalistów wojskowych na drogach marszu podczas przegrupowywania jej do rejonów wyjściowych. Systemem bieżącym uzupełnia się dywizję /pułk/ grupami specjalistów wojskowych, w toku działań bojowych w celu wyrównywania codziennych strat. Systemem kompleksowym uzupełnia się dywizję /pułk/ w drodze wymiany /zastępowania/ wyeliminowanych z walki pododdziałów, oddziałów i sztabów analogicznymi, w pełni uzbrojonymi i wyposażonymi jednostkami organizacyjnymi.

520.

Uzupełnianie strat w dywizji /pułku/ organizuje sztab dywizji /pułku/. Planuje on uzupełnianie strat i kieruje nim, zgodnie z decyzją dowódcy dywizji /pułku/, uwzględniając stan ukończenia i stopień zdolności bojowej wszystkich rodzajów wojsk; Ponadto przekazuje zadania wykonawcom, kieruje pracą dywizyjnego punktu /zespołu/ rozdzielczego, zbiera i studiuje dane o powstałych stratach, wyciąga wnioski i analizuje możliwości odtwarzania zdolności bojowej, melduje je dowódcy i sztabowi przełożonemu.

Zasadnicze zamierzenia w zakresie organizacji uzupełniania strat i odtwarzania zdolności bojowej ujmuje się w planie uzupełniania strat.

W planie tym zazwyczaj podaje się :

- ogólne położenie dywizji i czołowych oddziałów nieprzyjaciela ;
- rozmieszczenie stanowiska dowodzenia, kwatermistrzowskiego stanowiska dowodzenia dywizji /pułku/, dywizyjnego punktu /zespołu/ - rozdzielczego, czas rozwijania , kierunek zmiany i organizację łączności ;
- drogi dowozu uzupełnienia ;
- lotniska, lądowiska i stacje wyładownicze do rozładowania uzupełnienia ;
- organizację, skład i zadania dywizyjnego punktu /zespołu/ rozdzielczego ;
- rejony odtwarzania zdolności bojowej /oddziałów i pododdziałów /.

Plan uzupełnienia strat opracowuje się w zasadzie na mapie, która uzupełniana jest niezbędnymi objaśnieniami i kalkulacjami. Zadania w zakresie uzupełniania strat przekazuje się wykonawcom w formie zarządzenia.

Dywizyjne punkty /zespoły/ rozdzielcze organizuje się w rejonach rozmieszczenia kwatermistrzowskich stanowisk dowodzenia.

W dywizyjnym punkcie rozdzielczym przyjmowane są uzupełnienia które rozdziela się i przekazuje przedstawicielom pułków /pododdziałów/.

13. GRZEBANIE POLEGŁYCH I ZMARŁYCH

521.

Grzebanie żołnierzy poległych w walce i zmarłych organizuje się według ustalonego przez dowódcę porządku ; używa się w tym celu specjalnie wyznaczonych pododdziałów pod dowództwem oficera.

Poległych przed pochowaniem rozpoznaje się na podstawie posiadanych przez nich dokumentów i znaków tożsamości. Dowódcy pododdziałów o każdym poległym w walce i zmarłym meldują drogą służbową.

Miejsca grzebania zwłok oznacza się dobrze widocznymi i trwa-
lymi znakami oraz sporządza ich ewidencję.

Szef służby zdrowia dywizji/starszy lekarz pułku/ kontroluje przestrzeganie przepisów sanitarno-higienicznych zarówno w czasie wybierania miejsca na mogiłę, jak i podczas grzebania poległych i zmarłych.

14. EWAKUACJA JEŃCÓW WOJENNYCH

522.

Jeńców wojennych wyprowadza się natychmiast z rejonów działań bojowych i na zarządzenie dowódcy oddziałów konwojuje do dywizyjnych punktów zbiórki jeńców wojennych, organizowanych za ugrupowaniem dywizji przez wojskową służbę wewnętrzną. Następnie na podstawie zarządzenia sztabu armii - ewakuuje się ich do przejściowych obozów jeńców wojennych.

Kwatermistrz dywizji jest obowiązany organizować na punkcie dywizyjnym wyżywienie jeńców wojennych i udzielanie im pomocy.

Porażonych i chorych jeńców wojennych ewakuuje się i rozmieszcza w punktach medycznych; izoluje się ich od żołnierzy własnych.

Wydrukowano w 40 egz.
Egz. Nr 1-40 Bibl. Gł. OZS
Wyk. Zespół Oficerów
Druk W.R.
Nr 03040/WW

BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Działu Ełborów Specjalnych
Nr ewid. 040747